OSCAR WILDE

Obraz Doriana Graye

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Oscar Wilde

Předmluva

Umělec je tvůrcem krásných věcí.

Odhalit umění a skrýt umělce, to je cílem umění.

Kritik je ten, kdo dokáže svůj dojem z krásných věcí převést do jiné podoby nebo do nového materiálu.

Nejvyšší i nejnižší forma kritiky je druhem autobiografie.

Kdo v krásných věcech nachází ošklivé významy, je zkažený, a přitom nemá kouzlo. To je chyba.

Kdo v krásných věcech nachází krásné významy, je kultivovaný. Pro takové je naděje.

Ti jsou vyvolení, pro něž krásné věci znamenají jen krásu.

Neexistuje nic takového jako mravná nebo nemravná kniha. Knihy jsou napsané dobře, nebo špatně. Nic víc.

Odpor devatenáctého století k realismu je vztek Kalibána, který v zrcadle vidí vlastní tvář.

Odpor devatenáctého století k romantismu je vztek Kalibána, který v zrcadle vlastní tvář nevidí.

Mravní život člověka patří k látce, s níž umělec pracuje, ale mravnost umění spočívá v dokonalém použití nedokonalého prostředku.

Žádný umělec nechce nic dokazovat. Dokázat se dají dokonce i věci pravdivé.

Žádný umělec nemá etické sympatie. Etická sympatie je u umělce neodpustitelná stylová manýra.

Žádný umělec není chorobný. Umělec může vyjádřit všechno.

Myšlenka a jazyk jsou pro umělce nástroji umění.

Neřest a ctnost jsou pro umělce materiálem umění.

Z hlediska formy je vzorem všech umění umění hudebníka. Z hlediska citu je vzorem řemeslo herce.

Každé umění je zároveň povrchem i symbolem.

Kdo jde pod povrch, činí tak na vlastní nebezpečí.

Kdo čte symbol, činí tak na vlastní nebezpečí.

Umění ve skutečnosti zrcadlí diváka, a ne život.

Různost názorů na umělecké dílo ukazuje, že dílo je nové, složité a živé.

Když se kritici neshodnou, je umělec v souladu sám se sebou.

Člověku můžeme odpustit, že vytvořil užitečnou věc, pokud ji neobdivuje. Jedinou omluvou pro vytvoření neužitečné věci je, že ji člověk vroucně obdivuje.

Každé umění je naprosto neužitečné.

Oscar Wilde

Kapitola první

Ateliér byl plný syté vůně růží, a když se v korunách stromů v zahradě pohnul lehký letní vítr, zavanula otevřenými dveřmi těžká vůně šeříku nebo jemnější parfém růžově kvetoucího hlohu.

Z rohu divanu potaženého perskými sedlovými vaky, na němž ležel a kouřil, jak měl ve zvyku, nespočet cigaret, zachytil lord Henry Wotton ještě záblesk medově sladkých a medově zbarvených květů štědřence, jehož chvějivé větve jako by sotva unesly břímě tak plamenné krásy; a občas přelétly po dlouhých závěsech z tusorového hedvábí, napjatých před obrovským oknem, fantastické stíny letících ptáků a vyvolaly na okamžik jakýsi japonský dojem. Lord Henry si při tom vzpomněl na ty bledé malíře z Tokia s tvářemi jako z nefritu, kteří se prostřednictvím umění, jež je nutně nehybné, snaží vyjádřit pocit rychlosti a pohybu. Zasmušilé bzučení včel, které se prodíraly dlouhou neposekanou trávou nebo s jednotvárnou neodbytností kroužily kolem zaprášených pozlacených trubek rozlezlého zimolezu, jako by ticho činilo ještě tíživějším. Vzdálené hučení Londýna znělo jako hluboký bordunový tón dalekých varhan.

Uprostřed místnosti stál, upevněný na vzpřímeném malířském stojanu, portrét mladého muže neobyčejné tělesné krásy v životní velikosti a kousek před ním seděl sám umělec, Basil Hallward, jehož náhlé zmizení před několika lety tehdy tolik vzrušilo veřejnost a dalo vzniknout tolika podivným dohadům.

Když se malíř díval na půvabnou a ušlechtilou postavu, kterou tak zručně zachytil ve svém umění, přelétl mu přes tvář úsměv potěšení

a zdálo se, že tam setrvá. Náhle však vyskočil, zavřel oči a položil si prsty na víčka, jako by se snažil uvěznit v mozku nějaký podivný sen, z něhož se bál probudit.

„Je to tvoje nejlepší práce, Basile, to nejlepší, co jsi kdy udělal," řekl lord Henry líně. „Příští rok ho musíš rozhodně poslat do galerie Grosvenor. Královská akademie je příliš velká a příliš vulgární. Kdykoli jsem tam byl, bylo tam buď tolik lidí, že jsem neviděl obrazy, což bylo hrozné, nebo tolik obrazů, že jsem neviděl lidi, což bylo ještě horší. Grosvenor je opravdu jediné místo."

„Myslím, že ho nikam nepošlu," odpověděl Basil a pohodil hlavou dozadu tím zvláštním způsobem, kvůli kterému se mu přátelé v Oxfordu smávali. „Ne, nikam ho nepošlu."

Lord Henry zvedl obočí a s úžasem se na něj zadíval skrze tenké modré obláčky dýmu, které se v tak fantaskních spirálách vinuly z jeho těžké cigarety prosycené opiem. „Nikam ho nepošleš? Můj milý, a proč? Máš nějaký důvod? Vy malíři jste ale podivní chlapíci! Uděláte cokoli na světě, abyste získali jméno. A jakmile ho máte, jako byste ho chtěli zahodit. Je to od tebe hloupé, protože na světě je jen jedna věc horší, než když se o vás mluví, a to je, když se o vás nemluví. Takový portrét by tě vynesl vysoko nad všechny mladé muže v Anglii a staré by naplnil závistí, pokud jsou ovšem staří muži vůbec schopni nějakého citu."

„Vím, že se mi vysměješ," odpověděl malíř, „ale opravdu ho nemůžu vystavit. Vložil jsem do něj příliš mnoho ze sebe."

Lord Henry se protáhl na divanu a rozesmál se.

„Ano, věděl jsem, že se budeš smát. Ale stejně je to pravda."

„Příliš mnoho ze sebe! Na mou duši, Basile, nevěděl jsem, že jsi tak ješitný. A opravdu nevidím žádnou podobnost mezi tebou, s tvou drsnou, silnou tváří a uhlově černými vlasy, a tímhle mladým Adónisem, který vypadá, jako by byl ze slonoviny a z růžových lístků. Vždyť je to Narcis, můj milý Basile, a ty – no, ty máš samozřejmě inteligentní vý-

raz a tak dále. Ale krása, skutečná krása, končí tam, kde začíná inteligentní výraz. Intelekt je sám o sobě druh přehánění a ničí harmonii každé tváře. Jakmile si člověk sedne a začne přemýšlet, je z něj samý nos nebo samé čelo nebo něco podobně hrozného. Podívej se na úspěšné muže v kterémkoli učeném povolání. Jak jsou dokonale ošklivý! Kromě církve, pochopitelně. Jenže v církvi nepřemýšlejí. Biskup v osmdesáti pořád opakuje, co mu řekli, že má říkat, když mu bylo osmnáct, a v přirozeném důsledku toho vypadá vždycky naprosto rozkošně. Tvůj tajemný mladý přítel, jehož jméno jsi mi nikdy neprozradil, ale jehož obraz mě opravdu fascinuje, nikdy nepřemýšlí. Tím jsem si naprosto jistý. Je to nějaké krásné stvoření bez rozumu, které by tu mělo být vždycky v zimě, když se nemáme na jaké květiny dívat, a vždycky v létě, když potřebujeme něco, co by nám zchladilo inteligenci. Nelichoť si, Basile: ani v nejmenším se mu nepodobáš."

„Nerozumíš mi, Harry," odpověděl umělec. „Samozřejmě že se mu nepodobám. To vím moc dobře. Dokonce by mi bylo líto, kdybych vypadal jako on. Krčíš rameny? Říkám ti pravdu. Nad každou tělesnou i duševní výjimečností visí osud, ten druh osudu, který jako by v dějinách pronásledoval váhavé kroky králů. Je lepší se od svých bližních nelišit. Ošklivý a hloupí jsou na tomhle světě na tom nejlépe. Mohou si pohodlně sedět a s otevřenou pusou zírat na představení. Nepoznají-li vítězství, jsou aspoň ušetřeni poznání porážky. Žijí tak, jak bychom měli žít všichni – nerušeně, lhostejně a bez neklidu. Nikoho nepřivádějí do záhuby a sami ji nikdy nedostanou z cizích rukou. Tvoje postavení a bohatství, Harry; můj rozum, jaký už je – moje umění, ať má jakoukoli cenu; krása Doriana Graye – všichni budeme trpět za to, co nám bohové dali, strašně trpět."

„Dorian Gray? Tak se jmenuje?" zeptal se lord Henry a přešel ateliérem k Basilu Hallwardovi.

„Ano, tak se jmenuje. Nechtěl jsem ti to říct."

„A proč ne?"

„Ach, to nedokážu vysvětlit. Když mám někoho nesmírně rád, nikdy nikomu neříkám jeho jméno. Je to, jako bych vydával kus z něj. Zamiloval jsem si tajemství. Zdá se mi, že je to jediná věc, která může moderní život učinit tajuplným nebo podivuhodným. I ta nejobyčejnější věc je rozkošná, když ji člověk jen ukryje. Když teď odjíždím z Londýna, nikdy svým lidem neříkám, kam jedu. Kdybych to řekl, přišel bych o všechno potěšení. Je to asi hloupý zvyk, ale nějak mi vnáší do života spoustu romantiky. Nejspíš si myslíš, že jsem v tom strašně pošetilý?“

„Vůbec ne,“ odpověděl lord Henry, „vůbec ne, můj milý Basile. Zdá se, že zapomínáš, že jsem ženatý, a jediné kouzlo manželství spočívá v tom, že oběma stranám naprosto nezbytně ukládá život plný klamu. Nikdy nevím, kde je moje žena, a moje žena nikdy neví, co dělám já. Když se setkáme – a občas se setkáme, když jdeme spolu někam na večeři nebo jedeme na venkov k vévodovi –, vyprávíme si s nejvážnějšími tvářemi ty nejabsurdnější historky. Moje žena je v tom velmi dobrá – vlastně mnohem lepší než já. Nikdy se nezaplete v datech, kdežto já vždycky. Ale když mě opravdu přistihne, vůbec nedělá scény. Někdy si přeju, aby je dělala; ona se mi ale jen vysměje.“

„Nesnáším, jak mluvíš o svém manželství, Harry,“ řekl Basil Hallward a zvolna zamířil ke dveřím do zahrady. „Věřím, že jsi ve skutečnosti velmi dobrý manžel, ale že se za své ctnosti důkladně stydíš. Jsi neobyčejný člověk. Nikdy neřekneš nic mravného a nikdy neuděláš nic špatného. Tvůj cynismus je pouhá póza.“

„Být přirozený je pouhá póza, a ta nejprotivnější, jakou znám,“ zvolal se smíchem lord Henry; a oba mladí muži vyšli spolu do zahrady a uvelebili se na dlouhé bambusové lavici, která stála ve stínu vysokého vavřínového keře. Sluneční světlo klouzalo po lesklých listech. V trávě se chvěly bílé sedmikrásky.

Po chvíli ticha vytáhl lord Henry hodinky. „Obávám se, že už musím jít, Basile,“ zamumlal, „a než odejdu, trvám na tom, abys mi odpověděl na otázku, kterou jsem ti položil před časem.“

„Jakou?“ zeptal se malíř a nespouštěl oči ze země.

„Moc dobře víš jakou.“

„Nevím, Harry.“

„Dobře, tak ti to řeknu. Chci, abys mi vysvětlil, proč nechceš vystavit obraz Doriana Graye. Chci znát skutečný důvod.“

„Řekl jsem ti skutečný důvod.“

„Ne, neřekl. Řekl jsi, že je v něm příliš mnoho z tebe. A to je dětinské.“

„Harry,“ řekl Basil Hallward a pohlédl mu zpříma do tváře, „každý portrét, který je namalován s citem, je portrétem umělce, ne modelu. Model je pouhá náhoda, pouhá příležitost. Malíř neodhaluje jeho, to spíš malíř sám se odhaluje na barevném plátně. Ten obraz nevystavím proto, že se bojím, že jsem v něm ukázal tajemství své vlastní duše.“

Lord Henry se zasmál. „A jaké je to tajemství?“ zeptal se.

„Řeknu ti to,“ řekl Hallward; ale tvář mu zahalil výraz rozpaků.

„Jsem samé očekávání, Basile,“ pokračoval jeho společník a pohlédl na něj.

„Ach, není toho opravdu moc co říkat, Harry,“ odpověděl malíř, „a obávám se, že tomu stěží porozumíš. Možná tomu stěží uvěříš.“

Lord Henry se usmál, sklonil se, utrhl z trávy sedmikrásku s růžovými okvětními lístky a prohlížel si ji. „Jsem si naprosto jistý, že tomu porozumím,“ odpověděl a upřeně se díval na malý zlatý terčík s bílými pírky, „a pokud jde o víru, uvěřím čemukoli, pokud je to naprosto neuvěřitelné.“

Vítr setřásl ze stromů několik květů a těžké šeříkové laty se svými shluky hvězdiček se pohupovaly sem a tam v malátném vzduchu. U zdi začala cvrkat kobylka a dlouhá tenká vážka proplula kolem jako modrá nit na svých hnědých křídlech z gázy. Lord Henry měl pocit, jako by slyšel, jak buší srdce Basila Hallwarda, a byl zvědav, co přijde.

„Celý příběh je prostě tenhle,“ řekl malíř po nějaké době. „Před dvěma měsíci jsem šel na nabitou společnost k lady Brandon. Víš pře-

ce, že my ubozí umělci se musíme čas od času ukázat ve společnosti, jen abychom veřejnosti připomněli, že nejsme divoši. Ve fraku a s bílou kravatou, jak jsi mi jednou řekl, si může pověst civilizovaného člověka získat kdokoli, dokonce i burzovní makléř. Nuže, když jsem byl v salonu asi deset minut a bavil se s ohromnými, přezdobenými vdovami a nudnými akademiky, najednou jsem si uvědomil, že se na mě někdo dívá. Pootočil jsem se a poprvé spatřil Doriana Graye. Když se naše oči setkaly, cítil jsem, že blednu. Přepadl mě zvláštní pocit hrůzy. Věděl jsem, že stojím tváří v tvář někomu, jehož pouhá osobnost je tak fascinující, že kdybych jí to dovolil, pohltí celou mou bytost, celou mou duši, dokonce i samo mé umění. Nechtěl jsem ve svém životě žádný vnější vliv. Sám víš, Harry, jak jsem od přírody nezávislý. Vždycky jsem byl sám sobě pánem; aspoň jsem jím vždycky byl, dokud jsem nepotkal Doriana Graye. Potom – ale nevím, jak ti to vysvětlit. Něco jako by mi říkalo, že stojím na prahu strašlivé krize svého života. Měl jsem podivný pocit, že mi osud chystá nádherné radosti i nádherná trápení. Dostal jsem strach a obrátil se k odchodu. Nedohnalo mě k tomu svědomí: byl to jakýsi druh zbabělosti. Nepřičítám si k dobru, že jsem se pokusil utéct."

„Svědomí a zbabělost jsou ve skutečnosti totéž, Basile. Svědomí je obchodní značka firmy. Nic víc."

„Tomu nevěřím, Harry, a nevěřím, že tomu věříš ty. Ať už byl ovšem můj pohnutek jakýkoli – a mohla to být pýcha, protože jsem býval velmi pyšný –, rozhodně jsem se prodral ke dveřím. Tam jsem samozřejmě vrazil do lady Brandon. ‚Snad nám tak brzy neutečete, pane Hallwarde?' zaječela. Znáš ten její podivně pronikavý hlas?"

„Ano; je to páv ve všem kromě krásy," řekl lord Henry a dlouhými nervózními prsty trhal sedmikrásku na kousky.

„Nemohl jsem se jí zbavit. Přivedla mě k členům královské rodiny, k lidem s hvězdami a podvazky a k postarším dámám s obrovskými diadémy a papouščími nosy. Mluvila o mně jako o svém nejdražším

příteli. Viděl jsem ji předtím jen jednou, ale vzala si do hlavy, že ze mě udělá hvězdu večera. Myslím, že nějaký můj obraz měl tehdy velký úspěch, nebo se o něm aspoň klevetilo v laciných novinách, což je v devatenáctém století měřítko nesmrtelnosti. Najednou jsem stál tváří v tvář tomu mladému muži, jehož osobnost mě tak podivně rozrušila. Byli jsme si docela blízko, skoro jsme se dotýkali. Naše oči se znovu setkaly. Bylo to ode mě lehkomyslné, ale požádal jsem lady Brandon, aby mě s ním seznámila. Možná to nakonec tak lehkomyslné nebylo. Bylo to prostě nevyhnutelné. Promluvili bychom spolu i bez představování. Tím jsem si jistý. Dorian mi to potom sám řekl. I on cítil, že jsme se měli poznat."

„A jak lady Brandon toho úžasného mladého muže popsala?" zeptal se jeho společník. „Vím, že ráda podává o všech svých hostech rychlý *přehled*. Pamatuju si, jak mě přivedla k jednomu bojovnému starému pánovi s rudým obličejem, ověšenému od hlavy k patě řády a stuhami, a jak mi do ucha tragickým šepotem, který musel být dokonale slyšet po celém salonu, syčela ty nejúžasnější podrobnosti. Prostě jsem utekl. Lidi rád poznávám sám. Jenže lady Brandon zachází se svými hosty přesně jako dražebník se zbožím. Buď je vysvětlí tak důkladně, že z nich nic nezbude, nebo vám o nich řekne všechno kromě toho, co chcete vědět."

„Chudák lady Brandon! Jsi na ni přísný, Harry!" řekl Hallward netečně.

„Můj milý, pokusila se založit *salon* a podařilo se jí jen otevřít restauraci. Jak bych ji mohl obdivovat? Ale pověz mi, co říkala o panu Dorianu Grayovi?"

„Ach, něco jako: ‚Rozkošný chlapec – jeho ubohá drahá matka a já jsme byly naprosto nerozlučné. Úplně jsem zapomněla, co dělá – obávám se, že – nedělá nic – ach ano, hraje na klavír – nebo snad na housle, drahý pane Grayi?' Ani jeden z nás se nemohl ubránit smíchu a hned jsme se spřátelili."

„Smích není vůbec špatný začátek přátelství a je zdaleka nejlepším koncem," řekl mladý lord a utrhl další sedmikrásku.

Hallward zavrtěl hlavou. „Nevíš, co je přátelství, Harry," zamumlal, „a když na to přijde, ani co je nepřátelství. Máš rád každého; to jest, každý je ti lhostejný."

„Jak strašně nespravedlivé!" zvolal lord Henry, posunul si klobouk do týla a zadíval se na obláčky, které jako rozcuchaná přadena leskléh bílého hedvábí pluly po vyklenuté tyrkysové modři letní oblohy. „Ano, strašně nespravedlivé. Mezi lidmi dělám velký rozdíl. Přátele si vybírám pro jejich hezký zevnějšek, známé pro jejich dobrý charakter a nepřátele pro jejich dobrý rozum. Při výběru nepřátel nemůže být člověk nikdy dost opatrný. Nemám jediného nepřítele, který by byl hlupák. Všichni jsou to muži jistých duševních schopností, a proto si mě všichni váží. Je to ode mě velmi ješitné? Myslím, že je to dost ješitné."

„To bych řekl, Harry. Ale podle tvých kategorií musím být jen známý."

„Můj drahý starý Basile, ty jsi mnohem víc než známý."

„A mnohem míň než přítel. Takový bratr, předpokládám?"

„Ach, bratři! Bratři mě nezajímají. Můj starší bratr nechce umřít a moji mladší bratři jako by nikdy nedělali nic jiného."

„Harry!" zvolal Hallward a zamračil se.

„Můj milý, nemyslím to tak docela vážně. Ale nemůžu si pomoct, svoje příbuzné nesnáším. Nejspíš to pochází z toho, že nikdo z nás nesnese, aby jiní lidé měli tytéž chyby jako on sám. Docela chápu vztek anglické demokracie na to, čemu říká neřesti vyšších vrstev. Masy cítí, že opilství, hloupost a nemravnost by měly být jejich zvláštním vlastnictvím, a když ze sebe někdo z nás udělá osla, pytlačí jim v revíru. Když se ubohý Southwark dostal před rozvodový soud, jejich rozhořčení bylo naprosto velkolepé. A přitom si nemyslím, že by řádně žilo třeba jen deset procent proletariátu."

„Nesouhlasím s jediným slovem, které jsi řekl, a co víc, Harry, jsem si jistý, že ty taky ne."

Lord Henry si pohladil špičatou hnědou bradku a ťukl střapcovou holí z ebenu do špičky své lakované boty. „Jak jsi anglický, Basile! To je už podruhé, co jsi tu poznámku pronesl. Když člověk předloží nějakou myšlenku pravému Angličanovi – což je vždycky ukvapený krok –, ani ve snu ho nenapadne uvažovat, zda je ta myšlenka správná, nebo mylná. Jediné, co považuje za důležité, je, jestli jí člověk sám věří. Jenže hodnota myšlenky nemá vůbec nic společného s upřímností toho, kdo ji vyslovuje. Spíš je pravděpodobné, že čím je člověk neupřímnější, tím čistěji intelektuální ta myšlenka bude, protože ji v tom případě nezabarví ani jeho potřeby, ani jeho touhy, ani jeho předsudky. Nechci s tebou ovšem rozebírat politiku, sociologii ani metafyziku. Mám radši lidi než zásady a lidi bez zásad mám radši než cokoli jiného na světě. Pověz mi víc o panu Dorianu Grayovi. Jak často se s ním vídáš?"

„Každý den. Nemohl bych být šťastný, kdybych ho neviděl každý den. Je pro mě naprosto nezbytný."

„To je neobyčejné! Myslel jsem, že ti nikdy nebude záležet na ničem kromě tvého umění."

„On je teď pro mě celé mé umění," řekl malíř vážně. „Někdy si myslím, Harry, že v dějinách světa jsou jen dvě období, na kterých opravdu záleží. Prvním je objevení nového prostředku pro umění a druhým objevení nové osobnosti pro umění. Čím byl pro Benátčany vynález olejomalby a čím byla pro pozdní řecké sochařství tvář Antinoova, tím bude jednou pro mě tvář Doriana Graye. Nejde jen o to, že ho maluju, kreslím, skicuju. To všechno jsem samozřejmě dělal. Ale je pro mě mnohem víc než model, který mi sedí. Nebudu ti tvrdit, že jsem nespokojen s tím, co jsem podle něj vytvořil, nebo že jeho krása je taková, že ji umění nedokáže vyjádřit. Není nic, co by umění nedokázalo vyjádřit, a vím, že práce, kterou jsem udělal od chvíle, kdy jsem poznal Doriana Graye, je dobrá, je to nejlepší práce mého života. Ale nějakým

zvláštním způsobem – kdoví, jestli mi porozumíš? – mi jeho osobnost vnukla úplně nový způsob umění, úplně nový styl. Vidím věci jinak, přemýšlím o nich jinak. Dokážu teď znovu vytvářet život způsobem, který mi byl dřív skrytý. ‚Sen o tvaru ve dnech myšlenek' – kdo to říká? Zapomněl jsem; ale to přesně pro mě Dorian Gray znamená. Pouhá viditelná přítomnost toho chlapce – protože mi připadá jen o málo víc než chlapec, i když je mu ve skutečnosti přes dvacet –, jeho pouhá viditelná přítomnost – ach! Kdoví, jestli si dokážeš představit, co to všechno znamená? Aniž to tuší, vytyčuje mi linie nové školy, školy, která má v sobě mít všechnu vášeň romantického ducha a všechnu dokonalost ducha řeckého. Soulad duše a těla – jak je to mnoho! My jsme je ve svém šílenství od sebe oddělili a vymysleli jsme realismus, který je vulgární, a ideálnost, která je prázdná. Harry! Kdybys jen věděl, co pro mě Dorian Gray znamená! Pamatuješ si tu mou krajinu, za kterou mi Agnew nabízel tak obrovskou cenu, ale se kterou jsem se nechtěl rozloučit? Je to jedna z nejlepších věcí, jaké jsem kdy udělal. A proč? Protože když jsem ji maloval, seděl vedle mě Dorian Gray. Přecházel z něj na mě jakýsi jemný vliv a poprvé v životě jsem v obyčejném lese uviděl ten zázrak, který jsem vždycky hledal a nikdy nenacházel."

„Basile, to je neobyčejné! Musím Doriana Graye vidět."

Hallward vstal z lavice a chodil po zahradě sem a tam. Po nějaké době se vrátil. „Harry," řekl, „Dorian Gray je pro mě prostě motiv v umění. Ty bys na něm možná neviděl nic. Já na něm vidím všechno. V mé práci není nikdy přítomnější, než když v ní žádný jeho obraz není. Je to, jak jsem řekl, náznak nového způsobu. Nacházím ho v křivkách určitých linií, v kouzlu a jemnostech určitých barev. To je všechno."

„Tak proč nechceš jeho portrét vystavit?" zeptal se lord Henry.

„Protože jsem do něj, aniž jsem to zamýšlel, vložil něco z celého toho podivného uměleckého zbožňování, o kterém jsem s ním samo-

zřejmě nikdy nechtěl mluvit. On o tom nic neví. Nikdy se o tom nic nedozví. Ale svět by to mohl uhodnout a já nebudu obnažovat svou duši před jeho mělkýma, slídivýma očima. Moje srdce nikdy nepoložím pod jejich mikroskop. Je v té věci příliš mnoho ze mě, Harry – příliš mnoho ze mě!“

„Básníci tak úzkostliví nejsou. Vědí, jak užitečná je vášeň pro vydávání knih. Zlomené srdce má dnes naději na spoustu vydání.“

„Nesnáším je za to,“ zvolal Hallward. „Umělec má vytvářet krásné věci, ale nemá do nich vkládat nic ze svého vlastního života. Žijeme v době, kdy lidé zacházejí s uměním, jako by mělo být nějakým druhem autobiografie. Ztratili jsme abstraktní smysl pro krásu. Jednou světu ukážu, co to je; a právě proto svět nikdy neuvidí můj portrét Doriana Graye.“

„Myslím, že se mýlíš, Basile, ale nebudu se s tebou přít. Přou se jen ti, kdo jsou intelektuálně ztraceni. Pověz mi, má tě Dorian Gray hodně rád?“

Malíř chvíli uvažoval. „Má mě rád,“ odpověděl po odmlce. „Vím, že mě má rád. Samozřejmě mu strašně lichotím. Nacházím zvláštní potěšení v tom, že mu říkám věci, o kterých vím, že jich budu litovat. Obvykle je ke mně okouzlující, sedíme v ateliéru a povídáme si o tisíci věcech. Čas od času je ale hrozně bezohledný a zdá se, že mu skutečně dělá radost mi ubližovat. Pak mám pocit, Harry, že jsem celou svou duši dal někomu, kdo s ní zachází jako s květinou do knoflíkové dírky, jako s ozdůbkou, která má lichotit jeho ješitnosti, jako s okrasou na jeden letní den.“

„Letní dny, Basile, mívají sklon se vléct,“ zamumlal lord Henry. „Možná tě to omrzí dřív než jeho. Je smutné na to pomyslet, ale není pochyb o tom, že génius vydrží déle než krása. Tím se vysvětluje, proč se všichni tak usilovně snažíme být přehnaně vzdělaní. V divokém boji o existenci chceme mít něco, co trvá, a tak si plníme hlavy haraburdím a fakty v pošetilé naději, že si udržíme své místo. Dokonale infor-

movaný člověk – to je moderní ideál. A mysl dokonale informovaného člověka je hrozná věc. Je jako krámek s *veteší*, samé příšery a prach, a všechno má cenu vyšší, než jakou doopravdy má. Stejně si myslím, že tě to omrzí první. Jednoho dne se na svého přítele podíváš a bude ti připadat trochu nepovedeně nakreslený, nebo se ti nebude líbit jeho barevný tón nebo něco takového. V duchu mu to budeš hořce vyčítat a budeš si vážně myslet, že se k tobě zachoval velmi špatně. Až tě příště navštíví, budeš dokonale chladný a lhostejný. Bude to velká škoda, protože tě to změní. To, co jsi mi vyprávěl, je hotový román, dalo by se říct román umění, a na každém románu je nejhorší to, že člověka zanechá tak neromantického."

„Harry, nemluv tak. Dokud budu živ, bude mě osobnost Doriana Graye ovládat. Ty nemůžeš cítit, co cítím já. Měníš se příliš často."

„Ach, můj milý Basile, právě proto to cítit můžu. Kdo je věrný, zná jen všední stránku lásky: tragédie lásky znají jen nevěrní." A lord Henry škrtl sirkou o elegantní stříbrnou krabičku a začal kouřit cigaretu s vědomým a spokojeným výrazem, jako by celý svět shrnul do jediné věty. V zelených, jako lakem potažených listech břečťanu šustili cvrlikající vrabci a modré stíny mraků se honily po trávě jako vlaštovky. Jak příjemně bylo v zahradě! A jak rozkošné byly city jiných lidí! – mnohem rozkošnější než jejich myšlenky, jak se mu zdálo. Vlastní duše a vášně přátel – to byly v životě ty fascinující věci. S tichým pobavením si představoval nudný oběd, o který přišel, když tu s Basilem Hallwardem tak dlouho zůstal. Kdyby šel k tetě, jistě by tam potkal lorda Goodbodyho a celý rozhovor by se točil kolem stravování chudých a nutnosti vzorných nocleháren. Každá společenská vrstva by kázala o důležitosti těch ctností, jejichž uplatňování ve vlastním životě nijak nepotřebovala. Bohatí by mluvili o hodnotě šetrnosti a zahálčiví by se rozohnili nad důstojností práce. Bylo okouzlující, že tomu všemu unikl! Když si vzpomněl na tetu, jako by ho napadla nějaká myšlenka. Obrátil se k Hallwardovi a řekl: „Můj milý, právě jsem si vzpomněl."

„Na co, Harry?“

„Kde jsem slyšel jméno Dorian Gray.“

„Kde to bylo?“ zeptal se Hallward a lehce se zamračil.

„Netvař se tak rozzlobeně, Basile. Bylo to u mé tety, lady Agathy. Říkala mi, že objevila úžasného mladého muže, který jí bude pomáhat v East Endu, a že se jmenuje Dorian Gray. Musím přiznat, že mi nikdy neřekla, že je hezký. Ženy krásu neumějí ocenit; aspoň ne ženy ctnostné. Řekla, že je velmi horlivý a má krásnou povahu. Okamžitě jsem si představil stvoření s brýlemi a splihlými vlasy, strašně pihovaté, jak dupe kolem na obrovských nohou. Škoda, že jsem netušil, že je to tvůj přítel.“

„Jsem moc rád, žes to netušil, Harry.“

„Proč?“

„Nechci, aby ses s ním seznámil.“

„Nechceš, abych se s ním seznámil?“

„Ne.“

„Pan Dorian Gray je v ateliéru, pane,“ ohlásil komorník, který vešel do zahrady.

„Teď mě s ním musíš seznámit,“ zvolal lord Henry se smíchem.

Malíř se obrátil ke svému sluhovi, který mžoural ve slunečním světle. „Požádejte pana Graye, aby počkal, Parkere: za pár okamžiků přijdu.“ Muž se uklonil a odešel cestičkou nahoru.

Potom se malíř podíval na lorda Henryho. „Dorian Gray je můj nejdražší přítel,“ řekl. „Má prostou a krásnou povahu. Tvoje teta měla pravdu v tom, co o něm říkala. Nezkaz ho. Nesnaž se ho ovlivňovat. Tvůj vliv by byl špatný. Svět je široký a je v něm spousta úžasných lidí. Neber mi jediného člověka, který mému umění dává všechno kouzlo, jaké má: můj život umělce závisí na něm. Pamatuj, Harry, věřím ti.“ Mluvil velmi pomalu a slova jako by z něj byla vyrvána skoro proti jeho vůli.

„Jaké nesmysly to mluvíš!“ řekl lord Henry s úsměvem, vzal Hallwarda pod paží a téměř ho do domu odvedl.

Kapitola druhá

Když vešli, uviděli Doriana Graye. Seděl u klavíru, zády k nim, a listoval Schumannovými „Lesními scénami“. „Tyhle mi musíš půjčit, Basile,“ zvolal. „Chci se je naučit. Jsou naprosto okouzlující.“

„To docela záleží na tom, jak budeš dneska sedět, Doriane.“

„Ach, sezení mě už unavuje a portrét sebe sama v životní velikosti vůbec nechci,“ odpověděl mladík a svévolně, nedůtklivě se na stoličce u klavíru otočil. Když zahlédl lorda Henryho, tváře mu na okamžik zbarvil slabý ruměnec a vyskočil. „Promiň, Basile, ale nevěděl jsem, že tu někoho máš.“

„To je lord Henry Wotton, Doriane, můj starý přítel z Oxfordu. Právě jsem mu vyprávěl, jaký jsi skvělý model, a teď jsi všechno pokazil.“

„Moje potěšení z toho, že vás poznávám, jste nepokazil, pane Grayi,“ řekl lord Henry, vykročil k němu a podal mu ruku. „Teta mi o vás často vyprávěla. Jste jeden z jejích oblíbenců a obávám se, že také jedna z jejích obětí.“

„U lady Agathy jsem teď v nemilosti,“ odpověděl Dorian s komicky kajícným výrazem. „Slíbil jsem, že s ní minulé úterý půjdu do jednoho klubu ve Whitechapelu, a úplně jsem na to zapomněl. Měli jsme spolu hrát duet – vlastně myslím, že tři dueta. Nevím, co mi řekne. Mám příliš strach, než abych se u ní ukázal.“

„Ach, s tetou vás usmířím. Je vám docela oddaná. A nemyslím si, že by na tom, že jste tam nebyl, doopravdy záleželo. Posluchači si nejspíš mysleli, že slyší duet. Když teta Agatha usedne ke klavíru, nadělá dost rámusu za dva.“

„To je od vás vůči ní ošklivé a vůči mně ne zrovna milé," odpověděl Dorian a rozesmál se.

Lord Henry se na něj zadíval. Ano, byl opravdu úžasně krásný, s jemně vykrojenými šarlatovými rty, upřímnýma modrýma očima a kudrnatými zlatými vlasy. Bylo v jeho tváři něco, kvůli čemu mu člověk okamžitě důvěřoval. Byla v ní všechna otevřenost mládí i všechna jeho vášnivá čistota. Člověk cítil, že se uchránil před poskvrnou světa. Nebylo divu, že ho Basil Hallward zbožňoval.

„Jste příliš okouzlující, než abyste se věnoval dobročinnosti, pane Grayi – až příliš okouzlující." A lord Henry se rozvalil na divanu a otevřel pouzdro s cigaretami.

Malíř měl plné ruce práce s mícháním barev a chystáním štětců. Tvářil se ustaraně, a když zaslechl poslední poznámku lorda Henryho, pohlédl na něj, chvíli zaváhal a pak řekl: „Harry, chci ten obraz dneska dokončit. Bylo by to ode mě hrozně nezdvořilé, kdybych tě požádal, abys odešel?"

Lord Henry se usmál a podíval se na Doriana Graye. „Mám odejít, pane Grayi?" zeptal se.

„Ach, prosím, nechoďte, lorde Henry. Vidím, že má Basil jednu ze svých nevrlých nálad, a když je nevrlý, nesnesu ho. Kromě toho chci, abyste mi řekl, proč bych se neměl věnovat dobročinnosti."

„Nevím, jestli vám to řeknu, pane Grayi. Je to tak nudné téma, že by se o něm muselo mluvit vážně. Ale rozhodně neuteču, když jste mě ted požádal, abych zůstal. Nevadí ti to doopravdy, Basile, viď? Často jsi mi říkal, že máš rád, když si tvoji modelové mají s kým povídat."

Hallward se kousl do rtu. „Jestli si to Dorian přeje, musíš samozřejmě zůstat. Dorianovy rozmary jsou zákonem pro každého, kromě něho samého."

Lord Henry vzal klobouk a rukavice. „Velmi naléháš, Basile, ale obávám se, že musím jít. Slíbil jsem, že se s někým sejdu v klubu Orleans. Na shledanou, pane Grayi. Přijďte mě některé odpoledne navštívit do

Curzon Street. V pět hodin jsem skoro vždycky doma. Napište mi, až budete chtít přijít. Mrzelo by mě, kdybych vás minul."

„Basile," zvolal Dorian Gray, „jestli lord Henry Wotton odejde, odejdu taky. Když maluješ, ani neotevřeš pusu, a stát na pódiu a snažit se tvářit příjemně je strašná nuda. Požádej ho, ať zůstane. Trvám na tom."

„Zůstaň, Harry, kvůli Dorianovi a kvůli mně," řekl Hallward a upřeně se díval na svůj obraz. „Je to tak, když pracuju, nikdy nemluvím a nikdy ani neposlouchám, a pro moje nešťastné modely to musí být hrozně nudné. Prosím tě, zůstaň."

„A co ten můj člověk v Orleans?"

Malíř se zasmál. „Myslím, že s tím nebudou žádné potíže. Zase si sedni, Harry. A teď, Doriane, vylez na pódium a moc se nevrť a nevšímej si toho, co říká lord Henry. Má na všechny své přátele velmi špatný vliv, s jedinou výjimkou, a to jsem já."

Dorian Gray vystoupil na pódium s výrazem mladého řeckého mučedníka a nespokojeně našpulil rty na lorda Henryho, který se mu docela zalíbil. Byl tak jiný než Basil. Tvořili rozkošný protiklad. A měl tak krásný hlas. Po několika okamžicích se ho zeptal: „Máte opravdu velmi špatný vliv, lorde Henry? Tak špatný, jak říká Basil?"

„Nic takového jako dobrý vliv neexistuje, pane Grayi. Každý vliv je nemravný – nemravný z vědeckého hlediska."

„Proč?"

„Protože ovlivnit člověka znamená dát mu vlastní duši. Nemyslí už své přirozené myšlenky, nehoří svými přirozenými vášněmi. Jeho ctnosti pro něj nejsou skutečné. Jeho hříchy, pokud něco jako hříchy vůbec existuje, jsou vypůjčené. Stane se ozvěnou cizí hudby, hercem v roli, která pro něj nebyla napsána. Cílem života je rozvinout sám sebe. Dokonale uskutečnit vlastní přirozenost – kvůli tomu tu každý z nás je. Lidé se dnes bojí sami sebe. Zapomněli na nejvyšší ze všech povinností, na povinnost vůči sobě samému. Samozřejmě jsou dobro-

činní. Sytí hladové a odívají žebráky. Ale jejich vlastní duše hladovějí a jsou nahé. Z našeho rodu se vytratila odvaha. Možná jsme ji vlastně nikdy neměli. Strach ze společnosti, na němž stojí mravnost, a strach z Boha, v němž je tajemství náboženství – to jsou dvě věci, které nám vládnou. A přece –“

„Otoč hlavu ještě trochu doprava, Doriane, buď hodný,“ řekl malíř, zabraný do práce, a vnímal jen to, že se v mladíkově tváři objevil výraz, jaký tam ještě nikdy neviděl.

„A přece,“ pokračoval lord Henry svým tichým, melodickým hlasem a s tím půvabným mávnutím ruky, které pro něj bylo vždycky tak typické a které měl už v dobách Etonu, „věřím, že kdyby jeden člověk prožil svůj život plně a úplně, kdyby dal tvar každému citu, výraz každé myšlence, skutečnost každému snu – věřím, že by svět získal takový nový příval radosti, že bychom zapomněli na všechny neduhy středověku a vrátili se k helénskému ideálu – a možná k něčemu ještě jemnějšímu a bohatšímu, než je helénský ideál. Jenže i ten nejstatečnější z nás se bojí sám sebe. Sebemrzačení divocha tragicky přežívá v sebezapírání, které nám kazí život. Jsme trestáni za to, co si odpíráme. Každý pud, který se snažíme udusit, v mysli dál doutná a otravuje nás. Tělo zhřeší jednou a se svým hříchem je hotovo, protože čin je druh očisty. Pak už nezbývá nic než vzpomínka na rozkoš nebo přepych lítosti. Jediný způsob, jak se zbavit pokušení, je podlehnout mu. Odolejte mu, a vaše duše onemocní touhou po věcech, které si sama zakázala, žádostí po tom, co její zrůdné zákony učinily zrůdným a nezákonným. Říká se, že velké události světa se odehrávají v mozku. I velké hříchy světa se odehrávají v mozku, a jedině v mozku. Vy, pane Grayi, právě vy se svým růžově rudým mládím a růžově bílým chlapectvím, vy jste měl vášně, které vás děsily, myšlenky, které vás naplňovaly hrůzou, sny bdělé i spící, na něž stačí jen vzpomenout a tvář vám zbarví stud –“

„Přestaňte!“ vykoktal Dorian Gray, „přestaňte! Mátete mě. Nevím, co říct. Existuje na to nějaká odpověď, ale nemůžu ji najít. Nemluvte. Nechte mě přemýšlet. Nebo spíš mě nechte, ať se pokusím nepřemýšlet.“

Skoro deset minut tam stál bez hnutí, s pootevřenými rty a s podivně zářícíma očima. Matně si uvědomoval, že v něm působí docela nové vlivy. A přece se mu zdálo, že vzešly doopravdy z něho samého. Těch pár slov, která mu Basilův přítel řekl – slova vyslovená nepochybně náhodou a se záměrným paradoxem –, se dotklo nějaké tajné struny, které se ještě nikdy nikdo nedotkl, ale o níž cítil, že se teď chvěje a tepe v podivných pulzech.

Hudba s ním takhle pohnula. Hudba ho už mnohokrát rozrušila. Jenže hudba nemluvila zřetelně. Nevytvářela v nás nový svět, spíš jen další chaos. Slova! Pouhá slova! Jak byla strašná! Jak jasná, živá a krutá! Nedalo se jim uniknout. A přece jaké jemné kouzlo v nich bylo! Jako by dokázala dát beztvarým věcem plastickou podobu a měla vlastní hudbu, sladkou jako zvuk violy nebo loutny. Pouhá slova! Bylo vůbec něco tak skutečného jako slova?

Ano; v jeho chlapectví byly věci, kterým nerozuměl. Teď jim rozuměl. Život pro něj najednou dostal barvu ohně. Zdálo se mu, že kráčel v plamenech. Proč to dřív nevěděl?

Lord Henry ho se svým jemným úsměvem pozoroval. Přesně věděl, kdy nastává ten psychologický okamžik, kdy je třeba mlčet. Cítil nesmírný zájem. Žasl nad tím, jak náhle jeho slova zapůsobila, a vzpomněl si na knihu, kterou četl v šestnácti, na knihu, která mu odhalila mnoho, co předtím nevěděl, a uvažoval, jestli Dorian Gray neprochází podobnou zkušeností. Jen tak vystřelil šíp do vzduchu. Zasáhl cíl? Jak byl ten mladík fascinující!

Hallward maloval dál tím svým úžasným smělým tahem, který měl onu pravou vytříbenost a dokonalou jemnost, jaká v umění vychází jedině ze síly. Ticha si nevšímal.

„Basile, už mě nebaví stát," zvolal najednou Dorian Gray. „Musím ven, sednout si do zahrady. Tady je k zalknutí."

„Můj milý, to mě moc mrzí. Když maluju, nemůžu myslet na nic jiného. Ale nikdy jsi neseděl líp. Byl jsi naprosto nehybný. A zachytil jsem ten účinek, o který jsem stál – pootevřené rty a jas v očích. Nevím, co ti Harry vykládal, ale rozhodně díky němu máš ten nejúžasnější výraz. Nejspíš ti skládal poklony. Nesmíš mu věřit ani slovo."

„Poklony mi rozhodně neskládal. Možná právě proto nevěřím ničemu, co mi řekl."

„Víte dobře, že tomu všemu věříte," řekl lord Henry a díval se na něj snivýma, malátnýma očima. „Půjdu s vámi do zahrady. V ateliéru je strašné horko. Basile, dej nám něco ledového k pití, něco s jahodami."

„Samozřejmě, Harry. Jen zazvoň, a až přijde Parker, řeknu mu, co chcete. Musím ještě dodělat tohle pozadí, tak se k vám přidám později. Nezdržuj Doriana moc dlouho. Ještě nikdy jsem na malování nebyl v lepší formě než dnes. Tohle bude moje mistrovské dílo. Už teď, tak jak je, je to moje mistrovské dílo."

Lord Henry vyšel do zahrady a našel Doriana Graye, jak tiskne tvář do velkých chladivých šeříkových květů a horečně vdechuje jejich vůni, jako by to bylo víno. Přistoupil k němu a položil mu ruku na rameno. „Děláte dobře," zašeptal. „Duši nedokáže vyléčit nic než smysly, stejně jako smysly nedokáže vyléčit nic než duše."

Mladík sebou trhl a ucouvl. Byl prostovlasý a listí mu rozcuchalo vzpurné kadeře a zapletlo všechna jejich pozlacená vlákna. V očích měl strach, jaký mívají lidé, kteří se náhle probudí. Jemně modelované chřípí se mu chvělo a nějaký skrytý nerv rozechvěl šarlat jeho rtů, takže se mu třásly.

„Ano," pokračoval lord Henry, „to je jedno z velkých tajemství života – léčit duši smysly a smysly duší. Jste úžasný výtvor. Víte víc, než si myslíte, že víte, stejně jako víte méně, než chcete vědět."

Dorian Gray se zamračil a odvrátil hlavu. Nemohl si pomoct, ten vysoký, půvabný mladý muž, který stál vedle něj, se mu líbil. Jeho romantická tvář olivové barvy a unavený výraz ho zajímaly. V jeho tichém, malátném hlase bylo něco naprosto fascinujícího. Dokonce i jeho chladné bílé ruce, podobné květům, měly zvláštní kouzlo. Když mluvil, pohybovaly se jako hudba a zdálo se, že mají vlastní řeč. Ale Dorian se ho bál a styděl se, že se bojí. Proč musel být cizí člověk tím, kdo mu odhalí jeho samého? Basila Hallwarda znal už měsíce, ale jejich přátelství ho nikdy nezměnilo. Najednou mu do života vstoupil někdo, kdo mu, jak se zdálo, odhalil tajemství života. A přece, čeho se tu bylo bát? Nebyl školák ani dívka. Bylo směšné mít strach.

„Pojďme si sednout do stínu," řekl lord Henry. „Parker přinesl pití, a když tu v tom ostrém slunci zůstanete déle, budete docela zničený a Basil vás už nikdy nebude malovat. Opravdu nesmíte dopustit, abyste se opálil. Neslušelo by vám to."

„Co na tom může záležet?" zvolal Dorian Gray se smíchem a posadil se na lavici na konci zahrady.

„Vám by na tom mělo záležet ze všeho nejvíc, pane Grayi."

„Proč?"

„Protože máte to nejúžasnější mládí, a mládí je jediná věc, kterou má cenu mít."

„Tak to necítím, lorde Henry."

„Ne, teď to necítíte. Jednoho dne, až budete starý, vrásčitý a ošklivý, až vám myšlenky vypálí na čelo své rýhy a vášeň poznamená rty svými ohavnými plameny, to pocítíte, pocítíte to strašlivě. Teď okouzlujete svět, ať jdete kamkoli. Bude to tak vždycky?... Máte úžasně krásnou tvář, pane Grayi. Nemračte se. Opravdu máte. A krása je druh geniality – je dokonce vyšší než genialita, protože nepotřebuje vysvětlení. Patří k velkým skutečnostem světa, jako sluneční světlo nebo jaro nebo odraz té stříbrné mušle, které říkáme měsíc, v temných vodách. Nedá se o ní pochybovat. Má své božské právo vládnout. Z těch, kdo ji

mají, dělá prince. Usmíváte se? Ach! Až o ni přijdete, smát se nebudete… Lidé občas říkají, že krása je jen povrchní. Možná, ale aspoň není tak povrchní jako myšlení. Pro mě je krása divem divů. Jen mělcí lidé nesoudí podle zdání. Skutečným tajemstvím světa je to viditelné, ne neviditelné… Ano, pane Grayi, bohové k vám byli dobří. Ale co bohové dají, to brzy zase vezmou. Máte jen pár let, kdy můžete žít doopravdy, dokonale a naplno. Až odejde vaše mládí, odejde s ním i vaše krása, a pak najednou zjistíte, že vám nezbyly žádné triumfy, nebo se budete muset spokojit s těmi ubohými triumfy, které vám vzpomínka na vlastní minulost učiní hořčími než porážky. Každý měsíc, který uplyne, vás přiblíží k něčemu strašnému. Čas na vás žárlí a vede válku proti vašim liliím a růžím. Zežloutnete, tváře vám propadnou a oči vyhasnou. Budete strašně trpět… Ach! Prožijte své mládí, dokud ho máte. Nepromrhejte zlato svých dní naslouchánim nudným lidem, snahou napravit beznadějné ztroskotance nebo tím, že svůj život rozdáte nevědomým, obyčejným a sprostým. To jsou chorobné cíle a falešné ideály naší doby. Žijte! Žijte ten úžasný život, který je ve vás! Ať vám nic neunikne. Pořád hledejte nové počitky. Nebojte se ničeho… Nový hédonismus – to je to, co naše století potřebuje. Vy byste mohl být jeho viditelným symbolem. S vaší osobností není nic, co byste nedokázal. Svět vám na jednu sezónu patří… Ve chvíli, kdy jsem vás poznal, jsem viděl, že vůbec netušíte, kým doopravdy jste, kým byste doopravdy mohl být. Bylo ve vás tolik, co mě okouzlilo, že jsem cítil, že vám o vás samém musím něco říct. Pomyslel jsem si, jak tragické by bylo, kdybyste přišel nazmar. Protože vaše mládí potrvá tak krátkou dobu – tak krátkou. Obyčejné kvítí na stráních uvadne, ale zase rozkvete. Štědřenec bude příští červen stejně žlutý jako teď. Za měsíc se na plaménku objeví purpurové hvězdy a rok co rok bude zelená noc jeho listí držet své purpurové hvězdy. Jenže my své mládí nikdy nedostaneme zpátky. Tep radosti, který v nás bije ve dvaceti, ochabne. Údy nám vypovědí službu, smysly zetlí. Zvrhneme se v ohavné loutky, pro-

následované vzpomínkou na vášně, kterých jsme se příliš báli, a na rozkošná pokušení, kterým jsme neměli odvahu podlehnout. Mládí! Mládí! Na světě není vůbec nic než mládí!“

Dorian Gray naslouchal s očima doširoka otevřenýma a žasl. Snítka šeříku mu vypadla z ruky na štěrk. Přiletěla huňatá včela a chvíli kolem ní bzučela. Pak začala lézt po celé oválné hvězdicovité kouli drobných kvítků. Pozoroval ji s tím zvláštním zájmem o malicherné věci, který se v sobě snažíme probudit, když nás děsí věci nesmírně závažné, nebo když nás rozechvěje nějaký nový cit, pro který nemůžeme najít výraz, nebo když náhle oblehne mozek myšlenka, z níž máme hrůzu, a vyzývá nás, abychom se vzdali. Po chvíli včela odletěla. Viděl, jak se vsoukala do skvrnité trumpetky tyrského svlačce. Květ jako by se zachvěl a pak se zvolna zhoupl sem a tam.

Najednou se ve dveřích ateliéru objevil malíř a úsečnými posunky jim dával znamení, aby šli dovnitř. Otočili se k sobě a usmáli se.

„Čekám,“ zavolal. „Pojďte už dovnitř. Světlo je naprosto dokonalé a pití si můžete vzít s sebou.“

Vstali a společně se loudali cestičkou. Kolem nich přelétli dva zelenobílí motýli a v hrušni v rohu zahrady se rozezpíval drozd.

„Jste rád, že jste mě poznal, pane Grayi,“ řekl lord Henry a podíval se na něj.

„Ano, teď jsem rád. Kdoví, jestli budu rád vždycky?“

„Vždycky! To je hrozné slovo. Když ho slyším, otřesu se. Ženy ho tak rády používají. Pokazí každou romanci tím, že se snaží, aby trvala naveky. A je to i slovo bez významu. Jediný rozdíl mezi rozmarem a celoživotní vášní je v tom, že rozmar trvá o něco déle.“

Když vcházeli do ateliéru, položil Dorian Gray lordu Henrymu ruku na paži. „V tom případě ať je naše přátelství rozmar,“ zašeptal a zrudl nad vlastní směloství, pak vystoupil na pódium a znovu zaujal svou pózu.

Lord Henry se svalil do velkého proutěného křesla a pozoroval ho. Ticho přerušovalo jen švihání a šlehání štětce po plátně, až na chvíle, kdy Hallward občas ustoupil, aby se na svou práci podíval z dálky. V šikmých paprscích, které proudily otevřenými dveřmi, tančil zlatý prach. Těžká vůně růží jako by nad vším zadumaně visela.

Asi po čtvrthodině Hallward přestal malovat, dlouho se díval na Doriana Graye a pak zase dlouho na obraz, kousal se do konce jednoho ze svých obrovských štětců a mračil se. „Je úplně hotový," zvolal nakonec, sehnul se a dlouhými rumělkovými písmeny napsal do levého rohu plátna své jméno.

Lord Henry přišel blíž a prohlížel si obraz. Bylo to jistě nádherné umělecké dílo, a k tomu i nádherně věrná podoba.

„Můj milý, srdečně ti blahopřeji," řekl. „Je to nejkrásnější portrét moderní doby. Pane Grayi, pojďte se na sebe podívat."

Mladík sebou trhl, jako by se probudil z nějakého snu.

„Opravdu je hotový?" zašeptal a sestoupil z pódia.

„Úplně hotový," řekl malíř. „A dnes jsi seděl skvěle. Jsem ti nesmírně zavázán."

„To je výhradně moje zásluha," vpadl mu do řeči lord Henry. „Že ano, pane Grayi?"

Dorian neodpověděl, jen netečně přešel před svůj obraz a obrátil se k němu. Když ho uviděl, ustoupil a tváře mu na okamžik zrudly potěšením. Do očí mu vstoupil výraz radosti, jako by se poprvé poznal. Stál tam nehybně a v úžasu, matně si uvědomoval, že k němu Hallward mluví, ale smysl jeho slov nezachytil. Pocit vlastní krásy na něj sestoupil jako zjevení. Nikdy dřív ho nepoznal. Komplimenty Basila Hallwarda mu připadaly jen jako půvabné přehánění přátelství. Poslouchal je, smál se jim, zapomínal je. Na jeho povahu nepůsobily. Pak přišel lord Henry Wotton se svým podivným chvalozpěvem na mládí a se svým strašným varováním, jak je mládí krátké. To ho tehdy rozrušilo, a teď, když stál a hleděl na stín vlastní krásy, prolétla jím jako blesk celá

skutečnost toho popisu. Ano, přijde den, kdy jeho tvář bude vrásčitá a scvrklá, oči kalné a bezbarvé, půvab jeho postavy zlomený a znetvořený. Šarlat se mu vytratí ze rtů a zlato se mu vykrade z vlasů. Život, který měl utvářet jeho duši, mu zhyzdí tělo. Stane se z něj něco strašného, odporného a neforemného.

Když na to pomyslel, projela jím jako nůž ostrá bolest a rozechvěla každé jemné vlákno jeho bytosti. Oči mu potemněly do barvy ametystu a přešla přes ně mlha slz. Měl pocit, jako by mu na srdce dolehla ledová ruka.

„Copak se ti nelíbí?“ zvolal nakonec Hallward, trochu dotčený mladíkovým mlčením, jehož smyslu nerozuměl.

„Samozřejmě že se mu líbí,“ řekl lord Henry. „Komu by se nelíbil? Je to jedna z největších věcí moderního umění. Dám ti za něj, cokoli si řekneš. Musím ho mít.“

„Nepatří mi, Harry.“

„Komu tedy patří?“

„Přece Dorianovi,“ odpověděl malíř.

„To je ale šťastlivec.“

„Jak je to smutné!“ zašeptal Dorian Gray, oči stále upřené na svůj portrét. „Jak je to smutné! Zestárnu, budu ošklivý a hrozný. Ale tenhle obraz zůstane navždycky mladý. Nikdy nebude starší než dnes, než tento jediný červnový den… Kdyby to tak bylo naopak! Kdybych to já zůstal navždycky mladý a obraz místo mě stárnul! Za to – za to bych dal všechno! Ano, na celém světě není nic, co bych za to nedal! Dal bych za to svou duši!“

„Takové uspořádání by se ti asi sotva zamlouvalo, Basile,“ zvolal lord Henry se smíchem. „Pro tvou práci by to byla dost krutá rána.“

„Velice důrazně bych protestoval, Harry,“ řekl Hallward.

Dorian Gray se otočil a podíval se na něj. „To věřím, Basile. Máš radši své umění než své přátele. Neznamenám pro tebe víc než nějaká zelená bronzová soška. Spíš ještě míň, troufám si říct.“

Malíř na něj užasle zíral. Takhle Dorian přece nikdy nemluvil. Co se stalo? Vypadal úplně rozzlobeně. Obličej měl zrudlý a tváře mu hořely.

„Ano," pokračoval, „znamenám pro tebe míň než tvůj slonovinový Hermés nebo tvůj stříbrný faun. Ty budeš mít rád vždycky. Jak dlouho budeš mít rád mě? Do mé první vrásky, předpokládám. Teď už vím, že když člověk ztratí krásu, ať je jakákoli, ztratí všechno. Naučil mě to tvůj obraz. Lord Henry Wotton má naprostou pravdu. Mládí je jediná věc, kterou stojí za to mít. Až zjistím, že stárnu, zabiju se."

Hallward zbledl a chytil ho za ruku. „Doriane! Doriane!" zvolal. „Takhle nemluv. Nikdy jsem neměl takového přítele, jako jsi ty, a nikdy už takového mít nebudu. Přece nežárlíš na hmotné věci? Ty, který jsi vzácnější než kterákoli z nich!"

„Žárlím na všechno, co má krásu, která neumírá. Žárlím na portrét, který jsi ze mě namaloval. Proč by si měl uchovat to, o co já musím přijít? Každá chvíle, která uplyne, mi něco vezme a jemu něco dá. Ach, kdyby to tak bylo naopak! Kdyby se obraz mohl měnit a já mohl zůstat navždycky takový, jaký jsem teď! Proč jsi ho maloval? Jednou se mi bude vysmívat – strašně se mi bude vysmívat!" Do očí mu vhrkly horké slzy; vyprostil ruku z Basilova sevření, vrhl se na divan a zabořil tvář do polštářů, jako by se modlil.

„To je tvoje dílo, Harry," řekl malíř hořce.

Lord Henry pokrčil rameny. „To je ten skutečný Dorian Gray, nic víc."

„Není."

„A jestli není, co já s tím mám společného?"

„Měl jsi odejít, když jsem tě o to prosil," zamumlal malíř.

„Zůstal jsem, když jsi mě o to prosil," zněla odpověď lorda Henryho.

„Harry, nemůžu se hádat s oběma svými nejlepšími přáteli najednou, ale vy dva jste mi společně zprotivili nejlepší dílo, jaké jsem kdy udělal, a já ho zničím. Co je to jiného než plátno a barva? Nedovolím, aby se nám připletlo do života, nám všem třem, a zkazilo ho."

Dorian Gray zvedl zlatovlasou hlavu z polštáře a s pobledlou tváří a uslzenýma očima se za ním díval, jak jde k malířskému stolku z jedlového dřeva, který stál pod vysokým oknem se závěsy. Co tam dělá? Prsty mu bloudily mezi spoustou cínových tub a suchých štětců a něco hledaly. Ano, hledal dlouhý malířský nůž s tenkou čepelí z pružné oceli. Konečně ho našel. Chystal se plátno rozpárat.

Mladík s potlačeným vzlykem vyskočil z pohovky, přiběhl k Hallwardovi, vytrhl mu nůž z ruky a mrštil jím na druhý konec ateliéru. „Ne, Basile, ne!“ vykřikl. „To by byla vražda!“

„Jsem rád, že sis mou práci konečně začal vážit, Doriane,“ řekl malíř chladně, když se vzpamatoval z překvapení. „Nikdy jsem si nemyslel, že k tomu dojde.“

„Vážit? Já jsem do něj zamilovaný, Basile. Je to kus mě samého. Cítím to.“

„Dobrá, jakmile uschneš, dostaneš lak a rám a pošlou tě domů. Pak si se sebou můžeš dělat, co chceš.“ Přešel přes místnost a zazvonil, aby přinesli čaj. „Dáš si čaj, Doriane, že ano? A ty taky, Harry? Nebo máš něco proti tak prostým radostem?“

„Prosté radosti zbožňuji,“ řekl lord Henry. „Jsou posledním útočištěm složitých lidí. Jenom nemám rád scény, leda na jevišti. Vy jste ale absurdní chlapíci, oba dva! Kdopak to asi definoval člověka jako rozumného živočicha? Byla to nejukvapenější definice, jaká kdy padla. Člověk je leccos, ale rozumný není. A koneckonců jsem rád, že není – i když bych byl radši, kdybyste se kvůli tomu obrazu nehašteřili. Udělal bys mnohem líp, Basile, kdybys ho dal mně. Tenhle hloupý chlapec ho doopravdy nechce, a já ho doopravdy chci.“

„Jestli ho dáš komukoli jinému než mně, Basile, nikdy ti to neodpustím!“ zvolal Dorian Gray. „A nedovolím nikomu, aby mi říkal hloupý chlapec.“

„Víš, že ten obraz je tvůj, Doriane. Dal jsem ti ho dřív, než vůbec existoval.“

„A vy víte, že jste byl trochu hloupý, pane Grayi, a že vám ve skutečnosti nevadí, když vám někdo připomene, že jste nesmírně mladý."

„Dnes ráno by mi to velice vadilo, lorde Henry."

„Ach, dnes ráno! Od té doby jste žil."

Ozvalo se zaklepání, vstoupil komorník s naloženým podnosem a postavil ho na malý japonský stolek. Zachřestily šálky a podšálky a zasyčel rýhovaný samovar v georgiánském stylu. Mladý sluha přinesl dvě kulaté porcelánové mísy. Dorian Gray šel nalít čaj. Oba muži se líně přiloudali ke stolu a nahlíželi pod poklice.

„Pojďme dnes večer do divadla," řekl lord Henry. „Někde určitě něco hrají. Slíbil jsem, že budu večeřet v klubu White's, ale jen se starým přítelem, takže mu můžu poslat telegram, že jsem nemocný, nebo že mi v příchodu brání pozdější závazek. To by myslím byla docela pěkná výmluva: měla by všechno překvapení upřímnosti."

„Je to taková otrava, oblékat se do fraku," zabručel Hallward. „A když ho má člověk na sobě, je tak příšerný."

„Ano," odpověděl lord Henry zasněně, „oděv devatenáctého století je odporný. Je tak ponurý, tak skličující. Hřích je jediný skutečně barevný prvek, který v moderním životě zbyl."

„Takové věci bys před Dorianem opravdu říkat neměl, Harry."

„Před kterým Dorianem? Před tím, který nám nalévá čaj, nebo před tím na obraze?"

„Před žádným z nich."

„Rád bych šel s vámi do divadla, lorde Henry," řekl mladík.

„Tak půjdete. A ty půjdeš taky, Basile, viď?"

„Opravdu nemůžu. Radši ne. Mám spoustu práce."

„Tak dobře, půjdeme sami, vy a já, pane Grayi."

„To bych byl strašně rád."

Malíř se kousl do rtu a se šálkem v ruce přešel k obrazu. „Já zůstanu se skutečným Dorianem," řekl smutně.

„To je ten skutečný Dorian?“ zvolal originál portrétu a přiloudal se k němu. „Opravdu takový jsem?“

„Ano, přesně takový jsi.“

„To je úžasné, Basile!“

„Aspoň navenek se mu podobáš. Ale on se nikdy nezmění,“ povzdechl si Hallward. „To už něco je.“

„Co jen lidé nadělají kolem věrnosti!“ zvolal lord Henry. „Vždyť i v lásce je to čistě otázka fyziologie. S naší vůlí to nemá nic společného. Mladí muži chtějí být věrní, a nejsou; staří muži chtějí být nevěrní, a nemohou. Víc se o tom říct nedá.“

„Nechoď dnes večer do divadla, Doriane,“ řekl Hallward. „Zůstaň a povečeř se mnou.“

„Nemůžu, Basile.“

„Proč?“

„Protože jsem lordu Henrymu Wottonovi slíbil, že s ním půjdu.“

„Za to, že své sliby dodržíš, tě nebude mít o nic radši. On sám ty své vždycky porušuje. Prosím tě, nechoď.“

Dorian Gray se zasmál a zavrtěl hlavou.

„Snažně tě prosím.“

Mladík zaváhal a pohlédl na lorda Henryho, který je od čajového stolku pozoroval s pobaveným úsměvem.

„Musím jít, Basile,“ odpověděl.

„Dobrá,“ řekl Hallward, přešel k podnosu a odložil na něj šálek. „Je už dost pozdě, a protože se musíš převléct, neměl bys ztrácet čas. Na shledanou, Harry. Na shledanou, Doriane. Přijď mě brzy navštívit. Přijď zítra.“

„Určitě.“

„Nezapomeneš?“

„Ne, samozřejmě že ne,“ zvolal Dorian.

„A… Harry!“

„Ano, Basile?“

„Pamatuj, o co jsem tě dnes ráno v zahradě prosil.“

„Už jsem to zapomněl.“

„Věřím ti.“

„Kéž bych mohl věřit sám sobě,“ řekl lord Henry se smíchem. „Pojďte, pane Grayi, venku čeká má drožka a můžu vás odvézt až k vám domů. Na shledanou, Basile. Bylo to nadmíru zajímavé odpoledne.“

Když se za nimi zavřely dveře, malíř se vrhl na pohovku a do tváře mu vstoupil výraz bolesti.

Kapitola třetí

Druhý den v půl jedné se lord Henry Wotton vydal zvolna z Curzon Street do Albany navštívit svého strýce, lorda Fermora, žoviálního, i když poněkud hrubšího starého mládence, kterého lidé zvenčí nazývali sobcem, protože z něj neměli žádný zvláštní užitek, ale kterého vybraná společnost pokládala za štědrého, protože sytil ty, kdo ho bavili. Jeho otec byl naším velvyslancem v Madridu v době, kdy byla Isabela mladá a o Primovi se ještě nikomu ani nesnilo, ale z diplomatických služeb odešel ve chvilkovém rozmarném rozladění, když mu nenabídli velvyslanectví v Paříži, místo, na které měl podle svého přesvědčení plné právo díky svému původu, své lenosti, dobré angličtině svých depeší a své nezměrné vášni pro požitky. Syn, který byl otcovým tajemníkem, podal demisi spolu se svým šéfem, což se tehdy považovalo za poněkud pošetilé, a když o několik měsíců později zdědil titul, oddal se vážnému studiu velkého aristokratického umění nedělat naprosto nic. Měl dva velké městské domy, ale raději bydlel v pronajatém bytě, protože s tím bylo méně starostí, a většinou jídal v klubu. Trochu se staral o vedení svých uhelných dolů v hrabstvích středu Anglie a z této poskvrny pracovitosti se omlouval tím, že jediná výhoda uhlí spočívá v tom, že si díky němu gentleman může dovolit slušnost topit ve vlastním krbu dřevem. V politice byl tory, kromě doby, kdy toryové vládli; tehdy jim od plic spílal, že jsou banda radikálů. Pro svého komorníka, který ho tyranizoval, byl hrdinou, a pro většinu příbuzných, které zase tyranizoval on, postrachem. Mohla ho zplodit jedině Anglie,

a on vždycky říkal, že ta země jde ke psu. Jeho zásady byly zastaralé, ale pro jeho předsudky se dalo leccos říct.

Když lord Henry vešel do pokoje, našel strýce, jak sedí v hrubém loveckém kabátě, kouří doutník a bručí nad *Times*. „Tak co, Harry," řekl starý pán, „co tě vyhnalo z domu tak brzy? Myslel jsem, že vy dandyové nikdy nevstáváte před druhou a nejste k vidění před pátou."

„Čistě rodinná náklonnost, to vás ujišťuji, strýčku Georgi. Potřebuji z vás něco dostat."

„Peníze, předpokládám," řekl lord Fermor a ušklíbl se. „No, posad se a pověz mi o tom všechno. Mladí lidé si dnes myslí, že peníze jsou všechno."

„Ano," zamumlal lord Henry a upravoval si květinu v knoflíkové dírce, „a když zestárnou, vědí to. Ale já peníze nechci. Ty chtějí jen lidé, kteří platí své účty, strýčku Georgi, a já své neplatím nikdy. Úvěr je kapitál mladšího syna a žije se z něj rozkošně. Kromě toho nakupuji vždycky u Dartmoorových dodavatelů, a ti mě proto nikdy neobtěžují. Chci informace; samozřejmě ne užitečné informace, ale neužitečné."

„No, můžu ti povědět všechno, co stojí v anglických Modrých knihách, Harry, i když ti chlapíci v nich dnes píšou spoustu nesmyslů. Když jsem byl v diplomacii, bylo všechno mnohem lepší. Ale prý je tam teď berou podle zkoušek. Co se dá čekat? Zkoušky, pane, jsou od začátku do konce čirý humbuk. Je-li člověk gentleman, ví až dost, a není-li gentleman, škodí mu všechno, co ví."

„Pan Dorian Gray do Modrých knih nepatří, strýčku Georgi," řekl lord Henry líně.

„Pan Dorian Gray? Kdo to je?" zeptal se lord Fermor a svraštil husté bílé obočí.

„To právě jsem si přišel zjistit, strýčku Georgi. Nebo spíš, vím, kdo to je. Je to vnuk zesnulého lorda Kelsa. Jeho matka byla z rodu Devereuxů, lady Margaret Devereux. Chci, abyste mi pověděl o jeho matce. Jaká byla? Koho si vzala? Za svých časů jste znal skoro každého, takže

jste mohl znát i ji. Pan Gray mě teď velmi zajímá. Teprve nedávno jsem se s ním seznámil."

„Kelsův vnuk!" opakoval starý pán. „Kelsův vnuk!... Ovšem... Jeho matku jsem znal velmi důvěrně. Myslím, že jsem byl dokonce na jejím křtu. Byla to neobyčejně krásná dívka, ta Margaret Devereuxová, a všechny muže přivedla k šílenství, když utekla s jedním mladíkem bez haléře, s úplným nikým, pane, s poručíkem od pěchoty nebo něčím takovým. Rozhodně. Pamatuji si celou tu věc, jako by se stala včera. Chudák byl pár měsíců po svatbě zabit v souboji ve Spa. Kolovala o tom ošklivá historka. Říkalo se, že Kelso najal nějakého ničemného dobrodruha, nějakého belgického surovce, aby jeho zetě veřejně urazil – zaplatil mu za to, pane, zaplatil mu –, a ten chlap pak toho nebožáka napíchl jako holoubě. Celá věc se ututlala, ale namouduši, Kelso pak ještě nějakou dobu jídal v klubu svou kotletu sám. Dceru si prý přivezl zpátky a ona už s ním nikdy nepromluvila. Ach ano, byla to zlá věc. Dívka umřela taky, umřela do roka. Takže po sobě zanechala syna, ano? To jsem zapomněl. Jaký je to chlapec? Jestli je po matce, musí to být hezký mládenec."

„Je velmi hezký," přisvědčil lord Henry.

„Doufám, že se dostane do správných rukou," pokračoval stařec. „Měla by na něj čekat pořádná hromada peněz, jestli se k němu Kelso zachoval, jak se patří. Jeho matka měla peníze taky. Po dědovi na ni připadlo celé panství Selby. Její děd Kelsa nenáviděl, považoval ho za lakotného psa. A taky jím byl. Jednou přijel do Madridu, když jsem tam byl. Namouduši, styděl jsem se za něj. Královna se mě vyptávala na toho anglického šlechtice, který se pořád hádal s drožkáři o jízdné. Udělali z toho celou historku. Měsíc jsem se neodvážil ukázat u dvora. Doufám, že se ke svému vnukovi choval líp než k drožkářům."

„Nevím," odpověděl lord Henry. „Myslím, že chlapec bude dobře zaopatřený. Ještě není plnoletý. Selby má, to vím. Řekl mi to. A... jeho matka byla velmi krásná?"

„Margaret Devereuxová byla jedna z nejpůvabnějších bytostí, jaké jsem kdy viděl, Harry. Co ji proboha přimělo, aby se zachovala tak, jak se zachovala, to jsem nikdy nepochopil. Mohla si vzít kohokoli. Carlington do ní byl blázen. Ale byla romantická. Všechny ženy z té rodiny byly. Muži z ní stáli za starou bačkoru, ale namouduši, ženy byly úžasné. Carlington před ní klečel na kolenou. Sám mi to řekl. Vysmála se mu, a přitom tehdy v Londýně nebylo děvče, které by po něm nešlo. A mimochodem, Harry, když už mluvíme o pošetilých sňatcích, co je to za nesmysl, který mi vypráví tvůj otec, že se Dartmoor chce oženit s nějakou Američankou? Copak pro něj nejsou anglická děvčata dost dobrá?“

„Ženit se s Američankami je teď docela v módě, strýčku Georgi.“

„Vsadím na anglické ženy proti celému světu, Harry,“ řekl lord Fermor a uhodil pěstí do stolu.

„Sázky jsou na Američanky.“

„Prý nevydrží,“ zabručel strýc.

„Dlouhé zasnoubení je vyčerpá, ale v dostihu přes překážky jsou skvělé. Berou všechno letem. Myslím, že Dartmoor nemá šanci.“

„Z jaké je rodiny?“ bručel starý pán. „Má vůbec nějakou?“

Lord Henry zavrtěl hlavou. „Americká děvčata umějí skrývat své rodiče stejně obratně, jako anglické ženy skrývají svou minulost,“ řekl a vstal k odchodu.

„Asi nakládají vepřové, co?“

„Doufám, strýčku Georgi, kvůli Dartmoorovi. Prý je nakládání vepřového po politice nejvýnosnější povolání v Americe.“

„Je hezká?“

„Chová se, jako by byla krásná. Tak se chová většina Američanek. V tom je tajemství jejich kouzla.“

„Proč ty Američanky nemůžou zůstat ve své zemi? Pořád nám tvrdí, že je to ráj žen.“

„To také je. Právě proto se z něj, stejně jako Eva, tak nesmírně touží dostat," řekl lord Henry. „Na shledanou, strýčku Georgi. Kdybych tu zůstal déle, přijdu pozdě na oběd. Děkuji, že jste mi dal informace, které jsem chtěl. Vždycky rád vím všechno o svých nových přátelích a nic o starých."

„Kde obědváš, Harry?"

„U tety Agathy. Pozval jsem tam sebe a pana Graye. Je to její nejnovější chráněnec."

„Hm! Vyřiď tetě Agathě, Harry, ať mě už neobtěžuje se svými dobročinnými sbírkami. Mám jich dost. Ta dobrá žena si snad myslí, že nemám nic jiného na práci než vypisovat šeky na její hloupé vrtochy."

„Dobře, strýčku Georgi, vyřídím jí to, ale nebude to mít žádný účinek. Filantropové ztrácejí veškerý smysl pro lidskost. To je jejich charakteristický rys."

Starý pán souhlasně zavrčel a zazvonil na sluhu. Lord Henry prošel nízkým podloubím do Burlington Street a zamířil k Berkeley Square.

Tak to tedy byl příběh původu Doriana Graye. Ačkoli mu ho vylíčili tak neomaleně, přece ho vzrušil tím, že naznačoval podivnou, skoro moderní romanci. Krásná žena, která všechno riskuje pro šílenou vášeň. Několik divokých týdnů štěstí, které přeťal ohavný, zrádný zločin. Měsíce němé agónie a pak dítě zrozené v bolesti. Matku uchvátila smrt a chlapec zůstal napospas samotě a tyranii starého muže bez lásky. Ano, bylo to zajímavé pozadí. Stavělo toho mladíka do pravého světla, dělalo ho takřka dokonalejším. Za každou nádhernou věcí, která existovala, bylo něco tragického. Celé světy musely podstoupit porodní bolesti, aby mohl rozkvést ten nejnepatrnější květ... A jak okouzlující byl včera večer u večeře, když proti němu seděl v klubu s užaslýma očima a rty pootevřenými ve vyděšené rozkoši a červená stínítka svíček barvila do sytější růžové probouzející se úžas v jeho tváři. Mluvit s ním bylo jako hrát na vzácné housle. Odpovídal na každý dotek a každé zachvění smyčce... Bylo cosi strašlivě uchvacujícího

v tom, uplatňovat svůj vliv. Žádná jiná činnost se tomu nevyrovnala. Vložit svou duši do nějaké půvabné podoby a nechat ji tam chvíli prodlévat; slyšet, jak se vlastní intelektuální názory vracejí jako ozvěna, obohacené o celou hudbu vášně a mládí; přelít svůj temperament do druhého, jako by to byla jemná tekutina nebo podivný parfém: v tom byla skutečná radost – snad ta nejuspokojivější radost, jaká nám zůstala v době tak omezené a vulgární, jako je ta naše, v době hrubě tělesné ve svých požitcích a hrubě všední ve svých cílech... A ten mladík, s nímž se tak zvláštní náhodou setkal v Basilově ateliéru, byl navíc úžasný typ, nebo se z něj v každém případě dal úžasný typ vytvarovat. Měl půvab, bílou čistotu chlapectví a krásu, jakou nám uchovaly staré řecké mramory. Nebylo nic, co by se s ním nedalo udělat. Mohl se z něj stát titán, nebo hračka. Jaká škoda, že taková krása musí uvadnout!... A Basil? Jak zajímavý byl z psychologického hlediska! Nový způsob v umění, nový pohled na život, který mu tak zvláštně vnukla pouhá viditelná přítomnost někoho, kdo o tom všem nic netušil; tichá bytost, která přebývala v šerém lese a neviditelně kráčela po otevřeném poli, se náhle ukázala jako dryáda, beze strachu, protože v duši toho, kdo ji hledal, se probudilo ono podivuhodné vidění, jemuž jedinému se zjevují podivuhodné věci; pouhé tvary a vzory věcí se jaksi zjemnily a nabyly jakési symbolické hodnoty, jako by samy byly vzory nějaké jiné, dokonalejší podoby, jejíž stín činily skutečným: jak podivné to všechno bylo! Vzpomínal si na něco podobného z dějin. Nebyl to Platón, ten umělec myšlení, kdo to jako první rozebral? Nebyl to Buonarroti, kdo to vytesal do barevného mramoru cyklu sonetů? Ale v našem století to bylo podivné... Ano, pokusí se být pro Doriana Graye tím, čím byl ten mladík, aniž to tušil, pro malíře, který vytvořil ten nádherný portrét. Bude se snažit ho ovládnout – vlastně to už napůl udělal. Tu podivuhodnou duši si přivlastní. Bylo cosi fascinujícího na tomto synovi lásky a smrti.

Najednou se zastavil a pohlédl vzhůru na domy. Zjistil, že už kus přešel dům své tety, a s úsměvem se obrátil zpátky. Když vešel do poněkud ponuré haly, oznámil mu komorník, že už odešli k obědu. Podal jednomu z lokajů klobouk a hůl a vešel do jídelny.

„Pozdě jako obvykle, Harry," zvolala teta a zavrtěla nad ním hlavou.

Vymyslel nějakou lehkou výmluvu, posadil se na volné místo vedle ní a rozhlédl se, kdo tu je. Dorian se mu z konce stolu nesměle uklonil a do tváře se mu vkradl ruměnec potěšení. Naproti seděla vévodkyně z Harley, dáma obdivuhodně dobromyslná a dobře naladěná, kterou měl rád každý, kdo ji znal, a měla ony vydatné architektonické proporce, které současní historikové u žen, jež nejsou vévodkyněmi, popisují jako tloušťku. Vedle ní, po její pravici, seděl sir Thomas Burdon, radikální poslanec, který ve veřejném životě následoval vůdce své strany a v soukromém životě nejlepší kuchaře, večeřel s konzervativci a myslel s liberály, podle moudrého a známého pravidla. Místo po její levici zaujímal pan Erskine z Treadley, starý pán značného šarmu a vzdělání, který však propadl špatnému zvyku mlčet, protože, jak jednou vysvětlil lady Agathě, všechno, co měl říct, řekl už před třicítkou. Lordu Henrymu samotnému seděla po boku paní Vandeleurová, jedna z nejstarších tetiných přítelkyň, mezi ženami dokonalá světice, ale tak strašně nevkusně oblečená, že člověku připomínala špatně vázaný kancionál. Naštěstí pro něj měla z druhé strany lorda Faudela, nanejvýš inteligentní průměrnost středních let, holého jako prohlášení ministra v Dolní sněmovně, s nímž hovořila tím nesmírně vážným způsobem, který je, jak sám jednou poznamenal, jedinou neodpustitelnou chybou, jíž propadají všichni opravdu dobří lidé a z níž se žádný z nich nikdy docela nevymaní.

„Mluvíme o chudákovi Dartmoorovi, lorde Henry," zvolala vévodkyně a vlídně na něj přes stůl kývla. „Myslíte, že si tu okouzlující mladou osobu opravdu vezme?"

„Myslím, že ona se rozhodla, že ho požádá o ruku, vévodkyně."

„To je hrozné!“ zvolala lady Agatha. „Opravdu, někdo by měl zasáhnout.“

„Z nejspolehlivějšího zdroje vím, že její otec má v Americe obchod se suchým zbožím,“ řekl sir Thomas Burdon povýšeně.

„Můj strýc už navrhl nakládání vepřového, sire Thomasi.“

„Suché zboží! Co je to americké suché zboží?“ zeptala se vévodkyně, v údivu zvedla své velké ruce a zdůraznila slovo „je“.

„Americké romány,“ odpověděl lord Henry a nabral si trochu křepelky.

Vévodkyně se zatvářila zmateně.

„Nevšímejte si ho, má milá,“ zašeptala lady Agatha. „Nikdy nemyslí vážně nic z toho, co říká.“

„Když byla objevena Amerika,“ začal radikální poslanec – a pustil se do výkladu nudných faktů. Jako všichni lidé, kteří se snaží vyčerpat téma, vyčerpal své posluchače. Vévodkyně si povzdechla a využila svého výsadního práva skočit mu do řeči. „Kéž by proboha vůbec nikdy objevena nebyla!“ zvolala. „Opravdu, naše dívky dnes nemají žádnou šanci. Je to krajně nespravedlivé.“

„Možná že Amerika vlastně nikdy objevena nebyla,“ řekl pan Erskine. „Já sám bych řekl, že byla pouze odhalena.“

„Ach, ale viděla jsem exempláře jejích obyvatel,“ odpověděla vévodkyně neurčitě. „Musím přiznat, že většina z nich je nesmírně hezká. A také se dobře oblékají. Všechny šaty si pořizují v Paříži. Kéž bych si mohla dovolit totéž.“

„Říká se, že když dobří Američané umřou, jdou do Paříže,“ uchechtl se sir Thomas, který měl velký šatník obnošených šatů po Humoru.

„Opravdu! A kam jdou špatní Američané, když umřou?“ otázala se vévodkyně.

„Do Ameriky,“ zamumlal lord Henry.

Sir Thomas se zamračil. „Obávám se, že váš synovec má vůči té velké zemi předsudky,“ řekl lady Agathě. „Procestoval jsem ji celou ve vo-

zech, které mi poskytli ředitelé železnic, a ti jsou v takových věcech nesmírně ochotní. Ujišťuji vás, že navštívit ji je samo o sobě vzdělání."

„Ale musíme opravdu vidět Chicago, abychom byli vzdělaní?" zeptal se pan Erskine žalostně. „Na takovou cestu se necítím."

Sir Thomas mávl rukou. „Pan Erskine z Treadley má svět ve svých policích. My praktičtí lidé chceme věci vidět, ne o nich číst. Američané jsou nesmírně zajímavý národ. Jsou naprosto rozumní. Myslím, že to je jejich charakteristický rys. Ano, pane Erskine, naprosto rozumný národ. Ujišťuji vás, že Američané nemají v hlavě žádné hlouposti."

„To je hrozné!" zvolal lord Henry. „Hrubou sílu snesu, ale hrubý rozum je naprosto nesnesitelný. Na jeho používání je něco nečestného. Je to rána pod intelekt."

„Nerozumím vám," řekl sir Thomas a dost zrudl.

„Já ano, lorde Henry," zamumlal pan Erskine s úsměvem.

„Paradoxy jsou svým způsobem docela pěkné…" odpověděl baronet.

„To byl paradox?" zeptal se pan Erskine. „Nemyslel jsem si to. Možná ano. Nuže, cesta paradoxů je cestou pravdy. Abychom vyzkoušeli skutečnost, musíme ji vidět na napjatém laně. Teprve když se z pravd stanou akrobati, můžeme je posoudit."

„Ale, ale," řekla lady Agatha, „jak vy muži umíte debatovat! Já se v tom, o čem mluvíte, nikdy nevyznám. Ach, Harry, jsem na tebe opravdu rozzlobená. Proč se snažíš přemluvit našeho milého pana Doriana Graye, aby se vzdal East Endu? Ujišťuji tě, že by tam byl naprosto k nezaplacení. Jeho hraní by se jim moc líbilo."

„Chci, aby hrál mně," zvolal lord Henry s úsměvem, pohlédl podél stolu a zachytil zářivý pohled, který mu odpověděl.

„Ale ve Whitechapelu jsou tak nešťastní," pokračovala lady Agatha.

„Dokážu soucítit se vším kromě utrpení," řekl lord Henry a pokrčil rameny. „S tím soucítit nedokážu. Je příliš ošklivé, příliš hrozné, příliš skličující. V moderním soucitu s bolestí je něco strašlivě chorobného.

Soucítit by se mělo s barvou, s krásou, s radostí života. O vředech života čím méně řečí, tím lépe.“

„Přesto je East End velmi důležitý problém,“ poznamenal sir Thomas a vážně zavrtěl hlavou.

„Přesně tak,“ odpověděl mladý lord. „Je to problém otroctví a my se ho snažíme řešit tím, že otroky bavíme.“

Politik si ho pronikavě změřil. „Jakou změnu tedy navrhujete?“ zeptal se.

Lord Henry se zasmál. „Nepřeji si v Anglii měnit nic kromě počasí,“ odpověděl. „Docela mi stačí filozofické rozjímání. Ale protože devatenácté století zkrachovalo na nadměrné výdaje za soucit, navrhoval bych, abychom se obrátili na vědu, ať nás postaví na nohy. Výhodou citů je, že nás svádějí z cesty, a výhodou vědy je, že nemá city.“

„Ale my máme tak vážné povinnosti,“ odvážila se nesměle paní Vandeleurová.

„Strašně vážné,“ přizvukovala lady Agatha.

Lord Henry pohlédl na pana Erskina. „Lidstvo bere samo sebe příliš vážně. To je prvotní hřích světa. Kdyby se jeskynní člověk uměl smát, dějiny by vypadaly jinak.“

„Vy jste opravdu velká útěcha,“ zacvrlikala vévodkyně. „Vždycky jsem se cítila trochu provinile, když jsem přišla navštívit vaši drahou tetu, protože East End mě vůbec nezajímá. Od nynějška se jí budu moci podívat do očí, aniž bych se začervenala.“

„Ruměnec vám velmi sluší, vévodkyně,“ poznamenal lord Henry.

„Jen když je člověk mladý,“ odpověděla. „Když se červená stará žena jako já, je to velmi špatné znamení. Ach, lorde Henry, kéž byste mi pověděl, jak znovu omládnout.“

Chvíli přemýšlel. „Vzpomenete si na nějakou velkou chybu, které jste se dopustila v mládí, vévodkyně?“ zeptal se a podíval se na ni přes stůl.

„Obávám se, že na celou spoustu,“ zvolala.

„Pak se jich dopusťte znovu," řekl vážně. „Chce-li člověk získat zpátky mládí, stačí mu zopakovat své pošetilosti."

„Rozkošná teorie!" zvolala. „Musím ji uvést do praxe."

„Nebezpečná teorie!" ozvalo se ze sevřených rtů sira Thomase. Lady Agatha zavrtěla hlavou, ale nemohla se ubránit pobavení. Pan Erskine naslouchal.

„Ano," pokračoval lord Henry, „to je jedno z velkých tajemství života. Dnes většina lidí umírá na jakýsi plíživý zdravý rozum a příliš pozdě zjistí, že jediné, čeho člověk nikdy nelituje, jsou jeho chyby."

Kolem stolu proběhl smích.

Pohrával si s tou myšlenkou a byl čím dál svévolnější; vyhazoval ji do vzduchu a proměňoval ji; nechával ji uniknout a znovu ji chytal; dával jí duhový lesk fantazie a křídla paradoxu. Chvála pošetilosti se, jak pokračoval, vznesla až k filozofii, a filozofie sama omládla, zachytila šílenou hudbu rozkoše, oděná, jak by si člověk mohl představit, v řízu potřísněnou vínem a s věncem z břečťanu, a tančila jako bakchantka po pahorcích života a posmívala se pomalému Silénovi, že je střízlivý. Fakta před ní prchala jako vyplašená lesní zvířata. Její bílé nohy šlapaly obrovský lis, u něhož sedí moudrý Omar, až kypící hroznová šťáva stoupala kolem jejích nahých údů ve vlnách purpurových bublin nebo se plazila rudou pěnou po černých, mokrých, šikmých stěnách kádě. Byla to mimořádná improvizace. Cítil, že oči Doriana Graye jsou upřené na něj, a vědomí, že mezi jeho posluchači je někdo, jehož povahu chce okouzlit, jako by jeho vtipu dodávalo ostrost a jeho fantazii barvu. Byl skvělý, fantastický, nezodpovědný. Okouzlil posluchače tak, že zapomněli sami na sebe, a šli se smíchem za jeho píšťalou. Dorian Gray z něj nespouštěl oči, seděl jako očarovaný, po rtech mu přebíhal jeden úsměv za druhým a úžas v jeho tmavnoucích očích nabýval vážnosti.

Konečně vstoupila do pokoje skutečnost, oděná v livreji své doby, v podobě sluhy, který přišel vévodkyni oznámit, že na ni čeká kočár.

Vévodkyně lomila rukama v hraném zoufalství. „To je ale mrzuté!“ zvolala. „Musím jít. Mám vyzvednout manžela v klubu a odvézt ho na nějakou absurdní schůzi do Willisových sálů, kde bude předsedat. Kdybych přišla pozdě, určitě by zuřil, a v tomhle klobouku si scénu dovolit nemůžu. Je až příliš křehký. Jediné ostré slovo by ho zničilo. Ne, musím jít, drahá Agatho. Na shledanou, lorde Henry, jste naprosto rozkošný a strašně demoralizující. Opravdu nevím, co si mám o vašich názorech myslet. Musíte k nám někdy přijít na večeři. V úterý? Máte v úterý volno?“

„Kvůli vám bych se vzdal kohokoli, vévodkyně,“ řekl lord Henry s úklonou.

„Ach, to je od vás velmi milé a velmi špatné,“ zvolala, „tak ať určitě přijdete,“ a vyšuměla z pokoje, následována lady Agathou a ostatními dámami.

Když se lord Henry znovu posadil, pan Erskine obešel stůl, přisedl si těsně k němu a položil mu ruku na paži.

„Vy celé knihy jen namluvíte,“ řekl. „Proč nějakou nenapíšete?“

„Na to, abych je psal, mám až příliš rád čtení knih, pane Erskine. Román bych ovšem napsat rád, román, který by byl stejně krásný a stejně neskutečný jako perský koberec. Ale v Anglii neexistuje literární publikum pro nic jiného než noviny, slabikáře a encyklopedie. Ze všech národů světa mají Angličané nejmenší smysl pro krásu literatury.“

„Obávám se, že máte pravdu,“ odpověděl pan Erskine. „Já sám jsem kdysi míval literární ambice, ale už dávno jsem se jich vzdal. A teď, můj milý mladý příteli, pokud mi dovolíte, abych vám tak říkal, smím se zeptat, jestli jste všechno, co jste nám u oběda řekl, myslel vážně?“

„Úplně jsem zapomněl, co jsem řekl,“ usmál se lord Henry. „Bylo to všechno moc špatné?“

„Opravdu moc špatné. Upřímně řečeno, považuji vás za nesmírně nebezpečného, a jestli se naší dobré vévodkyni něco stane, budeme

vás všichni pokládat za hlavního viníka. Ale rád bych si s vámi promluvil o životě. Generace, do které jsem se narodil, byla nudná. Až vás někdy Londýn omrzí, přijeďte do Treadley a vyložte mi svou filozofii požitku nad nějakým výtečným burgundským, které mám to štěstí vlastnit."

„Bude mi potěšením. Návštěva v Treadley by pro mě byla velkou výsadou. Má dokonalého hostitele a dokonalou knihovnu."

„Vy ji doplníte," odpověděl starý pán se zdvořilou úklonou. „A ted se musím rozloučit s vaší vynikající tetou. Čekají mě v Athenaeu. Je to hodina, kdy tam spíme."

„Všichni, pane Erskine?"

„Čtyřicet nás, ve čtyřiceti křeslech. Cvičíme se na Anglickou akademii písemnictví."

Lord Henry se zasmál a vstal. „Jdu do parku," zvolal.

Když procházel dveřmi, dotkl se Dorian Gray jeho paže. „Vezměte mě s sebou," zašeptal.

„Ale já myslel, že jste slíbil Basilu Hallwardovi, že ho navštívíte," odpověděl lord Henry.

„Radši půjdu s vámi; ano, cítím, že musím jít s vámi. Prosím, dovolte mi to. A slíbíte mi, že se mnou budete celou dobu mluvit? Nikdo nemluví tak úžasně jako vy."

„Ach, dnes jsem namluvil až dost," řekl lord Henry s úsměvem. „Teď se chci jen dívat na život. Můžete se na něj dívat se mnou, jestli chcete."

Kapitola čtvrtá

Jednoho odpoledne, o měsíc později, spočíval Dorian Gray v přepychovém křesle v malé knihovně domu lorda Henryho v Mayfairu. Byla to svým způsobem velmi půvabná místnost, s vysokým táflováním z dubu mořeného do olivova, s krémovým vlysem a stropem z plastické štukatury a s plstěným kobercem barvy cihlového prachu, po němž byly rozloženy hedvábné perské předložky s dlouhými třásněmi. Na drobounkém stolku z atlasového dřeva stála soška od Clodiona a vedle ní ležel výtisk sbírky Sto novel, který pro Markétu z Valois svázal Clovis Ève a poprášil zlatými sedmikráskami, jež si ta královna zvolila za svůj znak. Na římse krbu stálo v řadě několik velkých modrých porcelánových váz a papouščích tulipánů a malými olovem vsazenými tabulkami okna proudilo meruňkové světlo londýnského letního dne.

Lord Henry ještě nepřišel. Chodil pozdě vždycky, a to ze zásady; jeho zásada zněla, že dochvilnost je zlodějkou času. Mladík se proto tvářil dost nevrle a netečnými prsty obracel listy bohatě ilustrovaného vydání Manon Lescaut, které našel v jedné z knihoven. Odměřené, jednotvárné tikání hodin ve stylu Ludvíka Čtrnáctého ho rozčilovalo. Jednou či dvakrát ho napadlo, že odejde.

Konečně zaslechl venku kroky a dveře se otevřely. „Ty ale chodíš pozdě, Harry!“ zamumlal.

„Obávám se, že to není Harry, pane Grayi,“ odpověděl pronikavý hlas.

Rychle se ohlédl a vstal. „Promiňte. Myslel jsem…“

„Myslel jste, že je to můj manžel. Je to jen jeho žena. Dovolte, abych se vám představila. Znám vás docela dobře z fotografií. Myslím, že jich můj muž má sedmnáct."

„Snad ne sedmnáct, lady Henry?"

„Tak tedy osmnáct. A onehdy večer jsem vás s ním viděla v opeře." Při řeči se nervózně smála a pozorovala ho mlhavýma pomněnkovýma očima. Byla to zvláštní žena; její šaty vždycky vypadaly, jako by je někdo navrhl v záchvatu vzteku a oblékl za bouře. Obvykle byla do někoho zamilovaná, a protože její vášeň nebyla nikdy opětována, uchovala si všechny iluze. Snažila se vypadat malebně, ale dokázala jen to, že vypadala neupraveně. Jmenovala se Victoria a měla přímo mánii chodit do kostela.

„To bylo na Lohengrinovi, lady Henry, nemýlím-li se?"

„Ano, na drahém Lohengrinovi. Wagnerovu hudbu mám ze všech nejraději. Je tak hlasitá, že se dá celou dobu mluvit, a nikdo neslyší, co člověk říká. To je velká výhoda, nemyslíte, pane Grayi?"

Z jejích tenkých rtů se vydral tentýž nervózní, trhaný smích a její prsty si začaly hrát s dlouhým nožem na papír ze želvoviny.

Dorian se usmál a zavrtěl hlavou. „Obávám se, že nemyslím, lady Henry. Při hudbě nikdy nemluvím – aspoň ne při dobré hudbě. Když člověk slyší špatnou hudbu, je jeho povinností přehlušit ji konverzací."

„Ach, to je jeden z Harryho názorů, viďte, pane Grayi? Harryho názory se vždycky dozvídám od jeho přátel. Jinak se o nich vůbec nedozvím. Ale nesmíte si myslet, že nemám ráda dobrou hudbu. Zbožňuju ji, jenže se jí bojím. Dělá mě příliš romantickou. Klavíristy jsem přímo uctívala – někdy dva najednou, jak říká Harry. Nevím, co na nich je. Možná to, že jsou to cizinci. Všichni jsou cizinci, ne? I ti, co se narodili v Anglii, se po nějaké době stanou cizinci, že ano? Je to od nich tak chytré a je to taková poklona umění. Dělá to z něj něco docela kosmopolitního, nemyslíte? Ještě jste nebyl na žádném z mých večírků, viďte, pane Grayi? Musíte přijít. Na orchideje nemám, ale na cizincích neše-

třím. Salon s nimi vypadá tak malebně. Ale tady je Harry! Harry, přišla jsem tě hledat, chtěla jsem se tě na něco zeptat – zapomněla jsem na co – a našla jsem tu pana Graye. Tak příjemně jsme si popovídali o hudbě. Máme úplně stejné názory. Ne, myslím, že máme názory úplně odlišné. Ale byl nanejvýš milý. Jsem tak ráda, že jsem ho poznala."

„Jsem okouzlen, má drahá, docela okouzlen," řekl lord Henry, zvedl tmavé obočí ve tvaru srpku a pobaveně se na oba usmál. „Promiň, že jdu tak pozdě, Doriane. Byl jsem se ve Wardour Street podívat na kus starého brokátu a celé hodiny jsem o něj musel smlouvat. Dnes lidé znají cenu všeho a hodnotu ničeho."

„Obávám se, že už musím jít," zvolala lady Henry a přerušila trapné ticho svým hloupým, náhlým smíchem. „Slíbila jsem vévodkyni, že se s ní projedu. Na shledanou, pane Grayi. Na shledanou, Harry. Ty asi večeříš venku? Já také. Možná se uvidíme u lady Thornbury."

„Nejspíš ano, má milá," řekl lord Henry a zavřel za ní dveře, když vyletěla z pokoje – vypadala jako rajský pták, který strávil celou noc venku v dešti – a zanechala za sebou slabou vůni frangipani. Pak si zapálil cigaretu a svalil se na pohovku.

„Nikdy si neber ženu s vlasy barvy slámy, Doriane," řekl po několika potazích.

„Proč, Harry?"

„Protože jsou tak sentimentální."

„Ale já mám sentimentální lidi rád."

„Neber si vůbec nikoho, Doriane. Muži se žení z únavy, ženy se vdávají ze zvědavosti, a zklamaní jsou jedni i druzí."

„Myslím, že se asi neožením, Harry. Jsem příliš zamilovaný. To je jeden z tvých aforismů. Uvádím ho do praxe, jako všechno, co říkáš."

„Do koho jsi zamilovaný?" zeptal se po chvíli lord Henry.

„Do herečky," řekl Dorian Gray a začervenal se.

Lord Henry pokrčil rameny. „To je dost všední *debut*."

„To bys neříkal, kdybys ji viděl, Harry."

„Kdo to je?"

„Jmenuje se Sibyl Vaneová."

„Nikdy jsem o ní neslyšel."

„Nikdo o ní neslyšel. Ale jednou o ní lidé uslyší. Je geniální."

„Můj milý chlapče, žádná žena není génius. Ženy jsou dekorativní pohlaví. Nikdy nemají co říct, ale říkají to okouzlujícím způsobem. Ženy představují vítězství hmoty nad duchem, stejně jako muži představují vítězství ducha nad mravností."

„Harry, jak můžeš?"

„Můj milý Doriane, je to naprostá pravda. Právě teď ženy analyzuji, takže bych to měl vědět. Ten předmět není tak nepřístupný, jak jsem si myslel. Docházím k závěru, že v konečném důsledku existují jen dva druhy žen: obyčejné a nalíčené. Obyčejné ženy jsou velmi užitečné. Chceš-li si získat pověst počestného muže, stačí je odvést ke stolu. Ty ostatní jsou velmi okouzlující. Dopouštějí se ovšem jedné chyby. Líčí se, aby se pokusily vypadat mladě. Naše babičky se líčily, aby se pokusily mluvit duchaplně. *Líčidlo* a *duchaplnost* kdysi chodily spolu. To už je pryč. Dokud žena dokáže vypadat o deset let mladší než vlastní dcera, je naprosto spokojená. Co se týče konverzace, je v Londýně jen pět žen, s nimiž stojí za to mluvit, a dvě z nich nemohou být přijaty do slušné společnosti. Ale povídej mi o svém géniovi. Jak dlouho ji znáš?"

„Ach, Harry, tvé názory mě děsí."

„Na to nedbej. Jak dlouho ji znáš?"

„Asi tři týdny."

„A kde jsi na ni narazil?"

„Povím ti to, Harry, ale nesmíš se k tomu stavět bez pochopení. Koneckonců by se to nikdy nestalo, kdybych nepoznal tebe. Naplnil jsi mě divokou touhou dozvědět se o životě všechno. Ještě celé dny potom, co jsem tě poznal, mi v žilách jako by něco pulzovalo. Když jsem lenošil v parku nebo se procházel po Piccadilly, díval jsem se na kaž-

dého, kdo šel kolem, a s šílenou zvědavostí jsem přemýšlel, jaký asi vede život. Někteří mě fascinovali. Jiní mě naplňovali hrůzou. Ve vzduchu byl rozkošný jed. Vášnivě jsem toužil po vjemech… Nuže, jednoho večera kolem sedmé jsem se rozhodl, že se vydám hledat nějaké dobrodružství. Cítil jsem, že tenhle náš šedivý, obludný Londýn s myriádami lidí, se svými ubohými hříšníky a nádhernými hříchy, jak jsi to jednou vyjádřil, pro mě musí něco chystat. Představoval jsem si tisíce věcí. Už samo nebezpečí mi působilo slast. Vzpomněl jsem si, co jsi mi řekl toho úžasného večera, kdy jsme spolu poprvé večeřeli – že hledání krásy je pravým tajemstvím života. Nevím, co jsem čekal, ale vyšel jsem ven, toulal se na východ a brzy jsem zabloudil v bludišti špinavých ulic a černých náměstí bez trávy. Kolem půl deváté jsem šel kolem směšného malého divadla s velkými plápolajícími plynovými plameny a křiklavými plakáty. U vchodu stál ohavný Žid v té nejúžasnější vestě, jakou jsem kdy v životě viděl, a kouřil odporný doutník. Měl mastné kudrlinky a uprostřed umazané košile mu plál obrovský diamant. ‚Lóži, Vaše lordstvo?' řekl, když mě uviděl, a smekl klobouk s výrazem velkolepé podlézavosti. Něco na něm mě bavilo, Harry. Byl to takový netvor. Budeš se mi smát, já vím, ale opravdu jsem vešel a zaplatil za lóži u jeviště celou guineu. Dodnes nechápu, proč jsem to udělal; a přece kdybych to neudělal – můj milý Harry, kdybych to neudělal –, přišel bych o největší romanci svého života. Vidím, že se směješ. To je od tebe ošklivé!"

„Nesměju se, Doriane; aspoň se nesměju tobě. Ale neměl bys říkat největší romance tvého života. Měl bys říkat první romance tvého života. Vždycky tě budou milovat a ty budeš vždycky zamilovaný do lásky. *Velká vášeň* je výsadou lidí, kteří nemají co na práci. To je jediný užitek, který má země ze svých zahálčivých vrstev. Neboj se. Čekají tě rozkošné věci. Tohle je teprve začátek."

„Myslíš si, že mám tak mělkou povahu?" zvolal Dorian Gray rozzlobeně.

„Ne. Myslím si, že máš tak hlubokou povahu."

„Jak to myslíš?"

„Můj milý chlapče, ti, kdo v životě milují jen jednou, jsou ve skutečnosti ti mělcí. To, čemu říkají oddanost a stálost, nazývám buď letargií zvyku, nebo nedostatkem představivosti. Věrnost je pro citový život tím, čím je důslednost pro život rozumu – prostě přiznáním neúspěchu. Věrnost! Jednou ji budu muset analyzovat. Je v ní vášeň pro vlastnictví. Je mnoho věcí, které bychom zahodili, kdybychom se nebáli, že je někdo jiný zvedne. Ale nechci tě přerušovat. Vyprávěj dál."

„Nuže, ocitl jsem se v příšerné malé lóži a přímo do očí mi zírala vulgární opona. Vyhlédl jsem zpoza závěsu a přehlédl hlediště. Byla to laciná, cetkovitá záležitost, samí amorci a rohy hojnosti, jako svatební dort třetí jakosti. Galerie a přízemí byly docela plné, ale dvě řady ošuntělých křesel vpředu zely prázdnotou a na takzvaném prvním balkoně nebyla skoro ani noha. Mezi lidmi chodily ženy s pomeranči a zázvorovým pivem a spotřeba oříšků byla hrozivá."

„Muselo to být přesně jako za zlatých časů britského dramatu."

„Přesně tak, řekl bych, a velmi skličující. Začal jsem uvažovat, co tam proboha budu dělat, když jsem zahlédl plakát s programem. Co myslíš, že se hrálo, Harry?"

„Řekl bych ‚Chlapec idiot' nebo ‚Němý, leč nevinný'. Naši otcové prý mívali takové kusy rádi. Čím déle žiju, Doriane, tím silněji cítím, že co bylo dost dobré pro naše otce, není dost dobré pro nás. V umění stejně jako v politice *se dědečkové vždycky mýlí*."

„Tahle hra byla dost dobrá i pro nás, Harry. Byl to Romeo a Julie. Musím přiznat, že mě dost rozladila představa, že uvidím Shakespeara hraného v takové mizerné díře. Přesto mě to svým způsobem zajímalo. V každém případě jsem se rozhodl, že počkám na první jednání. Hrál tam příšerný orchestr, v jehož čele seděl u puklého klavíru mladý Hebrejec, a ten mě málem vyhnal, ale nakonec se opona zvedla a hra začala. Romea hrál zavalitý postarší pán s obočím začerněným kor-

kem, chraptivým tragédským hlasem a postavou jako pivní sud. Mercutio byl skoro stejně špatný. Hrál ho lidový komik, který si přidával vlastní vtipy a s přízemím byl jedna ruka. Oba byli stejně groteskní jako kulisy, a ty vypadaly, jako by pocházely z pouťové boudy. Ale Julie! Harry, představ si dívku, sotva sedmnáctiletou, s drobnou tváří jako květ, s malou řeckou hlavou ovinutou copy tmavohnědých vlasů, s očima jako fialové studny vášně a se rty jako okvětní lístky růže. Byla to ta nejkrásnější bytost, jakou jsem kdy v životě viděl. Jednou jsi mi řekl, že patos tě nechává chladným, ale krása, pouhá krása, ti dokáže vehnat slzy do očí. Říkám ti, Harry, že jsem tu dívku skoro neviděl přes mlhu slz, která mi zastřela zrak. A její hlas – takový hlas jsem nikdy neslyšel. Zpočátku byl velmi tichý, s hlubokými sametovými tóny, které jako by dopadaly do ucha jeden po druhém. Pak trochu zesílil a zněl jako flétna nebo vzdálený hoboj. Ve scéně v zahradě v něm bylo všechno to rozechvělé vytržení, jaké člověk slyší těsně před svítáním, když zpívají slavíci. Později přišly chvíle, kdy v něm zněla divoká vášeň houslí. Víš, jak dokáže hlas člověka rozechvět. Tvůj hlas a hlas Sibyl Vaneové jsou dvě věci, na které nikdy nezapomenu. Když zavřu oči, slyším je a každý z nich mi říká něco jiného. Nevím, kterým se mám řídit. Proč bych ji neměl milovat? Harry, já ji opravdu miluju. Je pro mě v životě vším. Večer co večer ji chodím vidět hrát. Jeden večer je Rosalindou a druhý večer Imogen. Viděl jsem ji umírat v šeru italské hrobky, jak saje jed ze rtů svého milého. Sledoval jsem ji, jak bloudí ardenským lesem, převlečená za hezkého chlapce v nohavicích, kabátci a roztomilé čapce. Byla šílená, předstoupila před provinilého krále a dala mu routu, aby ji nosil, a hořké byliny, aby je okusil. Byla nevinná a černé ruce žárlivosti jí rozdrtily hrdlo útlé jako stéblo rákosu. Viděl jsem ji v každém věku a v každém kostýmu. Obyčejné ženy nikdy nepromlouvají k představivosti. Jsou omezené svým stoletím. Žádné kouzlo je nikdy nepromění. Jejich mysl člověk zná stejně snadno jako jejich čepce. Člověk je vždycky najde. V žádné z nich není ani špetka tajemství. Dopoledne

projíždějí na koni parkem a odpoledne švitoří na čajových dýchánkách. Mají svůj šablonovitý úsměv a módní způsoby. Jsou naprosto průhledné. Ale herečka! Jak jiná je herečka! Harry! Proč jsi mi neřekl, že jediné, co stojí za to milovat, je herečka?“

„Protože jsem jich už tolik miloval, Doriane.“

„Ach ano, přišerné osoby s barvenými vlasy a namalovanými tvářemi.“

„Nesnižuj barvené vlasy a namalované tváře. Někdy v nich bývá neobyčejné kouzlo,“ řekl lord Henry.

„Teď lituju, že jsem ti o Sibyl Vaneové vyprávěl.“

„Nemohl sis pomoct, Doriane, musel jsi mi to říct. Celý život mi budeš říkat všechno, co uděláš.“

„Ano, Harry, myslím, že je to pravda. Nemůžu si pomoct, všechno ti musím říct. Máš na mě zvláštní vliv. Kdybych někdy spáchal zločin, přišel bych se ti z něj vyznat. Ty bys mi rozuměl.“

„Lidé jako ty – svéhlavé sluneční paprsky života – zločiny nepáchají, Doriane. Ale za tu poklonu jsem ti přesto velmi zavázán. A teď mi řekni – podej mi sirky, buď hodný – děkuju – jaký je vlastně tvůj vztah se Sibyl Vaneovou?“

Dorian Gray vyskočil na nohy, tváře mu zrudly a oči planuly. „Harry! Sibyl Vaneová je posvátná!“

„Jen posvátných věcí stojí za to se dotýkat, Doriane,“ řekl lord Henry a v hlase mu zazněl zvláštní tón patosu. „Ale proč by tě to mělo rozčilovat? Myslím, že ti jednou bude patřit. Kdo je zamilovaný, vždycky začne tím, že klame sám sebe, a vždycky skončí tím, že klame druhé. Tomu svět říká romance. Ale znáš ji aspoň, ne?“

„Samozřejmě že ji znám. Hned první večer, co jsem byl v divadle, přišel ten odporný starý Žid po představení do lóže a nabídl mi, že mě vezme do zákulisí a představí mi ji. Rozzuřil mě a řekl jsem mu, že Julie je už stovky let mrtvá a její tělo leží v mramorové hrobce ve Veroně.

Podle toho, jak tupě a ohromeně na mě zíral, myslím, že nabyl dojmu, že jsem vypil příliš mnoho šampaňského nebo tak něco.“

„To se nedivím.“

„Pak se mě zeptal, jestli nepíšu do nějakých novin. Řekl jsem mu, že je ani nečtu. To ho strašně zklamalo a svěřil se mi, že všichni divadelní kritici se proti němu spikli a že se dá koupit každý z nich.“

„Nedivil bych se, kdyby v tom měl docela pravdu. Ale na druhou stranu, soudě podle jejich vzhledu, většina z nich nemůže být nijak drahá.“

„No, jemu se zřejmě zdálo, že na ně nemá,“ zasmál se Dorian. „To už ale v divadle zhasínali světla a já musel odejít. Chtěl, abych ochutnal nějaké doutníky, které mi vřele doporučoval. Odmítl jsem. Druhý večer jsem tam samozřejmě přišel znovu. Když mě uviděl, hluboce se mi uklonil a ujistil mě, že jsem štědrý mecenáš umění. Byl to nesmírně protivný hrubián, i když choval k Shakespearovi neobyčejnou vášeň. Jednou mi s hrdým výrazem pověděl, že za jeho pět bankrotů může jedině ‚Bard‘, jak mu tvrdošíjně říkal. Zřejmě to považoval za vyznamenání.“

„Bylo to vyznamenání, můj milý Doriane, a to velké. Většina lidí zkrachuje proto, že příliš mnoho investovala do prózy života. Zruinovat se poezií je čest. Ale kdy jsi poprvé mluvil se slečnou Sibyl Vaneovou?“

„Třetí večer. Hrála Rosalindu. Nemohl jsem si pomoct a šel jsem za ní. Hodil jsem jí na jeviště nějaké květiny a ona se na mě podívala, aspoň se mi to zdálo. Starý Žid nepovolil. Byl zřejmě odhodlaný vzít mě do zákulisí, a tak jsem svolil. Je zvláštní, že jsem ji nechtěl poznat, že?“

„Ne, to si nemyslím.“

„Proč, můj milý Harry?“

„To ti povím jindy. Teď chci slyšet o té dívce.“

„O Sibyl? Ach, byla tak plachá a tak něžná. Je v ní něco dětského. Když jsem jí řekl, co si myslím o jejím výkonu, rozevřela oči v rozkoš-

ném úžasu a zdálo se, že o své moci vůbec neví. Myslím, že jsme byli oba dost nervózní. Starý Žid se šklebil ve dveřích zaprášené místnosti pro herce a pronášel o nás obou květnaté řeči, a my jsme jen stáli a dívali se na sebe jako děti. Tvrdošíjně mi říkal ‚Vaše lordstvo', takže jsem musel Sibyl ujistit, že nic takového nejsem. Řekla mi úplně prostě: ‚Vypadáte spíš jako princ. Budu vám říkat Krásný princ.'"

„Na mou duši, Doriane, slečna Sibyl umí skládat poklony."

„Ty jí nerozumíš, Harry. Viděla ve mně jen postavu ze hry. O životě nic neví. Žije s matkou, uvadlou unavenou ženou, která první večer hrála paní Kapuletovou v jakémsi purpurovém županu a vypadá, jako by zažila lepší časy."

„Ten výraz znám. Deprimuje mě," zamumlal lord Henry a prohlížel si prsteny.

„Žid mi chtěl vyprávět její životní příběh, ale řekl jsem mu, že mě nezajímá."

„Udělal jsi docela dobře. Na cizích tragédiích je vždycky něco nekonečně ubohého."

„Sibyl je to jediné, na čem mi záleží. Co je mi po tom, odkud pochází? Od malé hlavičky po malá chodidla je naprosto a dokonale božská. Každý večer svého života ji chodím vidět hrát a každý večer je úžasnější."

„Proto asi se mnou teď nikdy nevečeříš. Myslel jsem si, že máš rozehranou nějakou zvláštní romanci. Máš, ale není to docela to, co jsem čekal."

„Můj milý Harry, každý den spolu buď obědváme, nebo jíme pozdní večeři, a s tebou jsem byl v opeře už několikrát," řekl Dorian a udiveně rozevřel modré oči.

„Vždycky chodíš strašně pozdě."

„No, nemůžu si pomoct, musím se jít podívat, jak Sibyl hraje," zvolal, „i kdyby to bylo jen na jediné jednání. Hladovím po její přítomnos-

ti, a když pomyslím na tu úžasnou duši, která se skrývá v tom malém tělíčku ze slonoviny, naplní mě posvátná bázeň."

„Ale dnes se mnou povečeříš, Doriane, ne?"

Zavrtěl hlavou. „Dnes je Imogen," odpověděl, „a zítra večer bude Julie."

„A kdy je Sibyl Vaneová?"

„Nikdy."

„Blahopřeji ti."

„Ty jsi hrozný! Je všemi velkými hrdinkami světa najednou. Je víc než jednotlivec. Směješ se, ale já ti říkám, že je geniální. Miluju ji a musím dosáhnout toho, aby milovala mě. Ty, který znáš všechna tajemství života, řekni mi, jak okouzlit Sibyl Vaneovou, aby mě milovala! Chci, aby Romeo žárlil. Chci, aby mrtví milenci světa slyšeli náš smích a zesmutněli. Chci, aby dech naší vášně probudil jejich prach k vědomí a jejich popel k bolesti. Můj Bože, Harry, jak já ji zbožňuju!" Zatímco mluvil, přecházel po pokoji sem a tam. Na tvářích mu hořely horečnaté rudé skvrny. Byl strašně rozrušený.

Lord Henry ho pozoroval s jemným pocitem potěšení. Jak jiný byl teď než ten plachý vystrašený chlapec, kterého poznal v ateliéru Basila Hallwarda! Jeho povaha se rozvinula jako květina a vydala květy šarlatového plamene. Z tajné skrýše se vyplížila jeho duše a touha jí vyšla naproti.

„A co máš v úmyslu udělat?" zeptal se nakonec lord Henry.

„Chci, abyste se mnou ty a Basil šli některý večer a viděli ji hrát. Výsledku se ani trochu nebojím. Jistě uznáte, že je geniální. Pak ji musíme dostat z rukou toho Žida. Je k němu vázaná na tři roky, nebo vlastně na dva roky a osm měsíců, počítáno ode dneška. Samozřejmě mu budu muset něco zaplatit. Až bude všechno vyřízené, pronajmu si divadlo ve West Endu a uvedu ji, jak se patří. Poblázní celý svět tak, jako poblaznila mě."

„To by nebylo možné, můj milý chlapče."

„Ale ano, poblázní. Nemá v sobě jen umění, dokonalý umělecký instinkt, ale má i osobnost. A ty jsi mi často říkal, že dobou nehýbou zásady, ale osobnosti."

„Dobře, a který večer půjdeme?"

„Počkej. Dnes je úterý. Domluvme se na zítřek. Zítra hraje Julii."

„Platí. V osm v Bristolu, a Basila přivedu."

„Ne v osm, Harry, prosím. V půl sedmé. Musíme tam být dřív, než se zvedne opona. Musíš ji vidět v prvním jednání, kde se setkává s Romeem."

„V půl sedmé! To je ale hodina! To bude jako dát si k odpolednímu čaji maso nebo číst anglický román. Musí to být v sedm. Žádný gentleman nevečeří před sedmou. Uvidíš se mezitím s Basilem? Nebo mu mám napsat?"

„Drahý Basil! Neviděl jsem ho celý týden. Je to ode mě dost ošklivé, protože mi poslal můj portrét v tom nejúžasnějším rámu, který sám navrhl, a i když na ten obraz trochu žárlím, že je o celý měsíc mladší než já, musím přiznat, že mě nesmírně těší. Možná bude lepší, když mu napíšeš ty. Nechci se s ním vidět o samotě. Říká věci, které mě rozčilují. Dává mi dobré rady."

Lord Henry se usmál. „Lidé strašně rádi rozdávají to, co sami nejvíc potřebují. Tomu říkám hloubka štědrosti."

„Ach, Basil je nejlepší chlapík na světě, ale připadá mi tak trochu jako šosák. Na to jsem přišel, až když jsem poznal tebe, Harry."

„Basil, můj milý chlapče, vkládá všechno, co je na něm půvabného, do své práce. Důsledek je, že mu pro život nezbývá nic než předsudky, zásady a zdravý rozum. Jediní umělci, které jsem kdy poznal a kteří jsou osobně okouzlující, jsou špatní umělci. Dobří umělci existují jen v tom, co vytvoří, a proto jsou naprosto nezajímaví v tom, čím jsou. Velký básník, opravdu velký básník, je ze všech tvorů nejméně poetický. Zato podřadní básníci jsou naprosto fascinující. Čím horší mají rýmy, tím malebněji vypadají. Pouhý fakt, že člověk vydal sbírku prů-

měrných sonetů, ho dělá naprosto neodolatelným. Žije poezii, kterou nedokáže napsat. Ti druzí píšou poezii, kterou se neodvažují žít."

„Je to opravdu tak, Harry?" řekl Dorian Gray a nakapal si na kapesník trochu parfému z velkého flakonu se zlatým uzávěrem, který stál na stole. „Musí to tak být, když to říkáš. A teď už jdu. Imogen na mě čeká. Nezapomeň na zítřek. Na shledanou."

Když odešel z pokoje, klesla lordu Henrymu těžká víčka a začal přemýšlet. Jistě ho jen málokdo kdy zajímal tolik jako Dorian Gray, a přesto mu mladíkovo šílené zbožňování někoho jiného nezpůsobilo ani nejmenší osten rozmrzelosti nebo žárlivosti. Těšilo ho to. Dělalo to z Doriana zajímavější předmět studia. Vždycky ho uchvacovaly metody přírodních věd, ale obvyklá látka těchto věd mu připadala triviální a bezvýznamná. A tak začal tím, že pitval zaživa sám sebe, a skončil tím, že pitval druhé. Lidský život, to mu připadalo jako jediná věc, kterou stojí za to zkoumat. Ve srovnání s ním nemělo nic jiného žádnou cenu. Bylo pravda, že když člověk pozoroval život v jeho podivném tyglíku bolesti a rozkoše, nemohl si na tvář nasadit skleněnou masku, ani zabránit sirným výparům, aby mu nezamlžily mozek a nezkalily představivost obludnými přeludy a znetvořenými sny. Existovaly jedy tak rafinované, že kdo chtěl poznat jejich vlastnosti, musel se jimi otrávit. Existovaly nemoci tak podivné, že kdo chtěl pochopit jejich podstatu, musel jimi projít. A přece, jakou velkou odměnu za to člověk dostal! Jak úžasným se mu stal celý svět! Zaznamenávat podivnou tvrdou logiku vášně a citem zabarvený život intelektu, pozorovat, kde se setkávají a kde se rozcházejí, v kterém bodě spolu souzní a v kterém si odporují – v tom byla rozkoš! Co záleželo na tom, kolik to stojí? Za žádný vjem nemohl člověk nikdy zaplatit příliš vysokou cenu.

Uvědomoval si – a ta myšlenka mu vnesla záblesk potěšení do hnědých achátových očí –, že to bylo díky jistým jeho slovům, hudebním slovům vysloveným hudebním hlasem, že se duše Doriana Graye obrátila k té bílé dívce a sklonila se před ní v zbožném obdivu. Ten mla-

dík byl do značné míry jeho vlastním výtvorem. Způsobil, že Dorian předčasně dozrál. To už něco znamenalo. Obyčejní lidé čekali, až jim život sám odhalí svá tajemství, ale těm nemnohým, vyvoleným, se tajemství života zjevila dřív, než byl stržen závoj. Někdy to byl účinek umění, a hlavně umění literárního, které se přímo zabývá vášněmi a intelektem. Ale tu a tam zaujala místo umění složitá osobnost a převzala jeho úlohu, ba byla svým způsobem sama skutečným uměleckým dílem, neboť i život má svá propracovaná mistrovská díla, stejně jako poezie, sochařství nebo malířství.

Ano, ten mladík předčasně dozrál. Sklízel úrodu, dokud bylo ještě jaro. Měl v sobě tep a vášeň mládí, ale začínal si sám sebe uvědomovat. Bylo rozkošné ho pozorovat. Se svou krásnou tváří a krásnou duší byl něčím, nad čím se člověk musel podivovat. Nezáleželo na tom, jak to všechno skončí nebo jak to skončit má. Podobal se jedné z těch půvabných postav v průvodu nebo ve hře, jejichž radosti se nás jako by netýkají, ale jejichž žal rozechvívá náš smysl pro krásu a jejichž rány jsou jako rudé růže.

Duše a tělo, tělo a duše – jak byly tajemné! V duši byla živočišnost a tělo mělo své chvíle spirituality. Smysly dokázaly zušlechťovat a intelekt dokázal ponižovat. Kdo mohl říct, kde končí tělesný popud a kde začíná popud duševní? Jak mělké byly svévolné definice obyčejných psychologů! A přece jak těžké bylo rozhodnout mezi nároky různých škol! Byla duše stínem, který sídlí v domě hříchu? Nebo bylo tělo opravdu v duši, jak si myslel Giordano Bruno? Oddělení ducha od hmoty bylo tajemstvím a spojení ducha s hmotou bylo tajemstvím také.

Začal uvažovat, zda bychom kdy dokázali učinit z psychologie vědu tak absolutní, že by se nám odhalila každá drobná pružina života. Takhle jsme sami sebe vždycky chápali mylně a druhé jsme chápali jen zřídka. Zkušenost neměla žádnou etickou hodnotu. Bylo to jen jméno, které lidé dávali svým chybám. Moralisté ji zpravidla považovali za

způsob varování, připisovali jí jistou mravní účinnost při utváření charakteru a vychvalovali ji jako něco, co nás učí, čeho se držet, a ukazuje nám, čemu se vyhnout. Jenže zkušenost neměla žádnou hybnou sílu. Byla stejně málo činnou příčinou jako svědomí samo. Ve skutečnosti dokazovala jen to, že naše budoucnost bude stejná jako naše minulost a že hřích, který jsme jednou spáchali s odporem, spácháme ještě mnohokrát, a s radostí.

Bylo mu jasné, že experimentální metoda je jediná, jíž lze dospět k nějaké vědecké analýze vášní. A Dorian Gray byl jistě předmět jako stvořený pro jeho ruce a sliboval bohaté a plodné výsledky. Jeho náhlá šílená láska k Sibyl Vaneové byla psychologickým jevem nemalého zájmu. Nebylo pochyb, že v ní hrála velkou roli zvědavost, zvědavost a touha po nových zážitcích, a přece to nebyla vášeň prostá, nýbrž velmi složitá. To, co v ní bylo čistě smyslného chlapeckého instinktu, se působením představivosti proměnilo v něco, co samotnému mladíkovi připadalo vzdálené smyslům, a právě proto to bylo o to nebezpečnější. Nejvíc nás tyranizují vášně, o jejichž původu klameme sami sebe. Naše nejslabší pohnutky jsou ty, jejichž povahu si uvědomujeme. Často se stávalo, že když jsme si mysleli, že experimentujeme na druhých, experimentovali jsme ve skutečnosti sami na sobě.

Zatímco lord Henry seděl a snil o těchto věcech, ozvalo se zaklepání na dveře, vstoupil komorník a připomněl mu, že je čas převléknout se k večeři. Vstal a vyhlédl na ulici. Západ slunce rozžhavil horní okna protějších domů do šarlatového zlata. Tabulky skla žhnuly jako rozpálené kovové pláty. Nebe nad nimi bylo jako vybledlá růže. Pomyslel na mladý, ohnivě zbarvený život svého přítele a uvažoval, jak to všechno skončí.

Když se kolem půl jedné v noci vrátil domů, uviděl na stolku v předsíni ležet telegram. Otevřel ho a zjistil, že je od Doriana Graye. Oznamoval mu, že se zasnoubil se Sibyl Vaneovou.

Kapitola pátá

„Maminko, maminko, já jsem tak šťastná!“ zašeptala dívka a zabořila tvář do klína uvadlé, unaveně vyhlížející ženy, která seděla zády k pronikavému, dotěrnému světlu v jediném křesle, jaké jejich ošuntělý obývací pokoj měl. „Jsem tak šťastná!“ opakovala. „A ty musíš být šťastná taky!“

Paní Vaneová sebou trhla a položila dceři na hlavu hubené ruce, vybílené bizmutovým líčidlem. „Šťastná!“ zopakovala. „Já jsem šťastná, Sibyl, jen když tě vidím hrát. Nesmíš myslet na nic jiného než na své herectví. Pan Isaacs k nám byl velmi hodný a dlužíme mu peníze.“

Dívka vzhlédla a našpulila rty. „Peníze, maminko?“ zvolala. „Co záleží na penězích? Láska je víc než peníze.“

„Pan Isaacs nám zálohou půjčil padesát liber, abychom splatily dluhy a pořídily Jamesovi pořádnou výbavu. To nesmíš zapomínat, Sibyl. Padesát liber je velmi mnoho peněz. Pan Isaacs byl nanejvýš ohleduplný.“

„Není to gentleman, maminko, a nesnáším, jak se mnou mluví,“ řekla dívka, vstala a přešla k oknu.

„Nevím, jak bychom se bez něj obešly,“ odpověděla starší žena nabručeně.

Sibyl Vaneová pohodila hlavou a zasmála se. „Už ho nepotřebujeme, maminko. Teď nám život řídí Krásný princ.“ Pak se zarazila. V krvi se jí zachvěla růže a zastínila jí tváře. Prudký dech rozevřel okvětní plátky jejích rtů. Chvěly se. Přehnal se přes ni jakýsi jižní vítr vášně a rozvlnil jemné záhyby jejích šatů. „Miluju ho,“ řekla prostě.

„Hloupé dítě! Hloupé dítě!“ zněla papouškovaná odpověď. Mávání křivých prstů s falešnými šperky dodávalo těm slovům groteskní ráz.

Dívka se znovu zasmála. V jejím hlase byla radost ptáka v kleci. Její oči tu melodii zachytily a odrazily ji jasem, pak se na okamžik zavřely, jako by chtěly skrýt své tajemství. Když se otevřely, přešla přes ně mlha snu.

Z ošoupaného křesla k ní promlouvala úzkoretá moudrost, naznačovala opatrnost, citovala z oné knihy zbabělosti, jejíž autor se opičí po jménu zdravého rozumu. Neposlouchala. Byla volná ve svém vězení vášně. Její princ, Krásný princ, byl s ní. Vyzvala paměť, aby ho znovu stvořila. Vyslala svou duši, aby ho hledala, a ona ho přivedla zpátky. Jeho polibek jí znovu pálil na ústech. Víčka měla teplá jeho dechem.

Pak moudrost změnila metodu a mluvila o vyzvídání a odhalení. Ten mladý muž je možná bohatý. Pokud ano, je třeba myslet na sňatek. O lasturu jejího ucha se tříštily vlny světské vychytralosti. Šípy prohnanosti létaly kolem ní. Viděla, jak se ty úzké rty pohybují, a usmívala se.

Náhle pocítila potřebu promluvit. To upovídané ticho ji znepokojovalo. „Maminko, maminko,“ zvolala, „proč mě tolik miluje? Vím, proč já miluju jeho. Miluju ho, protože je takový, jaký by měl být sám bůh lásky. Ale co vidí on na mně? Nejsem ho hodna. A přece – nevím proč – i když si připadám tolik pod ním, necítím se pokorná. Cítím se hrdá, strašně hrdá. Maminko, milovala jsi mého otce tak, jako já miluju Krásného prince?“

Starší žena zbledla pod hrubým pudrem, kterým měla zamazané tváře, a suché rty jí zaškubala křeč bolesti. Sibyl k ní přiběhla, objala ji kolem krku a políbila ji. „Odpusť mi, maminko. Vím, že tě bolí mluvit o našem otci. Ale bolí tě to jen proto, že jsi ho tolik milovala. Netvař se tak smutně. Jsem dnes stejně šťastná, jako jsi byla ty před dvaceti lety. Ach, nech mě být šťastnou navždycky!“

„Dítě moje, jsi ještě příliš mladá, abys myslela na lásku. Ostatně, co o tom mladém muži víš? Neznáš ani jeho jméno. Celá ta věc je krajně nevhodná, a opravdu, teď, když James odjíždí do Austrálie a já mám tolik starostí, musím říct, že jsi mohla být ohleduplnější. Nicméně, jak už jsem řekla, je-li bohatý…“

„Ach, maminko, maminko, nech mě být šťastnou!“

Paní Vaneová na ni pohlédla a jedním z těch falešných divadelních gest, která se herci tak často stávají druhou přirozeností, ji sevřela v náručí. V tu chvíli se otevřely dveře a do pokoje vešel mladík s rozcuchanými hnědými vlasy. Byl podsadité postavy, ruce i nohy měl velké a v pohybech poněkud neohrabané. Neměl v sobě tolik jemnosti jako jeho sestra. Sotva by člověk uhodl, jak blízké pouto je spojuje. Paní Vaneová na něj upřela oči a její úsměv ještě zesílil. V duchu povýšila syna do hodnosti publika. Byla si jistá, že ten *živý obraz* působí zajímavě.

„Mohla bys pár polibků nechat i pro mě, Sibyl, nemyslíš?“ zabručel mladík dobromyslně.

„Ach, ale ty přece nemáš rád, když tě někdo líbá, Jime,“ zvolala. „Jsi strašný starý medvěd.“ A přeběhla přes pokoj a objala ho.

James Vane se sestře něžně zadíval do tváře. „Chci, abys se mnou šla na procházku, Sibyl. Tenhle přísterný Londýn už asi nikdy neuvidím. A rozhodně o to nestojím.“

„Synu, neříkej takové hrozné věci,“ zamumlala paní Vaneová, s povzdechem vzala do ruky křiklavé divadelní šaty a začala je spravovat. Byla trochu zklamaná, že se k jejich skupině nepřipojil. Divadelní malebnost situace by tím ještě vzrostla.

„Proč ne, mami? Myslím to vážně.“

„Trápíš mě, synu. Doufám, že se z Austrálie vrátíš jako zámožný muž. Myslím, že v koloniích žádná společnost není – nic, co bych já nazvala společností –, takže až zbohatneš, musíš se vrátit a prosadit se v Londýně.“

„Společnost!“ zamumlal mladík. „O té nechci nic vědět. Rád bych vydělal nějaké peníze, abych tebe a Sibyl dostal z jeviště. Nenávidím ho.“

„Ach, Jime,“ řekla Sibyl se smíchem, „to je od tebe ošklivé! Ale opravdu se mnou půjdeš na procházku? To bude krásné! Bála jsem se, že se půjdeš rozloučit s kamarády – s Tomem Hardym, který ti dal tu ohavnou dýmku, nebo s Nedem Langtonem, který si z tebe dělá legraci, že ji kouříš. Je to od tebe moc milé, že mi věnuješ své poslední odpoledne. Kam půjdeme? Pojďme do parku.“

„Jsem moc ošuntělý,“ odpověděl a zamračil se. „Do parku chodí jen panstvo.“

„Nesmysl, Jime,“ zašeptala a pohladila ho po rukávu kabátu.

Chvíli váhal. „Tak dobře,“ řekl nakonec, „ale ať ti to oblékání netrvá moc dlouho.“ Vytančila ze dveří. Bylo slyšet, jak zpívá, když běží nahoru po schodech. Nad hlavou zacupitaly její drobné nožky.

Dvakrát nebo třikrát přešel po pokoji sem a tam. Pak se obrátil k nehybné postavě v křesle. „Mami, mám věci připravené?“ zeptal se.

„Úplně připravené, Jamesi,“ odpověděla a nespouštěla oči z práce. Už několik měsíců se necítila ve své kůži, když byla sama s tímhle svým hrubým, přísným synem. Kdykoli se jejich pohledy setkaly, její mělkou, skrytou povahu to znepokojilo. Často přemýšlela, jestli něco netuší. Ticho – protože nic dalšího neřekl – jí začalo být nesnesitelné. Začala si stěžovat. Ženy se brání útokem, stejně jako útočí náhlými a podivnými kapitulacemi. „Doufám, že budeš se svým námořnickým životem spokojený, Jamesi,“ řekla. „Musíš si pamatovat, že sis ho vybral sám. Mohl jsi nastoupit do advokátní kanceláře. Advokáti jsou velmi vážená vrstva a na venkově často večeří s nejlepšími rodinami.“

„Nenávidím kanceláře a nenávidím písaře,“ odpověděl. „Ale máš naprostou pravdu. Svůj život jsem si vybral sám. Říkám jen jedno: dávej pozor na Sibyl. Nedopusť, aby se jí něco stalo. Mami, musíš na ni dávat pozor.“

„Jamesi, ty opravdu mluvíš velmi podivně. Samozřejmě že na Sibyl dávám pozor.“

„Slyšel jsem, že do divadla chodí každý večer nějaký gentleman a za scénou s ní mluví. Je to pravda? Co to má znamenat?“

„Mluvíš o věcech, kterým nerozumíš, Jamesi. V našem povolání jsme zvyklí dostávat spoustu nanejvýš lichotivé pozornosti. Já sama jsem kdysi dostávala mnoho kytic. To bylo tenkrát, když se herectví ještě opravdu rozumělo. Co se týče Sibyl, zatím nevím, jestli je její náklonnost vážná, nebo ne. Ale není pochyb, že ten mladý muž je dokonalý gentleman. Ke mně je vždycky nanejvýš zdvořilý. Navíc vypadá bohatě a květiny, které posílá, jsou překrásné.“

„Jenže jeho jméno neznáš,“ řekl mladík příkře.

„Ne,“ odpověděla matka s klidným výrazem ve tváři. „Své pravé jméno zatím neprozradil. Myslím, že je to od něj docela romantické. Nejspíš patří k aristokracii.“

James Vane se kousl do rtu. „Dávej pozor na Sibyl, mami,“ zvolal, „dávej na ni pozor.“

„Synu, velice mě rozrušuješ. Sibyl je stále pod mou zvláštní péčí. Je-li ten gentleman zámožný, pak samozřejmě není důvod, proč by s ním nemohla uzavřít svazek. Doufám, že patří k aristokracii. Musím říct, že tak opravdu vypadá. Pro Sibyl by to mohl být nanejvýš skvělý sňatek. Byli by okouzlující pár. Je opravdu pozoruhodně pohledný; všímá si toho každý.“

Mladík si něco zamumlal a bubnoval hrubými prsty na okenní tabulku. Právě se otočil, aby něco řekl, když se otevřely dveře a vběhla Sibyl.

„Vy jste oba tak vážní!“ zvolala. „Co se děje?“

„Nic,“ odpověděl. „Člověk asi musí být občas vážný. Sbohem, mami; večeřet budu v pět. Všechno je zabalené kromě košil, takže si nemusíš dělat starosti.“

„Sbohem, synu,“ odpověděla a uklonila se s křečovitou vznešeností.

Byla nesmírně dotčená tónem, jakým s ní mluvil, a v jeho pohledu bylo něco, z čeho dostala strach.

„Polib mě, maminko," řekla dívka. Její rty jako květ se dotkly zvadlé tváře a rozehřály její mráz.

„Dítě moje! Dítě moje!" zvolala paní Vaneová a vzhlédla ke stropu, jako by tam hledala pomyslnou galerii.

„Pojď, Sibyl," řekl bratr netrpělivě. Nesnášel matčinu strojenost.

Vyšli do mihotavého, větrem rozfoukaného slunce a loudali se ponurou Euston Road. Chodci udiveně pokukovali po zasmušilém, těžkopádném mladíkovi, který v hrubých, špatně padnoucích šatech doprovázel tak půvabnou dívku jemného vzhledu. Vypadal jako obyčejný zahradník, který se prochází s růží.

Jim se čas od času zamračil, když zachytil zvědavý pohled nějakého cizího člověka. Měl ten odpor k upřeným pohledům, který na génie přichází pozdě v životě a obyčejné lidi nikdy neopouští. Sibyl si však vůbec neuvědomovala, jaký dojem budí. Láska se jí chvěla na rtech smíchem. Myslela na Krásného prince, a aby na něj mohla myslet tím víc, nemluvila o něm, ale švitořila o lodi, na které se Jim poplaví, o zlatě, které určitě najde, o úžasné dědičce, které zachrání život před zlými lupiči z buše v rudých košilích. Neboť námořníkem nezůstane, ani lodním správcem nákladu, ani tím, čím vlastně měl být. Ach ne! Život námořníka je hrozný. Jen si to představit: být zavřený na příšerné lodi, kam se snaží vniknout chraplavé hrbaté vlny, a černý vítr láme stěžně a rve plachty na dlouhé ječící stuhy! V Melbourne měl opustit loď, zdvořile se rozloučit s kapitánem a hned se vydat na zlatá pole. Než uplyne týden, narazí na velký valoun ryzího zlata, největší, jaký kdy kdo našel, a sveze ho k pobřeží na voze, který bude střežit šest jízdních policistů. Lupiči je třikrát přepadnou a budou poraženi s ohromnými ztrátami. Nebo ne. Na zlatá pole vůbec nepůjde. To jsou hrozná místa, kde se muži opíjejí, střílejí se navzájem v nálevnách a sprostě mluví. Bude z něj hodný chovatel ovcí, a jednoho večera, až pojede

domů, uvidí, jak tu krásnou dědičku unáší lupič na černém koni, pustí se za ním a zachrání ji. Ona se do něj samozřejmě zamiluje a on do ní, vezmou se, vrátí se domů a budou bydlet v ohromném domě v Londýně. Ano, čekají ho rozkošné věci. Ale musí být moc hodný, nesmí se rozčilovat a nesmí hloupě utrácet peníze. Byla jen o rok starší než on, ale o životě věděla mnohem víc. Musí jí také určitě psát s každou poštou a každý večer se před spaním pomodlit. Bůh je moc dobrý a bude nad ním bdít. I ona se za něj bude modlit a za pár let se vrátí docela bohatý a šťastný.

Mladík ji mrzutě poslouchal a nic neodpovídal. Srdce ho bolelo, že opouští domov.

Ale nebylo to jen tohle, co ho naplňovalo chmurami a nevrlostí. Ačkoli byl nezkušený, přece silně cítil, jak nebezpečné je Sibylino postavení. Ten mladý švihák, který se jí dvořil, s ní nemohl myslet nic dobrého. Byl to gentleman, a James ho za to nenáviděl, nenáviděl ho z jakéhosi podivného instinktu svého rodu, který si nedokázal vysvětlit a který v něm právě proto tím víc vládl. Uvědomoval si také mělkost a ješitnost matčiny povahy a viděl v ní nesmírné nebezpečí pro Sibyl a pro její štěstí. Děti začínají tím, že své rodiče milují; když dospějí, soudí je; někdy jim odpustí.

Matka! Měl na srdci otázku, kterou jí chtěl položit, něco, nad čím celé měsíce mlčky hloubal. Náhodná věta, kterou zaslechl v divadle, šeptem pronesený posměšek, který mu jednou večer dolehl k uším, když čekal u vchodu pro herce, rozpoutala řetěz hrozných myšlenek. Vzpomínal na to, jako by ho přes obličej šlehl jezdecký bičík. Obočí se mu stáhlo do klínovité vrásky a v záškubu bolesti se kousl do spodního rtu.

„Neposloucháš ani slovo z toho, co říkám, Jime," zvolala Sibyl, „a já ti přitom spřádám ty nejkrásnější plány do budoucna. Tak už něco řekni."

„Co chceš, abych řekl?"

„Ach, že budeš hodný kluk a nezapomeneš na nás," odpověděla a usmála se na něj.

Pokrčil rameny. „Spíš zapomeneš ty na mě než já na tebe, Sibyl."

Zarděla se. „Jak to myslíš, Jime?" zeptala se.

„Prý máš nového přítele. Kdo to je? Proč jsi mi o něm neřekla? Nemyslí to s tebou dobře."

„Přestaň, Jime!" vykřikla. „Nesmíš proti němu nic říkat. Miluju ho."

„Vždyť ani neznáš jeho jméno," odpověděl mladík. „Kdo to je? Mám právo to vědět."

„Jmenuje se Krásný princ. Nelíbí se ti to jméno? Ach, ty hlupáčku! Nikdy bys ho neměl zapomenout. Kdybys ho jen viděl, myslel by sis, že je to nejúžasnější člověk na světě. Jednou se s ním setkáš – až se vrátíš z Austrálie. Budeš ho mít moc rád. Všichni ho mají rádi, a já... já ho miluju. Škoda, že nemůžeš přijít dnes večer do divadla. Bude tam a já hraju Julii. Ach, jak ji budu hrát! Představ si, Jime, být zamilovaná a hrát Julii! Mít ho tam v hledišti! Hrát pro jeho potěšení! Bojím se, že soubor vyděsím – vyděsím, nebo okouzlím. Být zamilovaný znamená překonat sám sebe. Ubohý, hrozný pan Isaacs bude těm svým povaleč̊um u baru vykřikovat ‚génius'. Hlásal mě jako dogma; dnes večer mě ohlásí jako zjevení. Cítím to. A to všechno patří jemu, jenom jemu, Krásnému princi, mému úžasnému milému, mému bohu půvabů. Ale vedle něj jsem chudá. Chudá? Co na tom záleží? Když se chudoba vplíží dveřmi, láska vlétne oknem. Naše přísloví by se měla přepsat. Vznikla v zimě, a teď je léto; a pro mě je myslím jaro, pravý tanec květů na modrém nebi."

„Je to gentleman," řekl mladík zasmušile.

„Princ!" zvolala zpěvavě. „Co víc chceš?"

„Chce z tebe udělat otrokyni."

„Z představy, že bych byla volná, mě mrazí."

„Chci, aby ses před ním měla na pozoru."

„Kdo ho vidí, musí ho zbožňovat; kdo ho zná, musí mu věřit."

„Sibyl, ty jsi do něj zbláznilá.“

Zasmála se a vzala ho pod paží. „Ty můj drahý starý Jime, mluvíš, jako by ti bylo sto let. Jednou budeš sám zamilovaný. Pak poznáš, jaké to je. Netvař se tak mrzutě. Měl bys být přece rád, že i když odjíždíš, necháváš mě šťastnější, než jsem kdy byla. Život byl pro nás oba těžký, strašně těžký a svízelný. Ale teď to bude jiné. Ty odjíždíš do nového světa, a já jsem nový svět našla. Tady jsou dvě židle; posaďme se a dívejme se, jak jde kolem vybraná společnost.“

Posadili se mezi zástup přihlížejících. Záhony tulipánů na druhé straně cesty plály jako pulzující ohnivé prstence. V zadýchaném vzduchu visel bílý prach – vypadal jako chvějivý oblak pudru z kosatcového kořene. Pestrobarevné slunečníky tančily a pohupovaly se jako obludní motýli.

Přiměla bratra mluvit o sobě, o jeho nadějích a vyhlídkách. Mluvil pomalu a s námahou. Podávali si slova, jako si hráči při hře podávají žetony. Sibyl se cítila stísněně. Nedokázala mu předat svou radost. Jedinou ozvěnou, kterou dokázala vyvolat, byl slabý úsměv, který zvlnil ta zasmušilá ústa. Po chvíli zmlkla. Náhle zahlédla zlaté vlasy a smějící se rty – v otevřeném kočáře se dvěma dámami projížděl kolem Dorian Gray.

Vyskočila. „Tamhle je!“ zvolala.

„Kdo?“ řekl Jim Vane.

„Krásný princ,“ odpověděla a dívala se za kočárem.

Vyskočil a hrubě ji chytil za paži. „Ukaž mi ho. Který to je? Ukaž na něj. Musím ho vidět!“ zvolal; v tu chvíli se však mezi ně vsunulo čtyřspřeží vévody z Berwicku, a když místo zase uvolnilo, kočár už z parku zmizel.

„Je pryč,“ zašeptala Sibyl smutně. „Škoda, žes ho neviděl.“

„To já taky, protože tak jistě, jako je Bůh na nebi, jestli ti někdy ublíží, zabiju ho.“

Zděšeně na něj pohlédla. Zopakoval svá slova. Prořízla vzduch jako dýka. Lidé kolem začali civět. Nějaká dáma, která stála hned vedle ní, se zachichotala.

„Pojď pryč, Jime, pojď pryč," zašeptala. Umíněně šel za ní, když se prodírala davem. Byl rád, že to řekl.

Když došli k Achillově soše, otočila se. V očích měla soucit, který se jí na rtech měnil v smích. Zavrtěla nad ním hlavou. „Jsi hloupý, Jime, naprosto hloupý; jsi prostě vzteklý kluk, nic víc. Jak můžeš říkat takové hrozné věci? Nevíš, o čem mluvíš. Jsi jenom žárlivý a zlý. Ach, kéž by ses zamiloval. Láska dělá lidi dobrými, a to, cos řekl, bylo zlé."

„Je mi šestnáct," odpověděl, „a vím, co dělám. Máma ti nijak nepomůže. Nerozumí tomu, jak na tebe dohlížet. Teď bych byl radši, kdybych do Austrálie vůbec nejel. Mám chuť se na to celé vykašlat. Udělal bych to, kdybych už neměl podepsanou smlouvu."

„Ach, nebuď tak vážný, Jime. Jsi jako jeden z hrdinů těch hloupých melodramat, v nichž maminka tak ráda hrávala. Nebudu se s tebou hádat. Viděla jsem ho, a ach, vidět ho je dokonalé štěstí. Nebudeme se hádat. Vím, že bys nikdy neublížil nikomu, koho miluju, viď?"

„Asi ne, dokud ho budeš milovat," zněla zasmušilá odpověď.

„Budu ho milovat navždycky!" zvolala.

„A on?"

„Taky navždycky!"

„To mu radím."

Ucukla před ním. Pak se zasmála a položila mu ruku na paži. Byl to přece jen kluk.

U Marble Arch zastavili omnibus, který je vysadil kousek od jejich ošuntělého domova na Euston Road. Bylo po páté a Sibyl si musela na pár hodin lehnout, než půjde hrát. Jim na tom trval. Řekl, že se s ní raději rozloučí, když u toho nebude matka. Ta by jistě udělala scénu, a on scény všeho druhu nesnášel.

Rozloučili se v Sibylině pokoji. V mladíkově srdci byla žárlivost a divoká, vražedná nenávist k cizinci, který se mezi ně, jak se mu zdálo, vetřel. Když mu však Sibyl hodila ruce kolem krku a prsty mu zabloudily do vlasů, obměkčil se a políbil ji s opravdovou něhou. Když scházel dolů, měl v očích slzy.

Matka na něj dole čekala. Když vešel, bručela, že jde pozdě. Nic neodpověděl, sedl si a pustil se do skromného jídla. Kolem stolu bzučely mouchy a lezly po zašpiněném ubrusu. Přes rachot omnibusů a klapot drožek slyšel jednotvárný hlas, který hltal každou minutu, jež mu ještě zbývala.

Po chvíli odstrčil talíř a složil hlavu do dlaní. Cítil, že má právo to vědět. Měli mu to říct už dřív, jestli je to tak, jak tušil. Matka ho pozorovala, strachem ztěžklá jako olovo. Slova jí mechanicky padala ze rtů. V prstech jí škubal roztrhaný krajkový kapesník. Když hodiny odbily šest, vstal a šel ke dveřím. Pak se otočil a podíval se na ni. Jejich oči se setkaly. V jejích uviděl divoké prosebné volání o milost. Rozzuřilo ho to.

„Matko, musím se tě na něco zeptat," řekl. Její oči nejistě bloudily po pokoji. Nic neodpověděla. „Řekni mi pravdu. Mám právo to vědět. Byla jsi s mým otcem sezdaná?"

Zhluboka si povzdechla. Byl to povzdech úlevy. Ta strašná chvíle, chvíle, které se celé týdny a měsíce dnem i nocí bála, konečně přišla, a přece necítila žádnou hrůzu. Vlastně to pro ni bylo do jisté míry zklamání. Vulgární přímost otázky si žádala přímou odpověď. K té situaci se nedospělo postupně. Byla hrubá. Připomínala jí špatnou zkoušku.

„Ne," odpověděla a podivovala se drsné prostotě života.

„Pak byl můj otec darebák!" vykřikl mladík a zaťal pěsti.

Zavrtěla hlavou. „Věděla jsem, že není svobodný. Velmi jsme se milovali. Kdyby byl žil, byl by se o nás postaral. Nemluv o něm špatně,

synu. Byl to tvůj otec, a gentleman. Měl dokonce velmi vznešené příbuzné."

Z úst mu vyklouzla kletba. „O sebe nejde," zvolal, „ale nedopusť, aby Sibyl... Je to přece gentleman, kdo je do ní zamilovaný, nebo aspoň tvrdí, že je, ne? Asi taky se vznešenými příbuznými."

Na okamžik ženu zaplavil ohavný pocit ponížení. Sklonila hlavu. Roztřesenýma rukama si otřela oči. „Sibyl má matku," zašeptala, „já jsem žádnou neměla."

Mladíka to dojalo. Přistoupil k ní, sklonil se a políbil ji. „Promiň, jestli jsem ti ublížil, že jsem se ptal na otce," řekl, „ale nemohl jsem jinak. Teď už musím jít. Sbohem. Nezapomeň, že teď se budeš starat už jen o jedno dítě, a věř mi, že jestli ten člověk mé sestře ublíží, zjistím, kdo to je, vystopuju ho a zabiju jako psa. Přísahám."

Přehnaná pošetilost té hrozby, vášnivé gesto, které ji provázelo, šílená melodramatická slova – díky tomu všemu jí život připadal živější. To ovzduší dobře znala. Dýchalo se jí volněji a poprvé po mnoha měsících svého syna opravdu obdivovala. Byla by ráda pokračovala ve scéně ve stejném citovém rejstříku, ale on ji utnul. Bylo třeba snést dolů kufry a najít šály. Posluhovačka z podnájmu pobíhala sem a tam. Pak se smlouvalo s drožkářem. Ta chvíle se ztratila ve vulgárních podrobnostech. S obnoveným pocitem zklamání mávala z okna roztrhaným krajkovým kapesníkem, když syn odjížděl. Uvědomovala si, že byla promarněna velká příležitost. Utěšovala se tím, že Sibyl vyprávěla, jak pustý jí bude připadat život, teď když se bude starat už jen o jedno dítě. Tu větu si zapamatovala. Líbila se jí. O hrozbě neřekla nic. Byla vyjádřena živě a dramaticky. Cítila, že se tomu jednou všichni zasmějí.

Kapitola šestá

„Ty už jsi asi slyšel tu novinu, Basile?“ řekl lord Henry ten večer, když Hallwarda uvedli do malého salonku v Bristolu, kde bylo prostřeno pro tři.

„Ne, Harry,“ odpověděl malíř a podal klobouk a kabát klanějícímu se číšníkovi. „Co se stalo? Doufám, že nic o politice! Ta mě nezajímá. V Dolní sněmovně není skoro nikdo, koho by stálo za to namalovat, i když spoustě z nich by trocha vybílení jen prospěla.“

„Dorian Gray se zasnoubil,“ řekl lord Henry a pozoroval ho, zatímco mluvil.

Hallward sebou trhl a pak se zamračil. „Dorian zasnoubený!“ zvolal. „To není možné!“

„Je to naprostá pravda.“

„S kým?“

„S nějakou malou herečkou.“

„Tomu nevěřím. Dorian je na to příliš rozumný.“

„Dorian je příliš moudrý na to, aby tu a tam neudělal nějakou hloupost, můj milý Basile.“

„Manželství je sotva něco, co se dá udělat tu a tam, Harry.“

„Leda v Americe,“ odvětil lord Henry líně. „Ale neřekl jsem, že se oženil. Řekl jsem, že se zasnoubil. To je velký rozdíl. Na to, že jsem se oženil, si pamatuju zřetelně, ale na to, že bych byl někdy zasnoubený, si nevzpomínám vůbec. Kloním se k názoru, že jsem nikdy zasnoubený nebyl.“

„Ale pomysli na Dorianův původ, postavení a jmění. Bylo by absurdní, aby si bral někoho tak hluboko pod svou úroveň."

„Jestli chceš, aby si tu dívku vzal, řekni mu přesně tohle, Basile. Pak to udělá určitě. Kdykoli muž udělá něco naprosto hloupého, vždycky to dělá z těch nejušlechtilejších pohnutek."

„Doufám, že je to slušná dívka, Harry. Nechci vidět Doriana spoutaného s nějakou odpornou stvůrou, která by ponížila jeho povahu a zničila jeho intelekt."

„Ach, je lepší než slušná – je krásná," zamumlal lord Henry a usrkával vermut s pomerančovým bitterem. „Dorian říká, že je krásná, a v takových věcech se málokdy mýlí. Tvůj portrét zbystřil jeho smysl pro vzhled druhých lidí. Mimo jiné měl i tenhle znamenitý účinek. Dnes večer ji máme vidět, jestli ten chlapec nezapomene, že jsme domluvení."

„Myslíš to vážně?"

„Naprosto vážně, Basile. Byl bych nešťastný, kdybych si myslel, že někdy budu vážnější, než jsem v tuhle chvíli."

„Ale schvaluješ to, Harry?" zeptal se malíř, přecházel po pokoji sem a tam a kousal se do rtu. „To přece nemůžeš schvalovat. Je to nějaké hloupé poblouznění."

„Já teď nikdy nic neschvaluju ani neodsuzuju. To je absurdní postoj k životu. Nejsme na světě proto, abychom předváděli své mravní předsudky. Nikdy si nevšímám toho, co říkají obyčejní lidé, a nikdy se nepletu do toho, co dělají okouzlující lidé. Když mě nějaká osobnost fascinuje, je mi rozkošný jakýkoli způsob, jímž se rozhodne projevit. Dorian Gray se zamiluje do krásné dívky, která hraje Julii, a chce si ji vzít. Proč ne? Kdyby se oženil s Messalinou, nebyl by o nic méně zajímavý. Víš, že nejsem žádný zastánce manželství. Skutečná nevýhoda manželství je v tom, že člověka činí nesobeckým. A nesobečtí lidé jsou bezbarví. Chybí jim individualita. Přesto existují jisté povahy, které manželství učiní složitějšími. Svůj egoismus si ponechají a přidají

k němu mnoho dalších eg. Jsou nuceni žít víc než jeden život. Stanou se organizovanějšími, a být vysoce organizovaný je, řekl bych, smyslem lidské existence. Kromě toho má cenu každá zkušenost, a ať se o manželství říká cokoli, zkušenost to rozhodně je. Doufám, že si Dorian Gray tu dívku vezme za ženu, půl roku ji bude vášnivě zbožňovat a pak ho najednou okouzlí někdo jiný. Byl by to báječný předmět studia."

„Nemyslíš vážně ani jediné slovo z toho všeho, Harry, sám to dobře víš. Kdyby si Dorian Gray zkazil život, nikoho by to nemrzelo víc než tebe. Jsi mnohem lepší, než se děláš."

Lord Henry se zasmál. „Rádi si o druhých myslíme jen to dobré, protože se všichni bojíme sami o sebe. Základem optimismu je čirá hrůza. Připadáme si šlechetní, protože bližním přisuzujeme ty ctnosti, z nichž nám nejspíš kyne prospěch. Chválíme bankéře, abychom si mohli přečerpat účet, a na lupiči nacházíme dobré vlastnosti v naději, že nám ušetří kapsy. Myslím vážně všechno, co jsem řekl. Optimismem nesmírně pohrdám. A co se týče zkaženého života, žádný život není zkažený, leda ten, jehož růst se zastavil. Chceš-li nějakou povahu pokazit, stačí ji napravit. A co se týče manželství, to by samozřejmě byla hloupost, ale mezi muži a ženami existují jiná, zajímavější pouta. Ta budu určitě podporovat. Mají ten půvab, že jsou v módě. Ale tady je Dorian sám. Poví ti víc než já."

„Můj milý Harry, můj milý Basile, musíte mi oba blahopřát!" řekl mladík, shodil večerní plášť s křídly podšitými saténem a jednomu i druhému příteli potřásl rukou. „Nikdy jsem nebyl tak šťastný. Je to samozřejmě náhlé – všechny opravdu rozkošné věci jsou náhlé. A přece mi to připadá jako to jediné, co jsem celý život hledal." Byl celý rozpálený vzrušením a radostí a vypadal neobyčejně krásně.

„Doufám, že budeš vždycky velmi šťastný, Doriane," řekl Hallward, „ale tak docela ti neodpouštím, žes mi o svém zasnoubení nedal vědět. Harrymu ano."

„A já ti neodpouštím, že jdeš pozdě na večeři," vpadl mu do řeči lord Henry, položil mladíkovi ruku na rameno a usmíval se. „Pojď, sedneme si a vyzkoušíme, co umí zdejší nový šéfkuchař, a pak nám povíš, jak k tomu všemu došlo."

„Opravdu není moc co vyprávět," zvolal Dorian, když se usadili u malého kulatého stolu. „Stalo se prostě tohle. Když jsem od tebe včera večer odešel, Harry, převlékl jsem se, povečeřel jsem v té malé italské restauraci v Rupert Street, kam jsi mě kdysi vzal, a v osm jsem šel do divadla. Sibyl hrála Rosalindu. Kulisy byly samozřejmě příšerné a Orlando směšný. Ale Sibyl! Měli jste ji vidět! Když vyšla na jeviště v chlapeckých šatech, byla naprosto úžasná. Měla na sobě sametovou kazajku barvy mechu se skořicově hnědými rukávy, úzké hnědé punčochy s křížem ovinutými podvazky, roztomilou zelenou čepičku s jestřábím perem sepnutým drahokamem a plášť s kapucí podšitý matně rudou látkou. Nikdy mi nepřipadala půvabnější. Měla v sobě všechnu tu křehkou ladnost tanagerské sošky, kterou máš v ateliéru, Basile. Vlasy se jí kupily kolem tváře jako tmavé listy kolem bledé růže. A její herectví – no, dnes večer ji uvidíte. Je to prostě rozená umělkyně. Seděl jsem v té ošuntělé lóži naprosto uchvácený. Zapomněl jsem, že jsem v Londýně a v devatenáctém století. Byl jsem se svou láskou daleko v lese, který nikdy nespatřilo lidské oko. Po představení jsem šel do zákulisí a mluvil s ní. Jak jsme tak spolu seděli, objevil se jí najednou v očích pohled, jaký jsem u ní nikdy předtím neviděl. Moje rty se pohnuly k jejím. Políbili jsme se. Nedokážu vám popsat, co jsem v tu chvíli cítil. Připadalo mi, jako by se celý můj život zúžil do jediného dokonalého bodu růžové radosti. Celá se třásla a chvěla jako bílý narcis. Pak se vrhla na kolena a líbala mi ruce. Cítím, že bych vám to všechno neměl vyprávět, ale nemůžu si pomoct. Naše zasnoubení je samozřejmě přísné tajemství. Neřekla to ani vlastní matce. Nevím, co na to řeknou moji poručníci. Lord Radley bude určitě zuřit. Je mi to jedno. Za necelý rok budu plnoletý a pak si můžu dělat, co chci. Udělal

jsem dobře, Basile, viď, že jsem si lásku vzal z poezie a ženu jsem si našel v Shakespearových hrách? Rty, které mluvit naučil Shakespeare, mi do ucha zašeptaly své tajemství. Objímaly mě paže Rosalindy a líbal jsem Julii na ústa."

„Ano, Doriane, myslím, že jsi udělal dobře," řekl Hallward pomalu.

„Viděl jsi ji dnes?" zeptal se lord Henry.

Dorian Gray zavrtěl hlavou. „Opustil jsem ji v ardenském lese, najdu ji v sadu ve Veroně."

Lord Henry zamyšleně usrkával šampaňské. „V kterém okamžiku přesně jsi vyslovil slovo sňatek, Doriane? A co ti na to odpověděla? Možná jsi na to úplně zapomněl."

„Můj milý Harry, nejednal jsem s ní jako při obchodní transakci a žádnou formální žádost jsem nevznesl. Řekl jsem jí, že ji miluju, a ona řekla, že není hodna být mou ženou. Není hodna! Vždyť celý svět pro mě ve srovnání s ní nic neznamená."

„Ženy jsou úžasně praktické," zamumlal lord Henry, „mnohem praktičtější než my. V takových situacích často zapomeneme o sňatku cokoli říct, a ony nám to vždycky připomenou."

Hallward mu položil ruku na paži. „Nech toho, Harry. Rozladil jsi Doriana. Není jako ostatní muži. Nikdy by nikomu nezpůsobil neštěstí. Na to má příliš jemnou povahu."

Lord Henry se podíval přes stůl. „Dorian se na mě nikdy nezlobí," odpověděl. „Ptal jsem se z toho nejlepšího možného důvodu, vlastně z jediného důvodu, který omlouvá jakoukoli otázku – z prosté zvědavosti. Mám teorii, že o ruku nás vždycky žádají ženy, a ne my je. Samozřejmě kromě středních vrstev. Jenže střední vrstvy nejsou moderní."

Dorian Gray se zasmál a pohodil hlavou. „Jsi naprosto nenapravitelný, Harry, ale mně to nevadí. Na tebe se nedá zlobit. Až uvidíš Sibyl Vaneovou, ucítíš, že muž, který by jí ublížil, by byl zvíře, zvíře bez srdce. Nechápu, jak může někdo chtít zostudit to, co miluje. Miluju Sibyl

Vaneovou. Chci ji postavit na zlatý podstavec a dívat se, jak svět uctívá ženu, která je moje. Co je manželství? Neodvolatelný slib. Ty se mu za to vysmíváš. Ach, nevysmívej se! Chci složit právě takový neodvolatelný slib. Její důvěra mě činí věrným, její víra mě činí dobrým. Když jsem s ní, lituju všeho, co jsi mě naučil. Jsem jiný, než jak mě znáš. Jsem proměněný a pouhý dotek ruky Sibyl Vaneové mi dává zapomenout na tebe i na všechny tvé mylné, fascinující, jedovaté a rozkošné teorie."

„A to jsou…?" zeptal se lord Henry a nabral si trochu salátu.

„Ach, tvoje teorie o životě, tvoje teorie o lásce, tvoje teorie o rozkoši. Vlastně všechny tvoje teorie, Harry."

„Rozkoš je jediná věc, o níž stojí za to mít teorii," odpověděl svým pomalým melodickým hlasem. „Ale obávám se, že tu teorii si nemůžu přisvojit. Patří přírodě, ne mně. Rozkoš je zkouška přírody, znamení jejího souhlasu. Když jsme šťastní, jsme vždycky dobří, ale když jsme dobří, nejsme vždycky šťastní."

„Ach, ale co myslíš tím ‚dobří'?" zvolal Basil Hallward.

„Ano," přidal se jako ozvěna Dorian, opřel se v křesle a díval se na lorda Henryho přes těžké trsy kosatců s purpurovými pysky, které stály uprostřed stolu, „co myslíš tím ‚dobří', Harry?"

„Být dobrý znamená být v souladu sám se sebou," odpověděl a dotýkal se tenké stopky sklenky bledými prsty s jemnými špičkami. „Nesoulad znamená být nucen žít v souladu s druhými. Vlastní život – to je to důležité. Co se týče životů bližních, chce-li být člověk pedant nebo puritán, může o nich ostentativně vynášet své mravní soudy, ale do nich mu nic není. A kromě toho má individualismus opravdu vyšší cíl. Moderní mravnost spočívá v tom, že přijímáme měřítka své doby. Já se domnívám, že pro kultivovaného člověka je přijímat měřítka své doby formou té nejhrubší nemravnosti."

„Ale když člověk žije jen sám pro sebe, Harry, jistě za to platí strašlivou cenu?" namítl malíř.

„Ano, dnes se nám za všechno účtuje přemrštěně. Řekl bych, že skutečná tragédie chudých je v tom, že si nemůžou dovolit nic než sebezapření. Krásné hříchy jsou stejně jako krásné věci výsadou bohatých."

„Platit se musí i jinak než penězi."

„Jak jinak, Basile?"

„Ach, řekl bych, že výčitkami svědomí, utrpením... no, vědomím vlastního ponížení."

Lord Henry pokrčil rameny. „Můj milý, středověké umění je okouzlující, ale středověké city jsou zastaralé. Samozřejmě se dají použít v románech. Jenže v románech se dají použít jen ty věci, které už člověk přestal používat ve skutečnosti. Věř mi, žádný civilizovaný člověk nikdy nelituje rozkoše a žádný necivilizovaný člověk nikdy neví, co rozkoš je."

„Já vím, co je rozkoš," zvolal Dorian Gray. „Někoho zbožňovat."

„To je rozhodně lepší než být zbožňován," odpověděl lord Henry a pohrával si s ovocem. „Být zbožňován je otrava. Ženy s námi zacházejí přesně tak, jako lidstvo zachází se svými bohy. Uctívají nás a pořád nás obtěžují, abychom pro ně něco udělali."

„Já bych řekl, že cokoli si od nás žádají, to nám nejdřív samy daly," zamumlal mladík vážně. „Probouzejí v nás lásku. Mají právo žádat ji zpátky."

„To je naprostá pravda, Doriane," zvolal Hallward.

„Nic není nikdy naprostá pravda," řekl lord Henry.

„Tohle ano," skočil mu do řeči Dorian. „Musíš uznat, Harry, že ženy dávají mužům to nejryzejší zlato svých životů."

„Možná," povzdechl si, „jenže ho vždycky chtějí zpátky v tak strašně drobných mincích. V tom je ta potíž. Ženy, jak to kdysi vyjádřil jeden duchaplný Francouz, v nás probouzejí touhu tvořit mistrovská díla a vždycky nám zabrání je dokončit."

„Harry, ty jsi hrozný! Nevím, proč tě mám tak rád."

„Rád mě budeš mít vždycky, Doriane," odpověděl. „Dáte si kávu, pánové? Číšníku, přineste kávu a koňak a nějaké cigarety. Ne, cigarety nechte, mám vlastní. Basile, nemůžu ti dovolit kouřit doutníky. Musíš si dát cigaretu. Cigareta je dokonalým typem dokonalé rozkoše. Je vytříbená a nechává člověka neuspokojeného. Co víc si přát? Ano, Doriane, vždycky mě budeš mít rád. Představuju pro tebe všechny hříchy, k nimž jsi nikdy neměl odvahu."

„Co to zase mluvíš za nesmysly, Harry!" zvolal mladík a připálil si od stříbrného draka chrlícího oheň, kterého číšník postavil na stůl. „Pojďme do divadla. Až Sibyl vstoupí na jeviště, získáš nový ideál života. Bude pro tebe představovat něco, co jsi nikdy nepoznal."

„Poznal jsem všechno," řekl lord Henry a v očích měl unavený výraz, „ale vždycky jsem připraven na nový cit. Bojím se ovšem, že aspoň pro mě nic takového neexistuje. Přesto mě tvoje úžasná dívka možná vzruší. Miluju herectví. Je o tolik skutečnější než život. Pojďme. Doriane, ty pojedeš se mnou. Je mi to moc líto, Basile, ale do kupé se vejdou jen dva. Ty musíš jet za námi drožkou."

Vstali, oblékli si kabáty a kávu dopíjeli vestoje. Malíř byl zamlklý a zahloubaný. Ležela na něm tíseň. Nemohl ten sňatek snést, a přece se mu zdál lepší než mnoho jiných věcí, které se mohly stát. Za několik minut sešli všichni dolů. Jak bylo domluveno, jel sám a sledoval blikající světla malého kupé před sebou. Zmocnil se ho podivný pocit ztráty. Cítil, že Dorian Gray pro něj už nikdy nebude vším, čím byl v minulosti. Vstoupil mezi ně život… Oči se mu zatemnily a přeplněné, oslnivě osvětlené ulice se mu rozmazaly před zrakem. Když drožka zastavila před divadlem, připadalo mu, že zestárl o celá léta.

Kapitola sedmá

Z toho či onoho důvodu bylo ten večer divadlo nabité a tlustý židovský ředitel, který je uvítal u vchodu, se od ucha k uchu rozplýval v mazlavém, rozechvělém úsměvu. Doprovodil je do lóže s jakousi okázalou pokorou, mával tlustýma rukama posázenýma prsteny a mluvil, co mu hrdlo stačilo. Dorian Gray si ho hnusil víc než kdy jindy. Připadal si, jako by přišel hledat Mirandu a místo ní ho přivítal Kalibán. Lordu Henrymu se naopak docela líbil. Aspoň to tvrdil a trval na tom, že mu potřese rukou, a ujišťoval ho, jak je hrdý, že může poznat muže, který objevil opravdového génia a kvůli básníkovi zkrachoval. Hallward se bavil pozorováním tváří v přízemí. Horko bylo strašlivě dusné a obrovský plynový lustr plál jako obludná jiřina s okvětními lístky ze žlutého ohně. Mladíci na galerii si svlékli kabáty a vesty a přehodili je přes zábradlí. Pokřikovali na sebe přes celé divadlo a dělili se o pomeranče s nevkusně vystrojenými děvčaty, která seděla vedle nich. V přízemí se smály nějaké ženy. Hlasy měly strašně pronikavé a skřípavé. Od bufetu se ozývalo bouchání zátek.

„Na takovém místě najít svou bohyni!“ řekl lord Henry.

„Ano!“ odpověděl Dorian Gray. „Tady jsem ji našel a je božštější než všechno živé. Až bude hrát, na všechno zapomeneš. Tihle obyčejní hrubí lidé s neotesanými tvářemi a surovými gesty jsou úplně jiní, když je ona na jevišti. Sedí mlčky a dívají se na ni. Pláčou a smějí se, jak ona chce. Rozezní je jako housle. Zduchovní je a člověk cítí, že jsou z masa a krve stejně jako on sám.“

„Z masa a krve stejně jako on sám! Ach, doufám, že ne!“ zvolal lord Henry, který si kukátkem prohlížel osazenstvo galerie.

„Nevšímej si ho, Doriane,“ řekl malíř. „Chápu, co myslíš, a té dívce věřím. Každý, koho miluješ, musí být úžasný, a každá dívka, která má takový účinek, jak ho popisuješ, musí být jemná a ušlechtilá. Zduchovnit svou dobu – to je něco, co stojí za to. Jestli ta dívka dokáže dát duši těm, kdo dosud žili bez ní, jestli dokáže probudit smysl pro krásu v lidech, jejichž životy byly špinavé a ošklivé, jestli je dokáže zbavit sobectví a propůjčit jim slzy pro žal, který není jejich vlastní, pak je hodna všeho tvého zbožňování, hodna zbožňování celého světa. Ten sňatek je naprosto správný. Zpočátku jsem si to nemyslel, ale teď to uznávám. Bohové stvořili Sibyl Vaneovou pro tebe. Bez ní bys nebyl úplný.“

„Díky, Basile,“ odpověděl Dorian Gray a stiskl mu ruku. „Věděl jsem, že mi porozumíš. Harry je tak cynický, že mě až děsí. Ale tady je orchestr. Je docela přišerný, ale hraje jen asi pět minut. Pak se zvedne opona a uvidíte dívku, které dám celý svůj život, které jsem už dal všechno, co je ve mně dobrého.“

O čtvrt hodiny později vstoupila za neobyčejné bouře potlesku na jeviště Sibyl Vaneová. Ano, rozhodně byla krásná na pohled – jedna z nejkrásnějších bytostí, pomyslel si lord Henry, jaké kdy viděl. V její plaché ladnosti a polekaných očích bylo něco z koloucha. Když pohlédla do přeplněného, nadšeného hlediště, vystoupil jí do tváří slabý ruměnec, jako stín růže ve stříbrném zrcadle. Couvla o několik kroků a rty se jí jako by zachvěly. Basil Hallward vyskočil a začal tleskat. Dorian Gray seděl nehybně, jako ve snu, a upřeně se na ni díval. Lord Henry ji pozoroval kukátkem a mumlal: „Okouzlující! Okouzlující!“

Scéna představovala síň v Kapuletově domě a Romeo v poutnickém rouchu přišel s Merkuciem a dalšími přáteli. Hudba, jaká byla, spustila několik taktů a začal tanec. Davem neohrabaných, ošuntěle oblečených herců se Sibyl Vaneová pohybovala jako bytost z jemnějšího světa. Když tančila, její tělo se vlnilo, jako se ve vodě vlní rostlina. Křivky

jejího hrdla byly křivkami bílé lilie. Ruce jako by měla z chladné slonoviny.

A přece byla podivně netečná. Když jí pohled spočinul na Romeovi, neprojevila ani známku radosti. Těch několik slov, která měla říct –

> Křivdíš své ruce, dobrý poutníku,
> vždyť jen tak zbožně úctu prokázala;
> i svatí mají ruce, jichž se dotkne poutník,
> a dlaň na dlani je zbožných poutníků polibek –

i krátký dialog, který následuje, pronesla naprosto strojeně. Hlas měla nádherný, ale co do tónu byl naprosto falešný. Měl nesprávnou barvu. Bral veršům všechen život. Činil vášeň neskutečnou.

Dorian Gray při pohledu na ni zbledl. Byl zmatený a úzkostný. Ani jeden z jeho přátel se mu neodvážil nic říct. Připadala jim naprosto neschopná. Byli strašlivě zklamaní.

Přesto cítili, že skutečnou zkouškou každé Julie je scéna na balkoně ve druhém jednání. Čekali na ni. Kdyby selhala tam, nebylo v ní nic.

Když vyšla do měsíčního světla, byla okouzlující. To se nedalo popřít. Ale její herecká strojenost byla nesnesitelná a čím dál horší. Gesta byla směšně umělá. Všechno, co měla říct, přeháněla. Ten krásný úryvek –

> Víš, že mi tvář teď kryje škraboška noci,
> jinak by mi dívčí ruměnec zbarvil líce
> pro to, co jsi mě dnes v noci slyšel říkat –

přednesla s trapnou přesností školačky, kterou učil recitovat nějaký druhořadý profesor přednesu. Když se naklonila přes balkon a dospěla k těm nádherným veršům –

> I když mám z tebe radost,
> z té dnešní smlouvy radost nemám:

je příliš ukvapená, nerozvážná, náhlá,
až příliš jako blesk, jenž zhasne dřív,
než řekneš: „Blýská se.“ Dobrou noc, můj milý!
To poupě lásky v zrajícím dechu léta
snad rozkvete v krásný květ, až se zas sejdeme –

pronášela ta slova, jako by pro ni neměla žádný význam. Nebyla to nervozita. Naopak, místo aby byla nervózní, byla naprosto klidná a sebejistá. Bylo to prostě špatné umění. Naprosto selhala.

Dokonce i obyčejné, nevzdělané publikum v přízemí a na galerii ztratilo o hru zájem. Lidé začali být neklidní, hlasitě se bavit a pískat. Židovský ředitel, který stál vzadu na prvním balkoně, dupal a vztekle klel. Jediný, koho to nechávalo chladným, byla ta dívka sama.

Když skončilo druhé jednání, strhla se bouře syčení a lord Henry vstal ze židle a oblékl si kabát. „Je opravdu krásná, Doriane,“ řekl, „ale hrát neumí. Pojďme.“

„Já tu hru dosedím do konce,“ odpověděl mladík tvrdým, hořkým hlasem. „Strašně mě mrzí, že jsem tě připravil o večer, Harry. Omlouvám se vám oběma.“

„Můj milý Doriane, myslím, že slečna Vaneová je nemocná,“ přerušil ho Hallward. „Přijdeme jindy.“

„Kéž by byla nemocná,“ odvětil Dorian. „Ale mně připadá prostě bezcitná a chladná. Úplně se změnila. Včera večer byla velkou umělkyní. Dnes je jen obyčejná, průměrná herečka.“

„Nemluv tak o někom, koho miluješ, Doriane. Láska je něco úžasnějšího než umění.“

„Obojí jsou jen formy napodobování,“ poznamenal lord Henry. „Ale pojďme už, opravdu. Doriane, nesmíš tu už zůstávat. Dívat se na špatné herectví škodí mravům. A kromě toho asi nebudeš chtít, aby tvoje žena hrála divadlo, tak co na tom záleží, že hraje Julii jako dřevěná loutka? Je velmi krásná, a jestli ví o životě stejně málo jako o herectví,

bude to rozkošná zkušenost. Jsou jen dva druhy lidí, kteří jsou opravdu fascinující – lidé, kteří vědí naprosto všechno, a lidé, kteří nevědí naprosto nic. Proboha, můj milý chlapče, netvař se tak tragicky! Tajemství, jak zůstat mladý, je nikdy nemít cit, který člověku nesluší. Pojď s Basilem a se mnou do klubu. Budeme kouřit cigarety a připíjet na krásu Sibyl Vaneové. Je krásná. Co víc si můžeš přát?“

„Jdi pryč, Harry,“ zvolal mladík. „Chci být sám. Basile, musíš jít. Ach, copak nevidíte, že mi puká srdce?“ Do očí mu vhrkly horké slzy. Rty se mu chvěly, odběhl do zadní části lóže, opřel se o stěnu a skryl tvář v dlaních.

„Pojďme, Basile,“ řekl lord Henry s podivnou něhou v hlase a oba mladí muži spolu odešli.

Za několik okamžiků se rozzářila rampová světla a opona se zvedla ke třetímu jednání. Dorian Gray se vrátil na své místo. Vypadal bledý, hrdý a lhostejný. Hra se vlekla a zdála se nekonečná. Polovina diváků odešla, dupala v těžkých botách a smála se. Celé to bylo naprosté *fiasko*. Poslední jednání se hrálo skoro prázdným lavicím. Opona spadla za uchichtávání a několika zasténání.

Jakmile bylo po všem, vyřítil se Dorian Gray do zákulisí, do místnosti pro herce. Dívka tam stála sama a ve tváři měla výraz triumfu. Oči jí planuly nádherným ohněm. Vyzařoval z ní jas. Pootevřené rty se usmívaly nad nějakým vlastním tajemstvím.

Když vstoupil, podívala se na něj a tvář jí zalil výraz nekonečné radosti. „Jak špatně jsem dnes hrála, Doriane!“ zvolala.

„Příšerně!“ odpověděl a díval se na ni užasle. „Příšerně! Bylo to hrozné. Jsi nemocná? Nemáš ponětí, jaké to bylo. Nemáš ponětí, co jsem vytrpěl.“

Dívka se usmála. „Doriane,“ odpověděla a prodlévala u jeho jména s protahovanou hudbou v hlase, jako by bylo rudým lístkům jejích úst sladší než med. „Doriane, měl jsi to pochopit. Ale teď už to chápeš, viď?“

„Co mám chápat?“ zeptal se rozzlobeně.

„Proč jsem dnes hrála tak špatně. Proč budu vždycky hrát špatně. Proč už nikdy nebudu hrát dobře.“

Pokrčil rameny. „Asi jsi nemocná. Když jsi nemocná, neměla bys hrát. Děláš ze sebe pro smích. Moji přátelé se nudili. Já jsem se nudil.“

Zdálo se, že ho neposlouchá. Byla radostí celá proměněná. Ovládalo ji vytržení štěstí.

„Doriane, Doriane,“ zvolala, „než jsem tě poznala, bylo herectví jedinou skutečností mého života. Žila jsem jen v divadle. Myslela jsem, že je to všechno pravda. Jeden večer jsem byla Rosalinda a druhý Porcie. Beatricina radost byla mou radostí a Kordéliin žal byl také můj. Věřila jsem všemu. Obyčejní lidé, kteří se mnou hráli, mi připadali jako bohové. Malované kulisy byly mým světem. Znala jsem jen stíny a myslela jsem, že jsou skutečné. Pak jsi přišel ty – ach, má krásná lásko! – a osvobodil jsi mou duši z vězení. Naučil jsi mě, co je skutečnost doopravdy. Dnes večer jsem poprvé v životě prohlédla tu prázdnotu, faleš a hloupost té jalové podívané, v níž jsem vždycky hrála. Dnes večer jsem si poprvé uvědomila, že Romeo je ohavný, starý a nalíčený, že měsíční světlo v sadu je falešné, že kulisy jsou laciné a že slova, která musím říkat, jsou neskutečná, že to nejsou moje slova, že to není to, co chci říct. Přinesl jsi mi něco vyššího, něco, čeho je všechno umění jen odleskem. Dal jsi mi pochopit, co je láska doopravdy. Lásko moje! Lásko moje! Krásný princi! Princi života! Stíny už se mi zhnusily. Znamenáš pro mě víc, než kdy může znamenat všechno umění. Co mám společného s loutkami ze hry? Když jsem dnes vyšla na jeviště, nechápala jsem, jak je možné, že mě všechno opustilo. Myslela jsem, že budu úžasná. A zjistila jsem, že nedokážu nic. Najednou mi v duši svitlo, co to všechno znamená. To poznání bylo nádherné. Slyšela jsem, jak syčí, a usmívala jsem se. Co můžou vědět o lásce, jako je ta naše? Odveď mě odtud, Doriane – odveď mě s sebou někam, kde budeme úplně sami. Nenávidím jeviště. Mohla bych předstírat vášeň, kterou

necítím, ale nemůžu předstírat vášeň, která mě spaluje jako oheň. Ach, Doriane, Doriane, chápeš teď, co to znamená? I kdybych to dokázala, bylo by pro mě znesvěcením hrát si na zamilovanou. Tohle jsi mi dal poznat ty."

Vrhl se na pohovku a odvrátil tvář. „Zabila jsi mou lásku," zamumlal.

Podívala se na něj udiveně a zasmála se. Neodpověděl. Přešla k němu a drobnými prsty ho hladila po vlasech. Poklekla a tiskla si jeho ruce ke rtům. Odtáhl je a celý se otřásl.

Pak vyskočil a šel ke dveřím. „Ano," zvolal, „zabila jsi mou lásku. Dřív jsi rozněcovala mou představivost. Teď nerozněcuješ ani mou zvědavost. Prostě na mě nijak nepůsobíš. Miloval jsem tě, protože jsi byla úžasná, protože jsi měla genialitu a intelekt, protože jsi uskutečňovala sny velkých básníků a dávala tvar a podstatu stínům umění. Tohle všechno jsi zahodila. Jsi mělká a hloupá. Můj Bože, jak šílený jsem byl, že jsem tě miloval! Jaký jsem byl blázen! Teď pro mě nic neznamenáš. Už tě nikdy neuvidím. Už na tebe nikdy nepomyslím. Už nikdy nevyslovím tvé jméno. Nevíš, čím jsi pro mě kdysi byla. Vždyť kdysi... Ach, nesnesu na to ani pomyslet! Kéž bych tě byl nikdy nespatřil! Zkazila jsi romantiku mého života. Jak málo můžeš vědět o lásce, když říkáš, že ti kazí umění! Bez svého umění nejsi nic. Udělal bych tě slavnou, skvělou, velkolepou. Svět by tě zbožňoval a nosila bys mé jméno. Co jsi teď? Třetiřadá herečka s hezkou tváří."

Dívka zbělela a chvěla se. Sevřela ruce a hlas jako by se jí zadrhl v hrdle. „Tohle nemyslíš vážně, Doriane?" zašeptala. „Ty hraješ."

„Hraju! To nechávám tobě. To ti jde tak dobře," odpověděl hořce.

Zvedla se z kolen a s žalostným výrazem bolesti ve tváři k němu přešla přes pokoj. Položila mu ruku na paži a pohlédla mu do očí. Odstrčil ji. „Nesahej na mě!" vykřikl.

Tiše zasténala, vrhla se mu k nohám a ležela tam jako pošlapaný květ. „Doriane, Doriane, neopouštěj mě!" šeptala. „Tolik mě mrzí, že

jsem nehrála dobře. Celou dobu jsem myslela na tebe. Ale budu se snažit – opravdu, budu se snažit. Přišlo to na mě tak náhle, ta moje láska k tobě. Myslím, že bych o ní nikdy nevěděla, kdybys mě nepolíbil – kdybychom se nepolíbili. Polib mě znovu, lásko moje. Neodcházej ode mě. To bych nesnesla. Ach, neodcházej ode mě. Můj bratr… Ne, na tom nezáleží. Nemyslel to tak. Žertoval… Ale ty, ach, copak mi nemůžeš odpustit dnešní večer? Budu tak tvrdě pracovat a snažit se zlepšit. Nebuď na mě krutý, vždyť tě miluju víc než cokoli na světě. Koneckonců jsem se ti nelíbila jen jednou. Ale máš naprostou pravdu, Doriane. Měla jsem se ukázat víc jako umělkyně. Bylo to ode mě hloupé, a přece jsem si nemohla pomoct. Ach, neopouštěj mě, neopouštěj mě.“ Dusil ji záchvat vášnivého vzlykání. Krčila se na podlaze jako raněné zvíře a Dorian Gray se na ni svýma krásnýma očima díval shora a jeho jakoby vytesané rty se zkřivily v nádherném pohrdání. Na citech lidí, které jsme přestali milovat, je vždycky něco směšného. Sibyl Vaneová mu připadala směšně melodramatická. Její slzy a vzlyky ho obtěžovaly.

„Odcházím,“ řekl nakonec klidným, jasným hlasem. „Nechci být nelaskavý, ale už se s tebou nemůžu vídat. Zklamala jsi mě.“

Tiše plakala, neodpovídala, ale připlazila se blíž. Drobné ruce naslepo natahovala, jako by ho hledala. Otočil se na podpatku a odešel z místnosti. Za několik okamžiků už byl venku z divadla.

Kam šel, sotva věděl. Pamatoval si, že bloudil šeře osvětlenými ulicemi, kolem pustých průjezdů tonoucích v černých stínech a domů zlověstného vzhledu. Ženy s chraplavými hlasy a drsným smíchem za ním pokřikovaly. Kolem se potáceli opilci, kleli a mumlali si pro sebe jako obludné opice. Viděl groteskní děti schoulené na zápražích a z ponurých dvorů slyšel výkřiky a kletby.

Když se právě rozednívalo, ocitl se kousek od Covent Garden. Tma se zvedla a nebe, prozářené slabými ohni, se vyklenulo do dokonalé perly. Prázdnou, vyleštěnou ulicí pomalu rachotily obrovské vozy plné kývajících se lilií. Vzduch byl těžký vůní květin a jejich krása jako by

mu přinášela lék na bolest. Vešel za nimi na trh a díval se na muže, kteří skládali náklad z vozů. Povozník v bílé haleně mu nabídl trochu třešní. Poděkoval mu, podivil se, proč za ně nechce přijmout peníze, a začal je netečně jíst. Byly natrhané o půlnoci a vnikl do nich chlad měsíce. Kolem něj defilovala dlouhá řada chlapců, kteří nesli bedýnky pruhovaných tulipánů a žlutých a rudých růží, a proplétala se mezi obrovskými hromadami zeleniny barvy nefritu. Pod portikem s šedými, sluncem vybělenými sloupy postávala skupina ucouraných dívek bez klobouků a čekala, až skončí dražba. Jiné se tlačily kolem lítacích dveří kavárny na náměstí. Těžcí tažní koně klouzali a dupali po drsných dlažebních kamenech a třásli rolničkami a postroji. Někteří vozkové spali na hromadě pytlů. Holubi s duhově zbarvenými krky a růžovými nožkami pobíhali kolem a sbírali zrní.

Po chvíli zavolal drožku a jel domů. Několik okamžiků se ještě zdržel na prahu a rozhlížel se po tichém náměstí s prázdnými okny za zavřenými okenicemi a strnule zírajícími roletami. Nebe bylo teď čistě opálové a střechy domů se proti němu leskly jako stříbro. Z nějakého komína naproti stoupal tenký proužek kouře. Vinul se jako fialová stuha perleťovým vzduchem.

V obrovské pozlacené benátské lucerně, kořisti z bárky nějakého dóžete, která visela ze stropu velké vstupní haly obložené dubem, ještě hořela světla ze tří mihotavých hořáků: vypadala jako tenké modré okvětní lístky plamene lemované bílým ohněm. Zhasl je, hodil klobouk a plášť na stůl a prošel knihovnou ke dveřím své ložnice, velké osmiboké místnosti v přízemí, kterou si v nově zrozené zálibě v přepychu právě dal vyzdobit a ověsit podivuhodnými renesančními tapiseriemi, jež se našly uložené na nepoužívané půdě v Selby Royal. Když otáčel klikou, padl mu pohled na portrét, který od něj namaloval Basil Hallward. Ucukl, jako by byl překvapený. Pak šel dál do svého pokoje a vypadal poněkud zmateně. Když si z klopy vyňal květinu, zdálo se, že váhá. Nakonec se vrátil, přistoupil k obrazu a prohlížel si ho. V tlume-

ném, zadržovaném světle, které se prodíralo krémově zbarvenými hedvábnými roletami, mu tvář připadala trochu změněná. Výraz vypadal jinak. Člověk by řekl, že kolem úst se objevil náznak krutosti. Bylo to rozhodně zvláštní.

Otočil se, přešel k oknu a vytáhl roletu. Jasné svítání zaplavilo pokoj a zahnalo fantastické stíny do šerých koutů, kde se třesouce krčily. Ale podivný výraz, kterého si všiml v tváři portrétu, jako by tam setrvával, ba jako by ještě zesílil. Chvějivé, žhavé sluneční světlo mu ukázalo kruté vrásky kolem úst tak zřetelně, jako by se díval do zrcadla poté, co spáchal něco strašného.

Trhl sebou, vzal ze stolu oválné zrcátko v rámu ze slonovinových amorků, jeden z mnoha dárků od lorda Henryho, a spěšně pohlédl do jeho vyleštěné hloubky. Žádná taková vráska mu nekřivila rudé rty. Co to mělo znamenat?

Promnul si oči, přistoupil k obrazu těsně a znovu si ho prohlédl. Když se zadíval do samotné malby, nebyly na ní známky žádné změny, a přece nebylo pochyb, že se celý výraz změnil. Nebyl to jen jeho výmysl. Ta věc byla děsivě zjevná.

Vrhl se do křesla a začal přemýšlet. Najednou mu blesklo hlavou, co řekl v ateliéru Basila Hallwarda v den, kdy byl obraz dokončen. Ano, pamatoval si to naprosto přesně. Vyslovil šílené přání, aby on sám zůstal mladý a portrét zestárl; aby jeho vlastní krása zůstala neposkvrněná a tvář na plátně nesla břemeno jeho vášní a hříchů; aby malovaný obraz poznamenaly vrásky utrpení a myšlenek, a on aby si podržel všechen jemný květ a půvab svého tehdy právě se probouzejícího mládí. Jeho přání se přece nesplnilo? Takové věci nejsou možné. Zdálo se obludné byť jen na ně pomyslet. A přece tu před ním byl obraz s náznakem krutosti kolem úst.

Krutost! Byl krutý? Byla to vina té dívky, ne jeho. Snil o ní jako o velké umělkyni, dal jí svou lásku, protože ji považoval za velkou. Pak ho zklamala. Byla mělká a nehodná. A přece se ho zmocnil pocit neko-

nečné lítosti, když si vzpomněl, jak mu ležela u nohou a vzlykala jako malé dítě. Vzpomněl si, s jakou bezcitností ji pozoroval. Proč byl takhle stvořený? Proč mu byla dána taková duše? Ale trpěl přece také. Během tří strašlivých hodin, co hra trvala, prožil staletí bolesti, celé věky mučení. Jeho život měl stejnou cenu jako ten její. Jestliže on zranil ji na celý věk, ona jeho poznamenala na okamžik. Kromě toho ženy snášejí žal lépe než muži. Žijí svými city. Myslí jen na své city. Když si berou milence, je to jen proto, aby měly s kým dělat scény. To mu řekl lord Henry, a lord Henry věděl, jaké ženy jsou. Proč by si měl dělat starosti se Sibyl Vaneovou? Teď pro něj nic neznamenala.

Ale obraz? Co si měl myslet o něm? Skrýval tajemství jeho života a vyprávěl jeho příběh. Naučil ho milovat vlastní krásu. Naučí ho ted nenávidět vlastní duši? Podívá se na něj ještě někdy?

Ne, byl to jen klam, který vytvořily rozjitřené smysly. Hrozná noc, kterou prožil, po sobě zanechala přízraky. Do mozku mu najednou dopadla ta drobná šarlatová skvrnka, která lidi přivádí k šílenství. Obraz se nezměnil. Bylo pošetilé si to myslet.

A přece ho pozoroval, s krásnou, poznamenanou tváří a krutým úsměvem. Světlé vlasy se mu leskly v ranním slunci. Modré oči se setkávaly s jeho vlastními. Zmocnil se ho pocit nekonečného soucitu, ne se sebou samým, ale s malovanou podobou sebe sama. Už se změnila a bude se měnit dál. Její zlato uvadne v šeď. Její rudé a bílé růže odumřou. Za každý hřích, který spáchá, ji potřísní skvrna a zničí její krásu. Ale on hřešit nebude. Obraz, změněný nebo nezměněný, pro něj bude viditelným symbolem svědomí. Bude odolávat pokušení. S lordem Henrym se už nebude stýkat – v každém případě už nebude poslouchat ty rafinované jedovaté teorie, které v něm v zahradě Basila Hallwarda poprvé probudily vášeň po nemožných věcech. Vrátí se k Sibyl Vaneové, odčiní to, ožení se s ní a pokusí se ji znovu milovat. Ano, to je jeho povinnost. Ona musela trpět víc než on. Ubohé dítě! Byl

k ní sobecký a krutý. Okouzlení, jímž na něj působila, se vrátí. Budou spolu šťastní. Jeho život s ní bude krásný a čistý.

Vstal z křesla a postavil přímo před portrét velkou zástěnu, a když na něj pohlédl, otřásl se. „Jak hrozné!“ zamumlal si pro sebe, přešel k oknu a otevřel ho. Když vystoupil do trávy, zhluboka se nadechl. Svěží ranní vzduch jako by zahnal všechny jeho chmurné vášně. Myslel jen na Sibyl. Vrátila se mu slabá ozvěna jeho lásky. Opakoval si její jméno znovu a znovu. Ptáci, kteří zpívali v zahradě zmáčené rosou, jako by o ní vyprávěli květinám.

Kapitola osmá

Když se probudil, bylo už dávno po poledni. Jeho komorník se několikrát po špičkách vplížil do pokoje, aby se podíval, jestli se už nehýbe, a divil se, proč jeho mladý pán spí tak dlouho. Konečně se ozval zvonek a Victor tiše vešel s šálkem čaje a hromádkou dopisů na malém podnose ze starého sèvreského porcelánu a roztáhl olivově zelené atlasové závěsy s třpytivou modrou podšívkou, které visely před třemi vysokými okny.

„Pan dnes ráno dobře se vyspal," řekl s úsměvem.

„Kolik je hodin, Victore?" zeptal se Dorian Gray ospale.

„Jedna hodina a čtvrt, pane."

Bylo tak pozdě! Posadil se, upil trochu čaje a začal probírat dopisy. Jeden byl od lorda Henryho a ráno ho přinesl posel. Chvíli zaváhal a pak ho odložil. Ostatní otevíral bez zájmu. Obsahovaly obvyklou sbírku navštívenek, pozvánek na večeře, vstupenek na soukromé vernisáže, programů dobročinných koncertů a podobných věcí, které se během sezóny každé ráno sypou na módní mladé muže. Byl tam dost vysoký účet za cizelovanou stříbrnou toaletní soupravu ve stylu Ludvíka Patnáctého; ten účet se ještě neodvážil poslat svým poručníkům, lidem nesmírně staromódním, kteří si neuvědomovali, že žijeme ve věku, kdy jsou zbytečné věci naší jedinou nezbytností; a bylo tam i několik velmi zdvořile formulovaných dopisů od lichvářů z Jermyn Street, kteří nabízeli, že mu na počkání zálohují jakoukoli částku, a to za nejpřiměřenější úroky.

Asi po deseti minutách vstal, přehodil přes sebe přepychový župan z kašmírové vlny vyšívaný hedvábím a odešel do koupelny s onyxovou podlahou. Studená voda ho po dlouhém spánku osvěžila. Zdálo se, že zapomněl na všechno, čím prošel. Jednou nebo dvakrát se ho zmocnil matný pocit, že se účastnil jakési podivné tragédie, ale bylo v něm cosi neskutečného jako ve snu.

Jakmile byl oblečený, odešel do knihovny a posadil se k lehké francouzské snídani, kterou mu prostřeli na malém kulatém stolku u otevřeného okna. Byl nádherný den. Teplý vzduch jako by byl prosycený kořením. Dovnitř vletěla včela a bzučela kolem mísy s modrými draky, která před ním stála plná sírově žlutých růží. Cítil se dokonale šťastný.

Najednou mu padl pohled na zástěnu, kterou postavil před portrét, a trhl sebou.

„Pro pana moc zima?“ zeptal se komorník a postavil na stůl omeletu. „Já zavřu okno?“

Dorian zavrtěl hlavou. „Není mi zima,“ zamumlal.

Byla to všechno pravda? Opravdu se portrét změnil? Nebo to byla jen jeho vlastní obrazotvornost, co mu ukázalo výraz zla tam, kde býval výraz radosti? Malované plátno se přece nemůže měnit! Celá ta věc byla absurdní. Jednou to bude historka, kterou vypráví Basilovi. Pobaví ho.

A přece jak živě si to všechno pamatoval! Nejdřív v matném šeru a pak v jasném svítání uviděl kolem zkřivených rtů ten náznak krutosti. Skoro se bál chvíle, kdy komorník odejde z pokoje. Věděl, že až bude sám, bude si muset portrét prohlédnout. Bál se jistoty. Když přinesli kávu a cigarety a sluha se obrátil k odchodu, zmocnila se ho divoká touha říct mu, aby zůstal. Když se za ním zavíraly dveře, zavolal ho zpátky. Sluha stál a čekal na rozkazy. Dorian se na něj chvíli díval. „Nejsem pro nikoho doma, Victore,“ řekl s povzdechem. Sluha se uklonil a odešel.

Pak vstal od stolu, zapálil si cigaretu a vrhl se na pohovku s přepychovými polštáři, která stála proti zástěně. Byla to stará zástěna ze zlacené španělské kůže, s raženým a tepaným, dost bujným vzorem ve stylu Ludvíka Čtrnáctého. Zvědavě si ji prohlížel a přemítal, jestli už někdy předtím skrývala tajemství něčího života.

Má ji nakonec odsunout? Proč ji nenechat, kde je? K čemu to vědět? Jestli je to pravda, je to strašné. Jestli to pravda není, proč si s tím dělat starosti? Ale co když se osudem nebo ještě zhoubnější náhodou podívají za zástěnu jiné oči než jeho a uvidí tu strašlivou změnu? Co udělá, až přijde Basil Hallward a bude se chtít podívat na svůj obraz? Basil to určitě udělá. Ne, musí se to prověřit, a hned. Cokoli bude lepší než tahle hrozná nejistota.

Vstal a zamkl oboje dveře. Aspoň bude sám, až pohlédne na masku své hanby. Pak odtáhl zástěnu a ocitl se sám se sebou tváří v tvář. Byla to naprostá pravda. Portrét se změnil.

Jak si později často vybavoval, a vždycky s nemalým úžasem, zjistil, že zpočátku hledí na portrét s pocitem téměř vědeckého zájmu. Že by k takové změně mohlo dojít, mu připadalo neuvěřitelné. A přece to byla skutečnost. Byla mezi chemickými atomy, které se na plátně skládaly do tvaru a barvy, a duší v jeho nitru nějaká jemná spřízněnost? Je možné, že co ta duše myslela, ony uskutečnily? Že co se jí zdálo, ony proměnily ve skutečnost? Nebo byl nějaký jiný, strašlivější důvod? Otřásl se, dostal strach, vrátil se k pohovce, lehl si na ni a s nevolnou hrůzou hleděl na obraz.

Cítil však, že jednu věc pro něj obraz přece jen udělal. Přiměl ho uvědomit si, jak nespravedlivý, jak krutý byl k Sibyl Vaneové. Ještě nebylo pozdě to napravit. Pořád se mohla stát jeho ženou. Jeho neskutečná a sobecká láska podlehne nějakému vyššímu vlivu, promění se v ušlechtilejší vášeň, a portrét, který od něj namaloval Basil Hallward, mu bude životním průvodcem, bude pro něj tím, čím je pro někoho svatost, pro jiného svědomí a pro nás všechny bázeň Boží. Na výčitky

svědomí existovala opiáta, drogy, které dokázaly mravní cit ukolébat ke spánku. Ale tady byl viditelný symbol úpadku, do něhož člověka strhává hřích. Tady bylo věčně přítomné znamení zkázy, kterou lidé přivádějí na své duše.

Odbily tři hodiny, pak čtyři a půlhodina zazněla dvojím úderem, ale Dorian Gray se nepohnul. Snažil se posbírat šarlatová vlákna života a utkat z nich vzor; najít cestu krvavým labyrintem vášně, jímž bloudil. Nevěděl, co dělat ani co si myslet. Nakonec přešel ke stolu a napsal dívce, kterou miloval, vášnivý dopis, v němž ji prosil o odpuštění a obviňoval se z šílenství. Popsal stránku za stránkou divokými slovy žalu a ještě divočejšími slovy bolesti. V sebeobviňování je jistý přepych. Když obviňujeme sami sebe, máme pocit, že nikdo jiný už nás obviňovat nesmí. Rozhřešení nám dává zpověď, a ne kněz. Když Dorian dopis dopsal, cítil, že mu bylo odpuštěno.

Najednou se ozvalo zaklepání na dveře a venku uslyšel hlas lorda Henryho. „Můj milý chlapče, musím tě vidět. Okamžitě mě pusť dovnitř. Nesnesu, když se takhle zavíráš."

Zpočátku neodpověděl a zůstal docela nehybně. Klepání nepřestávalo a sílilo. Ano, bude lepší lorda Henryho pustit dovnitř a vysvětlit mu nový život, který se chystá vést, pohádat se s ním, bude-li třeba se hádat, a rozejít se, bude-li rozchod nevyhnutelný. Vyskočil, spěšně přetáhl zástěnu přes obraz a odemkl dveře.

„Je mi to všechno tak líto, Doriane," řekl lord Henry, když vešel. „Ale nesmíš na to moc myslet."

„Myslíš to se Sibyl Vaneovou?" zeptal se mladík.

„Ano, samozřejmě," odpověděl lord Henry, klesl do křesla a pomalu si stahoval žluté rukavice. „Z jistého hlediska je to hrozné, ale nebyla to tvoje vina. Pověz mi, šel jsi za ní po představení do zákulisí?"

„Ano."

„Byl jsem si jistý, že ano. Udělal jsi jí scénu?"

„Byl jsem surový, Harry, naprosto surový. Ale teď už je všechno v pořádku. Nelituju ničeho, co se stalo. Naučilo mě to lépe poznat sám sebe."

„Ach, Doriane, jsem tak rád, že to bereš takhle! Bál jsem se, že tě najdu ponořeného ve výčitkách, jak si rveš ty své pěkné kudrnaté vlasy."

„Tím vším už jsem prošel," řekl Dorian, zavrtěl hlavou a usmál se. „Teď jsem dokonale šťastný. Především vím, co je svědomí. Není to to, co jsi mi o něm říkal. Je to to nejbožštější, co v nás je. Už se mu nevysmívej, Harry, aspoň ne přede mnou. Chci být dobrý. Nesnesu pomyšlení, že by moje duše byla ohavná."

„Velmi půvabný umělecký základ pro etiku, Doriane! Blahopřeju ti k němu. Ale jak chceš začít?"

„Tím, že se ožením se Sibyl Vaneovou."

„Že se oženíš se Sibyl Vaneovou!" zvolal lord Henry, vstal a hleděl na něj v rozpačitém úžasu. „Ale můj milý Doriane…"

„Ano, Harry, vím, co chceš říct. Něco hrozného o manželství. Neříkej to. Už mi nikdy nic takového neříkej. Před dvěma dny jsem Sibyl požádal o ruku. Nehodlám jí porušit slovo. Bude mou ženou."

„Tvou ženou! Doriane!… Nedostal jsi můj dopis? Psal jsem ti dnes ráno a poslal jsem ten lístek po vlastním sluhovi."

„Tvůj dopis? Ach ano, vzpomínám si. Ještě jsem ho nečetl, Harry. Bál jsem se, že v něm bude něco, co se mi nebude líbit. Svými epigramy rozkrájíš život na kousky."

„Takže nic nevíš?"

„Jak to myslíš?"

Lord Henry přešel přes pokoj, posadil se vedle Doriana Graye, vzal obě jeho ruce do svých a pevně je sevřel. „Doriane," řekl, „můj dopis – nelekni se – ti měl oznámit, že Sibyl Vaneová je mrtvá."

Z mladíkových rtů se vydral výkřik bolesti, vyskočil na nohy a vytrhl ruce ze sevření lorda Henryho. „Mrtvá! Sibyl že je mrtvá! To není

pravda! To je ohavná lež! Jak se opovažuješ to říct?“

„Je to naprostá pravda, Doriane,“ řekl lord Henry vážně. „Je to ve všech ranních novinách. Psal jsem ti, abych tě poprosil, ať se s nikým nesetkáváš, dokud nepřijdu. Samozřejmě bude muset proběhnout úřední vyšetřování a ty do toho nesmíš být zapletený. V Paříži taková věc dělá z člověka módní postavu. Ale v Londýně mají lidé tolik předsudků. Tady by člověk nikdy neměl dělat svůj *debut* skandálem. Ten by si měl schovat, aby dodal zajímavost svému stáří. Předpokládám, že v divadle tvoje jméno neznají? Jestli ne, je všechno v pořádku. Viděl tě někdo jít do její šatny? To je důležitá věc.“

Dorian chvíli neodpovídal. Byl ochromený hrůzou. Nakonec přidušeným hlasem vykoktal: „Harry, řekl jsi vyšetřování? Co jsi tím myslel? Copak Sibyl...? Ach, Harry, to nesnesu! Ale rychle. Pověz mi hned všechno.“

„Nepochybuju o tom, že to nebyla nehoda, Doriane, i když veřejnosti se to tak musí podat. Vypadá to, že když s matkou odcházela z divadla, asi tak v půl jedné, řekla, že nahoře něco zapomněla. Chvíli na ni čekali, ale už nesešla dolů. Nakonec ji našli mrtvou na podlaze její šatny. Omylem něco spolkla, nějakou hroznou látku, kterou v divadlech používají. Nevím, co to bylo, ale obsahovalo to buď kyanovodík, nebo olověnou bělobu. Hádal bych, že to byl kyanovodík, protože podle všeho umřela okamžitě.“

„Harry, Harry, to je strašné!“ zvolal mladík.

„Ano, je to samozřejmě velmi tragické, ale nesmíš se do toho zaplést. Ve *Standardu* jsem četl, že jí bylo sedmnáct. Byl bych řekl, že je skoro ještě mladší. Vypadala jako dítě a zdálo se, že o herectví ví tak málo. Doriane, nesmíš dovolit, aby ti to lezlo na nervy. Musíš se mnou jít na večeři a potom se stavíme v opeře. Dnes zpívá Patti a budou tam všichni. Můžeš přijít do lóže mé sestry. Má s sebou pár elegantních žen.“

„Takže jsem Sibyl Vaneovou zavraždil," řekl Dorian Gray napůl pro sebe, „zavraždil jsem ji stejně jistě, jako kdybych jí nožem podřízl to útlé hrdlo. A přece nejsou růže o nic méně krásné. Ptáci v mé zahradě zpívají stejně šťastně. A dnes večer mám jít s tebou na večeři, pak do opery a potom, jak předpokládám, ještě někam na pozdní večeři. Jak neobyčejně dramatický je život! Kdybych tohle všechno četl v knize, Harry, myslím, že bych nad tím plakal. Ale teď, když se to doopravdy stalo, a stalo se to mně, mi to nějak připadá příliš úžasné na slzy. Tady je první vášnivý milostný dopis, jaký jsem v životě napsal. Zvláštní, že můj první vášnivý milostný dopis je adresovaný mrtvé dívce. Říkám si, jestli dokážou cítit ti bílí mlčenliví lidé, kterým říkáme mrtví. Sibyl! Cítí, ví, slyší? Ach, Harry, jak jsem ji kdysi miloval! Teď mi připadá, že je to už celá léta. Byla pro mě vším. Pak přišla ta strašná noc – byla to opravdu teprve včera? –, kdy hrála tak špatně a mně skoro puklo srdce. Všechno mi to vysvětlila. Bylo to strašně dojemné. Ale mě to ani trochu nepohnulo. Myslel jsem si, že je povrchní. Najednou se stalo něco, z čeho jsem dostal strach. Nemůžu ti říct, co to bylo, ale bylo to strašné. Řekl jsem si, že se k ní vrátím. Cítil jsem, že jsem udělal chybu. A teď je mrtvá. Můj Bože! Můj Bože! Harry, co mám dělat? Nevíš, v jakém jsem nebezpečí, a není nic, co by mě drželo na správné cestě. To by pro mě udělala ona. Neměla právo se zabít. Bylo to od ní sobecké."

„Můj milý Doriane," odpověděl lord Henry, vytáhl z pouzdra cigaretu a vyndal zlatavou mosaznou krabičku se sirkami, „žena může muže napravit jedině tak, že ho unudí tak dokonale, až ztratí veškerý zájem o život. Kdyby sis tu dívku vzal, byl bys nešťastný. Samozřejmě bys k ní byl laskavý. Laskavý může být člověk vždycky k lidem, na kterých mu vůbec nezáleží. Ale ona by brzy zjistila, že je ti naprosto lhostejná. A když žena zjistí tohle o svém manželovi, buď se začne strašně zanedbávat, nebo nosí velmi elegantní klobouky, které musí platit manžel nějaké jiné ženy. O té společenské chybě, která by byla ponižující –

a které bych samozřejmě nedovolil –, ani nemluvím, ale ujišťuju tě, že v každém případě by to celé bylo naprosté selhání."

„Asi ano," zamumlal mladík, přecházel po pokoji sem a tam a byl strašlivě bledý. „Ale myslel jsem, že je to moje povinnost. Já za to nemůžu, že mi ta hrozná tragédie zabránila udělat, co bylo správné. Pamatuju si, jak jsi jednou řekl, že nad dobrými předsevzetími visí jakási osudovost: vždycky přicházejí příliš pozdě. Ta moje rozhodně přišla pozdě."

„Dobrá předsevzetí jsou marné pokusy zasahovat do vědeckých zákonů. Jejich původem je čirá ješitnost. Jejich výsledek je naprosto *nulový*. Občas nám dopřejí některé z těch přepychových, neplodných pocitů, které mají pro slabé lidi jisté kouzlo. To je všechno, co se o nich dá říct. Jsou to prostě šeky, které lidé vystavují na banku, kde nemají účet."

„Harry," zvolal Dorian Gray, přešel k němu a posadil se vedle něj, „proč tu tragédii nedokážu cítit tolik, kolik bych chtěl? Nemyslím, že jsem bez srdce. Myslíš si to?"

„Za posledních čtrnáct dní jsi udělal příliš mnoho pošetilostí, než abys měl právo se tak nazývat, Doriane," odpověděl lord Henry se svým sladce melancholickým úsměvem.

Mladík se zamračil. „To vysvětlení se mi nelíbí, Harry," odvětil, „ale jsem rád, že si nemyslíš, že jsem bez srdce. Nic takového nejsem. Vím, že nejsem. A přece musím přiznat, že mě to, co se stalo, nezasahuje tak, jak by mělo. Připadá mi to prostě jako nádherný konec nádherné hry. Má to všechnu strašlivou krásu řecké tragédie, tragédie, v níž jsem hrál velkou roli, ale která mě nezranila."

„To je zajímavá otázka," řekl lord Henry, kterému působilo vybranou rozkoš pohrávat si s mladíkovým bezděčným sobectvím, „nesmírně zajímavá otázka. Myslím, že pravé vysvětlení je tohle: Často se stává, že skutečné tragédie života se odehrávají tak neumělecky, že nás zraňují svým hrubým násilím, svou naprostou nesouvislostí, svým

absurdním nedostatkem smyslu, svým úplným nedostatkem stylu. Působí na nás stejně jako vulgárnost. Dávají nám dojem čiré hrubé síly, a proti tomu se bouříme. Někdy však naše životy zkříží tragédie, která má umělecké prvky krásy. Jsou-li tyto prvky krásy skutečné, celá věc prostě promlouvá k našemu smyslu pro dramatický účinek. Najednou zjistíme, že už nejsme herci, ale diváky té hry. Nebo spíš obojím. Pozorujeme sami sebe a už pouhá podivuhodnost té podívané nás uchvacuje. A co se v tomhle případě vlastně stalo? Někdo se kvůli lásce k tobě zabil. Kéž bych byl někdy něco takového zažil. Do konce života bych byl zamilovaný do lásky. Lidé, kteří mě zbožňovali – nebylo jich mnoho, ale pár jich bylo –, vždycky trvali na tom, že budou žít dál, dlouho poté, co mi na nich přestalo záležet nebo jim na mně. Ztloustli a začali nudit, a když je potkám, hned se pustí do vzpomínání. Ta příšerná ženská paměť! Jaká je to strašná věc! A jakou naprostou duševní stagnaci prozrazuje! Člověk by měl vstřebávat barvu života, ale nikdy by si neměl pamatovat jeho podrobnosti. Podrobnosti jsou vždycky vulgární."

„Musím si na zahradu nasít vlčí máky," povzdechl si Dorian.

„Není třeba," odvětil jeho společník. „Život má vlčí máky v rukou vždycky. Občas ovšem věci přetrvávají. Jednou jsem celou sezónu nenosil nic než fialky, jako jakýsi umělecký smutek za románkem, který nechtěl umřít. Nakonec ale přece umřel. Už nevím, co ho zabilo. Myslím, že to, jak mi navrhla, že pro mě obětuje celý svět. To je vždycky hrozná chvíle. Člověka to naplní hrůzou z věčnosti. A představ si – uvěříš tomu? – před týdnem u lady Hampshire jsem při večeři seděl vedle té dámy, a ona trvala na tom, že to všechno projdeme znovu, vyhrabeme minulost a rozhrabeme budoucnost. Já jsem svůj románek pohřbil do lůžka z asfodelů. Ona ho zase vytáhla a ujišťovala mě, že jsem jí zkazil život. Musím konstatovat, že snědla obrovskou večeři, takže jsem si nedělal starosti. Ale jaký nedostatek vkusu projevila! Jediné kouzlo minulosti je v tom, že je minulá. Jenže ženy nikdy nepo-

znají, kdy spadla opona. Vždycky chtějí šesté dějství, a jakmile zájem o hru úplně vyprchá, navrhnou v ní pokračovat. Kdyby se jim nechala volná ruka, každá komedie by měla tragický konec a každá tragédie by vyvrcholila fraškou. Jsou okouzlivě strojené, ale nemají smysl pro umění. Ty máš víc štěstí než já. Ujišťuju tě, Doriane, že žádná z žen, které jsem znal, by pro mě neudělala to, co pro tebe udělala Sibyl Vaneová. Obyčejné ženy se vždycky utěší. Některé tím, že se vrhnou na sentimentální barvy. Nikdy nevěř ženě, která nosí lila, ať je jí kolik chce, ani ženě přes pětatřicet, která má ráda růžové stužky. Vždycky to znamená, že mají minulost. Jiné nacházejí velkou útěchu v tom, že najednou objeví dobré vlastnosti svých manželů. Vychloubají se svým manželským štěstím, jako by to byl ten nejpůvabnější hřích. Některé utěšuje náboženství. Jeho tajemství mají všechno kouzlo flirtu, řekla mi jednou jedna žena, a já to docela chápu. Kromě toho nic člověka neudělá tak ješitným, jako když mu řeknou, že je hříšník. Svědomí z nás všech dělá sobce. Ano, útěchám, které ženy v moderním životě nacházejí, opravdu není konce. Vlastně jsem ještě nezmínil tu nejdůležitější.“

„Jakou, Harry?“ zeptal se mladík netečně.

„Ale tu samozřejmou. Vzít si obdivovatele jiné, když člověk přijde o svého. V dobré společnosti to ženu vždycky očistí. Ale opravdu, Doriane, jak jiná musela Sibyl Vaneová být než všechny ženy, které člověk potkává! Na její smrti je pro mě něco docela krásného. Jsem rád, že žiju ve století, kdy se dějí takové zázraky. Člověk pak věří ve skutečnost věcí, s nimiž si všichni pohráváme, jako je romantika, vášeň a láska.“

„Byl jsem na ni strašně krutý. To zapomínáš.“

„Obávám se, že ženy si krutosti, naprosté krutosti, cení víc než čehokoli jiného. Mají podivuhodně prvotní instinkty. Osvobodili jsme je, ale přesto zůstávají otrokyněmi, které hledají své pány. Milují, když jimi někdo vládne. Jsem si jistý, že jsi byl skvělý. Nikdy jsem tě neviděl

doopravdy a úplně rozzlobeného, ale umím si představit, jak rozkošně jsi vypadal. A konečně, předevčírem jsi mi řekl něco, co mi tenkrát připadalo jen jako výmysl, ale teď vidím, že to byla naprostá pravda, a je v tom klíč ke všemu."

„Co to bylo, Harry?"

„Řekl jsi mi, že pro tebe Sibyl Vaneová ztělesňuje všechny hrdinky romantických příběhů: jeden večer byla Desdemonou a druhý Ofélií, a když umřela jako Julie, vstala z mrtvých jako Imogen."

„Teď už z mrtvých nevstane nikdy," zamumlal mladík a zabořil obličej do dlaní.

„Ne, už nevstane. Odehrála svou poslední roli. Ale na tu osamělou smrt v ošuntělé šatně musíš myslet prostě jako na podivný, děsivě zbarvený úlomek nějaké jakubovské tragédie, jako na úžasnou scénu z Webstera, Forda nebo Cyrila Tourneura. Ta dívka nikdy doopravdy nežila, a tak ani doopravdy neumřela. Aspoň pro tebe byla vždycky snem, přízrakem, který proletěl Shakespearovými hrami a svou přítomností je zkrásnil, rákosovou píšťalou, v níž Shakespearova hudba zněla bohatěji a radostněji. Ve chvíli, kdy se dotkla skutečného života, poškodila ho a on poškodil ji, a tak odešla. Truchli pro Ofélii, chceš-li. Sypej si popel na hlavu, protože Kordélii uškrtili. Spílej nebesům, protože umřela Brabanciova dcera. Ale neplýtvej slzami pro Sibyl Vaneovou. Byla méně skutečná než ony."

Nastalo ticho. V pokoji se stmívalo. Ze zahrady se neslyšně, na stříbrných nohou, vkrádaly stíny. Barvy z věcí unaveně vybledly.

Po chvíli Dorian Gray vzhlédl. „Vysvětlil jsi mi mě samého, Harry," zašeptal a znělo to skoro jako úlevný povzdech. „Cítil jsem všechno, co jsi řekl, ale nějak jsem se toho bál a nedokázal jsem si to vyslovit. Jak dobře mě znáš! Ale o tom, co se stalo, už mluvit nebudeme. Byl to úžasný zážitek. To je všechno. Kdo ví, jestli mi život chystá ještě něco tak úžasného."

„Život ti chystá všechno, Doriane. Není nic, co bys se svou mimořádnou krásou nedokázal."

„Ale co kdybych byl, Harry, ztrhaný, starý a vrásčitý? Co potom?"

„Ach, potom," řekl lord Henry a vstal k odchodu, „potom, můj milý Doriane, bys musel o svá vítězství bojovat. Takhle ti je nosí až do domu. Ne, musíš si svou krásu uchovat. Žijeme ve věku, který příliš mnoho čte, než aby byl moudrý, a příliš mnoho myslí, než aby byl krásný. Nemůžeme tě postrádat. A teď by ses měl obléknout a zajet do klubu. Už takhle jdeme dost pozdě."

„Myslím, že za tebou přijdu až do opery, Harry. Jsem příliš unavený, než abych něco snědl. Jaké číslo má lóže tvé sestry?"

„Myslím, že sedmadvacet. Je v prvním pořadí. Na dveřích uvidíš její jméno. Ale je mi líto, že nepřijdeš na večeři."

„Nemám na to sílu," řekl Dorian netečně. „Ale jsem ti strašně zavázán za všechno, co jsi mi řekl. Jsi určitě můj nejlepší přítel. Nikdo mi nikdy nerozuměl tak jako ty."

„Jsme teprve na začátku našeho přátelství, Doriane," odpověděl lord Henry a stiskl mu ruku. „Na shledanou. Doufám, že se uvidíme před půl desátou. Nezapomeň, zpívá Patti."

Když za sebou zavřel dveře, Dorian Gray zazvonil a za pár minut se objevil Victor s lampami a stáhl rolety. Dorian netrpělivě čekal, až odejde. Zdálo se, že sluhovi všechno trvá nekonečně dlouho.

Jakmile byl pryč, vrhl se k zástěně a odtáhl ji. Ne, obraz se už dál nezměnil. Zprávu o smrti Sibyl Vaneové dostal dřív, než se o ní dozvěděl on sám. Vnímal události života hned, jak se staly. Ta zlá krutost, která hyzdila jemné linie úst, se bezpochyby objevila právě v okamžiku, kdy dívka vypila ten jed, ať to byl jakýkoli. Nebo byl k následkům lhostejný? Zaznamenával jen to, co se odehrávalo v duši? Dorian přemítal a doufal, že jednoho dne uvidí tu proměnu na vlastní oči, a při té naději se otřásl.

Ubohá Sibyl! Jaký to všechno byl román! Na jevišti často předstírala smrt. Pak se jí dotkla Smrt sama a vzala ji s sebou. Jak asi zahrála tu strašlivou poslední scénu? Proklínala ho, když umírala? Ne, zemřela z lásky k němu, a láska pro něj od nynějška bude vždycky svátostí. Obětí vlastního života všechno odčinila. Už nebude myslet na to, co kvůli ní musel prožít té hrozné noci v divadle. Když na ni pomyslí, bude to jako na nádhernou tragickou postavu, kterou poslali na jeviště světa, aby ukázala nejvyšší skutečnost lásky. Nádhernou tragickou postavu? Když si vzpomněl na její dětský pohled, na její půvabné, snivé způsoby a plachou, chvějivou ladnost, vstoupily mu do očí slzy. Spěšně je setřel a znovu se podíval na obraz.

Cítil, že opravdu nadešel čas, aby se rozhodl. Nebo už bylo rozhodnuto? Ano, život rozhodl za něj – život a jeho vlastní nekonečná zvědavost na život. Věčné mládí, nekonečná vášeň, rozkoše rafinované a tajné, divoké radosti a ještě divočejší hříchy – to všechno měl mít. Portrét měl nést břemeno jeho hanby. To bylo všechno.

Když pomyslel na znesvěcení, které čeká tu krásnou tvář na plátně, zmocnila se ho bolest. Jednou, v chlapeckém posměchu Narcisovi, políbil, nebo jen předstíral, že líbá, ty malované rty, které se na něj ted tak krutě usmívaly. Ráno co ráno sedával před portrétem a žasl nad jeho krásou, byl do něj skoro zamilovaný, jak se mu chvílemi zdálo. Měl se teď měnit s každým rozmarem, kterému podlehne? Měl se stát zrůdnou a odpornou věcí, kterou bude nutné schovat v zamčeném pokoji, odříznout od slunečního světla, jež tak často ještě víc pozlatilo vlnitý zázrak jeho vlasů? Jaká škoda! Jaká škoda!

Na okamžik ho napadlo modlit se, aby ta strašlivá souvislost mezi ním a obrazem přestala. Obraz se změnil v odpověď na modlitbu; možná že v odpověď na modlitbu zůstane nezměněný. A přece, kdo by, pokud o životě něco ví, vzdal šanci zůstat navždy mladý, ať je ta šance sebefantastičtější a ať s sebou nese jakkoli osudné následky? A kromě toho, měl to vůbec v moci? Byla to opravdu modlitba, co způsobilo tu

výměnu? Nemohl mít celý ten jev nějaké zvláštní vědecké vysvětlení? Jestliže myšlenka dokáže působit na živý organismus, nemohla by působit i na věci mrtvé a neústrojné? Ba co víc, nemohly by věci mimo nás bez myšlenky či vědomé touhy kmitat v souzvuku s našimi náladami a vášněmi, atom by volal na atom v tajné lásce nebo podivné spřízněnosti? Ale na důvodu nezáleželo. Už nikdy nebude modlitbou pokoušet žádnou strašlivou moc. Má-li se obraz měnit, ať se mění. To je všechno. Proč to tak podrobně zkoumat?

Vždyť pozorovat ho bude opravdovým potěšením. Bude moci sledovat vlastní mysl až do jejích skrytých zákoutí. Ten portrét pro něj bude nejkouzelnějším ze zrcadel. Tak jako mu odhalil jeho vlastní tělo, odhalí mu i jeho vlastní duši. A až na obraz přijde zima, on bude pořád stát tam, kde se jaro chvěje na prahu léta. Až z jeho tváře vyprchá krev a zůstane po ní bledá křídová maska s olověnýma očima, on si uchová kouzlo chlapectví. Ani jediný květ jeho krásy nikdy nezvadne. Ani jediný tep jeho života nikdy nezeslábne. Jako řečtí bohové bude silný, rychlonohý a radostný. Co záleží na tom, co se stane s barevnou podobou na plátně? On bude v bezpečí. Na ničem jiném nezáleželo.

Usmál se, přetáhl zástěnu zpátky na její původní místo před obrazem a odešel do ložnice, kde už na něj čekal komorník. O hodinu později byl v opeře a lord Henry se nakláněl nad jeho křeslem.

Kapitola devátá

Když druhý den ráno seděl u snídaně, uvedli do pokoje Basila Hallwarda.

„Jsem tak rád, že jsem tě zastihl, Doriane," řekl vážně. „Byl jsem tu včera večer a řekli mi, že jsi v opeře. Samozřejmě jsem věděl, že to není možné. Ale byl bych rád, kdybys tu nechal vzkaz, kam jsi doopravdy šel. Strávil jsem hrozný večer a napůl jsem se bál, že po jedné tragédii může přijít další. Myslím, že jsi mi mohl telegrafovat, hned jak ses o tom dozvěděl. Četl jsem o tom úplnou náhodou v pozdním vydání *Globu*, které jsem sebral v klubu. Okamžitě jsem sem přišel, a když jsem tě nenašel, bylo mi bídně. Nedokážu ti říct, jak mi celá ta věc rve srdce. Vím, jak musíš trpět. Ale kde jsi byl? Jel jsi za matkou té dívky? Na chvíli mě napadlo, že za tebou pojedu. V novinách uvedli adresu. Někde na Euston Road, ne? Ale bál jsem se, že bych rušil v zármutku, který stejně nemůžu zmírnit. Ubohá žena! V jakém asi musí být stavu! A bylo to navíc její jediné dítě! Co na to všechno říkala?"

„Můj milý Basile, jak to mám vědět?" zamumlal Dorian Gray, usrkával bledě žluté víno z jemné, zlatými kapkami zdobené bubliny benátského skla a vypadal strašlivě znuděně. „Byl jsem v opeře. Měl jsi tam přijít za mnou. Poprvé jsem se seznámil s lady Gwendolen, Harryho sestrou. Seděli jsme v její lóži. Je naprosto okouzlující; a Patti zpívala božsky. Nemluv o odporných věcech. O čem se nemluví, to se nikdy nestalo. Skutečnými dělá věci teprve to, že je vyslovíme, jak říká Harry. Mimochodem, Sibyl nebyla jediné dítě paní Vaneové. Má syna, my-

slím, že okouzlujícího chlapíka. Ale ten u divadla není. Je námořník nebo něco takového. A teď mi pověz o sobě a o tom, co maluješ."

„Ty jsi byl v opeře?" řekl Hallward velmi pomalu a v hlase mu zazněl tón sevřené bolesti. „Ty jsi byl v opeře, zatímco Sibyl Vaneová ležela mrtvá v nějakém ubohém podnájmu? Dokážeš mi vyprávět o tom, jak okouzlující jsou jiné ženy a jak božsky zpívala Patti, když dívka, kterou jsi miloval, ještě nemá ani klid hrobu, v němž by spala? Vždyť, člověče, to její malé bílé tělo ještě čekají hrůzy!"

„Přestaň, Basile! Nechci to slyšet!" zvolal Dorian a vyskočil na nohy. „Nesmíš mi o těch věcech vyprávět. Co se stalo, stalo se. Co je minulé, je minulé."

„Ty nazýváš včerejšek minulostí?"

„Co s tím má společného, kolik času skutečně uplynulo? Jen povrchní lidé potřebují léta, aby se zbavili nějakého citu. Muž, který je sám sobě pánem, dokáže ukončit žal stejně snadno, jako si vymyslí potěšení. Nechci být vydán napospas svým citům. Chci je využívat, užívat si je a vládnout jim."

„Doriane, to je hrozné! Něco tě úplně změnilo. Vypadáš přesně jako ten úžasný chlapec, který ke mně den co den chodil do ateliéru sedět modelem. Ale tehdy jsi byl prostý, přirozený a laskavý. Byl jsi tím nejnezkaženějším tvorem na celém světě. Teď nevím, co to do tebe vjelo. Mluvíš, jako bys neměl srdce ani soucit. To všechno je Harryho vliv. To vidím."

Mladík zrudl, přešel k oknu a chvíli se díval ven do zelené, mihotavé zahrady, bičované sluncem. „Harrymu vděčím za hodně, Basile," řekl nakonec, „víc než tobě. Ty jsi mě naučil jen být ješitný."

„Nu, za to jsem potrestán, Doriane, nebo jednou budu."

„Nevím, co tím myslíš, Basile," zvolal a otočil se. „Nevím, co chceš. Co chceš?"

„Chci toho Doriana Graye, kterého jsem maloval," řekl malíř smutně.

„Basile," řekl mladík, přešel k němu a položil mu ruku na rameno, „přišel jsi příliš pozdě. Včera, když jsem se dozvěděl, že se Sibyl Vaneová zabila…"

„Zabila! Proboha! Je to jisté?" zvolal Hallward a hleděl na něj s výrazem hrůzy.

„Můj milý Basile! Snad si nemyslíš, že to byla nějaká vulgární nehoda? Samozřejmě že se zabila."

Starší muž si zabořil obličej do dlaní. „To je strašné," zamumlal a celý se otřásl.

„Ne," řekl Dorian Gray, „není na tom nic strašného. Je to jedna z velkých romantických tragédií této doby. Herci zpravidla vedou ty nejvšednější životy. Jsou to dobří manželé nebo věrné manželky nebo něco podobně nudného. Víš, co myslím – měšťácká ctnost a všechno takové. Jak jiná byla Sibyl! Prožila svou nejkrásnější tragédii. Vždycky byla hrdinkou. Ten poslední večer, kdy hrála – ten večer, kdy jsi ji viděl –, hrála špatně, protože poznala skutečnost lásky. Když poznala její neskutečnost, zemřela, tak jak by mohla zemřít Julie. Znovu přešla do říše umění. Je na ní něco z mučednice. Její smrt má všechnu dojemnou zbytečnost mučednictví, všechnu jeho promarněnou krásu. Ale jak jsem říkal, nesmíš si myslet, že jsem netrpěl. Kdybys včera přišel v jistou chvíli – asi v půl šesté, možná ve tři čtvrtě na šest –, našel bys mě v slzách. Ani Harry, který tu byl, který mi tu zprávu vlastně přinesl, neměl tušení, čím procházím. Nesmírně jsem trpěl. Pak to přešlo. Nedokážu prožít jeden cit dvakrát. To nedokáže nikdo, kromě sentimentálních lidí. A jsi strašně nespravedlivý, Basile. Přijdeš sem, abys mě utěšil. To je od tebe milé. Najdeš mě utěšeného a zuříš. Jak typické pro soucitného člověka! Připomínáš mi jeden příběh, který mi vyprávěl Harry, o jakémsi dobrodinci lidstva, který strávil dvacet let života snahou napravit nějakou křivdu nebo změnit nějaký nespravedlivý zákon – už přesně nevím, co to bylo. Nakonec uspěl a jeho zklamání nemělo mezí. Neměl vůbec co dělat, málem umřel nudou a stal se z něj zarytý

misantrop. A kromě toho, můj milý starý Basile, jestli mě opravdu chceš utěšit, nauč mě raději zapomenout na to, co se stalo, nebo to vidět ze správného uměleckého hlediska. Nebyl to Gautier, kdo psal o *útěše umění*? Pamatuju si, jak jsem jednou ve tvém ateliéru vzal do ruky útlou knížku vázanou v pergamenu a náhodou narazil na tohle rozkošné slovní spojení. Nu, nejsem jako ten mladík, o kterém jsi mi vyprávěl, když jsme spolu byli v Marlow, ten, co říkával, že žlutý atlas dokáže člověka utěšit ve všech strastech života. Miluju krásné věci, kterých se člověk může dotknout a vzít je do ruky. Staré brokáty, zelené bronzy, lakové práce, vyřezávanou slonovinu, nádherné prostředí, přepych, nádheru – to všechno člověku může mnoho dát. Ale umělecký temperament, který vytvářejí, nebo aspoň odhalují, pro mě znamená ještě víc. Stát se divákem vlastního života, jak říká Harry, znamená uniknout utrpení života. Vím, že tě překvapuje, že s tebou takhle mluvím. Neuvědomil sis, jak jsem se vyvinul. Když jsi mě poznal, byl jsem školák. Teď jsem muž. Mám nové vášně, nové myšlenky, nové představy. Jsem jiný, ale nesmíš mě mít rád o nic méně. Změnil jsem se, ale musíš zůstat navždy mým přítelem. Harryho mám samozřejmě moc rád. Ale vím, že ty jsi lepší než on. Nejsi silnější – příliš se bojíš života –, ale jsi lepší. A jak šťastní jsme spolu bývali! Neopouštěj mě, Basile, a nehádej se se mnou. Jsem, jaký jsem. Víc se k tomu nedá říct."

Malíř byl podivně dojatý. Mladík mu byl nekonečně drahý a jeho osobnost znamenala velký zlom v jeho umění. Nesnesl pomyšlení, že by mu měl ještě něco vyčítat. Koneckonců jeho lhostejnost byla nejspíš jen nálada, která přejde. Bylo v něm tolik dobrého, tolik ušlechtilého.

„Nu, Doriane," řekl nakonec se smutným úsměvem, „po dnešku už s tebou o té hrozné věci nebudu mluvit. Jen doufám, že tvoje jméno s ní nikdo nespojí. Vyšetřování má být dnes odpoledne. Předvolali tě?"

Dorian zavrtěl hlavou a když zaznělo slovo „vyšetřování", přelétl mu po tváři výraz nevole. Všechno takové v sobě mělo něco tak hrubého a vulgárního. „Moje jméno neznají," odpověděl.

„Ale ona ho přece znala?“

„Jen moje křestní jméno, a jsem si docela jistý, že ho nikdy nikomu neřekla. Jednou mi vyprávěla, že všichni jsou dost zvědaví, kdo jsem, a že jim vždycky říká, že se jmenuju Krásný princ. To bylo od ní hezké. Musíš mi Sibyl nakreslit, Basile. Chtěl bych mít na ni něco víc než vzpomínku na pár polibků a pár přerývaných, dojemných slov.“

„Zkusím něco udělat, Doriane, jestli ti to udělá radost. Ale ty mi musíš zase přijít sedět. Bez tebe se nehnu z místa.“

„Už ti nikdy nemůžu sedět, Basile. To není možné!“ zvolal a ucouvl.

Malíř na něj upřeně pohlédl. „Můj milý chlapče, jaký nesmysl!“ zvolal. „Chceš snad říct, že se ti nelíbí, co jsem z tebe udělal? Kde je? Proč jsi před něj postavil zástěnu? Nech mě, ať se na něj podívám. Je to to nejlepší, co jsem kdy udělal. Odstraň tu zástěnu, Doriane. Je to prostě hanebné od tvého sluhy, že takhle schovává moje dílo. Už když jsem vešel, měl jsem pocit, že pokoj vypadá nějak jinak.“

„Můj sluha s tím nemá nic společného, Basile. Snad si nemyslíš, že ho nechávám, aby mi zařizoval pokoj? Občas mi aranžuje květiny, to je všechno. Ne, udělal jsem to sám. Na portrét padalo příliš mnoho světla.“

„Příliš mnoho světla! To snad ne, můj milý? Je to pro něj obdivuhodné místo. Ukaž mi ho.“ A Hallward vykročil do kouta pokoje.

Z rtů Doriana Graye se vydral výkřik hrůzy a vrhl se mezi malíře a zástěnu. „Basile,“ řekl a byl velmi bledý, „nesmíš se na něj dívat. Nepřeju si to.“

„Nedívat se na své vlastní dílo! To nemyslíš vážně. Proč bych se na něj neměl dívat?“ zvolal Hallward a zasmál se.

„Jestli se na něj zkusíš podívat, Basile, dávám ti čestné slovo, že s tobou do smrti nepromluvím. Myslím to docela vážně. Nenabízím žádné vysvětlení a ty se na žádné nebudeš ptát. Ale pamatuj si: jestli se té zástěny dotkneš, je mezi námi konec.“

Hallward byl jako bleskem zasažený. Hleděl na Doriana Graye v naprostém úžasu. Nikdy předtím ho takhle neviděl. Mladík byl vzteky doslova bledý. Ruce měl zaťaté v pěst a zorničky jeho očí byly jako kotouče modrého ohně. Celý se třásl.

„Doriane!“

„Mlč!“

„Ale co se děje? Samozřejmě se na něj nebudu dívat, když nechceš,“ řekl dost chladně, otočil se na podpatku a odešel k oknu. „Ale vážně, připadá mi dost absurdní, že bych neměl vidět své vlastní dílo, zvlášť když ho na podzim chci vystavit v Paříži. Nejspíš ho budu muset předtím ještě jednou přelakovat, takže ho jednou vidět musím, a proč ne dnes?“

„Vystavit! Ty ho chceš vystavit?“ zvolal Dorian Gray a zmocňoval se ho zvláštní pocit hrůzy. Má se snad svět dozvědět jeho tajemství? Mají lidé zevlovat nad záhadou jeho života? To bylo nemožné. Něco – nevěděl co – se muselo okamžitě udělat.

„Ano. Doufám, že proti tomu nebudeš nic mít. Georges Petit sestaví ze všech mých nejlepších obrazů zvláštní výstavu v Rue de Sèze, která se otevře první týden v říjnu. Portrét bude pryč jen měsíc. Myslím, že na tu dobu se bez něj snadno obejdeš. Stejně budeš určitě mimo Londýn. A jestli ho máš pořád za zástěnou, nemůže ti na něm moc záležet.“

Dorian Gray si přejel rukou po čele. Perlil se mu na něm pot. Cítil, že stojí na pokraji strašlivého nebezpečí. „Před měsícem jsi mi řekl, že ho nikdy nevystavíš,“ vykřikl. „Proč sis to rozmyslel? Vy, kdo si zakládáte na důslednosti, máte právě tolik nálad jako ostatní. Jediný rozdíl je v tom, že vaše nálady nemají žádný smysl. Nemohl jsi zapomenout, že jsi mě co nejslavnostněji ujišťoval, že tě nic na světě nepřiměje poslat ho na nějakou výstavu. Harrymu jsi řekl přesně totéž.“ Náhle se zarazil a v očích mu zablesklo. Vzpomněl si, jak mu lord Henry jednou napůl vážně a napůl žertem řekl: „Jestli chceš zažít podivnou čtvrtho-

dinku, přiměj Basila, aby ti řekl, proč tvůj obraz nechce vystavit. Mně to řekl, a bylo to pro mě zjevení.“ Ano, možná měl i Basil své tajemství. Zeptá se ho a zkusí to.

„Basile,“ řekl, přistoupil k němu docela blízko a podíval se mu zpříma do tváře, „každý z nás má nějaké tajemství. Prozraď mi svoje a já ti řeknu svoje. Z jakého důvodu jsi odmítal můj obraz vystavit?“

Malíř se proti své vůli zachvěl. „Doriane, kdybych ti to řekl, mohl bys mě mít rád méně než teď a určitě by ses mi vysmál. Nesnesl bych ani jedno, ani druhé. Jestli si přeješ, abych se na tvůj obraz už nikdy nepodíval, smířím se s tím. Vždycky se můžu dívat na tebe. Jestli si přeješ, aby nejlepší dílo, jaké jsem kdy vytvořil, zůstalo před světem skryté, jsem s tím spokojený. Tvoje přátelství je mi dražší než jakákoli sláva nebo pověst.“

„Ne, Basile, musíš mi to říct,“ naléhal Dorian Gray. „Myslím, že mám právo to vědět.“ Pocit hrůzy pominul a na jeho místo nastoupila zvědavost. Byl odhodlaný vypátrat tajemství Basila Hallwarda.

„Posaďme se, Doriane,“ řekl malíř a vypadal ustaraně. „Posaďme se. A odpověz mi jen na jednu otázku. Nevšiml sis na tom obraze něčeho zvláštního? Něčeho, co tě zpočátku nejspíš nenapadlo, ale co se ti pak najednou odhalilo?“

„Basile!“ vykřikl mladík, sevřel roztřesenýma rukama opěradla křesla a hleděl na něj divokýma, polekanýma očima.

„Vidím, že ano. Nic neříkej. Počkej, až uslyšíš, co ti chci říct. Doriane, od chvíle, kdy jsem tě poznal, měla na mě tvoje osobnost ten nejneobyčejnější vliv. Ovládl jsi mě, mou duši, můj mozek i mou sílu. Stal ses pro mě viditelným ztělesněním toho neviditelného ideálu, jehož vzpomínka nás umělce pronásleduje jako nádherný sen. Zbožňoval jsem tě. Žárlil jsem na každého, s kým jsi mluvil. Chtěl jsem tě mít jen pro sebe. Byl jsem šťastný jen s tebou. Když jsi byl pryč, byl jsi přesto přítomen v mém umění… Samozřejmě jsem ti o tom nikdy nedal nic znát. Nebylo by to možné. Nepochopil bys to. Sám jsem tomu sotva ro-

zuměl. Věděl jsem jen, že jsem uviděl dokonalost tváří v tvář a že se svět mým očím stal nádherným – možná až příliš nádherným, protože v takovém šíleném zbožňování je nebezpečí – nebezpečí, že o to, co zbožňujeme, přijdeme, a stejně tak nebezpečí, že si to uchováme… Týdny ubíhaly a já jsem tebou byl čím dál víc pohlcený. Pak přišel nový obrat. Kreslil jsem tě jako Parida v půvabné zbroji a jako Adónise v loveckém plášti a s vyleštěným oštěpem na kance. Ověnčený těžkými lotosovými květy jsi seděl na přídi Hadriánovy lodi a hleděl přes zelený kalný Nil. Nakláněl ses nad nehybnou tůní v nějakém řeckém háji a viděl jsi v tichém stříbře vody zázrak své vlastní tváře. A to všechno bylo tím, čím umění má být – nevědomé, ideální a vzdálené. Jednoho dne, osudného dne, jak si někdy myslím, jsem se rozhodl namalovat tvůj nádherný portrét takového, jaký doopravdy jsi, ne v kostýmu mrtvých věků, ale ve tvém vlastním oděvu a ve tvé vlastní době. Jestli to byl realismus té metody, nebo pouhý zázrak tvé osobnosti, která se mi tak přímo, bez mlhy a bez závoje, ukázala, to nedokážu říct. Ale vím, že když jsem na něm pracoval, zdálo se mi, že každá vločka a každý závoj barvy prozrazuje mé tajemství. Začal jsem se bát, že se ostatní dozvědí o mém modlářství. Měl jsem pocit, Doriane, že jsem řekl příliš mnoho, že jsem do něj vložil příliš mnoho ze sebe. Tehdy jsem se rozhodl, že ten obraz nikdy nedovolím vystavit. Trochu tě to mrzelo; ale ty sis tehdy neuvědomoval, co všechno pro mě znamená. Harry, se kterým jsem o tom mluvil, se mi vysmál. Ale to mi nevadilo. Když byl obraz hotový a já jsem s ním seděl o samotě, cítil jsem, že mám pravdu… Nu, po několika dnech ta věc opustila můj ateliér, a jakmile jsem se zbavil nesnesitelného kouzla její přítomnosti, připadalo mi, že jsem byl pošetilý, když jsem si namlouval, že jsem v něm viděl něco víc, než že jsi neobyčejně krásný a že já umím malovat. Ani teď se nemůžu ubránit pocitu, že je omyl myslet si, že se vášeň, kterou člověk cítí při tvoření, někdy opravdu projeví v díle, které vytvoří. Umění je vždycky abstraktnější, než si představujeme. Tvar a barva nám vyprávějí o tvaru

a barvě, nic víc. Často mi připadá, že umění umělce skrývá mnohem dokonaleji, než ho kdy odhaluje. A tak když jsem dostal tu nabídku z Paříže, rozhodl jsem se udělat z tvého portrétu hlavní dílo své výstavy. Vůbec mě nenapadlo, že bys to odmítl. Teď vidím, že jsi měl pravdu. Ten obraz se ukázat nemůže. Nesmíš se na mě zlobit, Doriane, za to, co jsem ti řekl. Jak jsem jednou řekl Harrymu, ty jsi stvořený k tomu, aby tě lidé zbožňovali."

Dorian Gray se zhluboka nadechl. Do tváří se mu vrátila barva a kolem rtů mu pohrál úsměv. Nebezpečí bylo zažehnáno. Prozatím byl v bezpečí. Přesto se nemohl ubránit nekonečnému soucitu s malířem, který se mu právě tak podivně vyznal, a přemítal, jestli i jeho samotného bude někdy osobnost nějakého přítele takhle ovládat. Kouzlo lorda Henryho spočívalo v tom, že byl velmi nebezpečný. Ale to bylo všechno. Byl příliš chytrý a příliš cynický, než aby ho člověk mohl mít doopravdy rád. Najde se někdy někdo, kdo ho naplní podivným modlářstvím? Patřilo i tohle k věcem, které mu život chystá?

„Je to pro mě neuvěřitelné, Doriane," řekl Hallward, „že jsi tohle na tom portrétu uviděl. Opravdu jsi to viděl?"

„Něco jsem na něm viděl," odpověděl, „něco, co mi připadalo velmi zvláštní."

„Nu, a nebude ti vadit, když se na něj teď podívám?"

Dorian zavrtěl hlavou. „Na to se mě nesmíš ptát, Basile. Nemůžu tě za žádnou cenu pustit před ten obraz."

„Ale jednou mě pustíš, ne?"

„Nikdy."

„Nu, možná máš pravdu. A teď sbohem, Doriane. Byl jsi jediný člověk v mém životě, který opravdu ovlivnil mé umění. Za všechno dobré, co jsem kdy udělal, vděčím tobě. Ach, nevíš, co mě stálo říct ti všechno, co jsem ti řekl."

„Můj milý Basile," řekl Dorian, „co jsi mi řekl? Jen to, že jsi měl pocit, že mě příliš obdivuješ. To ani není poklona."

„Nemyslel jsem to jako poklonu. Bylo to vyznání. Teď, když jsem se vyznal, jako by ze mě něco odešlo. Možná by člověk nikdy neměl své zbožňování vyslovovat."

„Bylo to velmi zklamávající vyznání."

„A co jsi čekal, Doriane? Nic jiného jsi na tom obraze neviděl, že ne? Nic jiného tam k vidění nebylo?"

„Ne, nic jiného tam k vidění nebylo. Proč se ptáš? Ale nesmíš mluvit o zbožňování. Je to hloupé. Ty a já jsme přátelé, Basile, a vždycky jimi musíme zůstat."

„Ty máš Harryho," řekl malíř smutně.

„Ach, Harry!" zvolal mladík a zvonivě se zasmál. „Harry tráví dny tím, že říká neuvěřitelné, a večery tím, že dělá nepravděpodobné. Přesně takový život bych chtěl vést. Ale stejně si nemyslím, že bych za Harrym šel, kdybych byl v nesnázích. Raději bych šel za tebou, Basile."

„Budeš mi zase sedět?"

„To není možné!"

„Svým odmítnutím mi kazíš život umělce, Doriane. Nikdo nenarazí na dvě ideální věci. Málokdo narazí aspoň na jednu."

„Nedokážu ti to vysvětlit, Basile, ale už ti nikdy nesmím sedět. Na portrétu je cosi osudového. Má svůj vlastní život. Přijdu k tobě na čaj. To bude stejně příjemné."

„Příjemnější pro tebe, obávám se," zamumlal Hallward lítostivě. „A teď sbohem. Mrzí mě, že mi nedovolíš podívat se na ten obraz ještě jednou. Ale nedá se nic dělat. Docela chápu, co k němu cítíš."

Když odešel z pokoje, Dorian Gray se pro sebe usmál. Ubohý Basil! Jak málo tušil o skutečném důvodu! A jak zvláštní bylo, že místo aby byl nucen prozradit vlastní tajemství, podařilo se mu skoro náhodou vyrvat tajemství příteli! Kolik mu to podivné vyznání vysvětlilo! Malířovy absurdní záchvaty žárlivosti, jeho divokou oddanost, jeho přehnané chvalozpěvy, jeho zvláštní zámlky – tomu všemu teď rozuměl

a bylo mu ho líto. Zdálo se mu, že v přátelství tak zbarveném romantikou je cosi tragického.

Povzdechl si a zazvonil. Portrét se musí za každou cenu ukrýt. Takové riziko odhalení už nemohl znovu podstoupit. Bylo od něj šílené, že tu věc nechal byť jen hodinu v pokoji, kam měl přístup kterýkoli z jeho přátel.

Kapitola desátá

Když vstoupil sluha, upřeně se na něj zadíval a uvažoval, jestli ho nenapadlo nahlédnout za zástěnu. Muž byl naprosto netečný a čekal na rozkazy. Dorian si zapálil cigaretu, přešel k zrcadlu a pohlédl do něj. Victorův obličej v něm viděl dokonale. Byl jako klidná maska služebnosti. Nebylo se tu čeho bát. Přesto usoudil, že bude nejlepší mít se na pozoru.

Velmi pomalu mu nařídil, aby vyřídil hospodyni, že s ní chce mluvit, a pak aby zašel k rámaři a požádal ho, ať hned pošle dva své lidi. Zdálo se mu, že když muž odcházel z pokoje, zabloudil pohledem směrem k zástěně. Nebo to byl jen jeho vlastní výmysl?

Za pár okamžiků přispěchala do knihovny paní Leafová, v černých hedvábných šatech a se staromódními nitěnými rukavičkami bez prstů na vrásčitých rukou. Požádal ji o klíč od školní světnice.

„Od staré školní světnice, pane Doriane?“ zvolala. „Ale vždyť je tam plno prachu. Musím to tam dát uklidit a do pořádku, než tam půjdete. Není to pro vaše oči, pane. Opravdu ne.“

„Nechci, aby se tam uklízelo, Leafová. Chci jen ten klíč.“

„Ale pane, budete celý v pavučinách, jestli tam půjdete. Vždyť se tam neotvíralo skoro pět let – od té doby, co umřel milostpán.“

Při zmínce o dědovi sebou trhl. Měl na něj nenávistné vzpomínky. „Na tom nezáleží,“ odpověděl. „Chci se tam prostě podívat, to je všechno. Dejte mi ten klíč.“

„A tady je ten klíč, pane,“ řekla stará paní a roztřesenýma, nejistýma rukama probírala svazek. „Tady je ten klíč. Hned ho sundám ze

svazku. Ale snad se tam nahoru nechcete stěhovat, pane, když se vám tady tak pohodlně bydlí?“

„Ne, ne,“ vykřikl podrážděně. „Děkuju, Leafová. To stačí.“

Ještě chvíli se zdržela a rozpovídala se o nějaké podrobnosti z domácnosti. Povzdechl si a řekl jí, ať to zařídí, jak uzná za nejlepší. Odešla z pokoje celá rozzářená úsměvy.

Jakmile se dveře zavřely, strčil Dorian klíč do kapsy a rozhlédl se po pokoji. Padl mu do oka velký purpurový saténový přehoz, hustě vyšívaný zlatem, nádherná benátská práce z konce sedmnáctého století, kterou jeho děd našel v jednom klášteře u Bologni. Ano, do toho by se ta strašná věc dala zabalit. Možná už často sloužil jako příkrov pro mrtvé. Teď měl skrýt něco, co v sobě mělo vlastní rozklad, horší než rozklad samotné smrti – něco, co bude plodit hrůzy, a přece nikdy nezemře. Čím je červ pro mrtvolu, tím budou jeho hříchy pro malovanou podobu na plátně. Zničí její krásu a vyžerou její půvab. Poskvrní ji a zostudí. A přece ta věc bude žít dál. Bude navždy živá.

Otřásl se a na okamžik zalitoval, že Basilovi neřekl pravý důvod, proč chtěl obraz schovat. Basil by mu pomohl vzdorovat vlivu lorda Henryho i ještě jedovatějším vlivům, které vycházely z jeho vlastní povahy. V lásce, kterou k němu choval – protože to opravdu byla láska –, nebylo nic, co by nebylo ušlechtilé a duchovní. Nebyl to ten pouhý tělesný obdiv ke kráse, který se rodí ze smyslů a umírá, když se smysly unaví. Byla to láska, jakou poznal Michelangelo, a Montaigne, a Winckelmann, a sám Shakespeare. Ano, Basil ho mohl zachránit. Ale teď už bylo pozdě. Minulost se dá vždycky zničit. Dokáže to lítost, popření nebo zapomnění. Budoucnost je však nevyhnutelná. Byly v něm vášně, které si najdou svůj strašlivý průchod, sny, které zhmotní stín svého zla.

Vzal z pohovky velkou purpurovozlatou látku, která ji zakrývala, a s ní v rukou přešel za zástěnu. Byla tvář na plátně odpornější než předtím? Zdálo se mu, že je nezměněná, a přece se jeho odpor k ní je-

ště vystupňoval. Zlaté vlasy, modré oči a rudé rty jako růže – to všechno tam bylo. Změnil se jen výraz. Ten byl ve své krutosti strašný. Jak mělké byly Basilovy výčitky kvůli Sibyl Vaneové ve srovnání s tím, co v něm viděl za odsouzení a pokárání! Jak mělké a jak bezvýznamné! Z plátna na něj hleděla jeho vlastní duše a volala ho na soud. Přelétl ho výraz bolesti a hodil na obraz ten bohatý příkrov. V tu chvíli se ozvalo zaklepání na dveře. Vyšel zpoza zástěny právě ve chvíli, kdy vstoupil sluha.

„Ti lidé jsou tady, pane."

Cítil, že se toho muže musí okamžitě zbavit. Nesmí se dozvědět, kam se obraz odnáší. Bylo v něm něco úskočného a měl přemýšlivé, zrádné oči. Sedl si k psacímu stolu a načmáral lordu Henrymu lístek, v němž ho prosil, aby mu poslal něco ke čtení, a připomínal mu, že se mají večer ve čtvrt na devět sejít.

„Počkejte na odpověď," řekl a podal mu ho, „a ty lidi pošlete sem."

Za dvě tři minuty se ozvalo další zaklepání a vstoupil sám pan Hubbard, proslulý rámař ze South Audley Street, s poněkud hrubě vyhlížejícím mladým pomocníkem. Pan Hubbard byl malý mužík s ruměnou tváří a zrzavými licousy, jehož obdiv k umění značně mírnila zarytá nemajetnost většiny umělců, kteří s ním obchodovali. Svůj krám zpravidla nikdy neopouštěl. Čekal, až lidé přijdou za ním. Pro Doriana Graye však vždycky dělal výjimku. Na Dorianovi bylo něco, co okouzlilo každého. Už jen dívat se na něj bylo potěšením.

„Čím vám mohu posloužit, pane Grayi?" řekl a mnul si tlusté pihovaté ruce. „Řekl jsem si, že si udělám tu čest a přijdu osobně. Zrovna jsem sehnal nádherný rám, pane. Koupil jsem ho v dražbě. Starý florentský. Pochází prý z Fonthillu. Báječně se hodí pro náboženský námět, pane Grayi."

„Je mi moc líto, že jste se obtěžoval sem chodit, pane Hubbarde. Určitě se zastavím a ten rám si prohlédnu – i když o náboženské umění se teď zrovna moc nezajímám –, ale dnes potřebuju jen odnést je-

den obraz do horního patra domu. Je dost těžký, tak mě napadlo požádat vás, jestli byste mi nepůjčil pár svých lidí."

„Vůbec žádné obtěžování, pane Grayi. Jsem rád, když vám mohu jakkoli posloužit. Které umělecké dílo to je, pane?"

„Tohle," odpověděl Dorian a odsunul zástěnu. „Dokážete ho přenést i s pokrývkou, přesně tak, jak je? Nechci, aby se cestou do schodů poškrábal."

„S tím nebude žádný problém, pane," řekl bodrý rámař a s pomocí svého pomocníka se pustil do vyvěšování obrazu z dlouhých mosazných řetězů, na nichž visel. „A kam ho máme odnést, pane Grayi?"

„Ukážu vám cestu, pane Hubbarde, jestli budete tak laskav a půjdete za mnou. Nebo snad bude lepší, když půjdete napřed. Bohužel je to úplně nahoře v domě. Půjdeme hlavním schodištěm, je širší."

Podržel jim dveře, vyšli do haly a začali stoupat. Obraz byl kvůli zdobnému rámu nesmírně objemný, a tak ho Dorian chvílemi chytil, aby jim pomohl, navzdory podlézavým protestům pana Hubbarda, který měl pravou obchodnickou vášnivou nechuť dívat se, jak gentleman dělá něco užitečného.

„To je ale náklad, pane," vydechl mužík, když dorazili na nejvyšší podestu, a utřel si lesknoucí se čelo.

„Obávám se, že je dost těžký," zamumlal Dorian a odemykal dveře do pokoje, který pro něj měl uchovávat podivné tajemství jeho života a skrývat jeho duši před zraky lidí.

Do té místnosti nevkročil přes čtyři roky – vlastně od doby, kdy mu jako malému sloužila za herničku a pak, když trochu povyrostl, za pracovnu. Byl to velký pokoj dobrých proporcí, který dal zvlášť postavit zesnulý lord Kelso pro svého malého vnuka, jehož kvůli jeho podivné podobě s matkou a také z jiných důvodů vždycky nenáviděl a chtěl ho mít od sebe co nejdál. Dorianovi se zdálo, že se tu změnilo jen málo. Stála tu obrovská italská truhla s fantasticky malovanými deskami a zašlými pozlacenými lištami, ve které se jako kluk tak často scho-

vával. Tamhle knihovna ze satinového dřeva plná jeho ohmatanych školních knih s oslími oušky. Na zdi za ní visela stejná otrhaná vlámská tapiserie, na níž vybledlý král a královna hráli v zahradě šachy, zatímco kolem projížděla družina sokolníků s ptáky v kuklách na zápěstích chráněných rukavicemi. Jak dobře si to všechno pamatoval! Když se rozhlížel kolem, vracela se mu každá chvíle jeho osamělého dětství. Vzpomněl si na neposkvrněnou čistotu svého chlapeckého života a připadalo mu strašné, že právě tady má být ten osudný portrét schovaný. Jak málo tušil v těch mrtvých dnech, co všechno ho čeká!

V celém domě však nebylo jiné místo tak bezpečné před zvědavýma očima jako tohle. Klíč měl on a nikdo jiný se sem nedostane. Pod purpurovým příkrovem mohla tvář namalovaná na plátně zezvířečtět, zpustnout a zplugavět. Co na tom záleželo? Nikdo ji nemohl vidět. On sám ji vidět nebude. Proč by měl přihlížet ohavnému rozkladu vlastní duše? Uchoval si mládí – to stačilo. A kromě toho, nemohla by se jeho povaha nakonec přece jen zušlechtit? Nebyl důvod, aby budoucnost byla tak plná hanby. Do jeho života mohla vstoupit nějaká láska, očistit ho a ochránit před hříchy, které se v něm, jak se zdálo, už probouzely v duchu i v těle – před těmi podivnými, nezobrazenými hříchy, jimž právě jejich tajemnost propůjčovala rafinovanost a kouzlo. Možná že jednoho dne z šarlatových citlivých úst ten krutý výraz zmizí a on bude moci ukázat světu mistrovské dílo Basila Hallwarda.

Ne, to nebylo možné. Hodinu po hodině, týden po týdnu ta věc na plátně stárla. Ošklivosti hříchu možná unikne, ale ošklivost stáří ji nemine. Tváře se propadnou nebo ochabnou. Kolem vyhasínajících očí se vplíží žluté vrásky a znetvoří je. Vlasy ztratí lesk, ústa se pootevřou nebo poklesnou, budou hloupá nebo hrubá, jako bývají ústa starců. Přijde vráskitý krk, studené ruce s modrými žilami, zkroucené tělo, jak si to všechno pamatoval u děda, který na něj v dětství býval tak přísný. Obraz se musel schovat. Nedalo se nic dělat.

„Neste ho dovnitř, prosím, pane Hubbarde," řekl unaveně a otočil se. „Promiňte, že jsem vás tak dlouho zdržel. Myslel jsem na něco jiného."

„Rád si vždycky odpočinu, pane Grayi," odpověděl rámař, který pořád ještě lapal po dechu. „Kam ho máme dát, pane?"

„Ach, kamkoli. Tady – tady to bude dobré. Nechci ho věšet. Jen ho opřete o zeď. Děkuju."

„Smím se na to umělecké dílo podívat, pane?"

Dorian sebou trhl. „Nezaujalo by vás, pane Hubbarde," řekl a nespouštěl z muže oči. Cítil, že by byl ochotný vrhnout se na něj a srazit ho k zemi, kdyby se odvážil nadzvednout ten nádherný závěs, který skrýval tajemství jeho života. „Už vás nebudu dál zdržovat. Jsem vám velice zavázán, že jste byl tak laskav a přišel."

„Není zač, není zač, pane Grayi. Pro vás udělám vždycky cokoli, pane." A pan Hubbard dupal dolů po schodech a za ním pomocník, který se ještě ohlédl po Dorianovi s výrazem plachého úžasu ve své hrubé, nehezké tváři. Nikdy neviděl nikoho tak podivuhodného.

Když zvuk jejich kroků utichl, Dorian zamkl dveře a klíč si strčil do kapsy. Teď se cítil v bezpečí. Nikdo se na tu hroznou věc nikdy nepodívá. Jeho hanbu nikdy neuvidí žádné oko kromě jeho vlastního.

Když se vrátil do knihovny, zjistil, že je chvíli po páté a že už přinesli čaj. Na stolku z tmavého voňavého dřeva, hustě vykládaného perletí – byl to dárek od lady Radley, manželky jeho poručníka, hezké dámy, která stonala profesionálně a minulou zimu strávila v Káhiře –, ležel lístek od lorda Henryho a vedle něj kniha vázaná ve žlutém papíře, s lehce natrženou obálkou a zašpiněnými okraji. Na čajovém podnosu bylo položené třetí vydání novin *The Saint James's Gazette*. Bylo zřejmé, že se Victor vrátil. Napadlo ho, jestli nepotkal ty muže v hale, když odcházeli z domu, a nevytáhl z nich, co tu dělali. Obraz mu určitě bude chybět – nepochybně si toho všiml už teď, když prostíral k čaji. Zástěna nebyla vrácená zpátky a na zdi bylo vidět prázdné místo. Mož-

ná ho jednou v noci přistihne, jak se plíží nahoru po schodech a snaží se vypáčit dveře toho pokoje. Mít v domě špeha je strašná věc. Slyšel o boháčích, které celý život vydíral nějaký sluha, protože si přečetl dopis, zaslechl rozhovor, sebral navštívenku s adresou nebo pod polštářem našel zvadlý květ či cár zmačkané krajky.

Povzdechl si, nalil si čaj a otevřel lístek od lorda Henryho. Psal v něm jen, že mu posílá večerník a knihu, která by ho mohla zajímat, a že bude ve čtvrt na devět v klubu. Netečně rozevřel *The Saint James's* a začal jím listovat. Na páté stránce ho zaujala značka červenou tužkou. Upozorňovala na tento odstavec:

VYŠETŘOVÁNÍ SMRTI HEREČKY. – Dnes dopoledne vedl v hostinci U Zvonu na Hoxton Road okresní koroner pan Danby vyšetřování úmrtí Sibyl Vaneové, mladé herečky, která byla nedávno angažována v Královském divadle v Holbornu. Byl vynesen výrok o smrti nešťastnou náhodou. Velký soucit vzbudila matka zesnulé, která byla velmi otřesená během své vlastní výpovědi i během výpovědi doktora Birrella, jenž provedl pitvu zesnulé.

Zamračil se, roztrhl noviny vpůli, přešel přes pokoj a cáry odhodil. Jak to všechno bylo ošklivé! A jak hrozně skutečné dělala ošklivost věci! Trochu se na lorda Henryho zlobil, že mu tu zprávu poslal. A rozhodně bylo hloupé, že ji označil červenou tužkou. Victor si ji mohl přečíst. Ten člověk uměl anglicky víc než dost na to, aby to zvládl.

Možná si ji přečetl a začal něco tušit. A přece, co na tom záleželo? Co měl Dorian Gray společného se smrtí Sibyl Vaneové? Nebylo se čeho bát. Dorian Gray ji nezabil.

Padl mu do oka žlutý svazek, který mu lord Henry poslal. Co je to asi za knihu? Přešel k malému osmibokému stolku barvy perel, který mu vždycky připadal jako dílo nějakých podivných egyptských včel, jež tvoří ve stříbře, vzal knihu, vrhl se do křesla a začal listovat. Za pár minut byl do čtení zabraný. Byla to nejpodivnější kniha, jakou kdy četl. Zdálo se mu, že před ním v nádherných šatech a za jemného zvuku

fléten tiše defilují hříchy světa jako v němohře. Věci, o nichž jen matně snil, se pro něj náhle staly skutečností. Věci, o nichž se mu nikdy ani nesnilo, se mu postupně odhalovaly.

Byl to román bez děje a jen s jedinou postavou, vlastně prostě psychologická studie jistého mladého Pařížana, který strávil život tím, že se v devatenáctém století snažil uskutečnit všechny vášně a způsoby myšlení, které patřily každému století kromě jeho vlastního, a takříkajíc v sobě shrnout rozmanité nálady, jimiž kdy světový duch prošel; přitom pro jejich pouhou umělost miloval odříkání, jež lidé nemoudře nazvali ctností, stejně jako ty přirozené vzpoury, jimž moudří lidé dosud říkají hřích. Styl, jímž byla napsaná, byl onen zvláštní styl posázený drahokamy, zároveň živý i temný, plný *argotu* a archaismů, odborných výrazů a složitých opisů, jaký je typický pro díla některých z nejlepších umělců francouzské školy *symbolistů*. Byly v ní metafory zrůdné jako orchideje a stejně jemných barev. Život smyslů byl popsán slovy mystické filozofie. Člověk chvílemi skoro nevěděl, jestli čte o duchovních extázích nějakého středověkého světce, nebo chorobné zpovědi moderního hříšníka. Byla to jedovatá kniha. Zdálo se, že na jejích stránkách lpí těžká vůně kadidla a kalí mysl. Už pouhá kadence vět, jemná jednotvárnost jejich hudby, tak plné složitých refrénů a důmyslně opakovaných pohybů, vyvolávala v mladíkově mysli, jak přecházel od kapitoly ke kapitole, jakési snění, jakousi nemoc snů, takže si nevšiml, že se den chýlí ke konci a plíží se stíny.

Okny prosvítalo bezmračné měděně zelené nebe, probodnuté jedinou osamělou hvězdou. Četl v jeho bledém světle, dokud to šlo. Pak, když mu komorník několikrát připomněl, jak je pozdě, vstal, odešel do vedlejšího pokoje, položil knihu na malý florentský stolek, který stál vždycky u jeho postele, a začal se oblékat k večeři.

Bylo skoro devět, když dorazil do klubu, kde našel lorda Henryho, jak sedí sám v ranním salonku a tváří se náramně znuděně.

„Moc se omlouvám, Harry,“ zvolal, „ale opravdu je to všechno tvoje vina. Ta kniha, cos mi poslal, mě tak uchvátila, že jsem zapomněl, jak běží čas.“

„Ano, myslel jsem si, že se ti bude líbit,“ odpověděl jeho hostitel a vstal z křesla.

„Neřekl jsem, že se mi líbí, Harry. Řekl jsem, že mě uchvátila. To je velký rozdíl.“

„Ach, na to jsi přišel?“ zamumlal lord Henry. A odešli do jídelny.

Kapitola jedenáctá

Dorian Gray se léta nedokázal z vlivu té knihy vymanit. Nebo by snad bylo přesnější říct, že se z něj nikdy vymanit nesnažil. Dal si z Paříže poslat nejméně devět výtisků prvního vydání na velkém papíře a nechal je svázat v různých barvách, aby se hodily k jeho rozmanitým náladám a k proměnlivým rozmarům povahy, nad níž chvílemi, jak se zdálo, skoro úplně ztratil vládu. Hrdina, ten úžasný mladý Pařížan, v němž se tak podivně mísila romantická a vědecká povaha, se pro něj stal jakýmsi předobrazem sebe sama. A vlastně se mu zdálo, že celá ta kniha obsahuje příběh jeho vlastního života, napsaný dřív, než ho prožil.

V jednom ohledu měl víc štěstí než fantastický hrdina románu. Nikdy nepoznal – a vlastně nikdy neměl důvod poznat – onen poněkud groteskní strach ze zrcadel, z vyleštěných kovových ploch a z klidné vody, který mladého Pařížana přepadl tak brzy v životě a který vyvolal náhlý úpadek krásy, jež kdysi zřejmě bývala tak pozoruhodná. S téměř krutou radostí – a možná že skoro v každé radosti, jako jistě v každé rozkoši, má krutost své místo – čítal Dorian závěrečnou část knihy s jejím opravdu tragickým, i když poněkud přepjatým líčením žalu a zoufalství člověka, který sám ztratil to, čeho si na druhých a na světě nejvíc cenil.

Ta úžasná krása, která tolik uchvátila Basila Hallwarda a kromě něj i mnoho dalších, ho totiž jako by nikdy neopouštěla. Ani ti, kdo o něm slyšeli ty nejhorší věci – a Londýnem se čas od času plížily podivné pověsti o jeho způsobu života a stávaly se klubovými klepy –, nedoká-

zali uvěřit ničemu, co by ho zneuctilo, když ho uviděli. Vypadal vždycky jako někdo, koho se svět ani nedotkl svou skvrnou. Muži, kteří vedli hrubé řeči, zmlkli, když Dorian Gray vstoupil do místnosti. V čistotě jeho tváře bylo něco, co je kárálo. Už jeho pouhá přítomnost jim jako by připomínala nevinnost, kterou sami pošpinili. Divili se, jak mohl někdo tak okouzlující a půvabný jako on uniknout poskvrně doby, která byla zároveň špinavá i smyslná.

Když se vracel domů z některé ze svých tajemných a dlouhých nepřítomností, které vyvolávaly tak podivné dohady mezi těmi, kdo byli jeho přáteli nebo si mysleli, že jimi jsou, často se sám vplížil nahoru do zamčeného pokoje, otevřel dveře klíčem, který teď nikdy neodkládal, a se zrcadlem v ruce stál před portrétem, který od něj namaloval Basil Hallward, a díval se jednou na zlou, stárnoucí tvář na plátně a jednou na krásnou mladou tvář, která se na něj smála z vyleštěného skla. Už sama ostrost toho protikladu zbystřovala jeho pocit rozkoše. Byl čím dál víc zamilovaný do vlastní krásy a čím dál víc ho zajímal rozklad vlastní duše. S úzkostlivou pečlivostí a někdy se zrůdným a strašlivým potěšením zkoumal ohavné rýhy, které brázdily vraštící se čelo nebo se plazily kolem těžkých smyslných úst, a občas uvažoval, co je hroznější, znamení hříchu, nebo znamení stáří. Kladl své bílé ruce vedle hrubých, opuchlých rukou na obraze a usmíval se. Vysmíval se znetvořenému tělu a ochabujícím údům.

Byly ovšem chvíle, v noci, kdy ležel bez spánku ve své jemně provoněné ložnici nebo v ošuntělém pokoji malé hospody se špatnou pověstí nedaleko doků, kam pod falešným jménem a v přestrojení chodíval, a myslel na zkázu, kterou na svou duši přivolal, se soucitem, který byl o to palčivější, že byl čistě sobecký. Takové chvíle však byly vzácné. Ta zvědavost na život, kterou v něm poprvé probudil lord Henry, když spolu seděli v zahradě svého přítele, jako by s každým ukojením rostla. Čím víc věděl, tím víc toužil vědět. Měl šílený hlad, který byl tím nenasytnější, čím víc ho sytil.

A přece nebyl doopravdy lehkomyslný, aspoň ne ve vztahu ke společnosti. Jednou nebo dvakrát za měsíc během zimy a každou středu večer po celou sezónu otvíral svůj krásný dům světu a zval nejslavnější hudebníky své doby, aby okouzlovali jeho hosty divy svého umění. Jeho malé večeře, při jejichž přípravě mu vždycky pomáhal lord Henry, byly proslulé pečlivým výběrem a rozesazením pozvaných stejně jako vybraným vkusem, s jakým byl prostřen stůl, s jemně symfonickým uspořádáním exotických květin, s vyšívanými ubrusy a starožitným zlatým a stříbrným nádobím. Bylo opravdu mnoho těch, zvlášť mezi úplně mladými muži, kteří v Dorianu Grayovi viděli, nebo si namlouvali, že vidí, pravé ztělesnění typu, o němž často snili za svých let v Etonu nebo v Oxfordu – typu, který měl spojovat něco z opravdové vzdělanosti učence se vším půvabem, noblesou a dokonalými způsoby světoobčana. Připadal jim jako jeden z těch, o nichž Dante píše, že se snažili „zdokonalit se uctíváním krásy". Jako Gautier byl jedním z těch, pro něž „viditelný svět existoval".

A pro něj byl zajisté sám život prvním a největším z umění a všechna ostatní umění se zdála být jen přípravou na ně. Móda, díky níž se to, co je opravdu fantastické, na okamžik stává všeobecným, a dandyismus, který je svým způsobem pokusem prosadit naprostou modernost krásy, ho samozřejmě přitahovaly. Jeho způsob oblékání a zvláštní styly, které čas od času přijímal za své, měly výrazný vliv na mladé elegány z plesů v Mayfairu a z oken klubů v Pall Mall, kteří ho napodobovali ve všem, co dělal, a snažili se zopakovat náhodné kouzlo jeho půvabných, i když pro něj jen napůl vážně míněných fintivostí.

Přestože byl totiž až příliš ochoten přijmout postavení, které mu bylo nabídnuto skoro hned, jakmile dosáhl plnoletosti, a dokonce nacházel jemné potěšení v pomyšlení, že by se mohl stát pro Londýn své doby tím, čím kdysi byl pro císařský Řím za Nerona autor Satirikonu, v hloubi srdce chtěl být něčím víc než pouhým arbitrem elegance, s nímž se lidé radí o nošení šperku, uvázání kravaty nebo držení vy-

cházkové hole. Snažil se vypracovat nějaký nový životní řád, který by měl promyšlenou filozofii a uspořádané zásady a jehož nejvyšším naplněním by bylo zduchovnění smyslů.

Uctívání smyslů bylo často, a do značné míry právem, odsuzováno, protože lidé pociťují přirozený instinktivní děs z vášní a vjemů, které se zdají silnější než oni sami a o nichž vědí, že je sdílejí s méně vyspělými formami existence. Dorianu Grayovi se však zdálo, že pravá povaha smyslů nebyla nikdy pochopena a že smysly zůstaly divoké a zvířecí jen proto, že je svět chtěl hladem přinutit k poslušnosti nebo je zabít bolestí, místo aby usiloval o to, udělat z nich prvky nové duchovnosti, jejímž hlavním rysem by byl jemný smysl pro krásu. Když se ohlížel za člověkem, jak putuje dějinami, pronásledoval ho pocit ztráty. Tolik se toho obětovalo! A k tak malému užitku! Byla tu šílená, svévolná odmítnutí, zrůdné podoby sebetrýznění a sebezapírání, jejichž původem byl strach a jejichž výsledkem bylo ponížení nekonečně strašnější než to domnělé ponížení, kterému se lidé ve své nevědomosti snažili uniknout. Příroda se svou podivuhodnou ironií vyháněla poustevníka, aby se živil s divokou zvěří pouště, a samotářovi dávala za společníky polní zvířata.

Ano, měl přijít, jak předpověděl lord Henry, nový hédonismus, který měl znovu stvořit život a zachránit ho před tím drsným, nevzhledným puritánstvím, jež v naší době zažívá podivné obrození. Měl jistě sloužit intelektu, nikdy však neměl přijmout žádnou teorii ani soustavu, která by vyžadovala obětovat jakýkoli způsob vášnivého prožitku. Jeho cílem měl být vlastně sám prožitek, a ne plody prožitku, ať sladké, nebo hořké. O askezi, která smysly umrtvuje, stejně jako o vulgární prostopášnosti, která je otupuje, neměl chtít nic vědět. Měl však naučit člověka soustředit se na okamžiky života, který je sám jen okamžikem.

Málokdo z nás se někdy neprobudil před úsvitem, buď po jedné z těch bezesných nocí, kvůli nimž se do smrti skoro zamilujeme, nebo

po jedné z těch nocí plných hrůzy a znetvořené radosti, kdy komnatami mozku prolétají přízraky strašnější než sama skutečnost, prodchnuté onou živou silou, která číhá ve všem groteskním a která dodává gotickému umění jeho trvalou životnost. To umění je, jak by si člověk mohl představit, zvláště uměním těch, jejichž mysl trápila nemoc snění. Záclonami se postupně vkrádají bílé prsty a zdá se, že se chvějí. Do koutů pokoje se plíží němé stíny v černých fantastických tvarech a krčí se tam. Venku je slyšet, jak se v listí probouzejí ptáci, nebo kroky lidí, kteří vycházejí za prací, nebo vzdech a vzlyk větru, který sestupuje z kopců a bloudí kolem tichého domu, jako by se bál probudit spáče, a přece musí vylákat spánek z jeho purpurové jeskyně. Zvedá se závoj za závojem z tenké šeré gázy, věcem se postupně vracejí jejich tvary a barvy a my sledujeme, jak úsvit znovu tvoří svět podle jeho starodávného vzoru. Bledá zrcadla získávají zpět svůj napodobivý život. Zhaslé svíce stojí tam, kde jsme je nechali, a vedle nich leží napůl rozřezaná kniha, kterou jsme studovali, nebo květina na drátku, kterou jsme měli na plese, nebo dopis, který jsme se báli přečíst nebo který jsme četli až příliš často. Nic se nám nezdá změněné. Z neskutečných nočních stínů se vrací skutečný život, který jsme znali. Musíme v něm pokračovat tam, kde jsme přestali, a zmocňuje se nás strašlivý pocit nutnosti vydávat dál energii v témže únavném koloběhu ustálených zvyků. Nebo nás možná přepadne divoká touha, aby se nám jednoho rána víčka otevřela do světa, který byl ve tmě pro naše potěšení přetvořen nanovo – do světa, v němž by věci měly nové tvary a barvy, byly by jiné nebo by měly jiná tajemství; do světa, v němž by minulost měla jen málo místa nebo žádné, nebo by aspoň nepřežívala v žádné vědomé podobě povinnosti či lítosti. Vždyť i vzpomínka na radost má svou hořkost a vzpomínky na rozkoš svou bolest.

Právě vytváření takových světů se Dorianu Grayovi zdálo pravým cílem života, nebo aspoň jedním z jeho pravých cílů. A když hledal vjemy, které by byly zároveň nové i rozkošné a měly onen prvek podivno-

sti, tak podstatný pro romantiku, často přijímal určité způsoby myšlení, o nichž věděl, že jsou jeho povaze vlastně cizí, oddával se jejich jemnému vlivu, a když pak takříkajíc nasál jejich barvu a ukojil svou intelektuální zvědavost, opouštěl je s tou zvláštní lhostejností, která se nevylučuje se skutečnou vášnivostí povahy a která je podle některých moderních psychologů dokonce často její podmínkou.

Jednou se o něm proslýchalo, že se chystá přestoupit k římskokatolické církvi, a římský obřad ho skutečně vždycky velmi přitahoval. Každodenní mešní oběť, ve skutečnosti hrůznější než všechny oběti antického světa, ho vzrušovala stejně tak svým velkolepým odmítnutím svědectví smyslů jako prapůvodní prostotou svých prvků a věčným patosem lidské tragédie, kterou se snažila symbolizovat. Rád klečel na studené mramorové dlažbě a pozoroval kněze v tuhé dalmatice s květovaným vzorem, jak pomalu a bílýma rukama odhrnuje závoj svatostánku nebo pozvedá vysoko drahokamy zdobenou monstranci v podobě lucerny s tou bledou hostií, o níž by člověk rád věřil, že je občas opravdu „chlebem nebeským“, chlebem andělů, nebo jak oděn do rouch Kristova umučení láme hostii nad kalichem a bije se v prsa za své hříchy. Kouřící kadidelnice, které vážní chlapci v krajkách a šarlatu vyhazovali do vzduchu jako velké pozlacené květy, ho jemně fascinovaly. Když odcházel, díval se s úžasem na černé zpovědnice a toužil sedět v šeru některé z nich a naslouchat mužům a ženám, kteří ošoupanou mřížkou šeptají pravdivý příběh svého života.

Nikdy však neupadl do omylu, že by svůj myšlenkový vývoj zastavil formálním přijetím nějakého vyznání nebo soustavy, nebo že by si spletl dům, v němž se dá bydlet, s hostincem, který se hodí jen k přespání na jednu noc, nebo na pár hodin noci, v níž nesvítí hvězdy a měsíc je v porodních bolestech. Mystika se svou podivuhodnou schopností činit nám obyčejné věci cizími a s jemným antinomismem, který ji jako by vždycky provázel, ho na čas zaujala. Na čas se také přiklonil k materialistickým naukám německého hnutí darwinismu a nacházel

zvláštní potěšení v tom, že vystopoval myšlenky a vášně lidí k nějaké perleťové buňce v mozku nebo k nějakému bílému nervu v těle, a liboval si v představě naprosté závislosti ducha na určitých tělesných podmínkách, chorobných či zdravých, normálních či nemocných. A přece, jak už o něm bylo řečeno, žádná teorie života se mu nezdála mít nějakou důležitost ve srovnání se životem samým. Ostře si uvědomoval, jak neplodné je všechno intelektuální přemítání, když je odtržené od činu a pokusu. Věděl, že smysly mají stejně jako duše svá duchovní tajemství, která mohou odhalit.

A tak se teď zabýval parfémy a tajemstvím jejich výroby, destiloval těžce vonné oleje a pálil voňavé pryskyřice z Orientu. Poznal, že neexistuje žádné hnutí mysli, které by nemělo svůj protějšek ve smyslovém životě, a dal se do zkoumání jejich skutečných vztahů. Uvažoval, co je v kadidle, že člověka naladí mysticky, a v ambře, že rozněcuje vášně, a ve fialkách, že probouzejí vzpomínky na mrtvé lásky, a v pižmu, že kalí mysl, a v čampaku, že zbarvuje obrazotvornost. A často se snažil vypracovat skutečnou psychologii vůní a odhadnout různé vlivy sladce vonících kořenů a provoněných květů obtěžkaných pylem, aromatických balzámů a tmavých, vonných dřev, nardu, po němž se dělá zle, hovenie, která přivádí muže k šílenství, a aloe, o níž se říká, že dokáže z duše vyhnat melancholii.

Jindy se zase úplně oddal hudbě a v dlouhé místnosti s mřížovanými okny, s rumělkovězlatým stropem a stěnami z olivově zeleného laku pořádal podivné koncerty, na nichž šílení cikáni rvali z malých citer divokou hudbu nebo vážní Tunisané v žlutých šálách drnkali na napjaté struny obludných loutn, zatímco zubící se černoši jednotvárně bubnovali na měděné bubny a štíhlí Indové v turbanech, přikrčení na šarlatových rohožích, foukali do dlouhých píšťal z rákosu nebo mosazi a zaklínali – nebo předstírali, že zaklínají – velké kobry s roztaženými kápěmi a strašlivé rohaté zmije. Drsné intervaly a pronikavé disonance barbarské hudby ho chvílemi vzrušovaly, když mu Schuber-

tův půvab, Chopinovy krásné žaly i mocné harmonie samotného Beethovena míjely jeho sluch bez povšimnutí. Shromažďoval ze všech koutů světa ty nejpodivnější nástroje, jaké se daly najít, ať v hrobkách vymřelých národů, nebo u několika málo divokých kmenů, které přežily setkání se západními civilizacemi, a rád se jich dotýkal a zkoušel je. Měl tajemné *jurupari* indiánů od Rio Negra, na které se ženy nesmějí dívat a které dokonce ani mladíci nesmějí spatřit, dokud nepodstoupí půst a bičování, a hliněné džbány Peruánců, které vydávají pronikavé ptačí výkřiky, a flétny z lidských kostí, jaké slyšel v Chile Alfonso de Ovalle, a zvučné zelené jaspisy, které se nacházejí u Cuzca a vydávají tón neobyčejné líbeznosti. Měl malované tykve plné oblázků, které chrastily, když se s nimi zatřáslo; dlouhý mexický *clarin*, do něhož hráč nefouká, ale vdechuje jím vzduch; drsné *ture* amazonských kmenů, na které troubí hlídky, jež celý den sedí ve vysokých stromech, a které je prý slyšet na vzdálenost tří mil; *teponaztli*, které má dva rozechvívané dřevěné jazýčky a bije se do něj paličkami potřenými pružnou pryskyřicí z mléčné šťávy rostlin; aztécké zvonky *yotl*, zavěšené ve shlucích jako hrozny; a obrovský válcový buben potažený kůží velkých hadů, podobný tomu, který viděl Bernal Diaz, když s Cortésem vstoupil do mexického chrámu, a o jehož žalostném zvuku nám zanechal tak živé svědectví. Fantastická povaha těch nástrojů ho uchvacovala a pociťoval zvláštní rozkoš při pomyšlení, že i umění má stejně jako Příroda své zrůdy, věci zvířecího tvaru a s ohavnými hlasy. Po nějaké době ho však omrzely a on sedával v lóži v opeře, buď sám, nebo s lordem Henrym, poslouchal v zaníceném potěšení „Tannhäusera“ a v předehře k tomu velkému uměleckému dílu viděl zpodobení tragédie své vlastní duše.

Jednou se dal do studia drahokamů a na kostýmním plese se objevil jako Anne de Joyeuse, admirál Francie, v šatu pošitém pěti sty šedesáti perlami. Ta záliba ho uchvátila na celá léta a dá se vlastně říct, že ho nikdy neopustila. Často strávil celý den tím, že v pouzdrech znovu

a znovu přerovnával různé kameny, které nasbíral: olivově zelený chryzoberyl, který ve světle lampy zčervená, cymofán s jeho stříbrnou linkou tenkou jako drát, peridot barvy pistácií, růžové a vínově žluté topazy, karbunkly ohnivé šarlatové barvy s chvějivými čtyřcípými hvězdami, plamenně rudé skořicové kameny, oranžové a fialové spinely a ametysty se střídajícími se vrstvami rubínu a safíru. Miloval rudé zlato slunečního kamene, perlovou bělost měsíčního kamene a rozlomenou duhu mléčného opálu. Z Amsterdamu si opatřil tři smaragdy mimořádné velikosti a sytosti barvy a měl tyrkys té nejušlechtilejší staré odrůdy, který mu záviděli všichni znalci.

Objevil také podivuhodné příběhy o drahokamech. V Alfonsově Clericalis Disciplina se mluvilo o hadovi s očima z pravého hyacintu a v romantickém příběhu Alexandrově se psalo, že dobyvatel Emathie našel v údolí Jordánu hady, „jimž na hřbetech rostly obojky z pravých smaragdů“. Filostratos nám vyprávěl, že v mozku draka je drahokam a že „ukázáním zlatých písmen a šarlatového roucha“ lze netvora uvrhnout do kouzelného spánku a zabít. Podle velkého alchymisty Pierra de Boniface činil diamant člověka neviditelným a indický achát mu dával výmluvnost. Karneol tišil hněv, hyacint přivolával spánek a ametyst zaháněl vinné výpary. Granát vyháněl démony a hydropicus zbavoval měsíc jeho barvy. Selenit dorůstal a ubýval s měsícem a na meloceus, který odhaluje zloděje, mohla působit jedině krev kůzlat. Leonardus Camillus viděl bílý kámen vyňatý z mozku čerstvě zabité ropuchy, který byl spolehlivým protijedem. Bezoár, který se nacházel v srdci arabského jelena, byl talisman, jenž dokázal vyléčit mor. V hnízdech arabských ptáků byl aspilates, který podle Démokrita chránil svého nositele před každým nebezpečím ohně.

Král Cejlonu projížděl při korunovačním obřadu městem s velkým rubínem v ruce. Brány paláce kněze Jana byly „zhotoveny ze sardu a byl do nich vsazen roh rohatého hada, aby nikdo nemohl dovnitř vnést jed“. Nad štítem byla „dvě zlatá jablka a v nich dva karbunkly“,

aby zlato zářilo ve dne a karbunkly v noci. V podivném Lodgeově románu Margarita z Ameriky se psalo, že v komnatě královny bylo možné spatřit „všechny cudné dámy světa, vytepané ze stříbra, jak hledí do krásných zrcadel z chryzolitů, karbunklů, safírů a zelených smaragdů“. Marco Polo viděl obyvatele Zipangu vkládat mrtvým do úst růžové perly. Mořská obluda se zamilovala do perly, kterou potápěč přinesl králi Perozovi, zabila zloděje a sedm měsíců truchlila nad její ztrátou. Když Hunové vlákali krále do velké jámy, perlu odhodil – ten příběh vypráví Prokopios – a už nikdy nebyla nalezena, ačkoli za ni císař Anastasios nabízel pět centnýřů zlatých mincí. Král Malabaru ukázal jistému Benátčanovi růženec ze tří set čtyř perel, jednu za každého boha, kterého uctíval.

Když vévoda z Valentinois, syn Alexandra Šestého, navštívil francouzského krále Ludvíka Dvanáctého, byl jeho kůň podle Brantôma ověšen zlatými lístky a jeho čapku zdobily dvojité řady rubínů, z nichž sálalo silné světlo. Karel Anglický jezdil ve třmenech, na nichž viselo čtyři sta dvacet jedna diamantů. Richard Druhý měl kabátec v ceně třiceti tisíc marek, celý posetý balasovými rubíny. Hall popisuje, jak měl Jindřich Osmý cestou do Toweru před svou korunovací na sobě „kazajku z plastického zlata, náprsenku posázenou diamanty a jinými drahými kameny a kolem krku velikou šerpu z velkých balasů“. Oblíbenci Jakuba Prvního nosili smaragdové náušnice ve zlatém filigránu. Eduard Druhý daroval Piersi Gavestonovi zbroj z červeného zlata posázenou hyacinty, obojek ze zlatých růží vykládaných tyrkysy a čepičku posetou perlami. Jindřich Druhý nosil rukavice zdobené drahokamy až po loket a měl sokolnickou rukavici vyšitou dvanácti rubíny a dvaapadesáti velkými orientálními perlami. Vévodský klobouk Karla Smělého, posledního burgundského vévody svého rodu, byl ověšen hruškovitými perlami a posázen safíry.

Jak vybraný býval kdysi život! Jak okázalý ve své nádheře a výzdobě! Už jen číst o přepychu mrtvých bylo podivuhodné.

Pak obrátil pozornost k výšivkám a k tapiseriím, které v chladných síních severních evropských národů zastávaly úlohu fresek. Když se do toho předmětu nořil – a vždycky měl neobyčejnou schopnost nechat se na čas naprosto pohltit čímkoli, do čeho se pustil –, téměř ho zarmoutila úvaha o zkáze, kterou čas přináší krásným a podivuhodným věcem. On sám jí každopádně unikl. Léto střídalo léto, žluté narcisy mnohokrát vykvetly a odkvetly, noci hrůzy opakovaly příběh své hanby, ale on zůstával nezměněn. Žádná zima mu nepoznamenala tvář ani nezkalila jeho květinový pel. Jak jinak tomu bylo s hmotnými věcmi! Kam se poděly? Kde bylo to veliké šafránové roucho, na němž bohové bojovali s obry a které pro potěchu Athény vyšívaly snědé dívky? Kde bylo to obrovské velarium, které dal Nero napnout nad římským Koloseem, ta titánská purpurová plachta, na níž byla zobrazena hvězdná obloha a Apollón řídící vůz tažený bílými oři se zlacenými otěžemi? Toužil spatřit podivuhodné ubrousky zhotovené pro kněze Slunce, na nichž byly vyobrazeny všechny lahůdky a pokrmy, jaké si lze k hostině přát; pohřební plátno krále Chilpericha s jeho třemi sty zlatými včelami; fantastická roucha, která pobuřovala biskupa z Pontu a byla zdobena „lvy, pantery, medvědy, psy, lesy, skalami, lovci – zkrátka vším, co malíř dokáže napodobit z přírody“; a kabátec, který kdysi nosil Karel Orleánský a na jehož rukávech byly vyšity verše písně začínající slovy „Paní, jsem samá radost“. Hudební doprovod slov byl vyveden zlatou nití a každá nota, v té době čtvercového tvaru, byla utvořena ze čtyř perel. Četl o komnatě, kterou v paláci v Remeši připravili pro královnu Johanu Burgundskou; zdobilo ji „tisíc tři sta dvacet jedna vyšívaných papoušků s královým erbem a pět set šedesát jedna motýlů, jejichž křídla byla podobně zdobena erbem královniným, vše provedené zlatem“. Kateřina Medicejská si dala zhotovit smuteční lože z černého sametu posetého půlměsíci a slunci. Jeho závěsy byly z damašku s listovými věnci a girlandami na zlatém a stříbrném podkladu a po okrajích je lemovaly perlové výšivky. Lože stálo

v komnatě, jejíž stěny pokrývaly řady královniných znaků z vystřihovaného černého sametu na stříbrohlavu. Ludvík Čtrnáctý měl ve svých komnatách zlatem vyšívané karyatidy, patnáct stop vysoké. Slavnostní lože polského krále Sobieského bylo ze smyrenského zlatého brokátu a tyrkysy na něm byly vyšity verše z Koránu. Jeho podpěry byly ze zlaceného stříbra, krásně cizelované a bohatě posázené smaltovanými medailony s drahokamy. Lože bylo ukořistěno v tureckém táboře před Vídní a pod chvějivým zlatem jeho nebesů kdysi stávala Mohamedova korouhev.

A tak se celý rok snažil shromáždit ty nejvybranější ukázky tkanin a výšivek, jaké dokázal najít. Pořídil si jemné dillíské mušelíny, krásně protkané zlatými palmetami a posázené duhově třpytivými krovkami brouků; dhácké gázy, kterým se pro jejich průzračnost na Východě říká „tkaný vzduch“, „tekoucí voda“ a „večerní rosa“; podivné vzorované látky z Jávy; složité žluté čínské závěsy; knihy vázané v plavém atlasu nebo ve světle modrém hedvábí a zdobené heraldickými liliemi, ptáky a obrázky; závoje ze síťkové krajky vyšívané uherským stehem; sicilské brokáty a tuhé španělské samety; gruzínské práce se zlacenými mincemi a japonské *fukusy* s jejich zelenavým zlatem a ptáky podivuhodného peří.

Zvláštní vášeň choval také k církevním rouchům, jako ostatně ke všemu, co souviselo s bohoslužbou. V dlouhých cedrových truhlách, které lemovaly západní galerii jeho domu, měl uloženo mnoho vzácných a krásných kusů toho, co je vlastně šatem Kristovy nevěsty, jež musí nosit purpur, drahokamy a jemné plátno, aby skryla své bledé, vyzáblé tělo, sužované utrpením, které sama vyhledává, a zraňované bolestí, kterou si sama působí. Vlastnil nádherný pluviál z karmínového hedvábí a damašku protkaného zlatou nití, zdobený opakujícím se vzorem zlatých granátových jablek zasazených do stylizovaných šestilistých květů, za nimiž byl po obou stranách motiv ananasu vyšitý drobnými perličkami. Ozdobné pásy byly rozděleny do polí se scéna-

mi ze života Panny Marie a na kápi bylo barevným hedvábím vyšito její korunování. Byla to italská práce z patnáctého století. Jiný pluviál byl ze zeleného sametu, vyšitý skupinami akantových listů ve tvaru srdce, z nichž vyrůstaly bílé květy na dlouhých stoncích, jejichž podrobnosti zvýrazňovala stříbrná nit a barevné krystaly. Spona nesla serafínovu hlavu vyšitou plastickým zlatým stehem. Ozdobné pásy byly utkány v kosočtverečném vzoru z červeného a zlatého hedvábí a poseté medailony mnoha svatých a mučedníků, mezi nimiž byl i svatý Šebestián. Měl také kasule z jantarově žlutého hedvábí, z modrého hedvábí a zlatého brokátu, ze žlutého hedvábného damašku a ze zlatohlavu, zdobené výjevy z umučení a ukřižování Krista a vyšité lvy, pávy a jinými symboly; dalmatiky z bílého atlasu a růžového hedvábného damašku, zdobené tulipány, delfíny a heraldickými liliemi; antependia z karmínového sametu a modrého plátna; a mnoho korporálů, kalichových rouch a potních roušek. V mystických obřadech, jimž tyto věci sloužily, bylo cosi, co rozněcovalo jeho obrazotvornost.

Neboť tyto poklady a všechno, co ve svém krásném domě shromažďoval, mu měly být prostředkem zapomnění, cestou, jak na čas uniknout strachu, který mu chvílemi připadal téměř nesnesitelný. Na stěnu osamělé zamčené místnosti, kde strávil tolik ze svého dětství, pověsil vlastníma rukama ten strašný portrét, jehož měnící se rysy mu ukazovaly skutečný úpadek jeho života, a před něj jako závěs zavěsil purpurovozlatý příkrov. Celé týdny tam nechodil, zapomínal na tu ohavnou malovanou věc a znovu nabýval své bezstarostnosti, své podivuhodné radosti ze života, svého vášnivého zaujetí pouhou existencí. Pak se náhle někdy v noci vykradl z domu, zašel na hrozná místa poblíž Blue Gate Fields a zůstával tam den za dnem, dokud ho nevyhnali. Po návratu sedával před obrazem a někdy jím i sám sebou opovrhoval, jindy ho však naplňovala ta pýcha individualismu, která je polovinou půvabu hříchu, a s tajným potěšením se usmíval na znetvořený stín, který musel nést břemeno, jež mělo patřit jemu.

Po několika letech už nesnesl být dlouho mimo Anglii a vzdal se vily v Trouville, kterou sdílel s lordem Henrym, i malého bílého domku obehnaného zdí v Alžíru, kde spolu nejednou strávili zimu. Nesnášel odloučení od obrazu, který byl tak velkou součástí jeho života, a také se bál, že by se za jeho nepřítomnosti mohl někdo dostat do té místnosti, navzdory důmyslným závorám, které dal na dveře připevnit.

Byl si dobře vědom, že by jim to nic neřeklo. Pravda, portrét si i pod vší špínou a ošklivostí tváře uchovával zřetelnou podobu s ním; ale co by se z toho mohli dozvědět? Vysmál by se každému, kdo by se mu pokusil posmívat. Nenamaloval ho přece on. Co mu bylo do toho, jak odporně a hanebně vypadá? I kdyby jim to řekl, uvěřili by mu?

A přece se bál. Někdy, když pobýval na svém velkém sídle v Nottinghamshiru, hostil módní mladé muže svého stavu, kteří byli jeho hlavními společníky, a ohromoval celé hrabství nevázaným přepychem a okázalou nádherou svého způsobu života, náhle hosty opustil a spěchal zpátky do města, aby se přesvědčil, že na dveře nikdo nesahal a že obraz je stále na svém místě. Co kdyby ho někdo ukradl? Už jen ta myšlenka ho naplňovala mrazivou hrůzou. Pak by svět jistě poznal jeho tajemství. Možná ho už tušil.

Neboť i když mnohé okouzloval, nebylo málo těch, kdo mu nedůvěřovali. V jednom klubu ve West Endu, kde ho jeho původ a společenské postavení plně opravňovaly k členství, ho při hlasování málem odmítli, a vyprávělo se, že když ho jednou přítel přivedl do kuřárny klubu Churchill, vévoda z Berwicku a ještě jeden pán okázale vstali a odešli. Když mu bylo přes pětadvacet, začaly o něm kolovat podivné historky. Proslýchalo se, že ho viděli rvát se s cizími námořníky v nějakém pochybném doupěti v odlehlých končinách Whitechapelu a že se stýká se zloději a penězokazci a zná tajemství jejich řemesla. Jeho podivné nepřítomnosti začaly být pověstné, a když se pak znovu objevil ve společnosti, muži si po koutech šeptali, míjeli ho s úšklebkem nebo si ho

měřili chladnýma, pátravýma očima, jako by byli odhodláni odhalit jeho tajemství.

Takových drzostí a pokusů o urážku si samozřejmě nevšímal, a podle mínění většiny lidí byly jeho upřímné, nenucené vystupování, jeho okouzlující chlapecký úsměv a nekonečný půvab toho podivuhodného mládí, které ho jako by nikdy neopouštělo, samy o sobě dostatečnou odpovědí na pomluvy – tak tomu říkali –, jež se o něm šířily. Bylo však nápadné, že někteří z těch, kdo mu byli nejblíž, se mu po čase začali vyhýbat. Ženy, které ho divoce zbožňovaly a kvůli němu se vzepřely veškerému odsudku společnosti a pohrdly konvencemi, bledly hanbou nebo hrůzou, kdykoli Dorian Gray vstoupil do místnosti.

Ty šeptané skandály však v očích mnohých jeho podivné a nebezpečné kouzlo jen zvyšovaly. Jeho velké bohatství mu poskytovalo jistou ochranu. Společnost – přinejmenším ta civilizovaná – nikdy příliš ochotně nevěří ničemu, co by škodilo těm, kdo jsou zároveň bohatí a okouzlující. Instinktivně cítí, že způsoby jsou důležitější než mravy, a podle jejího mínění má ta nejvyšší počestnost mnohem menší cenu než dobrý šéfkuchař. A koneckonců je to velmi chabá útěcha, když vám někdo řekne, že muž, který vás pohostil špatnou večeří nebo mizerným vínem, je v soukromém životě bezúhonný. Ani kardinální ctnosti nemohou vyvážit napůl vystydlé předkrmy, jak jednou poznamenal lord Henry v debatě na toto téma, a pro jeho názor možná leccos mluví. Pravidla dobré společnosti totiž jsou, nebo by měla být, stejná jako pravidla umění. Forma je pro ni naprosto nezbytná. Měla by mít důstojnost obřadu i jeho neskutečnost a spojovat neupřímnou povahu romantické hry s vtipem a krásou, díky nimž nás takové hry tolik těší. Je neupřímnost tak strašná věc? Myslím, že ne. Je to jen způsob, jak můžeme znásobit své osobnosti.

Takový byl každopádně názor Doriana Graye. Žasl nad povrchní psychologií těch, kdo si lidské já představují jako něco jednoduchého, trvalého, spolehlivého a jednotné podstaty. Pro něj byl člověk bytostí

s nesčetnými životy a nesčetnými pocity, složitým, mnohotvárným tvorem, který v sobě nese podivná dědictví myšlenek a vášní a jehož samo tělo je nakaženo obludnými chorobami mrtvých. Rád se procházel strohou, chladnou obrazárnou svého venkovského sídla a prohlížel si portréty těch, jejichž krev mu kolovala v žilách. Tady byl Philip Herbert, o němž Francis Osborne ve svých Pamětech o vládě královny Alžběty a krále Jakuba píše, že „byl u dvora hýčkán pro svou krásnou tvář, která mu dlouho nevydržela". Nežil snad on sám někdy život mladého Herberta? Nepřecházel snad nějaký podivný jedovatý zárodek z těla do těla, až se dostal do toho jeho? Nebyl to nějaký mlhavý pocit té zmařené krásy, co ho tak náhle a téměř bez příčiny přimělo vyslovit v ateliéru Basila Hallwarda tu šílenou prosbu, která tak změnila jeho život? Tady stál v červeném kabátci vyšívaném zlatem, v kazajce posázené drahokamy, v okruží a manžetách se zlacenými okraji sir Anthony Sherard a u nohou mu ležela navršená stříbročerná zbroj. Co odkázal tento muž? Zanechal mu milenec Giovanny Neapolské nějaké dědictví hříchu a hanby? Byly jeho vlastní činy jen sny, které se ten mrtvý neodvážil uskutečnit? Tady se z blednoucího plátna usmívala lady Elizabeth Devereux v gázovém čepci, s náprsenkou vyšívanou perlami a s růžovými prostřihávanými rukávy. V pravé ruce držela květinu a levou svírala smaltovaný náhrdelník z bílých a damascénských růží. Na stolku vedle ní ležela mandolína a jablko. Na malých špičatých střevíčcích měla velké zelené rozety. Znal její život i podivné historky, které se vyprávěly o jejích milencích. Měl v sobě něco z její povahy? Ty oválné oči s těžkými víčky jako by si ho zvědavě prohlížely. A co George Willoughby s napudrovanými vlasy a fantastickými muškami? Jak zle vypadal! Tvář měl zachmuřenou a snědou a smyslné rty jako by se mu kroutily pohrdáním. Přes hubené žluté ruce, tak přetížené prsteny, splývaly jemné krajkové volánky. Byl to švihák osmnáctého století a v mládí přítel lorda Ferrarse. A co druhý lord Beckenham, společník prince regenta v jeho nejdivočejších dnech a jeden ze

svědků princova tajného sňatku s paní Fitzherbertovou? Jak byl pyšný a krásný se svými kaštanovými kadeřemi a drzým postojem! Jaké vášně odkázal? Svět ho pokládal za bezectného. Vedl orgie v Carlton House. Na prsou se mu třpytila hvězda Podvazkového řádu. Vedle něj visel portrét jeho ženy, bledé ženy s úzkými rty, oděné v černém. I její krev se v něm hýbala. Jak podivné to všechno bylo! A jeho matka s tváří lady Hamilton a vlhkými, vínem potřísněnými rty – věděl, co zdědil po ní. Zdědil po ní svou krásu a svou vášeň pro krásu druhých. Smála se na něj ve volném šatu bakchantky. Ve vlasech měla révové listí. Z poháru, který držela, přetékal purpur. Inkarnát malby povadl, ale oči byly stále podivuhodné svou hloubkou a jasem barvy. Jako by ho sledovaly, kamkoli šel.

A přece měl člověk předky i v literatuře, nejen ve vlastním rodu, a mnozí z nich mu byli možná typem i povahou bližší a jejich vlivu si byl rozhodně jasněji vědom. Byly chvíle, kdy se Dorianu Grayovi zdálo, že celé dějiny jsou jen záznamem jeho vlastního života – ne tak, jak ho prožil v činech a okolnostech, ale jak mu ho vytvořila jeho obrazotvornost, jak existoval v jeho mozku a v jeho vášních. Cítil, že je všechny znal, ty podivné, strašné postavy, které prošly jevištěm světa a učinily hřích tak podivuhodným a zlo tak rafinovaným. Zdálo se mu, že jejich životy byly jakýmsi tajemným způsobem jeho vlastní.

Hrdina toho podivuhodného románu, který tolik ovlivnil jeho život, tuto zvláštní představu sám znal. V sedmé kapitole vypráví, jak – ověnčen vavřínem, aby ho nezasáhl blesk – sedával jako Tiberius v zahradě na Capri a četl hanebné knihy Elefantidy, zatímco se kolem něj naparovali trpaslíci a pávi a flétnista se posmíval tomu, kdo houpal kadidelnicí; jak jako Caligula hýřil se žokeji v zelených košilích v jejich stájích a večeřel ze slonovinových jeslí s koněm, jehož čelo zdobila čelenka z drahokamů; jak jako Domitianus bloudil chodbou lemovanou mramorovými zrcadly, vyčerpanýma očima se rozhlížel po odrazu dýky, která měla ukončit jeho dny, a byl chorý tou nudou, tím straš-

ným omrzením životem, které přichází na ty, jimž život nic neodpírá; jak čirým smaragdem hleděl na rudá jatka v cirku a pak se dal v nosítkách z perel a purpuru, tažených mezky se stříbrnými podkovami, nést Ulicí granátových jablek do Zlatého domu a slyšel, jak lidé provolávají Nerona Caesara, když jimi procházel; a jak si jako Elagabal maloval tvář barvami, předl na přeslici mezi ženami, přivezl z Kartága Lunu a dal ji v mystickém sňatku Slunci.

Dorian tu fantastickou kapitolu čítal znovu a znovu, stejně jako dvě kapitoly bezprostředně následující, v nichž byly jako na nějakých podivných tapiseriích nebo umně zhotovených emailech vyobrazeny strašné a krásné podoby těch, z nichž neřest, krev a únava udělaly netvory nebo šílence: Filippo, vévoda milánský, který zabil svou ženu a natřel jí rty šarlatovým jedem, aby její milenec sál smrt z mrtvé věci, kterou laskal; Benátčan Pietro Barbi, známý jako Pavel Druhý, který se ve své ješitnosti snažil přijmout jméno Formosus a jehož tiára v ceně dvou set tisíc florinů byla koupena za cenu strašného hříchu; Gian Maria Visconti, který štval psy na živé lidi a jehož zavražděné tělo zasypala růžemi nevěstka, jež ho milovala; Borgia na bílém koni, vedle něhož jel Bratrovrah a jehož plášť byl potřísněn Perottovou krví; Pietro Riario, mladý kardinál a arcibiskup florentský, dítě a miláček Sixta Čtvrtého, jehož krása se vyrovnala jen jeho zhýralosti a který přijal Leonoru Aragonskou v pavilonu z bílého a karmínového hedvábí, plném nymf a kentaurů, a dal pozlatit chlapce, aby při hostině posluhoval jako Ganymédés nebo Hylás; Ezzelin, jehož melancholii dokázala vyléčit jen podívaná na smrt a který vášnivě miloval rudou krev, jako jiní milují rudé víno – podle pověsti syn ďáblův a muž, který při hře v kostky ošidil vlastního otce, když s ním hrál o svou duši; Giambattista Cibo, který si posměšně zvolil jméno Inocenc a do jehož ztuhlých žil vlil židovský lékař krev tří chlapců; Sigismondo Malatesta, milenec Isotty a pán Rimini, jehož podobizna byla v Římě spálena jako podobizna nepřítele Boha i lidí, který uškrtil Polyssenu ubrouskem, podal

Ginevře d'Este jed ve smaragdovém poháru a na počest hanebné vášně postavil pohanský chrám pro křesťanské bohoslužby; Karel Šestý, který tak šíleně zbožňoval ženu svého bratra, že ho malomocný varoval před šílenstvím, jež na něj přicházelo, a kterého, když mu mozek onemocněl a zpodivněl, dokázaly uklidnit jen saracénské karty s obrazy lásky, smrti a šílenství; a v lemovaném kabátci, v čapce posázené drahokamy a s kadeřemi jako akantové listy Grifonetto Baglioni, který zabil Astorra i s jeho nevěstou a Simonetta i s jeho pážetem a jehož spanilost byla taková, že když umíral na žlutém náměstí v Perugii, ti, kdo ho nenáviděli, nemohli jinak než plakat, a Atalanta, která ho proklela, mu požehnala.

Ve všech byla jakási strašná přitažlivost. Vídal je v noci a ve dne mu znepokojovali obrazotvornost. Renesance znala podivné způsoby travičství – otrávení přilbou a zapálenou pochodní, vyšívanou rukavicí a vějířem posázeným drahokamy, zlacenou vonnou kuličkou a jantarovým řetězem. Dorian Gray byl otráven knihou. Byly chvíle, kdy na zlo pohlížel jen jako na prostředek, jímž mohl uskutečnit svou představu krásy.

Kapitola dvanáctá

Bylo to devátého listopadu, v předvečer jeho osmatřicátých narozenin, jak si později často vybavoval.

Kolem jedenácté se vracel pěšky domů od lorda Henryho, u něhož byl na večeři, zachumlaný do těžkých kožešin, protože noc byla studená a mlhavá. Na rohu Grosvenor Square a South Audley Street ho v mlze minul nějaký muž, šel velmi rychle a měl vyhrnutý límec šedého cestovního pláště. V ruce nesl brašnu. Dorian ho poznal. Byl to Basil Hallward. Zmocnil se ho podivný strach, který si nedokázal vysvětlit. Nedal najevo, že ho poznal, a rychle pokračoval směrem ke svému domu.

Hallward ho však zahlédl. Dorian slyšel, jak se nejdřív na chodníku zastavil a pak za ním spěchá. Za pár okamžiků mu položil ruku na paži.

„Doriane! To je ale neobyčejné štěstí! Čekám na tebe v tvé knihovně už od devíti. Nakonec jsem se nad tvým unaveným sluhou slitoval a řekl mu, ať jde spát, když mě vyprovázel. Jedu půlnočním vlakem do Paříže a moc jsem tě chtěl ještě před odjezdem vidět. Když jsi mě míjel, myslel jsem si, že jsi to ty, nebo spíš tvůj kožich. Ale nebyl jsem si úplně jistý. Ty jsi mě nepoznal?“

„V téhle mlze, drahý Basile? Vždyť já nepoznávám ani Grosvenor Square. Myslím, že můj dům je někde tady, ale vůbec si tím nejsem jistý. Je mi líto, že odjíždíš, neviděl jsem tě celou věčnost. Ale brzy se asi vrátíš?“

„Ne, budu pryč z Anglie půl roku. Chci si v Paříži najmout ateliér a zavřít se v něm, dokud nedokončím jeden velký obraz, který mám v hlavě. Ale nechtěl jsem mluvit o sobě. Tady jsou tvoje dveře. Pusť mě na chvilku dovnitř. Musím ti něco říct."

„Bude mi potěšením. Ale neujede ti vlak?" řekl líně Dorian Gray, vystoupil po schodech a odemkl dveře svým klíčem.

Světlo lampy se prodíralo mlhou a Hallward se podíval na hodinky. „Mám spoustu času," odpověděl. „Vlak jede až ve čtvrt na jednu a teprve teď je jedenáct. Vlastně jsem byl zrovna na cestě do klubu, abych tě tam hledal, když jsem tě potkal. Se zavazadly se totiž nezdržím, těžké věci jsem poslal napřed. Všechno, co mám s sebou, je v téhle brašně, a na nádraží Victoria se snadno dostanu za dvacet minut."

Dorian se na něj podíval a usmál se. „Tak takhle cestuje módní malíř! S obyčejnou cestovní brašnou a v cestovním plášti! Pojď dál, nebo nám mlha vleze do domu. A dej pozor, ať nemluvíš o ničem vážném. Dnes už není nic vážné. Přinejmenším by nemělo být."

Hallward při vstupu zavrtěl hlavou a následoval Doriana do knihovny. Ve velkém otevřeném krbu jasně plápolal oheň z polen. Lampy byly rozsvícené a na malém intarzovaném stolku stál otevřený holandský stříbrný kabaret s likéry, několik sifonů se sodovkou a velké sklenice z broušeného skla.

„Vidíš, tvůj sluha se postaral, abych se tu cítil jako doma, Doriane. Dal mi všechno, co jsem chtěl, včetně tvých nejlepších cigaret se zlatým náustkem. Je to nesmírně pohostinná bytost. Mám ho mnohem radši než toho Francouze, kterého jsi míval dřív. Mimochodem, co se s tím Francouzem stalo?"

Dorian pokrčil rameny. „Myslím, že si vzal komornou lady Radley a zařídil jí v Paříži salon jako anglické švadleně. Slyšel jsem, že *anglomanie* je tam teď velmi v módě. Od Francouzů je to dost hloupé, nemyslíš? Ale – víš co? – nebyl to vůbec špatný sluha. Nikdy jsem ho neměl rád, ale stěžovat jsem si neměl na co. Člověk si často namlouvá

úplně nesmyslné věci. Byl mi opravdu velmi oddaný a zdálo se, že ho mrzí, že odchází. Dáš si ještě koňak se sodou? Nebo bys chtěl rýnské se seltrovkou? Já si vždycky dávám rýnské se seltrovkou. Ve vedlejším pokoji určitě nějaké bude."

„Děkuju, už si nic nedám," řekl malíř, sundal si čepici a plášť a hodil je na brašnu, kterou si postavil do kouta. „A teď, můj milý, s tebou chci mluvit vážně. Nemrač se tak. Tím mi to jen hodně ztěžuješ."

„Oč vlastně jde?" zvolal Dorian svým mrzutým způsobem a rozvalil se na pohovce. „Doufám, že ne o mě. Dnes večer už mám sám sebe dost. Nejradši bych byl někdo jiný."

„Jde právě o tebe," odpověděl Hallward svým vážným, hlubokým hlasem, „a musím ti to říct. Zdržím tě jen půl hodiny."

Dorian si povzdechl a zapálil si cigaretu. „Půl hodiny!" zamumlal.

„Tolik po tobě zase nechci, Doriane, a mluvím jen a jen kvůli tobě. Myslím, že bys měl vědět, že se o tobě v Londýně říkají ty nejstrašnější věci."

„Nechci o nich nic vědět. Skandály o jiných lidech zbožňuju, ale skandály o mně samém mě nezajímají. Chybí jim kouzlo novosti."

„Musí tě zajímat, Doriane. Každému gentlemanovi záleží na dobrém jménu. Nechceš přece, aby o tobě lidé mluvili jako o někom odporném a zkaženém. Samozřejmě máš své postavení, své bohatství a všechno, co k tomu patří. Ale postavení a bohatství nejsou všechno. Pozor, já těm řečem vůbec nevěřím. Přinejmenším jim nedokážu věřit, když tě vidím. Hřích je něco, co se člověku vepíše do tváře. Nedá se skrýt. Lidé občas mluví o tajných neřestech. Nic takového neexistuje. Má-li nějaký ubožák neřest, projeví se ve vráskách kolem jeho úst, v poklesu jeho víček, dokonce i ve tvaru jeho rukou. Loni za mnou přišel kdosi – jméno neřeknu, ale znáš ho – a chtěl, abych ho namaloval. Nikdy předtím jsem ho neviděl a tehdy jsem o něm ještě nic neslyšel, i když od té doby jsem slyšel dost. Nabídl přemrštěnou cenu. Odmítl jsem ho. Na tvaru jeho prstů bylo něco, co mi bylo odporné. Teď vím,

že jsem se v tom, co jsem si o něm myslel, vůbec nemýlil. Jeho život je strašný. Ale ty, Doriane, s tou svou čistou, jasnou, nevinnou tváří a s tím svým podivuhodným, ničím nezkaleným mládím – o tobě nedokážu uvěřit ničemu zlému. A přece tě vídám velmi zřídka, do ateliéru už nikdy nepřijdeš, a když jsem od tebe daleko a slyším všechny ty ohavnosti, které si o tobě lidé šeptají, nevím, co na to říct. Jak to, Doriane, že muž jako vévoda z Berwicku odejde z klubovní místnosti, jakmile do ní vstoupíš? Jak to, že tolik londýnských gentlemanů k tobě nechce chodit ani tě zvát k sobě? Býval jsi přítel lorda Staveleyho. Minulý týden jsem se s ním setkal na večeři. Řeč náhodou přišla na tebe, v souvislosti s miniaturami, které jsi zapůjčil na výstavu v galerii Dudley. Staveley ohrnul ret a řekl, že máš možná ten nejuměleckější vkus, ale že jsi muž, se kterým by se žádná dívka čisté mysli neměla seznámit a se kterým by žádná počestná žena neměla sedět v jedné místnosti. Připomněl jsem mu, že jsem tvůj přítel, a zeptal se ho, co tím myslí. Řekl mi to. Řekl mi to přímo, přede všemi. Bylo to hrozné! Proč je tvoje přátelství pro mladé muže tak osudné? Byl tu ten nešťastný chlapec od gardy, který spáchal sebevraždu. Byl jsi jeho velký přítel. Byl tu sir Henry Ashton, který musel opustit Anglii s pošpiněným jménem. Byli jste nerozluční. A co Adrian Singleton a jeho strašný konec? A co jediný syn lorda Kenta a jeho kariéra? Včera jsem potkal jeho otce v Saint James's Street. Vypadal zlomený hanbou a žalem. A co mladý vévoda z Perthu? Jaký život teď vede? Který gentleman by se s ním stýkal?"

„Přestaň, Basile. Mluvíš o věcech, o kterých nic nevíš," řekl Dorian Gray, kousl se do rtu a v hlase mu zaznělo nekonečné opovržení. „Ptáš se mě, proč Berwick odchází z místnosti, když do ní vejdu. Je to proto, že já vím všechno o jeho životě, ne proto, že on by věděl něco o mém. S takovou krví, jakou má v žilách, jak by mohl mít čistý štít? Ptáš se mě na Henryho Ashtona a mladého Pertha. Naučil jsem snad jednoho jeho neřestem a druhého jeho zhýralosti? Když si Kentův hloupý syn vezme

ženu z ulice, co je mi do toho? Když Adrian Singleton napíše na směnku jméno svého přítele, copak jsem jeho strážce? Vím, jak se v Anglii klábosí. Střední vrstvy vystavují na odiv své mravní předsudky nad svými přecpanými stoly a šeptají si o tom, čemu říkají prostopášnost lepších lidí, aby mohly předstírat, že patří do vybrané společnosti a jsou v důvěrném styku s těmi, které pomlouvají. V téhle zemi stačí, aby muž vynikal a měl rozum, a hned se proti němu rozvážou všechny sprosté jazyky. A jaké životy vedou sami ti lidé, kteří ze sebe dělají mravné? Můj milý, zapomínáš, že jsme v rodné zemi pokrytců."

„Doriane," zvolal Hallward, „o to nejde. Vím, že Anglie je dost zlá a že anglická společnost je úplně zvrácená. Právě proto chci, abys ty byl dobrý. A ty jsi dobrý nebyl. Člověk má právo soudit muže podle toho, jak působí na své přátele. Ti tvoji jako by ztráceli všechen smysl pro čest, pro dobro, pro čistotu. Naplnil jsi je šílenou touhou po rozkoši. Klesli až na dno. Ty jsi je tam dovedl. Ano, ty jsi je tam dovedl, a přesto se dokážeš usmívat, jako se usmíváš teď. A je za tím ještě něco horšího. Vím, že jste s Harrym nerozluční. Už jen proto, když ne z jiného důvodu, jsi neměl jméno jeho sestry vláčet po všech ústech."

„Dej si pozor, Basile. Zacházíš příliš daleko."

„Musím mluvit a ty musíš poslouchat. Budeš poslouchat. Když ses seznámil s lady Gwendolen, nedotkl se jí ani závan skandálu. Je dnes v Londýně jediná slušná žena, která by s ní jela kočárem do parku? Vždyť jí ani nedovolí žít s vlastními dětmi. A pak jsou tu další historky – historky, že tě viděli, jak se za úsvitu vykrádáš z hrozných domů a v přestrojení se plížíš do nejodpornějších londýnských doupat. Je to pravda? Může to být pravda? Když jsem je slyšel poprvé, smál jsem se. Teď je slyším a mrazí mě z nich. A co tvé venkovské sídlo a život, který se tam vede? Doriane, ty nevíš, co se o tobě říká. Nebudu ti tvrdit, že ti nechci kázat. Pamatuju si, jak Harry jednou řekl, že každý, kdo si na chvíli hraje na kaplana amatéra, začne vždycky právě tímhle a pak své slovo poruší. Já ti kázat chci. Chci, abys vedl takový život, aby si tě svět

vážil. Chci, abys měl čisté jméno a bezúhonnou minulost. Chci, aby ses zbavil těch strašných lidí, se kterými se stýkáš. Nekrč tak rameny. Nebuď tak lhostejný. Máš podivuhodný vliv. Ať slouží dobru, ne zlu. Říká se, že zkazíš každého, s kým se sblížíš, a že stačí, abys vstoupil do domu, a nějaká hanba ho stihne. Nevím, jestli je to tak, nebo ne. Jak bych to mohl vědět? Ale říká se to o tobě. Slyším věci, o kterých se zdá nemožné pochybovat. Lord Gloucester patřil v Oxfordu k mým nejlepším přátelům. Ukázal mi dopis, který mu napsala jeho žena, když umírala sama ve své vile v Mentonu. Tvé jméno bylo zapleteno do toho nejstrašnějšího vyznání, jaké jsem kdy četl. Řekl jsem mu, že je to absurdní – že tě dokonale znám a že něčeho takového nejsi schopen. Znám tě? Znám tě vůbec? Než bych na to mohl odpovědět, musel bych vidět tvou duši."

„Vidět mou duši!" zamumlal Dorian Gray, vyskočil z pohovky a strachy téměř zbělel.

„Ano," odpověděl Hallward vážně a v hlase mu zněl hluboký smutek, „vidět tvou duši. Ale to dokáže jen Bůh."

Z mladšího muže vytryskl hořký, posměšný smích. „Uvidíš ji sám, ještě dnes večer!" zvolal a popadl ze stolu lampu. „Pojď, je to dílo tvých rukou. Proč by ses na ně neměl podívat? Potom to můžeš celému světu vyprávět, jestli budeš chtít. Nikdo by ti nevěřil. A kdyby ti uvěřili, měli by mě o to radši. Znám tuhle dobu líp než ty, i když o ní tak únavně tlacháš. Pojď, říkám ti. Dost ses navykládal o zkaženosti. Teď ji uvidíš tváří v tvář."

V každém jeho slově byla šílená pýcha. Dupl nohou o zem tím svým chlapecky drzým způsobem. Pocítil strašlivou radost při pomyšlení, že někdo další bude sdílet jeho tajemství a že muž, který namaloval portrét, z něhož vzešla všechna jeho hanba, ponese po zbytek života břímě ohavné vzpomínky na to, co způsobil.

„Ano," pokračoval, přistoupil k němu blíž a upřeně se mu díval do přísných očí, „ukážu ti svou duši. Uvidíš to, o čem si myslíš, že to

může vidět jen Bůh.“

Hallward ucouvl. „To je rouhání, Doriane!“ zvolal. „Takové věci nesmíš říkat. Jsou hrozné a nic neznamenají.“

„Myslíš?“ Znovu se zasmál.

„Vím to. A co jsem ti dnes večer řekl, řekl jsem pro tvé dobro. Víš, že jsem ti byl vždycky věrným přítelem.“

„Nesahej na mě. Dořekni, co mi chceš říct.“

Malířovou tváří projel zkřivený záblesk bolesti. Na okamžik se odmlčel a zmocnil se ho divoký soucit. Jakým právem se vlastně vměšoval do života Doriana Graye? Jestliže udělal byť jen desetinu toho, co se o něm povídá, jak musel trpět! Pak se narovnal, přešel ke krbu a stál tam a díval se na hořící polena s popelem jako jinovatka a s pulzujícími jádry plamenů.

„Čekám, Basile,“ řekl mladík tvrdým, jasným hlasem.

Otočil se. „Chci ti říct tohle,“ zvolal. „Musíš mi nějak odpovědět na ta hrozná obvinění, která se proti tobě vznášejí. Když mi řekneš, že od začátku do konce nejsou ani trochu pravdivá, uvěřím ti. Popři je, Doriane, popři je! Copak nevidíš, čím procházím? Můj Bože! Neříkej mi, že jsi zlý, zkažený a hanebný.“

Dorian Gray se usmál. Rty se mu zkroutily pohrdáním. „Pojď nahoru, Basile,“ řekl tiše. „Vedu si deník svého života den po dni a ten nikdy neopouští místnost, kde se píše. Ukážu ti ho, když půjdeš se mnou.“

„Půjdu s tebou, Doriane, když si to přeješ. Vidím, že mi ujel vlak. Na tom nezáleží. Můžu jet zítra. Ale nechtěj po mně, abych dnes večer něco četl. Chci jen přímou odpověď na svou otázku.“

„Tu dostaneš nahoře. Tady bych ti ji dát nemohl. Číst nebudeš dlouho.“

Kapitola třináctá

Vyšel z pokoje a začal stoupat po schodech, Basil Hallward těsně za ním. Šli tiše, jak lidé v noci instinktivně chodí. Lampa vrhala na stěnu a schodiště fantastické stíny. Zvedal se vítr a některá okna drnčela.

Když došli na horní odpočívadlo, postavil Dorian lampu na podlahu, vytáhl klíč a otočil jím v zámku. „Trváš na tom, že to chceš vědět, Basile?“ zeptal se tlumeně.

„Ano.“

„To mě těší,“ odpověděl s úsměvem. Pak poněkud příkře dodal: „Jsi jediný člověk na světě, který má právo vědět o mně všechno. Měl jsi s mým životem víc společného, než si myslíš.“ Zvedl lampu, otevřel dveře a vešel. Ovanul je studený proud vzduchu a světlo na okamžik vyšlehlo kalně oranžovým plamenem. Otřásl se. „Zavři za sebou dveře,“ zašeptal a postavil lampu na stůl.

Hallward se rozhlížel kolem sebe s nechápavým výrazem. Pokoj vypadal, jako by v něm léta nikdo nebydlel. Vybledlá vlámská tapiserie, obraz zakrytý závěsem, stará italská truhla a téměř prázdná knihovna – kromě židle a stolu to bylo zřejmě všechno, co tu bylo. Když Dorian Gray zapaloval napůl dohořelou svíčku, která stála na krbové římse, Hallward viděl, že všechno je pokryté prachem a koberec je děravý. Za obložením se se šramotem prohnala myš. Bylo tu cítit vlhkou plíseň.

„Ty si tedy myslíš, že duši vidí jen Bůh, Basile? Odhrň ten závěs a uvidíš mou.“

Hlas, který to pronesl, byl chladný a krutý. „Ty ses zbláznil, Doriane, nebo hraješ divadlo,“ zamumlal Hallward a zamračil se.

„Nechceš? Tak to musím udělat sám," řekl mladík, strhl závěs z tyče a hodil ho na zem.

Z malířových rtů se vydral výkřik hrůzy, když v šeru uviděl, jak se na něj z plátna šklebí ta ohavná tvář. V jejím výrazu bylo něco, co ho naplnilo odporem a hnusem. Proboha! Díval se do vlastní tváře Doriana Graye! Ta hrůza, ať byla čímkoli, ještě docela nezničila onu podivuhodnou krásu. V řídnoucích vlasech zůstalo ještě trochu zlata a na smyslných ústech trochu šarlatu. Zkalené oči si uchovaly cosi z půvabu své modři, ušlechtilé křivky ještě úplně nezmizely z jemně vykroužených chřípí a z modelovaného hrdla. Ano, byl to Dorian sám. Ale kdo to udělal? Zdálo se mu, že poznává vlastní rukopis štětce, a rám navrhl on sám. Ta představa byla zrůdná, a přece se bál. Popadl zapálenou svíčku a posvítil na obraz. V levém rohu stálo jeho vlastní jméno, vyvedené dlouhými písmeny zářivého rumělkového odstínu.

Byla to nějaká hnusná parodie, nějaká hanebná, nízká satira. Tohle nikdy nenamaloval. A přece to byl jeho obraz. Věděl to a měl pocit, jako by se mu krev v jediném okamžiku proměnila z ohně v líný led. Jeho vlastní obraz! Co to znamená? Proč se změnil? Otočil se a podíval se na Doriana Graye očima nemocného člověka. Ústa mu cukala a vyprahlý jazyk jako by nedokázal vyslovit ani slovo. Přejel si rukou po čele. Bylo zvlhlé lepkavým potem.

Mladík se opíral o krbovou římsu a pozoroval ho s tím zvláštním výrazem, jaký člověk vídá ve tvářích lidí zaujatých divadelní hrou, v níž hraje nějaký velký umělec. Nebyl v něm skutečný žal ani skutečná radost. Byla v něm jen vášeň diváka a v očích snad záblesk triumfu. Vytáhl si z knoflíkové dírky květinu a čichal k ní, nebo to aspoň předstíral.

„Co to má znamenat?" vykřikl konečně Hallward. Vlastní hlas mu v uších zněl pronikavě a cize.

„Před lety, když jsem byl ještě chlapec," řekl Dorian Gray a rozmačkal květinu v dlani, „ses se mnou seznámil, lichotil mi a naučil mě být

ješitný na svou krásu. Jednoho dne jsi mě představil svému příteli, který mi vysvětlil zázrak mládí, a ty jsi dokončil můj portrét, který mi odhalil zázrak krásy. V jedné šílené chvíli, o které ani teď nevím, jestli jí lituji, nebo ne, jsem vyslovil přání, ty bys tomu možná říkal modlitba…“

„Pamatuju si to! Ach, jak dobře si to pamatuju! Ne! Je to nemožné. Ten pokoj je vlhký. Do plátna se dostala plíseň. V barvách, které jsem použil, byl nějaký mizerný minerální jed. Říkám ti, že je to nemožné.“

„Ach, co je nemožné?“ zamumlal mladík, přešel k oknu a opřel se čelem o studené, mlhou zamžené sklo.

„Říkal jsi mi, že jsi ho zničil.“

„Mýlil jsem se. To on zničil mě.“

„Nevěřím, že je to můj obraz.“

„Copak v něm nevidíš svůj ideál?“ řekl Dorian hořce.

„Můj ideál, jak ty tomu říkáš…“

„Jak jsi tomu říkal ty.“

„Nebylo v něm nic zlého, nic hanebného. Byl jsi pro mě ideálem, jaký už nikdy nepotkám. Tohle je tvář satyra.“

„Je to tvář mé duše.“

„Kriste! Co jsem to zbožňoval! Má oči ďábla.“

„Každý z nás má v sobě nebe i peklo, Basile,“ zvolal Dorian s divokým gestem zoufalství.

Hallward se znovu obrátil k portrétu a upřeně se na něj zadíval. „Můj Bože! Jestli je to pravda,“ zvolal, „a tohle jsi udělal se svým životem, pak musíš být ještě horší, než si myslí ti, kdo tě pomlouvají!“ Znovu zvedl světlo k plátnu a prohlížel si ho. Povrch vypadal docela nedotčený, takový, jak ho zanechal. Ta špína a hrůza přišly zřejmě zevnitř. Malomocenství hříchu tu věc pomalu rozežíralo, jako by v ní podivně procitl jakýsi vnitřní život. Ani rozklad mrtvoly ve vodním hrobě nebyl tak strašný.

Ruka se mu roztřásla, svíčka vypadla ze svícnu na podlahu a ležela tam a prskala. Šlápl na ni a uhasil ji. Pak se zhroutil na vratkou židli u stolu a zabořil tvář do dlaní.

„Dobrý Bože, Doriane, jaké poučení! Jaké strašné poučení!“ Nedostal odpověď, ale slyšel, jak mladík u okna vzlyká. „Modli se, Doriane, modli se,“ zamumlal. „Co nás to učili říkat, když jsme byli malí? ‚A neuveď nás v pokušení. Odpusť nám naše hříchy. Smyj naše nepravosti.‘ Řekněme to spolu. Modlitba tvé pýchy byla vyslyšena. Bude vyslyšena i modlitba tvé lítosti. Příliš jsem tě zbožňoval. Jsem za to potrestán. Ty jsi příliš zbožňoval sám sebe. Jsme potrestáni oba.“

Dorian Gray se pomalu otočil a podíval se na něj očima zastřenýma slzami. „Je příliš pozdě, Basile,“ zajíkl se.

„Nikdy není příliš pozdě, Doriane. Klekněme si a zkusme, jestli si nevzpomeneme na nějakou modlitbu. Není někde verš: ‚Byť byly vaše hříchy jako šarlat, já je učiním bílými jako sníh‘?“

„Ta slova pro mě teď nic neznamenají.“

„Pst! To neříkej. Napáchal jsi ve svém životě zla dost. Můj Bože! Copak nevidíš, jak se na nás ta prokletá věc úlisně šklebí?“

Dorian Gray pohlédl na obraz a náhle se ho zmocnila neovladatelná nenávist k Basilu Hallwardovi, jako by mu ji vnukl obraz na plátně, jako by mu ji do ucha našeptaly ty šklebící se rty. Rozbouřily se v něm šílené vášně štvaného zvířete a muže, který seděl u stolu, nenáviděl víc, než kdy v životě cokoli nenáviděl. Divoce se rozhlédl kolem. Na víku malované truhly naproti němu se cosi zalesklo. Padl na to jeho pohled. Věděl, co to je. Byl to nůž, který si sem před několika dny přinesl, aby přeřízl kus provazu, a zapomněl ho odnést. Pomalu se k němu vydal a cestou minul Hallwarda. Jakmile se ocitl za ním, popadl nůž a otočil se. Hallward se na židli pohnul, jako by chtěl vstát. Dorian se na něj vrhl a zabodl mu nůž do velké žíly za uchem, přirazil mu hlavu ke stolu a bodal znovu a znovu.

Ozvalo se přidušené zasténání a strašlivý zvuk člověka, který se dusí krví. Rozpažené paže třikrát křečovitě vyletěly vzhůru a groteskně mávaly ve vzduchu rukama se ztuhlými prsty. Bodl ho ještě dvakrát, ale muž se už nehýbal. Na podlahu začalo něco stékat. Chvíli čekal a dál tiskl hlavu dolů. Pak hodil nůž na stůl a naslouchal.

Neslyšel nic než kap, kap na prošlapaný koberec. Otevřel dveře a vyšel na odpočívadlo. V domě bylo naprosté ticho. Nikde nikdo. Několik vteřin stál nakloněný přes zábradlí a hleděl dolů do černé, vřící studny tmy. Pak vytáhl klíč, vrátil se do pokoje a zamkl se v něm.

Ta věc stále seděla na židli, nakloněná přes stůl, se svěšenou hlavou, shrbenými zády a dlouhými fantastickými pažemi. Nebýt rudé roztřepené rány na krku a sražené černé kaluže, která se na stole pomalu rozšiřovala, řekl by člověk, že ten muž prostě spí.

Jak rychle to všechno proběhlo! Cítil se podivně klidný, přešel k oknu, otevřel ho a vystoupil na balkon. Vítr rozehnal mlhu a obloha vypadala jako obludný paví ocas posetý myriádami zlatých očí. Podíval se dolů a uviděl strážníka, jak obchází svůj okrsek a svítí dlouhým paprskem lucerny na dveře tichých domů. Na rohu se zaleskla karmínová skvrna lampy drožky, která tu kroužila, a zase zmizela. Kolem zábradlí se pomalu šourala žena ve vlajícím šálu a potácela se. Tu a tam se zastavila a ohlédla se. Jednou začala chraplavým hlasem zpívat. Strážník se k ní loudavě přiblížil a něco jí řekl. Odklopýtala se smíchem pryč. Náměstím se prohnal štiplavý poryv větru. Plynové lampy zablikaly a zmodraly a bezlisté stromy kymácely sem a tam svými černými železnými větvemi. Otřásl se, vrátil se dovnitř a zavřel za sebou okno.

Došel ke dveřím, otočil klíčem a otevřel je. Na zavražděného se ani nepodíval. Cítil, že celé tajemství spočívá v tom, neuvědomovat si, co se stalo. Přítel, který namaloval ten osudný portrét, jemuž mohl děkovat za všechno své neštěstí, z jeho života odešel. To stačilo.

Pak si vzpomněl na lampu. Byla to dost zvláštní lampa maurské práce, z matného stříbra vykládaného arabeskami z leštěné oceli a posázená hrubými tyrkysy. Sluhovi by třeba mohla chybět a začal by se vyptávat. Chvíli váhal, pak se vrátil a vzal ji ze stolu. Nemohl se vyhnout pohledu na tu mrtvou věc. Jak byla nehybná! Jak strašně bílé byly ty dlouhé ruce! Bylo to jako příšerná vosková figura.

Zamkl za sebou dveře a potichu se plížil dolů. Dřevo vrzalo, jako by křičelo bolestí. Několikrát se zastavil a čekal. Ne, všude bylo ticho. Byl to jen zvuk jeho vlastních kroků.

Když došel do knihovny, uviděl v koutě brašnu a plášť. Musí je někam schovat. Odemkl tajnou skříňku v obložení, kde přechovával své podivné převleky, a uložil je do ní. Později je může snadno spálit. Pak vytáhl hodinky. Bylo dvacet minut před druhou.

Posadil se a začal přemýšlet. Každý rok – skoro každý měsíc – v Anglii věšeli lidi za to, co udělal on. Ve vzduchu bylo šílenství vraždy. Nějaká rudá hvězda se přiblížila k Zemi příliš blízko… A přece, jaké byly proti němu důkazy? Basil Hallward odešel z domu v jedenáct. Nikdo ho neviděl vrátit se. Většina služebnictva byla v Selby Royal. Jeho komorník šel spát… Paříž! Ano. Basil odjel do Paříže, a to půlnočním vlakem, jak měl v úmyslu. Při jeho podivné uzavřenosti potrvá celé měsíce, než vzbudí nějaké podezření. Měsíce! Do té doby se dá všechno zničit.

Napadla ho náhlá myšlenka. Oblékl si kožich, nasadil klobouk a vyšel do haly. Tam se zastavil, protože slyšel na chodníku před domem pomalé, těžké kroky strážníka a viděl, jak se v okně odráží záblesk jeho lucerny. Čekal a zadržel dech.

Po několika okamžicích odsunul závoru, vyklouzl ven a velmi tiše za sebou zavřel dveře. Pak začal zvonit. Asi za pět minut se objevil jeho komorník, napůl oblečený a velmi rozespalý.

„Mrzí mě, že jsem vás musel vzbudit, Francisi," řekl, když vstoupil, „ale zapomněl jsem si klíč. Kolik je hodin?"

„Deset minut po druhé, pane," odpověděl sluha, podíval se na hodiny a zamžikal.

„Deset minut po druhé? To je strašně pozdě! Zítra mě musíte vzbudit v devět. Mám nějakou práci."

„Dobře, pane."

„Byl tu dnes večer někdo?"

„Pan Hallward, pane. Zůstal tu do jedenácti a pak odešel na vlak."

„Ach! To je škoda, že jsem ho neviděl. Nechal tu nějaký vzkaz?"

„Ne, pane, jen že vám napíše z Paříže, kdyby vás nezastihl v klubu."

„To stačí, Francisi. Nezapomeňte mě zítra v devět vzbudit."

„Nezapomenu, pane."

Sluha se v pantoflích odšoural chodbou.

Dorian Gray hodil klobouk a kožich na stůl a odešel do knihovny. Čtvrt hodiny přecházel po pokoji sem a tam, kousal se do rtu a přemýšlel. Pak sundal z jedné police adresář a začal v něm listovat. „Alan Campbell, Hertford Street sto padesát dva, Mayfair." Ano, to byl muž, kterého potřeboval.

Kapitola čtrnáctá

Druhý den v devět hodin ráno vešel sluha se šálkem čokolády na podnose a otevřel okenice. Dorian spal docela klidně, ležel na pravém boku s jednou rukou pod tváří. Vypadal jako chlapec, kterého unavila hra nebo učení.

Sluha se ho musel dvakrát dotknout na rameni, než se probudil, a když otevřel oči, přelétl mu po rtech slabý úsměv, jako by byl ponořený do nějakého rozkošného snu. Přitom se mu nezdálo vůbec nic. Jeho noc nerušily žádné obrazy slasti ani bolesti. Mládí se ale usmívá bez důvodu. Je to jedno z jeho největších kouzel.

Otočil se, opřel se o loket a začal usrkávat čokoládu. Do pokoje proudilo měkké listopadové slunce. Obloha byla jasná a ve vzduchu bylo vlídné teplo. Bylo to skoro jako květnové ráno.

Události předchozí noci se mu pozvolna vkradly do mozku tichýma, krví potřísněnýma nohama a s hroznou zřetelností se v něm znovu poskládaly. Při vzpomínce na všechno, co vytrpěl, sebou trhl, a na okamžik se mu vrátil týž podivný odpor k Basilu Hallwardovi, kvůli kterému ho zabil, když seděl na židli, a celý zledovatěl vášní. Ten mrtvý tam ostatně pořád seděl, a teď ve slunečním světle. Jak hrozné to bylo! Takové ohavnosti patří do tmy, ne do dne.

Cítil, že kdyby o tom, čím prošel, dál přemítal, onemocněl by nebo zešílel. Jsou hříchy, jejichž půvab spočívá spíš ve vzpomínce než v samotném činu, podivné triumfy, které víc než vášním lichotí pýše a dávají rozumu vystupňovaný pocit radosti, větší než jakákoli radost, kterou kdy přinesly nebo vůbec mohou přinést smyslům. Tohle ale k nim

nepatřilo. Byla to věc, kterou je třeba vyhnat z mysli, omámit makem, uškrtit, aby neuškrtila člověka sama.

Když odbila půl, přejel si rukou po čele, pak spěšně vstal a oblékl se ještě pečlivěji než obvykle. Věnoval hodně pozornosti výběru kravaty a jehlice do šátku a prsteny vyměnil víc než jednou. Také u snídaně strávil dlouhou dobu: ochutnával různá jídla, mluvil s komorníkem o nových livrejích, které uvažoval dát ušít služebnictvu v Selby, a procházel korespondenci. Nad některými dopisy se usmál. Tři ho nudily. Jeden si přečetl několikrát, a pak ho s lehce rozmrzelým výrazem roztrhal. „Ta příšerná ženská paměť!“ jak kdysi řekl lord Henry.

Když vypil šálek černé kávy, pomalu si otřel rty ubrouskem, pokynul sluhovi, aby počkal, přešel ke stolu, posadil se a napsal dva dopisy. Jeden si dal do kapsy, druhý podal komorníkovi.

„Zaneste to do Hertford Street číslo sto padesát dva, Francisi, a jestli pan Campbell není ve městě, zjistěte jeho adresu.“

Jakmile byl sám, zapálil si cigaretu a začal na kus papíru kreslit, nejdřív květiny a kousky architektury, potom lidské tváře. Najednou si všiml, že každá tvář, kterou nakreslil, se fantasticky podobá Basilu Hallwardovi. Zamračil se, vstal, přešel ke knihovně a vytáhl naslepo nějaký svazek. Byl odhodlán nemyslet na to, co se stalo, dokud to nebude naprosto nezbytné.

Když se natáhl na pohovku, podíval se na titulní stránku. Byly to Gautierovy *Émaux et Camées*, Emaily a kamee, Charpentierovo vydání na japonském papíře s Jacquemartovým leptem. Vazba byla z citronově zelené kůže se vzorem zlaceného mřížoví a tečkovaných granátových jablek. Dostal ji od Adriana Singletona. Jak obracel listy, padl mu pohled na báseň o ruce Lacenairově, o té studené žluté ruce, „*od popraviště ještě špatně umyté*“, s jemnými rezavými chloupky a „*prsty fauna*“. Pohlédl na své bílé štíhlé prsty, mimoděk se lehce otřásl a listoval dál, až došel k oněm půvabným slokám o Benátkách:

Na chromatické stupnici,
s ňadry, z nichž perly stékají,
Venuše Jadranu
zvedá z vody tělo růžové a bílé.

Kopule nad azurem vln
sledují frázi čistých obrysů
a vzdouvají se jako oblá ňadra,
která zvedá milostný vzdech.

Člun přirazí a vysadí mě,
lano hodí ke kůlu,
před růžovým průčelím,
na mramoru schodiště.

Jak byly nádherné! Když je člověk četl, jako by plul zelenými vodními cestami růžového a perlového města, usazený v černé gondole se stříbrnou přídí a splývavými závěsy. Už samotné verše mu připomínaly ty rovné tyrkysově modré čáry, které člověka provázejí, když vyplouvá k Lidu. Náhlé záblesky barev mu připomněly třpyt ptáků s opálovými a duhovými hrdly, kteří poletují kolem vysoké, jako plástev prolamované zvonice nebo se s tak vznešenou grácií procházejí šerými, prachem zašedlými podloubími. Opřel se, přivřel oči a pořád si dokola opakoval:

„před růžovým průčelím,
na mramoru schodiště."

V těch dvou verších byly celé Benátky. Vzpomněl si na podzim, který tam strávil, a na úžasnou lásku, která ho vyprovokovala k šíleným, rozkošným pošetilostem. Romantika je všude. Ale Benátky si stejně jako Oxford uchovaly kulisy pro romantiku, a pro pravého romantika jsou kulisy vším, nebo skoro vším. Basil s ním tam část té doby byl

a Tintoretto ho přiváděl k šílenství. Ubohý Basil! Jak hrozný způsob smrti!

Povzdechl si, znovu vzal knihu do ruky a snažil se zapomenout. Četl o vlaštovkách, které vlétají a vylétají z malé kavárny ve Smyrně, kde sedí poutníci z Mekky a přepočítávají jantarové korálky, a kupci v turbanech kouří dlouhé dýmky se střapci a vážně spolu rozmlouvají; četl o obelisku na náměstí Concorde, který ve svém osamělém vyhnanství bez slunce roní žulové slzy a touží zpátky k horkému Nilu porostlému lotosy, kde jsou sfingy a růžově rudí ibisové a bílí supi se zlacenými drápy a krokodýli s malýma berylovýma očima, kteří se plazí po zeleném kouřícím bahně; začal se zamýšlet nad verši, které z mramoru poznamenaného polibky loudí hudbu a vyprávějí o té podivné soše, kterou Gautier přirovnává ke kontraaltu, o *„půvabné obludě“*, jež spočívá v porfyrovém sále Louvru. Po chvíli mu však kniha vypadla z ruky. Znervózněl a zmocnil se ho hrozný záchvat hrůzy. Co když Alan Campbell není v Anglii? Uplynuly by dny, než by se mohl vrátit. Možná odmítne přijít. Co by pak dělal? Na každé chvíli teď záleželo.

Kdysi, před pěti lety, byli velcí přátelé, vlastně skoro nerozluční. Pak ta důvěrnost náhle skončila. Když se teď setkali ve společnosti, usmíval se jen Dorian Gray. Alan Campbell nikdy.

Byl to mimořádně chytrý mladý muž, i když neměl skutečný smysl pro výtvarné umění, a ten nepatrný cit pro krásu poezie, který měl, získal výhradně od Doriana. Jeho hlavní intelektuální vášní byla věda. V Cambridgi trávil spoustu času prací v laboratoři a u závěrečných zkoušek z přírodních věd dosáhl ve svém ročníku dobrého hodnocení. Chemii se ostatně věnoval dodnes a měl vlastní laboratoř, kde se celé dny zavíral, k velké nelibosti své matky, která si umínila, že syn bude kandidovat do parlamentu, a měla mlhavou představu, že chemik je člověk, který míchá léky podle receptu. Byl ovšem také výborný hudebník a na housle i na klavír hrál líp než většina amatérů. Vlastně to byla právě hudba, co je s Dorianem Grayem svedlo dohromady, hudba

a ta nevysvětlitelná přitažlivost, kterou Dorian dokázal působit, kdykoli chtěl, a často ji vlastně působil, aniž si to uvědomoval. Seznámili se u lady Berkshire toho večera, kdy tam hrál Rubinstein, a potom je bylo vídat vždycky spolu v opeře a všude, kde se hrála dobrá hudba. Jejich důvěrné přátelství trvalo osmnáct měsíců. Campbell byl pořád buď v Selby Royal, nebo na Grosvenor Square. Pro něj, stejně jako pro mnoho jiných, ztělesňoval Dorian Gray všechno, co je na životě úžasné a okouzlující. Jestli mezi nimi došlo k hádce, nebo ne, to se nikdy nikdo nedozvěděl. Lidé si ale najednou všimli, že spolu při setkání skoro nemluví a že Campbell z každého večírku, kde je Dorian Gray, odchází vždycky brzy. A také se změnil: chvílemi býval podivně zasmušilý, zdálo se, že skoro nerad poslouchá hudbu, a sám už nikdy nehrál; když ho o to požádali, vymlouval se, že je tak zabraný do vědy, že mu na cvičení nezbývá čas. A to byla jistě pravda. Biologie ho zřejmě den ode dne zajímala víc a jeho jméno se jednou nebo dvakrát objevilo v několika vědeckých časopisech v souvislosti s jakýmisi podivnými pokusy.

Na tohohle muže Dorian Gray čekal. Každou vteřinu se díval na hodiny. Jak minuty ubíhaly, byl strašně rozrušený. Nakonec vstal a začal přecházet po pokoji sem a tam jako nějaký krásný tvor v kleci. Dělal dlouhé, plíživé kroky. Ruce měl podivně studené.

Napětí bylo nesnesitelné. Čas jako by se plazil s olověnýma nohama, zatímco jeho samého obludné větry hnaly k rozeklanému okraji nějaké černé propasti. Věděl, co ho tam čeká; ba dokonce to viděl, a v záchvěvu si vlhkýma rukama tiskl rozpálená víčka, jako by chtěl samotný mozek připravit o zrak a zatlačit oční bulvy zpátky do jejich důlků. Bylo to marné. Mozek měl vlastní potravu, kterou se sytil, a obrazotvornost, zrůdně pokřivená hrůzou, zkroucená a znetvořená jako živý tvor bolestí, tančila jako nějaká odporná loutka na podstavci a šklebila se skrz střídající se masky. Pak se mu čas náhle zastavil. Ano, ten slepý, pomalu oddychující tvor se už neplazil, a hrozné myšlenky, když

byl čas mrtvý, mrštně utíkaly napřed, vytáhly z hrobu ohavnou budoucnost a ukázaly mu ji. Upřeně na ni hleděl. Její hrůza ho proměnila v kámen.

Konečně se otevřely dveře a vstoupil sluha. Dorian na něj upřel skelné oči.

„Pan Campbell, pane," ohlásil sluha.

Z vyprahlých rtů se mu vydral úlevný vzdech a do tváří se mu vrátila barva.

„Požádejte ho, ať hned jde dál, Francisi." Cítil, že je zase sám sebou. Jeho zbabělá nálada pominula.

Sluha se uklonil a odešel. Za několik okamžiků vešel Alan Campbell, velmi přísný a dost bledý; jeho bledost ještě zdůrazňovaly uhlově černé vlasy a tmavé obočí.

„Alane! To je od tebe laskavé. Děkuju, že jsi přišel."

„Měl jsem v úmyslu už nikdy nevkročit do tvého domu, Grayi. Ale psal jsi, že jde o život." Hlas měl tvrdý a chladný. Mluvil pomalu a rozvážně. V pevném, zkoumavém pohledu, který upíral na Doriana, bylo pohrdání. Ruce nechal v kapsách kabátu z astrachánu a jako by si vůbec nevšiml gesta, kterým ho Dorian vítal.

„Ano, jde o život, Alane, a nejen o život jednoho člověka. Posaď se."

Campbell si sedl na židli u stolu a Dorian se posadil naproti němu. Oči obou mužů se setkaly. V Dorianových byl nekonečný soucit. Věděl, že to, co se chystá udělat, je strašné.

Po chvíli napjatého ticha se naklonil přes stůl a řekl velmi tiše, přičemž pozorně sledoval, jak každé slovo zapůsobí na tvář toho, pro koho poslal: „Alane, v zamčeném pokoji nahoře v tomhle domě, v pokoji, kam nemá přístup nikdo kromě mě, sedí u stolu mrtvý muž. Je mrtvý už deset hodin. Nehýbej se a nedívej se na mě tak. Kdo ten muž je, proč zemřel a jak zemřel, to jsou věci, po kterých ti nic není. Ty musíš udělat tohle –"

„Přestaň, Grayi. Nechci nic dalšího vědět. Jestli je to, co jsi mi řekl, pravda, nebo ne, to mě nezajímá. Naprosto odmítám, abys mě zatahoval do svého života. Nech si ta svá hrozná tajemství pro sebe. Už mě nezajímají."

„Alane, budou tě muset zajímat. Tohle tě bude muset zajímat. Je mi tě strašně líto, Alane. Ale nemůžu si pomoct. Ty jsi jediný člověk, který mě může zachránit. Jsem nucen tě do toho zatáhnout. Nemám na vybranou. Alane, ty jsi vědec. Rozumíš chemii a podobným věcem. Děláš pokusy. Musíš zničit to, co je nahoře, zničit to tak, aby po tom nezůstala ani stopa. Nikdo toho člověka neviděl přijít do domu. Vlastně se v tuhle chvíli předpokládá, že je v Paříži. Celé měsíce ho nikdo nebude postrádat. A až ho postrádat začnou, nesmí se tady po něm najít ani stopa. Ty, Alane, ty ho musíš proměnit, jeho i všechno, co k němu patří, v hrst popela, kterou budu moct rozprášit do větru."

„Ty jsi blázen, Doriane."

„Ach! Čekal jsem, kdy mi řekneš Doriane."

„Jsi blázen, říkám ti – blázen, když si myslíš, že bych hnul prstem, abych ti pomohl, blázen, že se mi takhle obludně přiznáváš. Nechci mít s tou věcí nic společného, ať je to cokoli. Myslíš, že kvůli tobě dám v sázku svou pověst? Co je mi po tom, jaké ďábelské dílo kuješ?"

„Byla to sebevražda, Alane."

„To jsem rád. Ale kdo ho k ní dohnal? Ty, řekl bych."

„Pořád to pro mě odmítáš udělat?"

„Samozřejmě že odmítám. Nechci s tím mít vůbec nic společného. Je mi jedno, jaká hanba na tebe padne. Zasloužíš si ji celou. Nebylo by mi líto vidět tě zostuzeného, veřejně zostuzeného. Jak se opovažuješ žádat zrovna mě, ze všech lidí na světě, abych se zapletl do téhle hrůzy? Myslel bych, že se v lidských povahách vyznáš líp. Tvůj přítel lord Henry Wotton tě o psychologii mnoho nenaučil, ať tě naučil cokoli jiného. Nic mě nepřiměje, abych ti udělal jediný krok na pomoc. Jsi na špatné adrese. Obraťse na některého ze svých přátel. Na mě ne."

„Alane, byla to vražda. Zabil jsem ho. Ty nevíš, co jsem kvůli němu vytrpěl. Ať je můj život jakýkoli, on měl na tom, jak se utvářel i kazil, větší podíl než ubohý Harry. Možná to tak nemyslel, ale výsledek je stejný."

„Vražda! Proboha, Doriane, až sem jsi to dopracoval? Udávat tě nebudu. To není moje věc. Kromě toho tě určitě zatknou, i když do toho nebudu zasahovat. Nikdo nikdy nespáchá zločin, aniž by udělal nějakou hloupost. Ale já s tím nechci mít nic společného."

„Musíš s tím mít něco společného. Počkej, počkej chvilku, poslouchej mě. Jen poslouchej, Alane. Žádám po tobě jen to, abys provedl jistý vědecký pokus. Chodíš do nemocnic a do márnic a hrůzy, které tam děláš, se tě nijak nedotýkají. Kdybys toho muže našel v nějaké ohavné pitevně nebo v páchnoucí laboratoři ležet na olověném stole s vyhloubenými rudými žlábky, kudy odtéká krev, viděl bys v něm prostě obdivuhodný preparát. Ani by ses nezachvěl. Ani by tě nenapadlo, že děláš něco špatného. Naopak, nejspíš bys měl pocit, že prospíváš lidstvu nebo rozmnožuješ souhrn vědění na světě nebo ukájíš intelektuální zvědavost, nebo něco v tom smyslu. Chci po tobě jen to, co jsi už mnohokrát dělal. Zničit mrtvé tělo musí být vlastně mnohem méně hrozné než to, na čem obvykle pracuješ. A pamatuj, je to jediný důkaz proti mně. Jestli ho objeví, jsem ztracený; a objeví ho určitě, jestli mi nepomůžeš."

„Nemám nejmenší chuť ti pomáhat. To zapomínáš. Celá ta věc je mi prostě lhostejná. Nemá se mnou nic společného."

„Alane, snažně tě prosím. Pomysli, v jaké jsem situaci. Těsně předtím, než jsi přišel, jsem hrůzou skoro omdlel. Možná i ty jednou poznáš hrůzu. Ne! Na to nemysli. Dívej se na celou věc čistě z vědeckého hlediska. Nevyptáváš se přece, odkud pocházejí mrtvá těla, na kterých děláš pokusy. Nevyptávej se ani teď. Už tak jsem ti řekl příliš mnoho. Ale prosím tě, udělej to. Kdysi jsme byli přátelé, Alane."

„Nemluv o těch dnech, Doriane. Jsou mrtvé."

„Mrtví někdy zůstávají. Ten muž nahoře neodejde. Sedí u stolu se skloněnou hlavou a rozpřaženýma rukama. Alane! Alane! Jestli mi nepřijdeš na pomoc, jsem zničený. Vždyť mě oběsí, Alane! Nechápeš to? Oběsí mě za to, co jsem udělal."

„Nemá smysl tuhle scénu prodlužovat. Naprosto odmítám v té věci cokoli udělat. Je šílené, že to po mně chceš."

„Odmítáš?"

„Ano."

„Snažně tě prosím, Alane."

„Je to zbytečné."

Do očí Doriana Graye se vrátil týž soucitný výraz. Pak natáhl ruku, vzal kus papíru a něco na něj napsal. Dvakrát si to přečetl, pečlivě papír složil a posunul ho přes stůl. Potom vstal a přešel k oknu.

Campbell se na něj udiveně podíval, pak papír vzal a rozložil. Jak četl, zsinal a zvrátil se na židli dozadu. Zmocnil se ho hrozný pocit nevolnosti. Měl dojem, že mu srdce v nějaké prázdné dutině tluče k smrti.

Po dvou nebo třech minutách hrozného ticha se Dorian otočil, přišel, postavil se za něj a položil mu ruku na rameno.

„Je mi tě tolik líto, Alane," zašeptal, „ale nenecháváš mi jinou možnost. Mám už napsaný dopis. Tady je. Vidíš adresu. Jestli mi nepomůžeš, musím ho odeslat. Jestli mi nepomůžeš, odešlu ho. Víš, jaký to bude mít následek. Ale ty mi pomůžeš. Teď už nemůžeš odmítnout. Snažil jsem se tě ušetřit. To mi musíš přiznat. Byl jsi přísný, tvrdý, urážlivý. Jednal jsi se mnou tak, jak se se mnou ještě nikdo neodvážil jednat – aspoň nikdo živý. Všechno jsem to snesl. Teď jsem na řadě já, abych diktoval podmínky."

Campbell si zabořil obličej do dlaní a projel jím záchvěv.

„Ano, teď jsem na řadě já, abych diktoval podmínky, Alane. Víš, jaké jsou. Ta věc je docela prostá. No tak, nerozčiluj se tolik. Musí se to udělat. Postav se tomu a udělej to."

Campbellovi se z rtů vydral sten a celý se roztřásl. Tikání hodin na krbové římse jako by mu dělilo čas na jednotlivé atomy muk a každý z nich byl příliš strašný, než aby se dal snést. Měl pocit, jako by se mu kolem čela pomalu stahoval železný kruh, jako by ho hanba, kterou mu Dorian hrozil, už postihla. Ruka na jeho rameni vážila jako olověná. Bylo to nesnesitelné. Jako by ho drtila.

„No tak, Alane, musíš se rozhodnout hned."

„Nemůžu to udělat," řekl mechanicky, jako by slova mohla věci změnit.

„Musíš. Nemáš na vybranou. Neotálej."

Chvíli váhal. „Topí se v tom pokoji nahoře?"

„Ano, jsou tam plynová kamna s azbestem."

„Budu muset zajít domů a vzít z laboratoře pár věcí."

„Ne, Alane, z domu odejít nesmíš. Napiš na dopisní papír, co potřebuješ, a můj sluha si vezme drožku a ty věci ti přiveze."

Campbell naškrábal několik řádek, osušil je pijákem a napsal na obálku adresu svého asistenta. Dorian lístek vzal a pozorně si ho přečetl. Pak zazvonil a dal ho komorníkovi s příkazem, aby se co nejdřív vrátil a ty věci přivezl s sebou.

Když se zabouchly domovní dveře, Campbell sebou nervózně trhl, vstal ze židle a přešel ke krbu. Třásl se jako v zimnici. Skoro dvacet minut ani jeden z nich nepromluvil. Po pokoji hlučně bzučela moucha a tikot hodin zněl jako údery kladiva.

Když odbila jedna, Campbell se otočil, podíval se na Doriana Graye a uviděl, že má oči plné slz. V čistotě a ušlechtilosti té smutné tváře bylo něco, co ho přivádělo k zuřivosti. „Jsi hanebný, naprosto hanebný!" zamumlal.

„Pst, Alane. Zachránil jsi mi život," řekl Dorian.

„Tvůj život? Pro všechno na světě! To je mi tedy život! Šel jsi od zkaženosti ke zkaženosti a teď jsi vyvrcholil zločinem. Až udělám, co se

chystám udělat – co mě nutíš udělat –, nemyslím přitom na tvůj život."

„Ach, Alane," zašeptal Dorian s povzdechem, „kéž bys ke mně cítil aspoň tisícinu toho soucitu, který já cítím k tobě." Při těch slovech se odvrátil a zůstal stát s pohledem upřeným do zahrady. Campbell neodpověděl.

Asi po deseti minutách se ozvalo zaklepání na dveře a vešel sluha. Nesl velkou mahagonovou bednu s chemikáliemi, dlouhý svitek ocelového a platinového drátu a dvě železné svorky dost podivného tvaru.

„Mám ty věci nechat tady, pane?" zeptal se Campbella.

„Ano," řekl Dorian. „A obávám se, Francisi, že pro vás mám ještě jednu pochůzku. Jak se jmenuje ten člověk v Richmondu, který dodává do Selby orchideje?"

„Harden, pane."

„Ano, Harden. Musíte hned zajet do Richmondu, promluvit s Hardenem osobně a vyřídit mu, ať pošle dvakrát tolik orchidejí, než jsem objednal, a bílých ať je mezi nimi co nejméně. Vlastně žádné bílé nechci. Je nádherný den, Francisi, a Richmond je moc hezké místo, jinak bych vás s tím neobtěžoval."

„To není žádné obtěžování, pane. V kolik mám být zpátky?"

Dorian se podíval na Campbella. „Jak dlouho bude ten tvůj pokus trvat, Alane?" zeptal se klidným, lhostejným hlasem. Přítomnost třetí osoby v pokoji mu zřejmě dodávala neobyčejnou odvahu.

Campbell se zamračil a kousl se do rtu. „Asi pět hodin," odpověděl.

„Pak bude dost času, když se vrátíte v půl osmé, Francisi. Nebo počkejte: jen mi připravte věci na převlečení. Večer můžete mít volno. Doma nevečeřím, takže vás nebudu potřebovat."

„Děkuju, pane," řekl sluha a odešel z pokoje.

„A teď, Alane, nesmíme ztratit ani okamžik. Ta bedna je ale těžká! Vezmu ti ji. Ty přines ostatní věci." Mluvil rychle a velitelsky. Campbell cítil, že ho Dorian ovládá. Odešli z pokoje spolu.

Když došli na horní odpočívadlo, Dorian vytáhl klíč a otočil jím v zámku. Pak se zastavil a v očích se mu objevil ustaraný výraz. Otřásl se. „Myslím, že tam nedokážu vejít, Alane," zašeptal.

„Mně je to jedno. Nepotřebuju tě," řekl Campbell chladně.

Dorian pootevřel dveře. Přitom uviděl tvář svého portrétu, jak se ve slunečním světle úlisně šklebí. Na podlaze před ním ležel stržený závěs. Vzpomněl si, že minulou noc poprvé v životě zapomněl osudné plátno zakrýt, a už se chtěl vrhnout dopředu, když se s otřesením zarazil.

Co to bylo za odpornou rudou rosu, která se vlhce leskla a třpytila na jedné z rukou, jako by plátno potilo krev? Jak to bylo hrozné! V té chvíli mu to připadalo hroznější než ta tichá věc, o níž věděl, že leží rozvalená přes stůl, ta věc, jejíž groteskní, znetvořený stín na skvrnitém koberci mu ukazoval, že se nepohnula, ale je pořád tam, kde ji nechal.

Zhluboka se nadechl, otevřel dveře o něco víc a s přivřenýma očima a odvrácenou hlavou rychle vešel, odhodlaný, že se na mrtvého nepodívá ani jednou. Pak se sehnul, zvedl zlatopurpurový závěs a přehodil ho přes obraz.

Tam se zastavil, bál se otočit a oči se mu upřely na spletitý vzor před ním. Slyšel, jak Campbell nese dovnitř těžkou bednu, železné svorky a ostatní věci, které si ke své hrůzné práci vyžádal. Začal přemýšlet, jestli se on a Basil Hallward vůbec někdy setkali, a pokud ano, co si jeden o druhém mysleli.

„Teď mě nech," řekl za ním přísný hlas.

Otočil se a spěšně vyšel ven, jen matně si vědom toho, že mrtvý byl zatlačen zpátky na židli a že Campbell hledí do lesklé žluté tváře. Když scházel ze schodů, slyšel, jak se v zámku otáčí klíč.

Bylo dávno po sedmé, když se Campbell vrátil do knihovny. Byl bledý, ale naprosto klidný. „Udělal jsem, oč jsi mě žádal," zamumlal. „A teď sbohem. Ať se už nikdy neuvidíme."

„Zachránil jsi mě před zkázou, Alane. To nemůžu zapomenout," řekl Dorian prostě.

Jakmile Campbell odešel, vyšel nahoru. V pokoji byl hrozný zápach kyseliny dusičné. Ale ta věc, která seděla u stolu, byla pryč.

Kapitola patnáctá

Toho večera v půl deváté uvedli uklánějící se sluhové do salonu lady Narborough Doriana Graye, vybraně oblečeného, s velkou kyticí parmských fialek v knoflíkové dírce. Na čele mu bušily rozjitřené nervy a byl divoce rozrušený, ale když se skláněl nad rukou hostitelky, choval se stejně nenuceně a půvabně jako vždycky. Možná se člověk nikdy nezdá tak nenucený, jako když musí hrát nějakou roli. Kdo se toho večera díval na Doriana Graye, rozhodně by nevěřil, že prošel tragédií tak hroznou jako kterákoli tragédie naší doby. Ty jemně tvarované prsty nemohly nikdy sevřít nůž k hříchu a ty usměvavé rty nemohly nikdy proklínat Boha a dobro. On sám se nemohl ubránit údivu nad tím, jak klidně se chová, a na okamžik palčivě pocítil strašlivou rozkoš dvojího života.

Byla to malá společnost, kterou lady Narborough svolala dost narychlo. Byla to velmi chytrá žena a lord Henry o ní říkával, že má zbytky opravdu pozoruhodné ošklivosti. Byla vynikající manželkou jednoho z našich nejnudnějších velvyslanců, a když manžela řádně pohřbila v mramorovém mauzoleu, které sama navrhla, a provdala dcery za několik bohatých, dost postarších pánů, věnovala se teď potěšením francouzských románů, francouzské kuchyně a francouzského ducha, když se dal sehnat.

Dorian patřil k jejím zvláštním oblíbencům a vždycky mu říkala, že je nesmírně ráda, že ho nepotkala v mládí. „Vím, drahoušku, že bych se do vás šíleně zamilovala," říkávala, „a kvůli vám bych hodila čepeček přes mlýny, jak říkají Francouzi. Je to velké štěstí, že na vás tehdy

ještě nikdo ani nepomyslel. Jenže naše čepečky byly tehdy tak nevkusné a mlýny měly tolik práce s tím, aby chytily vítr, že jsem s nikým neměla ani flirt. Ale za to všechno mohl Narborough. Byl strašně krátkozraký, a podvádět manžela, který nic nevidí, není žádné potěšení."

Její dnešní hosté byli dost nudní. Jak vysvětlovala Dorianovi za velmi ošuntělým vějířem, jedna z jejích vdaných dcer k ní docela nečekaně přijela na návštěvu, a co bylo ještě horší, dokonce s sebou přivezla manžela. „Myslím, že je to od ní velmi nelaskavé, drahoušku," šeptala. „Samozřejmě, já k nim jezdím každé léto, když se vrátím z Homburgu, ale stará žena jako já přece někdy potřebuje čerstvý vzduch, a kromě toho je opravdu probudím. Nemáte ponětí, jakou existenci tam vedou. Je to čirý, nefalšovaný venkovský život. Vstávají brzy, protože mají tolik práce, a chodí spát brzy, protože mají tak málo k přemýšlení. V celém okolí nebyl žádný skandál od dob královny Alžběty, a proto všichni po večeři usínají. Nebudete sedět vedle žádného z nich. Budete sedět vedle mě a bavit mě."

Dorian zamumlal elegantní poklonu a rozhlédl se po salonu. Ano, byla to rozhodně nudná společnost. Dva z přítomných nikdy předtím neviděl a ostatní byli: Ernest Harrowden, jeden z těch průměrných mužů středního věku, jakých je v londýnských klubech tolik, kteří nemají nepřátele, ale vlastní přátelé je z duše nesnášejí; lady Ruxton, přeparáděná sedmačtyřicetiletá žena se zahnutým nosem, která se pořád snažila dostat do nějaké kompromitující situace, ale byla tak neobyčejně nehezká, že jí k jejímu velkému zklamání nikdo nikdy nic zlého nevěřil; paní Erlynneová, dotěrná žena bez postavení, s rozkošným šišláním a vlasy benátsky rudými; lady Alice Chapman, dcera hostitelky, nevkusně oblečená, nezáživná mladá žena s jednou z těch typických britských tváří, které si člověk nikdy nezapamatuje, i když je viděl; a její manžel, tvor s červenými tvářemi a bílými licousy, který jako tolik lidí z jeho vrstvy žil v domnění, že nezměrná žoviálnost dokáže vyvážit naprostý nedostatek nápadů.

Docela litoval, že přišel, dokud lady Narborough nepohlédla na velké pozlacené bronzové hodiny, které se v křiklavých křivkách rozvalovaly na krbové římse potažené fialovou látkou, a nezvolala: „To je od Henryho Wottona ošklivé, že jde tak pozdě! Ráno jsem k němu jen tak naslepo poslala a slavnostně mi slíbil, že mě nezklame."

Byla to jistá útěcha, že tu bude Harry, a když se otevřely dveře a Dorian uslyšel jeho pomalý, melodický hlas, jak dodává půvab nějaké neupřímné omluvě, přestal se nudit.

U večeře však nedokázal nic sníst. Jeden talíř za druhým odnášeli nedotčený. Lady Narborough ho stále kárala za to, čemu říkala „urážka ubohého Adolpha, který to menu vymyslel zvlášť pro vás", a lord Henry se na něj tu a tam přes stůl podíval a divil se, proč je tak mlčenlivý a duchem nepřítomný. Komorník mu čas od času dolil sklenku šampaňským. Dorian pil hltavě a žízeň jako by ještě rostla.

„Doriane," řekl nakonec lord Henry, když se roznášel studený chod v aspiku, „co je s tebou dnes večer? Jsi úplně bez nálady."

„Myslím, že je zamilovaný," zvolala lady Narborough, „a bojí se mi to říct, abych nežárlila. A má docela pravdu. Určitě bych žárlila."

„Drahá lady Narborough," zašeptal Dorian s úsměvem, „nebyl jsem zamilovaný celý týden, totiž od té doby, co madame de Ferrol odjela z Londýna."

„Jak se jen vy muži můžete do té ženy zamilovat!" zvolala stará dáma. „To opravdu nechápu."

„To jen proto, že si vás pamatuje jako malé děvčátko, lady Narborough," řekl lord Henry. „Je jediným pojítkem mezi námi a vašimi krátkými šatičkami."

„Ona si moje krátké šatičky vůbec nepamatuje, lorde Henry. Ale já si ji moc dobře pamatuju z Vídně před třiceti lety a vím, jak hluboké výstřihy tehdy nosila."

„Hluboké výstřihy nosí pořád," odpověděl a vzal si dlouhými prsty olivu, „a když má na sobě opravdu elegantní róbu, vypadá jako luxusní

vydání špatného francouzského románu. Je opravdu úžasná a plná překvapení. Její schopnost rodinné náklonnosti je neobyčejná. Když jí umřel třetí manžel, zezlátly jí žalem vlasy."

„Jak můžeš, Harry!" zvolal Dorian.

„To je velmi romantické vysvětlení," zasmála se hostitelka. „Ale třetí manžel, lorde Henry! Nechcete snad říct, že Ferrol je čtvrtý?"

„Rozhodně, lady Narborough."

„Nevěřím ani slovo."

„Tak se zeptejte pana Graye. Patří k jejím nejdůvěrnějším přátelům."

„Je to pravda, pane Grayi?"

„Ujišťuje mě o tom, lady Narborough," řekl Dorian. „Zeptal jsem se jí, jestli si jako Markéta Navarrská nechává jejich srdce nabalzamovat a nosí je zavěšená u pasu. Řekla mi, že ne, protože žádný z nich vůbec srdce neměl."

„Čtyři manželé! Na mou duši, to je přílišná horlivost."

„Přílišná troufalost, říkám jí já," řekl Dorian.

„Ach, troufalá je dost na cokoli, drahoušku. A jaký je ten Ferrol? Neznám ho."

„Manželé velmi krásných žen patří ke zločineckým vrstvám," řekl lord Henry a usrkl vína.

Lady Narborough ho plácla vějířem. „Lorde Henry, vůbec se nedivím, že svět o vás říká, že jste nesmírně zlý."

„Ale který svět to říká?" zeptal se lord Henry a zvedl obočí. „To může být jedině onen svět. S tímhle světem vycházím výborně."

„Všichni, koho znám, říkají, že jste velmi zlý," zvolala stará dáma a zavrtěla hlavou.

Lord Henry se chvíli tvářil vážně. „Je to naprosto obludné," řekl nakonec, „jak lidé v dnešní době chodí a za zády o člověku říkají věci, které jsou naprosto a úplně pravdivé."

„Není nenapravitelný?“ zvolal Dorian a naklonil se v křesle dopředu.

„Doufám, že je,“ řekla hostitelka se smíchem. „Ale opravdu, jestli vy všichni budete madame de Ferrol takhle směšně zbožňovat, budu se muset znovu vdát, abych byla v módě.“

„Vy se už nikdy znovu nevdáte, lady Narborough,“ vpadl jí do řeči lord Henry. „Byla jste příliš šťastná. Když se žena vdává podruhé, je to proto, že svého prvního manžela nesnášela. Když se muž žení podruhé, je to proto, že svou první ženu zbožňoval. Ženy zkoušejí štěstí, muži ho pokoušejí.“

„Narborough nebyl dokonalý,“ zvolala stará dáma.

„Kdyby byl, nebyla byste ho milovala, drahá paní,“ zněla odpověď. „Ženy nás milují pro naše vady. Když jich máme dost, odpustí nám všechno, dokonce i náš intelekt. Obávám se, že po téhle poznámce mě už nikdy nepozvete na večeři, lady Narborough, ale je to naprostá pravda.“

„Samozřejmě že je to pravda, lorde Henry. Kdybychom vás my ženy nemilovaly pro vaše vady, kde byste všichni byli? Ani jeden z vás by se nikdy neoženil. Byli byste banda nešťastných starých mládenců. Ne že by vás to nějak zvlášť změnilo. Dnes všichni ženatí muži žijí jako staří mládenci a všichni staří mládenci jako ženatí muži.“

„Konec století,“ zamumlal lord Henry.

„Konec světa,“ odpověděla hostitelka.

„Kéž by to byl konec světa,“ řekl Dorian s povzdechem. „Život je velké zklamání.“

„Ach, drahoušku,“ zvolala lady Narborough a natahovala si rukavice, „neříkejte mi, že jste život vyčerpal. Když tohle muž řekne, člověk ví, že život vyčerpal jeho. Lord Henry je velmi zlý a já si někdy přeju, abych byla taky; ale vy jste stvořený k tomu, abyste byl dobrý – máte tak dobrou tvář. Musím vám najít milou manželku. Lorde Henry, nemyslíte, že by se pan Gray měl oženit?“

„Pořád mu to říkám, lady Narborough," odpověděl lord Henry s úklonou.

„Tak mu musíme najít vhodnou partii. Dnes večer pečlivě projdu šlechtický almanach Debrett a sepíšu seznam všech mladých dam, které připadají v úvahu."

„I s jejich věkem, lady Narborough?" zeptal se Dorian.

„Samozřejmě i s věkem, trochu upraveným. Ale nic se nesmí uspěchat. Chci, aby to byl, jak tomu říká *The Morning Post*, vhodný svazek, a chci, abyste byli oba šťastní."

„Jaké nesmysly lidé o šťastných manželstvích říkají!" zvolal lord Henry. „Muž může být šťastný s kteroukoli ženou, pokud ji nemiluje."

„Ach, vy jste ale cynik!" zvolala stará dáma, odsunula židli a kývla na lady Ruxton. „Musíte ke mně brzy zase přijít na večeři. Jste opravdu obdivuhodné tonikum, mnohem lepší než to, co mi předepisuje sir Andrew. Ale musíte mi říct, s jakými lidmi byste se rád setkal. Chci, aby to byla rozkošná společnost."

„Mám rád muže, kteří mají budoucnost, a ženy, které mají minulost," odpověděl. „Nebo myslíte, že by to pak byla společnost samých sukní?"

„Obávám se, že ano," řekla se smíchem a vstala. „Tisíckrát se omlouvám, drahá lady Ruxton," dodala, „neviděla jsem, že jste ještě nedokouřila cigaretu."

„To nic, lady Narborough. Kouřím až příliš. Do budoucna se budu omezovat."

„To proboha nedělejte, lady Ruxton," řekl lord Henry. „Umírněnost je osudná věc. Dost je stejně špatné jako obyčejné jídlo. Víc než dost je stejně dobré jako hostina."

Lady Ruxton na něj zvědavě pohlédla. „Musíte mi to někdy odpoledne přijít vysvětlit, lorde Henry. Zní to jako okouzlující teorie," zašeptala a vyšuměla z pokoje.

„A ať nesedíte moc dlouho u té své politiky a pomluv," zavolala lady Narborough ode dveří. „Jinak se nahoře určitě pohádáme."

Muži se zasmáli a pan Chapman se slavnostně zvedl z dolního konce stolu a přesunul se do čela. Dorian Gray změnil místo a posadil se vedle lorda Henryho. Pan Chapman začal hlasitě mluvit o situaci v Dolní sněmovně. Hřmotně se vysmíval svým odpůrcům. Slovo *doktrinář* – slovo, které britskou mysl naplňuje hrůzou – se mezi jeho výbuchy čas od času znovu vynořovalo. Jako řečnická ozdoba mu sloužila aliterace. Vztyčoval britskou vlajku na vrcholcích myšlení. Zděděná hloupost národa – žoviálně jí říkal zdravý anglický selský rozum – se ukázala jako ta pravá bašta společnosti.

Rty lorda Henryho zvlnil úsměv. Otočil se a podíval se na Doriana.

„Je ti líp, milý příteli?" zeptal se. „U večeře ses zdál dost bez nálady."

„Je mi docela dobře, Harry. Jsem unavený. To je všechno."

„Včera večer jsi byl okouzlující. Ta malá vévodkyně je ti úplně oddaná. Říkala mi, že jede do Selby."

„Slíbila, že přijede dvacátého."

„Bude tam i Monmouth?"

„Ale ano, Harry."

„Ten mě strašně nudí, skoro stejně jako nudí ji. Ona je velmi chytrá, na ženu příliš chytrá. Chybí jí nedefinovatelné kouzlo slabosti. Teprve hliněné nohy dávají zlatu modly cenu. Její nohy jsou velmi hezké, ale hliněné nejsou. Spíš z bílého porcelánu, jestli chceš. Prošly ohněm, a co oheň nezničí, to zocelí. Ona už leccos zažila."

„Jak dlouho je vdaná?" zeptal se Dorian.

„Celou věčnost, jak mi říká. Myslím, že podle šlechtického almanachu je to deset let, ale deset let s Monmouthem muselo být jako věčnost a k tomu ještě nějaký čas navíc. Kdo další přijede?"

„Ale, Willoughbyovi, lord Rugby s manželkou, naše hostitelka, Geoffrey Clouston, obvyklá společnost. Pozval jsem lorda Grotriana."

„Ten se mi líbí," řekl lord Henry. „Spousta lidí ho nemá ráda, ale já ho považuju za okouzlujícího. To, že je občas poněkud přeparáděný, vyvažuje tím, že je vždycky naprosto převzdělaný. Je to velmi moderní typ."

„Nevím, jestli bude moct přijet, Harry. Možná bude muset s otcem do Monte Carla."

„Ach, ti příbuzní ostatních lidí, to je ale otrava! Snaž se ho přimět, aby přijel. Mimochodem, Doriane, včera večer jsi utekl velmi brzy. Odešel jsi před jedenáctou. Co jsi pak dělal? Šel jsi rovnou domů?"

Dorian na něj spěšně pohlédl a zamračil se.

„Ne, Harry," řekl nakonec, „domů jsem přišel skoro až ve tři."

„Byl jsi v klubu?"

„Ano," odpověděl. Pak se kousl do rtu. „Ne, tak jsem to nemyslel. V klubu jsem nebyl. Chodil jsem po ulicích. Už nevím, co jsem dělal… Ty jsi ale zvědavý, Harry! Vždycky chceš vědět, co člověk dělal. Já vždycky chci zapomenout, co jsem dělal. Přišel jsem v půl třetí, jestli chceš znát přesný čas. Nechal jsem doma klíč a sluha mi musel otevřít. Jestli chceš nějaké potvrzující svědectví, můžeš se zeptat jeho."

Lord Henry pokrčil rameny. „Můj milý, jako by mi na tom záleželo! Pojďme nahoru do salonu. Žádné sherry, děkuju, pane Chapmane. Něco se ti stalo, Doriane. Řekni mi, co to je. Dnes večer nejsi sám sebou."

„Nevšímej si mě, Harry. Jsem podrážděný a mrzutý. Zastavím se u tebe zítra nebo pozítří. Omluv mě u lady Narborough. Nahoru nepůjdu. Půjdu domů. Musím jít domů."

„Dobře, Doriane. Zítra při čaji se snad uvidíme. Přijde vévodkyně."

„Pokusím se přijít, Harry," řekl a odešel z pokoje. Když jel domů, uvědomoval si, že pocit hrůzy, o kterém si myslel, že ho uškrtil, se mu vrátil. Lordu Henrymu stačilo pár ledabylých otázek a Dorian na chvíli ztratil nervy, a přitom nervy ještě potřeboval. Nebezpečné věci se mu-

sely zničit. Trhl sebou. Hnusila se mu představa, že by se jich vůbec měl dotknout.

A přece se to udělat muselo. Uvědomil si to, a když za sebou zamkl dveře knihovny, otevřel tajnou skříňku, do které strčil plášť a brašnu Basila Hallwarda. V krbu plápolal obrovský oheň. Přiložil další poleno. Zápach škvařících se šatů a hořící kůže byl hrozný. Trvalo mu tři čtvrtě hodiny, než všechno spálil. Nakonec se mu dělalo mdlo a špatně. Zapálil v prolamované měděné pánvičce na žhavé uhlí několik alžírských vonných pastilek a omyl si ruce a čelo chladivým octem vonícím pižmem.

Najednou sebou trhl. Oči mu podivně zazářily a nervózně se kousal do spodního rtu. Mezi dvěma okny stála velká florentská skříňka z ebenového dřeva, vykládaná slonovinou a modrým lazuritem. Pozoroval ji, jako by to byla věc, která dokáže uhranout i vyděsit, jako by v ní bylo něco, po čem toužil, a čeho se přitom skoro štítil. Rychleji se mu dýchalo. Zmocnila se ho šílená touha. Zapálil si cigaretu a pak ji zahodil. Víčka mu klesala, až se dlouhé řasy skoro dotýkaly tváře. Ale skříňku dál pozoroval. Nakonec vstal z pohovky, na které ležel, přešel k ní, odemkl ji a stiskl nějaké skryté pero. Pomalu vyjela trojúhelníková zásuvka. Prsty k ní instinktivně zamířily, vnořily se dovnitř a sevřely se kolem něčeho. Byla to malá čínská krabička z černého laku se zlatým práškem, umně zpracovaná, po stranách zdobená vzorem zakřivených vln, s hedvábnými šňůrkami, na kterých visely kulaté křišťály a střapce z pletených kovových nití. Otevřel ji. Uvnitř byla zelená pasta s voskovým leskem a podivně těžkou, vytrvalou vůní.

Několik okamžiků váhal s podivně nehybným úsměvem na tváři. Pak se zachvěl, ačkoli vzduch v pokoji byl strašně horký, napřímil se a pohlédl na hodiny. Bylo dvacet minut před dvanáctou. Krabičku vrátil zpátky, zavřel dvířka skříňky a odešel do ložnice.

Když půlnoc vyzváněla bronzovými údery do šerého vzduchu, vyklouzl Dorian Gray, obyčejně oblečený a se šálou kolem krku, tiše

z domu. V Bond Street našel drožku s dobrým koněm. Zavolal na ni a tichým hlasem dal kočímu adresu.

Kočí zavrtěl hlavou. „To je na mě moc daleko," zamumlal.

„Tady máte zlaťák," řekl Dorian. „Dostanete další, když pojedete rychle."

„Dobře, pane," odpověděl kočí, „za hodinu tam budete," a když jeho zákazník nastoupil, otočil koně a rychle odjel k řece.

Kapitola šestnáctá

Začal padat studený déšť a rozmazané pouliční lampy vypadaly v kapající mlze přízračně. Hospody právě zavíraly a kolem jejich dveří se v rozptýlených hloučcích tísnili nezřetelní muži a ženy. Z některých výčepů se ozýval příšerný smích. V jiných se opilci rvali a křičeli.

Dorian Gray se opíral v drožce, klobouk stažený do čela, netečným pohledem sledoval špinavou hanbu velkého města a chvílemi si opakoval slova, která mu lord Henry řekl hned první den, kdy se setkali: „Léčit duši smysly a smysly duší.“ Ano, v tom bylo tajemství. Mnohokrát to zkoušel a teď to zkusí znovu. Existovala opiová doupata, kde si člověk mohl koupit zapomnění, doupata hrůzy, kde se dala vzpomínka na staré hříchy zničit šílenstvím hříchů nových.

Měsíc visel nízko na obloze jako žlutá lebka. Čas od času se přes něj natáhl dlouhou paží obrovský beztvarý mrak a zakryl ho. Plynových lamp ubývalo a ulice byly užší a pochmurnější. Jednou kočí zabloudil a musel se vracet půl míle. Z koně, který rozstřikoval kaluže, stoupala pára. Boční okénka drožky zalepila šedá mlha jako flanel.

„Léčit duši smysly a smysly duší!“ Jak mu ta slova zněla v uších! Jeho duše byla jistě nemocná k smrti. Byla pravda, že ji smysly dokážou vyléčit? Byla prolita nevinná krev. Co ji mohlo odčinit? Ach, to se odčinit nedalo; ale i když odpuštění bylo nemožné, zapomnění bylo ještě možné, a on byl odhodlaný zapomenout, tu věc zašlapat, rozdrtit ji, jako člověk rozdrtí zmiji, která ho uštkla. A vůbec, jaké měl Basil právo s ním takhle mluvit? Kdo z něj udělal soudce nad druhými? Říkal věci strašné, hrozné, nesnesitelné.

Drožka se dál vlekla a vlekla, a jak se mu zdálo, s každým krokem pomaleji. Prudce otevřel okénko ke kočímu a zavolal na něj, ať jede rychleji. Začal ho hlodat ohavný hlad po opiu. Hrdlo ho pálilo a jemné ruce se mu nervózně škubaly jedna proti druhé. Šíleně tloukl holí do koně. Kočí se zasmál a švihl bičem. Dorian se zasmál v odpověď a kočí zmlkl.

Cesta se zdála nekonečná a ulice jako černá síť nějakého rozlezlého pavouka. Ta jednotvárnost byla k nevydržení, a jak mlha houstla, dostal strach.

Pak projížděli kolem opuštěných cihelen. Mlha tu byla řidší a viděl podivné pece ve tvaru lahví s oranžovými vějíři plamenných jazyků. Když jeli kolem, zaštěkal pes a daleko ve tmě vykřikl nějaký zbloudilý racek. Kůň klopýtl ve vyjeté koleji, pak uskočil stranou a dal se do cvalu.

Po nějaké době opustili hliněnou cestu a znovu drkotali po hrbolatě dlážděných ulicích. Většina oken byla temná, ale tu a tam se na nějaké rozsvícené roletě rýsovaly fantastické stíny. Zvědavě je pozoroval. Pohybovaly se jako obludné loutky a gestikulovaly jako živé bytosti. Nenáviděl je. V srdci měl tupý vztek. Když zahýbali za roh, nějaká žena na ně z otevřených dveří cosi zaječela a dva muži běželi za drožkou asi sto yardů. Kočí je odháněl bičem.

Říká se, že vášeň nutí člověka myslet v kruhu. Rozkousané rty Doriana Graye jistě s příšernou neúnavností znovu a znovu tvarovaly ta rafinovaná slova o duši a smyslech, až v nich našel jakoby úplný výraz své nálady a rozumovým souhlasem ospravedlnil vášně, které by jeho mysl ovládly i bez takového ospravedlnění. Z buňky do buňky jeho mozku se plížila jediná myšlenka; a divoká touha žít, nejstrašnější ze všech lidských chutí, probouzela k síle každý chvějící se nerv a každé vlákno. Ošklivost, kterou kdysi nenáviděl, protože dělala věci skutečnými, mu teď byla drahá právě z toho důvodu. Ošklivost byla jedinou skutečností. Hrubá rvačka, odporné doupě, surové násilí rozvrácené-

ho života, sama ničemnost zloděje a vyvrhele byly ve své pronikavé, bezprostřední působivosti živější než všechny půvabné tvary umění, snivé stíny písně. Právě to potřeboval, aby zapomněl. Za tři dny bude volný.

Kočí najednou trhnutím zastavil na konci temné uličky. Nad nízkými střechami a zubatými komíny domů se zvedaly černé stěžně lodí. Na ráhnech visely cáry bílé mlhy jako přízračné plachty.

„Tady někde to bude, pane, ne?“ zeptal se chraplavě okénkem.

Dorian sebou trhl a rozhlédl se. „Tady to stačí,“ odpověděl, spěšně vystoupil, dal kočímu slíbený příplatek a rychle zamířil k nábřeží. Tu a tam se na zádi nějaké obrovské obchodní lodi zaleskla lucerna. Světlo se chvělo a tříštilo v kalužích. Z parníku, který nakládal uhlí před vyplutím, vycházela rudá záře. Slizká dlažba vypadala jako mokrá gumová pláštěnka.

Spěchal doleva a chvílemi se ohlížel, jestli ho někdo nesleduje. Asi za sedm nebo osm minut došel k malému ošuntělému domu, vklíněnému mezi dvě vyzáblé továrny. V jednom z horních oken stála lampa. Zastavil se a zvláštním způsobem zaklepal.

Za chvíli uslyšel v chodbě kroky a odháčkování řetězu. Dveře se tiše otevřely a on vešel, aniž promluvil slovo k zavalité, znetvořené postavě, která se při jeho příchodu přitiskla do stínu. Na konci chodby visel otrhaný zelený závěs, který se kýval a chvěl v nárazech větru, jenž sem za Dorianem vnikl z ulice. Odhrnul ho a vstoupil do dlouhé nízké místnosti, která vypadala, jako by kdysi bývala tančírnou třetí kategorie. Po stěnách byly rozmístěny ostře syčící plynové plameny, zkalené a zkreslené v muchami pokálených zrcadlech naproti. Za nimi byly umaštěné reflektory z žebrovaného plechu, takže kolem nich vznikaly chvějivé kotouče světla. Podlahu pokrývaly okrové piliny, tu a tam rozšlapané v bláto a potřísněné tmavými kruhy rozlitého pití. U malých kamínek na dřevěné uhlí dřepělo několik Malajců, hráli s kostěnými žetony a při štěbetání ukazovali bílé zuby. V jednom rohu ležel rozva-

lený přes stůl námořník s hlavou zabořenou v pažích a u křiklavě natřeného pultu, který se táhl přes celou jednu stěnu, stály dvě vyzáblé ženy a posmívaly se starci, jenž si s výrazem hnusu oprašoval rukávy kabátu. „Myslí si, že po něm lezou červení mravenci," zasmála se jedna z nich, když šel Dorian kolem. Stařec na ni vyděšeně pohlédl a začal kňourat.

Na konci místnosti vedlo malé schodiště do zatemněné komůrky. Když Dorian spěšně vystoupal po jeho třech vratkých schodech, ovanul ho těžký pach opia. Zhluboka se nadechl a chřípí se mu rozechvělo rozkoší. Když vešel, vzhlédl k němu mladý muž s hladkými plavými vlasy, který se skláněl nad lampou a zapaloval si dlouhou tenkou dýmku, a váhavě mu kývl.

„Ty jsi tady, Adriane?" zamumlal Dorian.

„A kde jinde bych měl být?" odpověděl netečně. „Teď se mnou nikdo z kamarádů nemluví."

„Myslel jsem, že jsi odjel z Anglie."

„Darlington nic dělat nebude. Bratr tu směnku nakonec zaplatil. George se mnou taky nemluví… Je mi to jedno," dodal s povzdechem. „Dokud má člověk tohle, nepotřebuje přátele. Myslím, že jsem přátel měl až moc."

Dorian sebou trhl a rozhlédl se po groteskních věcech, které ležely v tak fantastických polohách na otrhaných matracích. Zkroucené údy, zející ústa, upřené oči bez lesku ho fascinovaly. Věděl, v jakých podivných nebesích trpí a jaká tupá pekla je učí tajemství nějaké nové radosti. Byli na tom líp než on. On byl vězněm myšlenek. Vzpomínka mu jako hrozná nemoc rozežírala duši. Chvílemi se mu zdálo, že vidí oči Basila Hallwarda, jak se na něj dívají. Přesto cítil, že tu zůstat nemůže. Přítomnost Adriana Singletona ho znepokojovala. Chtěl být tam, kde nikdo nebude vědět, kdo je. Chtěl uniknout sám před sebou.

„Jdu ještě na to druhé místo," řekl po chvíli.

„Na nábřeží?"

„Ano.“

„Ta šílená kočka tam bude určitě. Tady ji už nechtějí.“

Dorian pokrčil rameny. „Mám už dost žen, které člověka milují. Ženy, které člověka nenávidí, jsou mnohem zajímavější. A kromě toho je tam lepší zboží.“

„Skoro stejné.“

„Mně chutná víc. Pojď se něčeho napít. Něco si dát musím.“

„Já nic nechci,“ zamumlal mladý muž.

„To nevadí.“

Adrian Singleton unaveně vstal a šel za Dorianem k pultu. Míšenec v otrhaném turbanu a obnošeném svrchníku se odporně zašklebil na pozdrav a strčil před ně láhev brandy a dvě sklenice. Ženy se k nim přitočily a začaly švitořit. Dorian se k nim otočil zády a tiše něco řekl Adrianu Singletonovi.

Po tváři jedné z žen se svinul křivý úsměv, zahnutý jako malajská dýka. „Jsme dneska nějací pyšní,“ ušklíbla se.

„Proboha, nemluvte na mě,“ vykřikl Dorian a dupl nohou. „Co chcete? Peníze? Tady jsou. A už na mě nikdy nemluvte.“

V ženiných kalných, nasáklých očích na okamžik blýskly dvě rudé jiskry, pak pohasly a nechaly je tupé a skelné. Pohodila hlavou a chamtivými prsty shrábla mince z pultu. Její družka ji závistivě pozorovala.

„Nemá to cenu,“ povzdechl si Adrian Singleton. „Nechci se vracet. Co na tom záleží? Jsem tady docela šťastný.“

„Napíšeš mi, kdybys něco potřeboval, ano?“ řekl Dorian po chvíli.

„Možná.“

„Tak dobrou noc.“

„Dobrou noc,“ odpověděl mladý muž, vystoupal po schodech a utíral si kapesníkem vyprahlá ústa.

Dorian šel ke dveřím s výrazem bolesti ve tváři. Když odhrnul závěs, vyrazil z nalíčených rtů ženy, která si vzala jeho peníze, ohavný

smích. „Tamhle jde ďáblu upsanej!“ škytla chraplavým hlasem.

„Čert vás vem!“ odpověděl. „Takhle mi neříkejte.“

Lusknula prsty. „Krásný princ – tak se ti líbí, když ti říkaj, ne?“ zaječela za ním.

Ospalý námořník při jejích slovech vyskočil a divoce se rozhlédl. Do uší mu dolehl zvuk zavíraných domovních dveří. Vyřítil se ven, jako by někoho pronásledoval.

Dorian Gray spěchal po nábřeží mrholícím deštěm. Setkání s Adrianem Singletonem ho podivně dojalo a přemítal, jestli zkázu toho mladého života má opravdu na svědomí on, jak mu to s tak hanebnou urážkou vytkl Basil Hallward. Kousl se do rtu a na pár vteřin mu oči posmutněly. Ale co mu na tom koneckonců záleželo? Lidské dny jsou příliš krátké, než aby si člověk bral na ramena břemeno cizích chyb. Každý žije svůj vlastní život a sám za něj platí svou cenu. Škoda jen, že člověk musí za jedinou chybu platit tak často. Platit vlastně musí znovu a znovu. Ve svém jednání s člověkem osud nikdy neuzavírá účty.

Psychologové nám říkají, že jsou chvíle, kdy vášeň pro hřích, nebo pro to, čemu svět říká hřích, ovládne povahu natolik, že každé vlákno těla stejně jako každá buňka mozku jako by byly prostoupeny děsivými popudy. Muži a ženy v takových chvílích ztrácejí svobodnou vůli. Kráčejí ke svému strašnému konci jako automaty. Možnost volby je jim odňata a svědomí je buď zabito, nebo, pokud vůbec žije, žije jen proto, aby vzpouře dodalo fascinaci a neposlušnosti půvab. Neboť všechny hříchy, jak nám teologové neúnavně připomínají, jsou hříchy neposlušnosti. Když ten vznešený duch, ta jitřenka zla, padal z nebe, padal jako rebel.

Bezcitný, soustředěný na zlo, s poskvrněnou myslí a duší hladovějící po vzpouře, spěchal Dorian Gray dál a stále zrychloval krok; ale když odbočil do temného podloubí, kudy si často zkracoval cestu na to pochybné místo, kam mířil, najednou ucítil, jak ho někdo zezadu po-

padl, a než se stačil bránit, byl přiražen ke zdi a hrdlo mu sevřela surová ruka.

Šíleně zápasil o život a strašlivým úsilím odtrhl svírající se prsty. Vzápětí uslyšel cvaknutí revolveru a uviděl záblesk vyleštěné hlavně, která mu mířila přímo na hlavu, a před sebou tmavou postavu malého, podsaditého muže.

„Co chcete?“ vydechl.

„Klid,“ řekl muž. „Jestli se hnete, zastřelím vás.“

„Jste šílený. Co jsem vám udělal?“

„Zničil jste život Sibyl Vaneové,“ zněla odpověď, „a Sibyl Vaneová byla moje sestra. Zabila se. Já to vím. Její smrt máte na svědomí vy. Přísahal jsem, že vás za to zabiju. Léta jsem vás hledal. Neměl jsem žádné vodítko, žádnou stopu. Ti dva lidé, kteří by vás mohli popsat, byli mrtví. Nevěděl jsem o vás nic, jen tu mazlivou přezdívku, kterou vám říkala. Dnes večer jsem ji náhodou zaslechl. Smiřte se s Bohem, protože dnes v noci zemřete.“

Dorianu Grayovi se strachy udělalo zle. „Nikdy jsem ji neznal,“ koktal. „Nikdy jsem o ní neslyšel. Jste šílený.“

„Radši se ze svého hříchu vyznejte, protože tak jistě, jako že jsem James Vane, zemřete.“ Nastala strašná chvíle. Dorian nevěděl, co říct ani co dělat. „Na kolena!“ zavrčel muž. „Dávám vám minutu, abyste se smířil s Bohem, víc ne. Dnes v noci se naloďuju do Indie a předtím musím udělat svou práci. Jednu minutu. To je všechno.“

Dorianovi klesly paže podél těla. Ochromený hrůzou nevěděl, co dělat. Najednou mu hlavou blesklo divoké pomyšlení na záchranu. „Počkejte,“ vykřikl. „Jak je to dlouho, co vaše sestra umřela? Rychle, řekněte mi to!“

„Osmnáct let,“ řekl muž. „Proč se ptáte? Co záleží na letech?“

„Osmnáct let,“ zasmál se Dorian Gray a v hlase mu zazněl nádech triumfu. „Osmnáct let! Postavte mě pod lampu a podívejte se mi do tváře!“

James Vane chvíli váhal, protože nechápal, co tím myslí. Pak Doriana Graye popadl a vytáhl ho z podloubí.

Jakkoli bylo světlo zmítané větrem matné a kolísavé, přece mu stačilo, aby uviděl, do jak hrozného omylu, jak se zdálo, upadl, protože tvář muže, kterého chtěl zabít, měla všechen květ chlapectví, všechnu neposkvrněnou čistotu mládí. Vypadal sotva na dvacet let, byl jen o málo starší – jestli vůbec – než byla jeho sestra, když se před tolika lety rozloučili. Bylo zřejmé, že tohle není muž, který jí zničil život.

Pustil ho a zavrávoral dozadu. „Můj Bože! Můj Bože!“ vykřikl. „A já bych vás byl zavraždil!“

Dorian Gray se zhluboka nadechl. „Byl jste na pokraji strašného zločinu, člověče,“ řekl a přísně se na něj podíval. „Ať je vám to výstrahou, abyste nebral pomstu do vlastních rukou.“

„Odpusťte mi, pane,“ zamumlal James Vane. „Mýlil jsem se. Náhodné slovo, které jsem zaslechl v tom zatraceném doupěti, mě svedlo na špatnou stopu.“

„Měl byste jít radši domů a tu pistoli schovat, nebo se dostanete do nesnází,“ řekl Dorian, otočil se na podpatku a pomalu odcházel ulicí.

James Vane stál zděšeně na chodníku. Třásl se od hlavy až k patě. Po chvíli se černý stín, který se plížil podél mokré zdi, vynořil do světla a kradmými kroky se k němu přiblížil. Ucítil, jak mu někdo položil ruku na paži, a polekaně se ohlédl. Byla to jedna z žen, které pily u pultu.

„Proč jste ho nezabil?“ zasyčela a přiblížila k němu vyzáblou tvář docela zblízka. „Věděla jsem, že jdete za ním, když jste vyběhl od Dalyho. Vy blázne! Měl jste ho zabít. Má spoustu peněz a je horší než nejhorší.“

„To není ten, koho hledám,“ odpověděl, „a já nechci ničí peníze. Chci něčí život. Muži, jehož život chci, musí být teď skoro čtyřicet. Tenhle je skoro ještě chlapec. Díky Bohu, že nemám na rukou jeho krev.“

Žena se trpce zasmála. „Skoro ještě chlapec!“ ušklíbla se. „Člověče, vždyť je to bezmála osmnáct let, co ze mě Krásný princ udělal to, co jsem.“

„Lžete!“ vykřikl James Vane.

Zvedla ruku k nebi. „Před Bohem mluvím pravdu,“ vykřikla.

„Před Bohem?“

„Ať oněmím, jestli to není pravda. Je to ten nejhorší, kdo sem chodí. Říká se, že se zaprodal ďáblu za hezkou tvář. Je to bezmála osmnáct let, co jsem ho poznala. Od tý doby se moc nezměnil. To já jo,“ dodala s chorobným, vilným úšklebkem.

„Přísaháte?“

„Přísahám,“ ozvala se chraptivá ozvěna z jejích plochých úst. „Ale nic mu o mně neříkejte,“ zakňourala. „Bojím se ho. Dejte mi nějaké peníze na nocleh.“

Se zaklením se jí vytrhl a rozběhl se na roh ulice, ale Dorian Gray už zmizel. Když se ohlédl, byla pryč i ta žena.

Kapitola sedmnáctá

O týden později seděl Dorian Gray v zimní zahradě v Selby Royal a rozmlouval s půvabnou vévodkyní z Monmouthu, která byla se svým manželem, unaveně vyhlížejícím šedesátníkem, mezi jeho hosty. Byl čas na čaj a měkké světlo obrovské lampy s krajkovým stínidlem, která stála na stole, ozařovalo jemný porcelán a tepané stříbro servisu, u něhož vévodkyně předsedala. Její bílé ruce se půvabně pohybovaly mezi šálky a plné rudé rty se usmívaly něčemu, co jí Dorian pošeptal. Lord Henry ležel opřený v proutěném křesle přehozeném hedvábím a pozoroval je. Na broskvově zbarveném divanu seděla lady Narborough a předstírala, že poslouchá vévodův popis posledního brazilského brouka, o kterého rozšířil svou sbírku. Tři mladí muži v okázalých kuřáckých oblecích podávali některým dámám čajové pečivo. Společnost na zámku čítala dvanáct osob a na další den se čekali další hosté.

„O čem to vy dva mluvíte?“ řekl lord Henry, přešel pomalu ke stolu a odložil šálek. „Doufám, že ti Dorian vyprávěl o mém plánu všechno znovu překřtít, Gladys. Je to rozkošný nápad.“

„Ale já nechci být překřtěná, Harry,“ odpověděla vévodkyně a vzhlédla k němu svýma nádhernýma očima. „Se svým jménem jsem docela spokojená a jsem si jistá, že pan Gray by měl být spokojený se svým.“

„Má drahá Gladys, ani jedno z těch jmen bych nezměnil za nic na světě. Obě jsou dokonalá. Myslel jsem hlavně na květiny. Včera jsem si uřízl orchidej do knoflíkové dírky. Byla to úžasná skvrnitá věc, působi-

vá jako sedm smrtelných hříchů. Ve chvíli nepozornosti jsem se jednoho ze zahradníků zeptal, jak se jmenuje. Řekl mi, že je to krásný exemplář *Robinsoniany* nebo něco podobně hrozného. Je to smutná pravda, ale ztratili jsme schopnost dávat věcem půvabná jména. Jména jsou všechno. Nikdy se nepřu s činy. Přu se jedině se slovy. Proto nenávidím v literatuře vulgární realismus. Kdo dokáže říkat rýči rýč, měl by být donucen s ním kopat. K ničemu jinému se nehodí."

„A jak bychom tedy měli říkat tobě, Harry?" zeptala se.

„Jmenuje se princ Paradox," řekl Dorian.

„Okamžitě ho poznávám," zvolala vévodkyně.

„O tom nechci ani slyšet," zasmál se lord Henry a klesl do křesla. „Před nálepkou není úniku! Ten titul odmítám."

„Panovníci nesmějí abdikovat," zaznělo varovně z půvabných rtů.

„Ty tedy chceš, abych hájil svůj trůn?"

„Ano."

„Nabízím pravdy zítřka."

„Mně jsou milejší omyly dneška," odpověděla.

„Odzbrojuješ mě, Gladys," zvolal, nakažen svéhlavostí její nálady.

„Beru ti štít, Harry, ne kopí."

„Proti kráse kopí nikdy nelámu," řekl a mávl rukou.

„V tom je tvůj omyl, Harry, věř mi. Ceníš si krásy až příliš."

„Jak to můžeš říct? Přiznávám, že si myslím, že je lepší být krásný než dobrý. Ale na druhou stranu nikdo není ochotnější než já uznat, že je lepší být dobrý než ošklivý."

„Ošklivost je tedy jedním ze sedmi smrtelných hříchů?" zvolala vévodkyně. „Co je potom s tvým přirovnáním k orchideji?"

„Ošklivost je jednou ze sedmi smrtelných ctností, Gladys. Ty jako dobrá konzervativka bys je neměla podceňovat. Pivo, Písmo a sedm smrtelných ctností udělaly z naší Anglie to, čím je."

„Ty tedy svou zemi nemáš rád?" zeptala se.

„Žiju v ní."

„Abys ji mohl o to lépe kritizovat.“

„Chceš snad, abych o ní přijal verdikt Evropy?“ zeptal se.

„Co o nás říkají?“

„Že Tartuffe se odstěhoval do Anglie a otevřel si tu krám.“

„Je to tvoje, Harry?“

„Daruju ti to.“

„Nemohla bych to použít. Je to příliš pravdivé.“

„Nemusíš se bát. Naši krajané nikdy nepoznají, že jde o ně.“

„Jsou praktičtí.“

„Spíš vychytralí než praktičtí. Když dělají účetní uzávěrku, vyrovnávají hloupost bohatstvím a neřest pokrytectvím.“

„Přesto jsme vykonali velké věci.“

„Velké věci nám byly vnuceny, Gladys.“

„Nesli jsme jejich břemeno.“

„Jen na burzu.“

Zavrtěla hlavou. „Já věřím v náš národ,“ zvolala.

„Představuje přežití nejprůbojnějších.“

„Vyvíjí se.“

„Mě víc fascinuje úpadek.“

„A co umění?“ zeptala se.

„To je nemoc.“

„Láska?“

„Iluze.“

„Náboženství?“

„Módní náhražka víry.“

„Ty jsi skeptik.“

„Nikdy! Skepse je počátkem víry.“

„Co tedy jsi?“

„Definovat znamená omezit.“

„Dej mi aspoň nit.“

„Nitě se trhají. V labyrintu bys zabloudila.“

„Mateš mě. Mluvme o někom jiném.“

„Náš hostitel je rozkošné téma. Před lety ho pokřtili Krásný princ.“

„Ach, to mi nepřipomínej,“ zvolal Dorian Gray.

„Náš hostitel je dnes večer docela protivný,“ odpověděla vévodkyně a začervenala se. „Asi si myslí, že si mě Monmouth vzal z čistě vědeckých důvodů, jako nejlepší exemplář moderního motýla, jaký našel.“

„Doufám jen, že do vás nebude zapichovat špendlíky, vévodkyně,“ zasmál se Dorian.

„Ach, to už dělá moje komorná, pane Grayi, když se na mě zlobí.“

„A kvůli čemu se na vás zlobí, vévodkyně?“

„Kvůli úplným maličkostem, pane Grayi, ujišťuju vás. Obvykle proto, že přijdu za deset minut devět a řeknu jí, že musím být oblečená do půl deváté.“

„To je od ní ale nerozumné! Měla byste jí dát výpověď.“

„To se neodvážím, pane Grayi. Vždyť ona mi vymýšlí klobouky. Pamatujete si na ten, co jsem měla na zahradní slavnosti u lady Hilstone? Nepamatujete, ale je od vás milé, že to předstíráte. Tak ten udělala z ničeho. Všechny dobré klobouky jsou z ničeho.“

„Jako všechny dobré pověsti, Gladys,“ skočil jí do řeči lord Henry. „Každý dojem, který člověk udělá, mu přinese nepřítele. Kdo chce být oblíbený, musí být průměrný.“

„U žen ne,“ řekla vévodkyně a zavrtěla hlavou, „a svět ovládají ženy. Ujišťuju tě, že průměrnost nesnášíme. My ženy, jak kdosi říká, milujeme ušima, tak jako vy muži milujete očima, pokud vůbec milujete.“

„Mně se zdá, že my nic jiného neděláme,“ zamumlal Dorian.

„Ach, pak tedy nikdy doopravdy nemilujete, pane Grayi,“ odpověděla vévodkyně s předstíraným smutkem.

„Má drahá Gladys!“ zvolal lord Henry. „Jak to můžeš říct? Romantika žije z opakování a opakování mění choutku v umění. Kromě toho je každá láska tou jedinou, kterou člověk kdy prožil. Jiný předmět nemění jedinečnost vášně. Jen ji zesiluje. V životě můžeme mít nanejvýš je-

den velký zážitek, a tajemstvím života je prožívat ho znovu tak často, jak je to jen možné.“

„I když nás zranil, Harry?“ zeptala se vévodkyně po chvíli.

„Hlavně když nás zranil,“ odpověděl lord Henry.

Vévodkyně se otočila a podívala se na Doriana Graye se zvláštním výrazem v očích. „Co vy na to, pane Grayi?“ zeptala se.

Dorian chvíli váhal. Pak zvrátil hlavu dozadu a zasmál se. „S Harrym vždycky souhlasím, vévodkyně.“

„I když se mýlí?“

„Harry se nikdy nemýlí, vévodkyně.“

„A dělá vás jeho filozofie šťastným?“

„Štěstí jsem nikdy nehledal. Kdo by chtěl štěstí? Hledal jsem potěšení.“

„A našel jste ho, pane Grayi?“

„Často. Až příliš často.“

Vévodkyně si povzdechla. „Já hledám klid,“ řekla, „a jestli se nepůjdu převléknout, nebudu ho mít dnes večer žádný.“

„Dovolte, abych vám přinesl nějaké orchideje, vévodkyně,“ zvolal Dorian, vyskočil a odešel dozadu do zimní zahrady.

„Flirtuješ s ním hanebně,“ řekl lord Henry své sestřenici. „Měla by sis dát pozor. Je velmi okouzlující.“

„Kdyby nebyl, nebyl by to žádný boj.“

„Narazil tedy Řek na Řeka?“

„Já stojím na straně Trójanů. Bojovali kvůli ženě.“

„Byli poraženi.“

„Jsou horší věci než zajetí,“ odpověděla.

„Cváláš s povolenou uzdou.“

„Rychlost je život,“ zněl *protiútok*.

„Dnes večer si to zapíšu do deníku.“

„Co?“

„Že spálené dítě miluje oheň.“

„Ani jsem se nepopálila. Křídla mám nedotčená.“

„Používáš je ke všemu, jen ne k tomu, abys uletěla.“

„Odvaha přešla od mužů na ženy. Je to pro nás nová zkušenost.“

„Máš sokyni.“

„Koho?“

Zasmál se. „Lady Narborough,“ zašeptal. „Naprosto ho zbožňuje.“

„Naháníš mi strach. Proti starožitnostem jsme my romantičky bezmocné.“

„Romantičky! Vždyť ovládáte všechny metody vědy.“

„Vychovali nás muži.“

„Ale nevysvětlili vás.“

„Popiš nás jako pohlaví,“ vyzvala ho.

„Sfingy bez tajemství.“

Usmála se na něj. „Pan Gray se nějak zdržuje!“ řekla. „Pojďme mu pomoct. Ještě jsem mu neřekla, jakou barvu budou mít moje šaty.“

„Ach, šaty musíš sladit s jeho květinami, Gladys.“

„To by byla předčasná kapitulace.“

„Romantické umění začíná vyvrcholením.“

„Musím si nechat možnost ústupu.“

„Jako Parthové?“

„Ti našli záchranu v poušti. To bych já nedokázala.“

„Ženy nemají vždycky na vybranou,“ odpověděl, ale sotva větu dokončil, ozvalo se ze vzdáleného konce zimní zahrady přidušené zasténání a po něm tupý zvuk těžkého pádu. Všichni vyskočili. Vévodkyně stála zděšeně bez hnutí. A lord Henry se strachem v očích proběhl mezi rozkývanými palmami a našel Doriana Graye, jak leží tváří k zemi na dlaždicích v bezvědomí podobném smrti.

Okamžitě ho přenesli do modrého salonu a uložili na jednu z pohovek. Za chvíli přišel k sobě a omámeně se rozhlédl.

„Co se stalo?“ zeptal se. „Ach, už si vzpomínám. Jsem tady v bezpečí, Harry?“ Začal se třást.

„Můj milý Doriane," odpověděl lord Henry, „jen jsi omdlel. Nic víc. Asi ses přepínal. Radši nechoď dolů k večeři. Zastoupím tě."

„Ne, půjdu dolů," řekl a namáhavě se postavil. „Raději půjdu dolů. Nesmím být sám."

Odešel do svého pokoje a převlékl se. Když seděl u stolu, byla v jeho chování divoká, bezohledná veselost, ale chvílemi jím projela vlna hrůzy, když si vzpomněl, že přitisknutou k oknu zimní zahrady jako bílý kapesník viděl tvář Jamese Vanea, jak ho pozoruje.

Kapitola osmnáctá

Druhý den nevyšel z domu, a vlastně strávil většinu času ve svém pokoji, nemocný divokou hrůzou ze smrti, a přece lhostejný k životu samotnému. Začal ho ovládat pocit, že je štván, že na něj líčí léčky a jdou mu po stopě. Stačilo, aby se ve větru zachvěl gobelín, a třásl se. Zvadlé listí, které vítr vrhal na olovem zasklené tabulky, mu připadalo jako jeho vlastní promarněná předsevzetí a divoké výčitky. Když zavřel oči, znovu viděl námořníkovu tvář, jak nahlíží mlhou zamženým sklem, a zdálo se mu, že mu hrůza znovu klade ruku na srdce.

Ale možná jen jeho fantazie vyvolala z noci pomstu a postavila před něj ohavné podoby trestu. Skutečný život byl chaos, ale v představivosti bylo cosi strašlivě logického. Právě představivost posílala výčitky svědomí v patách hříchu. Právě představivost nutila každý zločin plodit znetvořené potomstvo. V obyčejném světě faktů nebyli zlí potrestáni ani dobří odměněni. Úspěch dostávali silní, neúspěch se vnucoval slabým. To bylo všechno. A kromě toho, kdyby kolem domu slídil nějaký cizinec, viděli by ho sluhové nebo hajní. Kdyby se na záhonech našly nějaké stopy, zahradníci by to ohlásili. Ano, byla to jen fantazie. Bratr Sibyl Vaneové se nevrátil, aby ho zabil. Odplul na své lodi a ztroskotá v nějakém zimním moři. Před ním byl v každém případě v bezpečí. Vždyť ten muž nevěděl, kdo je, nemohl vědět, kdo je. Maska mládí ho zachránila.

A přece, jestli to byl jen přelud, jak strašná byla představa, že svědomí dokáže vyvolat tak děsivé přízraky, dát jim viditelnou podobu a nechat je před člověkem hýbat! Jaký by to byl život, kdyby na něj

dnem i nocí z tichých koutů nahlížely stíny jeho zločinu, posmívaly se mu ze skrytých míst, šeptaly mu do ucha, když sedí při hostině, a budily ho ledovými prsty, když spí! Jak se mu ta myšlenka plížila mozkem, zbledl hrůzou a zdálo se mu, že vzduch najednou zchladl. Ach, v jaké divoké hodině šílenství zabil svého přítele! Jak přísterná byla už pouhá vzpomínka na tu scénu! Znovu to všechno viděl. Každá ohavná podrobnost se mu vracela s ještě větší hrůzou. Z černé jeskyně času se vynořil obraz jeho hříchu, strašlivý a zahalený do šarlatu. Když v šest hodin přišel lord Henry, našel ho plakat jako člověka, kterému se láme srdce.

Teprve třetího dne se odvážil vyjít ven. V jasném vzduchu toho zimního rána, provoněném borovicemi, bylo cosi, co mu jako by vracelo radost a zápal pro život. Ale tu změnu nezpůsobily jen tělesné podmínky okolí. Jeho vlastní povaha se vzbouřila proti přemíře úzkosti, která se snažila zmrzačit a pokazit dokonalost jejího klidu. U jemných a vytříbeně utvářených povah je to tak vždycky. Jejich silné vášně musejí buď zlomit, nebo se ohnout. Buď člověka zabijí, nebo samy zemřou. Mělké žaly a mělké lásky žijí dál. Lásky a žaly, které jsou velké, zničí jejich vlastní plnost. Kromě toho se přesvědčil, že byl obětí hrůzou zachvácené představivosti, a teď se na své obavy díval s jistým soucitem a nemalým opovržením.

Po snídani se hodinu procházel s vévodkyní po zahradě a pak se rozjel přes park, aby se připojil k lovecké společnosti. Na trávě ležela křupavá jinovatka jako sůl. Nebe bylo převrácený pohár z modrého kovu. Plochou rákosím zarostlou hladinu jezera lemoval tenký škraloup ledu.

Na kraji borového lesa zahlédl sira Geoffreyho Cloustona, vévodkynina bratra, jak vyhazuje z pušky dvě vystřelené nábojnice. Seskočil z vozíku, řekl podkonímu, ať odveze klisnu domů, a zamířil ke svému hostu přes uvadlé kapradí a drsný podrost.

„Dobrý lov, Geoffrey?“ zeptal se.

„Nic moc, Doriane. Myslím, že většina ptáků odletěla do polí. Snad to bude lepší po obědě, až se dostaneme do nové leče."

Dorian se loudal vedle něj. Ostrý aromatický vzduch, hnědé a rudé záblesky světla, které se třpytily v lese, chraplavé výkřiky honců, které se čas od času rozlehly, a po nich ostré prásknutí pušek ho fascinovaly a naplňovaly pocitem rozkošné svobody. Ovládla ho bezstarostnost štěstí, vznešená lhostejnost radosti.

Najednou z hrbolatého trsu staré trávy asi dvacet yardů před nimi vyrazil zajíc, s černě zakončenýma ušima vztyčenýma a s dlouhými zadními běhy, které ho vrhaly kupředu. Hnal se k olšovému houští. Sir Geoffrey přiložil pušku k rameni, ale v ladnosti toho zvířete bylo cosi, co Doriana Graye podivně okouzlilo, a hned vykřikl: „Nestřílej, Geoffrey. Nech ho žít."

„Jaký nesmysl, Doriane!" zasmál se jeho společník, a když zajíc skočil do houští, vystřelil. Ozvaly se dva výkřiky, výkřik zajíce v bolesti, který je strašný, a výkřik člověka v agónii, který je horší.

„Proboha! Trefil jsem honce!" zvolal sir Geoffrey. „To je ale osel, lézt před pušky! Přestaňte tam střílet!" zakřičel z plných plic. „Je tu zraněný člověk."

Přiběhl vrchní hajný s holí v ruce.

„Kde, pane? Kde je?" křičel. Zároveň podél celé linie střelba ustala.

„Tady," odpověděl rozzlobeně sir Geoffrey a spěchal k houští. „Proč proboha nedržíte své lidi vzadu? Zkazil jste mi lov na celý den."

Dorian je pozoroval, jak se nořili do olšového houští a odhrnovali pružné, kývající se větve. Za pár okamžiků se vynořili a táhli za sebou do slunečního světla tělo. S hrůzou se odvrátil. Zdálo se mu, že kamkoli jde, chodí za ním neštěstí. Slyšel, jak se sir Geoffrey ptá, jestli je ten muž opravdu mrtvý, a slyšel, jak hajný přisvědčil. Les jako by najednou ožil tvářemi. Bylo slyšet dupot nesčetných nohou a tlumené bzučení hlasů. Nad hlavami jim větvemi s plácáním křídel prolétl velký bažant s měděnou hrudí.

Po několika okamžicích, které pro něj v jeho rozrušení byly jako nekonečné hodiny bolesti, ucítil, jak mu někdo položil ruku na rameno. Trhl sebou a ohlédl se.

„Doriane," řekl lord Henry, „radši jim řeknu, že pro dnešek se lov ruší. Nevypadalo by dobře pokračovat."

„Kéž by se zrušil navždycky, Harry," odpověděl trpce. „Celé je to ohavné a kruté. Je ten člověk…?"

Nedokázal větu dokončit.

„Obávám se, že ano," odvětil lord Henry. „Dostal celou dávku broků do prsou. Musel zemřít skoro okamžitě. Pojď, půjdeme domů."

Kráčeli vedle sebe směrem k aleji skoro padesát yardů mlčky. Pak se Dorian podíval na lorda Henryho a s těžkým povzdechem řekl: „To je zlé znamení, Harry, velmi zlé znamení."

„Co?" zeptal se lord Henry. „Ach, ta nehoda, předpokládám. Můj milý, tomu se nedá pomoct. Byla to vina toho člověka. Proč lezl před pušky? Ostatně nás se to netýká. Pro Geoffreyho je to ovšem dost trapné. Prošpikovat honce broky se nedělá. Lidé si pak myslí, že člověk střílí naslepo. A Geoffrey takový není; střílí velmi přesně. Ale nemá smysl o tom mluvit."

Dorian zavrtěl hlavou. „Je to zlé znamení, Harry. Mám pocit, jako by se někomu z nás mělo stát něco strašného. Možná mně," dodal a bolestným gestem si přejel rukou přes oči.

Starší muž se zasmál. „Jediná strašná věc na světě je *nuda*, Doriane. To je jediný hřích, pro který není odpuštění. Ale ta nám sotva hrozí, pokud ovšem tihle pánové nebudou o té věci tlachat u večeře. Musím jim říct, že to téma je tabu. A co se znamení týče, nic takového jako znamení neexistuje. Osud nám neposílá hlasatele. Je na to příliš moudrý, nebo příliš krutý. A kromě toho, co by se ti proboha mohlo stát, Doriane? Máš všechno na světě, co si člověk může přát. Není nikdo, kdo by si s tebou rád nevyměnil místo."

„Není nikdo, s kým bych si já nevyměnil místo, Harry. Nesměj se tak. Mluvím pravdu. Ten ubohý venkovan, který právě umřel, je na tom líp než já. Nebojím se smrti. Děsí mě, že smrt přichází. Jako by mi její obludná křídla kroužila v olověném vzduchu kolem hlavy. Proboha! Nevidíš tamhle za stromy muže, jak se pohybuje, pozoruje mě a čeká na mě?“

Lord Henry se podíval směrem, kam ukazovala chvějící se ruka v rukavici. „Ano,“ řekl s úsměvem, „vidím, že na tebe čeká zahradník. Asi se tě chce zeptat, jaké květiny si dnes večer přeješ na stole. Jak jsi nesmyslně nervózní, můj milý! Až se vrátíme do města, musíš zajít k mému lékaři.“

Když Dorian uviděl, jak se zahradník blíží, úlevně si povzdechl. Muž se dotkl klobouku, chvíli váhavě pohlédl na lorda Henryho a pak vytáhl dopis, který podal svému pánovi. „Její Milost mi nařídila počkat na odpověď,“ zamumlal.

Dorian zastrčil dopis do kapsy. „Vyřiďte Její Milosti, že už jdu,“ řekl chladně. Muž se otočil a rychle odcházel směrem k domu.

„Jak rády ženy dělají nebezpečné věci!“ zasmál se lord Henry. „Je to jedna z vlastností, které na nich obdivuju nejvíc. Žena bude flirtovat s kýmkoli na světě, jen když se přitom dívají ostatní.“

„Jak rád ty říkáš nebezpečné věci, Harry! Tentokrát jsi docela vedle. Vévodkyni mám velmi rád, ale nemiluju ji.“

„A vévodkyně tě velmi miluje, ale ráda tě má méně, takže se k sobě skvěle hodíte.“

„Šíříš pomluvy, Harry, a pomluvy nikdy nemají žádný základ.“

„Základem každé pomluvy je nemravná jistota,“ řekl lord Henry a zapálil si cigaretu.

„Ty bys kvůli epigramu obětoval kohokoli, Harry.“

„Svět jde na oltář dobrovolně,“ zněla odpověď.

„Kéž bych dokázal milovat,“ zvolal Dorian Gray a v hlase mu zazněl hluboký patos. „Ale jako bych ztratil vášeň a zapomněl na touhu. Příliš

se soustředím sám na sebe. Moje vlastní osobnost se mi stala břemenem. Chci uniknout, odjet, zapomenout. Byla ode mě hloupost sem vůbec jezdit. Myslím, že pošlu Harveymu telegram, ať připraví jachtu. Na jachtě je člověk v bezpečí."

„V bezpečí před čím, Doriane? Máš nějaké potíže. Proč mi neřekneš jaké? Víš, že bych ti pomohl."

„Nemůžu ti to říct, Harry," odpověděl smutně. „A troufám si říct, že je to jen můj přelud. Ta nešťastná nehoda mě rozrušila. Mám strašné tušení, že se něco podobného může stát i mně."

„Jaký nesmysl!"

„Doufám, že ano, ale nemůžu si pomoct. Ach, tady je vévodkyně, vypadá jako Artemis v kostýmku šitém na míru. Vidíte, vévodkyně, že jsme se vrátili."

„Všechno jsem slyšela, pane Grayi," odpověděla. „Chudák Geoffrey je strašně rozrušený. A prý jste ho prosil, aby po tom zajíci nestřílel. Jak zvláštní!"

„Ano, bylo to velmi zvláštní. Nevím, co mě to popadlo. Asi nějaký rozmar. Vypadal jako ten nejpůvabnější malý živý tvor. Ale je mi líto, že vám o tom člověku řekli. Je to ohavné téma."

„Je to otravné téma," skočil mu do řeči lord Henry. „Nemá vůbec žádnou psychologickou hodnotu. Kdyby to ovšem Geoffrey udělal úmyslně, to by byl zajímavý! Rád bych poznal někoho, kdo spáchal skutečnou vraždu."

„To je od tebe hrozné, Harry!" zvolala vévodkyně. „Že ano, pane Grayi? Harry, panu Grayovi je zase zle. Omdlí."

Dorian se s námahou vzpřímil a usmál se. „To nic není, vévodkyně," zamumlal, „mám jen strašně pocuchané nervy. Nic víc. Asi jsem se dnes ráno přespříliš nachodil. Neslyšel jsem, co Harry říkal. Bylo to hodně zlé? Musíte mi to povědět jindy. Myslím, že si musím jít lehnout. Omluvíte mě, že ano?"

Došli k velkému schodišti, které vedlo ze zimní zahrady na terasu. Když se za Dorianem zavřely skleněné dveře, lord Henry se otočil a podíval se na vévodkyni svýma ospalýma očima. „Jsi do něj hodně zamilovaná?“ zeptal se.

Chvíli neodpovídala, jen stála a hleděla do krajiny. „Kéž bych to věděla,“ řekla nakonec.

Zavrtěl hlavou. „Vědění by bylo osudné. Okouzluje právě nejistota. Mlha dělá věci nádhernými.“

„Člověk v ní může zabloudit.“

„Všechny cesty končí v tomtéž bodě, má drahá Gladys.“

„V jakém?“

„V rozčarování.“

„To byl můj *vstup* do života,“ povzdechla si.

„Přišlo k tobě korunované.“

„Už mě unavuje koruna z jahodových listů.“

„Sluší ti.“

„Jen na veřejnosti.“

„Chyběla by ti,“ řekl lord Henry.

„Nevzdám se z ní ani lístku.“

„Monmouth má uši.“

„Stáří je nedoslýchavé.“

„Nikdy nežárlil?“

„Kéž by žárlil.“

Rozhlédl se kolem, jako by něco hledal. „Co hledáš?“ zeptala se.

„Chránítko z hrotu tvého fleretu,“ odpověděl. „Upustila jsi ho.“

Zasmála se. „Masku mám ještě pořád.“

„Dělá tvé oči ještě krásnějšími,“ zněla odpověď.

Znovu se zasmála. Její zuby se ukázaly jako bílá semínka v šarlatovém ovoci.

Nahoře ve svém pokoji ležel Dorian Gray na pohovce a každé chvějící se vlákno jeho těla prostupovala hrůza. Život se mu najednou stal

příliš ohavným břemenem, než aby ho dokázal nést. Strašná smrt nešťastného honce, zastřeleného v houští jako divoké zvíře, mu připadala jako předzvěst i jeho vlastní smrti. Málem omdlel při tom, co lord Henry řekl v nahodilé náladě cynického žertování.

V pět hodin zazvonil na sluhu a nařídil mu, ať mu sbalí věci na noční rychlík do města a ať je v půl deváté u dveří kočár. Byl rozhodnut nestrávit v Selby Royal už ani jednu noc. Bylo to místo zlého znamení. Smrt se tu procházela ve slunečním světle. Tráva v lese byla potřísněná krví.

Pak napsal lordu Henrymu lístek, že jede do města poradit se se svým lékařem, a požádal ho, aby se v jeho nepřítomnosti postaral o hosty. Když ho vkládal do obálky, ozvalo se zaklepání a komorník mu oznámil, že s ním chce mluvit vrchní hajný. Zamračil se a kousl se do rtu. „Ať jde dál," zamumlal po chvíli váhání.

Jakmile muž vstoupil, vytáhl Dorian ze zásuvky šekovou knížku a rozevřel ji před sebou.

„Předpokládám, že jste přišel kvůli té nešťastné dnešní ranní nehodě, Thorntone?" řekl a vzal do ruky pero.

„Ano, pane," odpověděl hajný.

„Byl ten chudák ženatý? Byl na něm někdo závislý?" zeptal se Dorian znuděně. „Pokud ano, nerad bych, aby jeho blízcí strádali, a pošlu jim jakoukoli částku, kterou budete považovat za potřebnou."

„Nevíme, kdo to je, pane. Právě kvůli tomu jsem si dovolil za vámi přijít."

„Nevíte, kdo to je?" řekl Dorian netečně. „Jak to myslíte? Nebyl to jeden z vašich lidí?"

„Ne, pane. Nikdy předtím jsem ho neviděl. Vypadá jako námořník, pane."

Dorianu Grayovi vypadlo z ruky pero a měl pocit, jako by se mu najednou zastavilo srdce. „Námořník?" vykřikl. „Říkal jste námořník?"

„Ano, pane. Vypadá, jako by byl nějaký námořník; na obou pažích tetování a tak."

„Našlo se u něj něco?" řekl Dorian, naklonil se dopředu a díval se na muže vyděšenýma očima. „Něco, podle čeho by se dalo zjistit jeho jméno?"

„Nějaké peníze, pane, ne moc, a šestiranný revolver. Žádné jméno. Slušně vypadající člověk, pane, ale takový hrubší. Myslíme, že nějaký námořník."

Dorian vyskočil. Kolem něj se zatřepetala strašlivá naděje. Šíleně se jí chytil. „Kde je tělo?" zvolal. „Rychle! Musím ho okamžitě vidět."

„Je v prázdné stáji na panském dvoře, pane. Lidi nechtějí mít takové věci v domě. Říkají, že mrtvola přináší smůlu."

„Na panském dvoře! Jděte tam hned a počkejte tam na mě. Řekněte některému z podkoních, ať mi přivede koně. Ne. To nevadí. Půjdu do stájí sám. Ušetří to čas."

Za necelou čtvrthodinu cválal Dorian Gray dlouhou alejí, co nejrychleji to šlo. Stromy jako by se kolem něj míjely v přízračném průvodu a divoké stíny se mu vrhaly do cesty. Jednou klisna uskočila před bílým sloupkem brány a málem ho shodila. Šlehl ji jezdeckým bičíkem přes šíji. Proťala soumračný vzduch jako šíp. Kamení jí odletovalo zpod kopyt.

Konečně dorazil na panský dvůr. Na nádvoří postávali dva muži. Seskočil ze sedla a hodil jednomu z nich otěže. V nejvzdálenější stáji se třpytilo světlo. Něco mu jako by říkalo, že tělo je tam, a spěchal ke dveřím a položil ruku na závoru.

Tam se na okamžik zastavil, protože cítil, že je na pokraji objevu, který mu buď zachrání, nebo zničí život. Pak rozrazil dveře a vešel.

Na hromadě pytloviny ve vzdáleném koutě leželo mrtvé tělo muže oblečeného v hrubé košili a modrých kalhotách. Přes obličej mu přehodili kropenatý šátek. Vedle něj prskala hrubá svíčka zastrčená v láhvi.

Dorian Gray se otřásl. Cítil, že to nemůže být jeho ruka, která ten šátek sejme, a zavolal na jednoho z čeledínů, aby k němu přišel.

„Sundejte mu tu věc z obličeje. Chci ho vidět," řekl a chytil se veřeje, aby se udržel na nohou.

Když to čeledín udělal, přistoupil blíž. Z rtů se mu vydral výkřik radosti. Muž, kterého zastřelili v houští, byl James Vane.

Několik minut tam stál a díval se na mrtvé tělo. Když jel domů, měl oči plné slz, protože věděl, že je v bezpečí.

Kapitola devatenáctá

„Nemá smysl, abys mi tvrdil, že budeš hodný," zvolal lord Henry a namáčel si bílé prsty do misky z červené mědi naplněné růžovou vodou. „Jsi naprosto dokonalý. Prosím tě, neměň se."

Dorian Gray zavrtěl hlavou. „Ne, Harry, v životě jsem udělal příliš mnoho strašných věcí. Další už dělat nebudu. Se svými dobrými skutky jsem začal včera."

„A kde jsi včera byl?"

„Na venkově, Harry. Bydlel jsem sám v malém hostinci."

„Můj milý chlapče," řekl lord Henry s úsměvem, „na venkově může být dobrý každý. Nejsou tam žádná pokušení. Proto jsou lidé, kteří žijí mimo město, tak naprosto necivilizovaní. Civilizace není vůbec snadná věc. Člověk k ní může dospět jen dvěma cestami. Jednou je vzdělanost, druhou zkaženost. Venkované nemají příležitost ani k jednomu, a tak živoří."

„Vzdělanost a zkaženost," opakoval Dorian. „Poznal jsem trochu obojí. Teď mi připadá strašné, že by se vůbec mohly vyskytovat spolu. Protože mám nový ideál, Harry. Chci se změnit. Myslím, že už jsem se změnil."

„Ještě jsi mi neřekl, jaký byl ten tvůj dobrý skutek. Nebo jsi říkal, že jich bylo víc?" zeptal se jeho společník, nasypal si na talíř malou karmínovou pyramidu jahod a děrovanou lžičkou ve tvaru mušle na ně nechal sněžit bílý cukr.

„Tobě to říct můžu, Harry. Nikomu jinému bych to vyprávět nemohl. Někoho jsem ušetřil. Zní to ješitně, ale chápeš, co tím myslím. Byla

docela krásná a podivuhodně se podobala Sibyl Vaneové. Myslím, že právě to mě k ní zprvu přitáhlo. Pamatuješ si na Sibyl, že ano? Jak dávno se to zdá! No a Hetty samozřejmě nepatřila k naší společenské vrstvě. Byla to prostě vesnická dívka. Ale opravdu jsem ji miloval. Jsem si docela jistý, že jsem ji miloval. Celý ten nádherný květen, který letos máme, jsem za ní dvakrát třikrát týdně zajížděl. Včera jsme se sešli v malém sadu. Do vlasů jí neustále padaly jabloňové květy a smála se. Dnes za úsvitu jsme spolu měli odjet. Najednou jsem se rozhodl, že ji opustím tak čistou jako květ, jakou jsem ji našel."

„Myslím, že novota toho pocitu ti musela přinést záchvěv opravdové rozkoše, Doriane," přerušil ho lord Henry. „Ale tu tvou idylu ti můžu dokončit sám. Dal jsi jí dobrou radu a zlomil jí srdce. To byl začátek tvého polepšení."

„Harry, ty jsi hrozný! Nesmíš říkat takové strašné věci. Hetty srdce zlomené nemá. Samozřejmě plakala a tak. Ale žádná hanba na ní neulpěla. Může žít jako Perdita ve své zahradě plné máty a měsíčku."

„A plakat pro nevěrného Florizela," řekl lord Henry se smíchem a opřel se v židli. „Můj milý Doriane, ty máš ty nejpodivněji chlapecké nálady. Myslíš, že ta dívka teď bude někdy doopravdy spokojená s někým ze svého stavu? Nejspíš se jednou vdá za nějakého hrubého povozníka nebo za rozšklebeného oráče. A to, že tě potkala a milovala, ji naučí manžela pohrdat, a bude nešťastná. Z mravního hlediska si tvého velkého odříkání nijak zvlášť necením. I jako začátek je ubohé. A kromě toho, jak víš, že Hetty v tuhle chvíli nepluje po hladině nějakého hvězdami ozářeného mlýnského rybníčka, obklopená nádhernými lekníny, jako Ofélie?"

„To nesnesu, Harry! Všemu se vysmíváš, a pak naznačuješ ty nejvážnější tragédie. Teď lituju, že jsem ti to řekl. Je mi jedno, co mi řekneš. Vím, že jsem jednal správně. Ubohá Hetty! Když jsem dnes ráno projížděl kolem statku, viděl jsem v okně její bílou tvář jako snítku jasmínu. Už o tom nemluvme a nesnaž se mě přesvědčit, že první dobrý

skutek, který jsem za celá léta udělal, první kousek sebeobětování, který jsem kdy poznal, je ve skutečnosti něco jako hřích. Chci být lepší. Budu lepší. Pověz mi něco o sobě. Co se děje ve městě? Už několik dní jsem nebyl v klubu."

„Lidé pořád ještě probírají zmizení chudáka Basila."

„Myslel bych, že je to už dávno omrzelo," řekl Dorian, nalil si trochu vína a lehce se zamračil.

„Můj milý chlapče, mluví o tom teprve šest týdnů, a britská veřejnost opravdu nesnese duševní vypětí víc než jednoho tématu za tři měsíce. V poslední době ale měli velké štěstí. Měli můj vlastní rozvod a sebevraždu Alana Campbella. Teď mají záhadné zmizení umělce. Scotland Yard pořád trvá na tom, že muž v šedém cestovním plášti, který devátého listopadu odjel půlnočním vlakem do Paříže, byl chudák Basil, a francouzská policie prohlašuje, že Basil do Paříže vůbec nedorazil. Asi za čtrnáct dní se nejspíš dozvíme, že ho viděli v San Francisku. Je to zvláštní, ale o každém, kdo zmizí, se říká, že ho viděli v San Francisku. Musí to být rozkošné město, které má všechny půvaby onoho světa."

„Co myslíš, že se Basilovi stalo?" zeptal se Dorian, zvedl sklenku burgundského proti světlu a divil se, jak je možné, že o tom dokáže mluvit tak klidně.

„Nemám nejmenší tušení. Jestli se Basil rozhodl schovat, není to moje věc. Jestli je mrtvý, nechci na něj myslet. Smrt je jediná věc, která mě kdy děsí. Nenávidím ji."

„Proč?" řekl mladší muž unaveně.

„Protože," řekl lord Henry a přejel si pod chřípím pozlacenou mřížkou otevřené krabičky s vonnou solí, „dnes člověk dokáže přežít všechno kromě ní. Smrt a vulgárnost jsou jediné dvě skutečnosti devatenáctého století, které se nedají nijak zamluvit. Dáme si kávu v hudebním salonu, Doriane. Musíš mi zahrát Chopina. Ten muž, se kterým mi utekla žena, hrál Chopina znamenitě. Ubohá Victoria! Měl

jsem ji moc rád. Bez ní je dům dost osamělý. Manželský život je samozřejmě jen zvyk, špatný zvyk. Ale člověk lituje ztráty i svých nejhorších zvyků. Možná jich lituje nejvíc. Jsou tak podstatnou součástí jeho osobnosti."

Dorian nic neřekl, ale vstal od stolu, přešel do vedlejšího pokoje, sedl si ke klavíru a nechal prsty bloudit po bílé a černé slonovině kláves. Když přinesli kávu, přestal hrát, podíval se na lorda Henryho a řekl: „Harry, napadlo tě někdy, že Basila zavraždili?"

Lord Henry zívl. „Basil byl velmi oblíbený a vždycky nosil laciné hodinky Waterbury. Proč by ho někdo vraždil? Nebyl dost chytrý, aby měl nepřátele. Měl samozřejmě úžasný talent na malování. Ale člověk může malovat jako Velázquez, a přesto být nudný, jak jen to jde. Basil byl opravdu dost nudný. Zaujal mě jen jednou, a to když mi před lety řekl, že tě divoce zbožňuje a že jsi hlavním motivem jeho umění."

„Měl jsem Basila moc rád," řekl Dorian a v hlase mu zazněl smutek. „Ale neříká se, že ho zavraždili?"

„Ale ano, některé noviny to píšou. Mně to nepřipadá ani trochu pravděpodobné. Vím, že v Paříži jsou strašná místa, ale Basil nebyl ten typ člověka, který by do nich chodil. Neměl žádnou zvědavost. To byla jeho hlavní vada."

„Co bys řekl, Harry, kdybych ti řekl, že jsem Basila zavraždil já?" řekl mladší muž. Když to dořekl, upřeně ho pozoroval.

„Řekl bych, můj milý, že se stavíš do role, která ti nesedí. Každý zločin je vulgární, tak jako každá vulgárnost je zločin. Na vraždu ty nemáš, Doriane. Promiň, jestli tím raním tvou ješitnost, ale ujišťuju tě, že je to pravda. Zločin patří výhradně nižším vrstvám. Ani v nejmenším jim to nevyčítám. Řekl bych, že zločin je pro ně tím, čím je pro nás umění: prostě způsobem, jak si opatřit mimořádné vzrušení."

„Způsobem, jak si opatřit vzrušení? Myslíš tedy, že člověk, který jednou spáchal vraždu, by mohl ten zločin spáchat znovu? To mi neříkej."

„Ach, potěšením se stane cokoli, když to člověk dělá příliš často," zvolal lord Henry se smíchem. „To je jedno z nejdůležitějších tajemství života. Řekl bych ovšem, že vražda je vždycky chyba. Člověk by nikdy neměl dělat nic, o čem nemůže mluvit po večeři. Ale nechme chudáka Basila. Rád bych věřil, že potkal tak opravdu romantický konec, jak naznačuješ, ale nedokážu to. Troufám si říct, že spadl z omnibusu do Seiny a průvodčí ten skandál ututlal. Ano, myslím, že tak skončil. Vidím ho teď, jak leží na zádech pod těmi kalně zelenými vodami, nad ním plují těžké nákladní čluny a do vlasů se mu zaplétají dlouhé řasy. Víš, nemyslím, že by ještě namaloval mnoho dobrého. Za posledních deset let jeho malování hodně upadlo."

Dorian si povzdechl a lord Henry se pomalu prošel pokojem a začal hladit po hlavě podivného jávského papouška, velkého ptáka s šedým peřím a růžovou chocholkou a ocasem, který balancoval na bambusovém bidýlku. Když se ho dotkly jeho špičaté prsty, spustil přes černé oči podobné sklu bílou šupinatou kůži svraštělých víček a začal se kolébat dopředu a dozadu.

„Ano," pokračoval, otočil se a vytáhl z kapsy kapesník, „jeho malování úplně upadlo. Zdálo se mi, že něco ztratilo. Ztratilo ideál. Když jste vy dva přestali být velkými přáteli, přestal on být velkým umělcem. Co vás vlastně rozdělilo? Asi tě nudil. Jestli ano, nikdy ti to neodpustil. Nudní lidé to tak dělávají. Mimochodem, co se stalo s tím nádherným portrétem, který z tebe namaloval? Myslím, že jsem ho od té doby, co ho dokončil, vůbec neviděl. Ach, vzpomínám si, že jsi mi před lety říkal, že jsi ho poslal do Selby a že se po cestě ztratil nebo ho ukradli. Nikdy se ti nevrátil? Jaká škoda! Bylo to opravdu mistrovské dílo. Vzpomínám si, že jsem ho chtěl koupit. Teď bych si přál, abych ho byl koupil. Patřil do Basilova nejlepšího období. Od té doby byla jeho díla tou podivnou směsí špatné malby a dobrých úmyslů, která člověka vždycky opravňuje, aby se mu říkalo reprezentativní britský umělec. Dal jsi na něj inzerát? Měl bys."

„Už si nevzpomínám," řekl Dorian. „Asi ano. Ale nikdy se mi doopravdy nelíbil. Lituju, že jsem k němu seděl. Vzpomínka na tu věc je mi odporná. Proč o tom mluvíš? Vždycky mi připomínal ty zvláštní verše z nějaké hry – myslím, že z Hamleta –, jak to jen zní?

„Jak malovaný žal,
tvář, která nemá srdce."

Ano, právě tak vypadal."

Lord Henry se zasmál. „Když člověk přistupuje k životu umělecky, je jeho mozek jeho srdcem," odpověděl a klesl do křesla.

Dorian Gray zavrtěl hlavou a zahrál na klavíru několik tichých akordů. „‚Jak malovaný žal,'" zopakoval, „‚tvář, která nemá srdce.'"

Starší muž se opřel a pozoroval ho přimhouřenýma očima. „Mimochodem, Doriane," řekl po chvíli, „‚co je člověku platné, když získá celý svět, ale ztratí' – jak ten citát pokračuje? – ‚svou vlastní duši'?"

Hudba falešně zazněla, Dorian Gray sebou trhl a upřel oči na přítele. „Proč se mě na to ptáš, Harry?"

„Můj milý," řekl lord Henry a překvapeně zvedl obočí, „ptal jsem se, protože jsem si myslel, že bys mi mohl dát odpověď. To je všechno. Minulou neděli jsem šel parkem a kousek od Marble Arch stál hlouček ošuntěle vyhlížejících lidí a poslouchal nějakého vulgárního pouličního kazatele. Když jsem šel kolem, slyšel jsem, jak ten člověk tu otázku řve na své posluchače. Připadalo mi to docela dramatické. Londýn je na podivné efekty tohoto druhu velmi bohatý. Deštivá neděle, neotesaný křesťan v pláštěnce, kruh nezdravě bledých tváří pod rozbitou střechou z kapajících deštníků a úžasná věta, vržená do vzduchu pronikavými hysterickými ústy – bylo to svým způsobem opravdu velmi dobré, přímo inspirativní. Napadlo mě říct tomu prorokovi, že umění duši má, ale člověk ne. Obávám se ovšem, že by mi nerozuměl."

„Neříkej to, Harry. Duše je strašná skutečnost. Dá se koupit, prodat a vyměnit. Dá se otrávit, nebo zdokonalit. V každém z nás je duše. Já to vím."

„Jsi si tím docela jistý, Doriane?"

„Docela jistý."

„Ach, pak to musí být iluze. Věci, kterými si je člověk naprosto jistý, nikdy nejsou pravdivé. To je osudovost víry a poučení romantiky. Jak jsi vážný! Nebuď tak vážný. Co máme ty nebo já společného s pověrami naší doby? Ne, víry v duši jsme se vzdali. Zahraj mi něco. Zahraj mi nokturno, Doriane, a zatímco budeš hrát, pověz mi tichým hlasem, jak sis uchoval mládí. Musíš mít nějaké tajemství. Jsem jen o deset let starší než ty, a jsem vrásčitý, opotřebovaný a žlutý. Ty jsi opravdu úžasný, Doriane. Nikdy jsi nevypadal okouzlivěji než dnes večer. Připomínáš mi den, kdy jsem tě poprvé viděl. Byl jsi dost drzý, velmi plachý a naprosto mimořádný. Samozřejmě ses změnil, ale ne vzhledem. Kéž bys mi to své tajemství prozradil. Abych dostal zpátky své mládí, udělal bych cokoli na světě, kromě cvičení, ranního vstávání a počestnosti. Mládí! Nic se mu nevyrovná. Je absurdní mluvit o nevědomosti mládí. Jediní lidé, jejichž názory teď poslouchám s jakýmkoli respektem, jsou lidé mnohem mladší než já. Zdá se mi, že jsou přede mnou. Život jim odhalil svůj nejnovější zázrak. Pokud jde o staré lidi, starým lidem vždycky odporuju. Dělám to ze zásady. Když se jich člověk zeptá na názor na něco, co se stalo včera, slavnostně mu předloží názory, které platily v roce osmnáct set dvacet, kdy lidé nosili vysoké nákrčníky, věřili všemu a nevěděli naprosto nic. Jak krásná je ta věc, kterou hraješ! Říkám si, jestli ji Chopin napsal na Mallorce, když kolem vily plakalo moře a do oken šlehala slaná tříšť. Je to úžasně romantické. Jaké je to požehnání, že nám zůstalo aspoň jedno umění, které nenapodobuje! Nepřestávej. Dnes večer chci hudbu. Připadá mi, že ty jsi mladý Apollón a já jsem Marsyas, který ti naslouchá. Mám své vlastní žaly, Doriane, o kterých nevíš ani ty. Tragédie stáří není v tom, že je člověk starý,

ale v tom, že je mladý. Někdy žasnu nad vlastní upřímností. Ach, Doriane, jak jsi šťastný! Jaký nádherný život jsi měl! Ze všeho jsi pil plnými doušky. Hrozny jsi drtil o patro. Nic ti nezůstalo skryto. A všechno to pro tebe nebylo víc než zvuk hudby. Nepoškodilo tě to. Pořád jsi stejný."

„Nejsem stejný, Harry."

„Ale ano, jsi stejný. Zajímalo by mě, jaký bude zbytek tvého života. Nekaz si ho odříkáním. Teď jsi dokonalý typ. Nedělej ze sebe něco neúplného. Teď jsi naprosto bez vady. Nemusíš vrtět hlavou: víš, že jsi. A kromě toho, Doriane, neklam sám sebe. Život se neřídí vůlí ani úmyslem. Život je otázkou nervů, vláken a pomalu budovaných buněk, v nichž se skrývá myšlenka a vášeň sní své sny. Můžeš si namlouvat, že jsi v bezpečí, a myslet si, že jsi silný. Ale náhodný barevný tón v pokoji nebo na ranní obloze, určitá vůně, kterou jsi kdysi miloval a která s sebou přináší jemné vzpomínky, verš ze zapomenuté básně, na který jsi znovu narazil, kadence ze skladby, kterou jsi přestal hrát – říkám ti, Doriane, že právě na takových věcech závisí naše životy. Browning o tom někde píše; ale naše vlastní smysly nám je vykouzlí samy. Jsou chvíle, kdy mě náhle ovane vůně *bílého šeříku*, a já musím znovu prožít ten nejpodivnější měsíc svého života. Kéž bych si s tebou mohl vyměnit místo, Doriane. Svět na nás oba křičel, ale tebe vždycky zbožňoval. A vždycky tě zbožňovat bude. Jsi typem toho, co doba hledá, a čeho se bojí, že už našla. Jsem tak rád, že jsi nikdy nic nevytvořil, nikdy jsi netesal sochu ani nemaloval obraz, nevytvořil nic mimo sebe sama! Tvým uměním byl život. Zhudebnil jsi sám sebe. Tvé dny jsou tvé sonety."

Dorian vstal od klavíru a prohrábl si rukou vlasy. „Ano, život byl nádherný," zamumlal, „ale já už stejný život vést nebudu, Harry. A nesmíš mi říkat tyhle přemrštěné věci. Nevíš o mně všechno. Myslím, že kdybys to věděl, odvrátil by ses ode mě i ty. Směješ se. Nesměj se."

„Proč jsi přestal hrát, Doriane? Vrať se a zahraj mi to nokturno znovu. Podívej se na ten velký medově zbarvený měsíc, který visí v soumračném vzduchu. Čeká, až ho okouzlíš, a když budeš hrát, přiblíží se k zemi. Nechceš? Tak pojďme do klubu. Byl to okouzlující večer a musíme ho okouzlujícím způsobem zakončit. V klubu White's je někdo, kdo tě nesmírně touží poznat – mladý lord Poole, nejstarší syn lorda Bournemoutha. Už si okopíroval tvoje kravaty a prosil mě, abych ho ti představil. Je docela rozkošný a trochu mi tě připomíná."

„Doufám, že ne," řekl Dorian se smutkem v očích. „Ale dnes večer jsem unavený, Harry. Do klubu nepůjdu. Je skoro jedenáct a chci jít brzy spát."

„Zůstaň přece. Nikdy jsi nehrál tak dobře jako dnes. V tvém úhozu bylo něco úžasného. Měl víc výrazu, než jsem kdy předtím slyšel."

„To proto, že budu hodný," odpověděl s úsměvem. „Už jsem se trochu změnil."

„Ke mně se změnit nemůžeš, Doriane," řekl lord Henry. „My dva budeme vždycky přátelé."

„A přece jsi mě kdysi otrávil knihou. To bych ti neměl odpustit. Harry, slib mi, že tu knihu už nikdy nikomu nepůjčíš. Škodí."

„Můj milý chlapče, ty už opravdu začínáš moralizovat. Brzy budeš chodit po světě jako obrácení hříšníci a kazatelé pokání a varovat lidi před všemi hříchy, které tě omrzely. Na to jsi příliš rozkošný. A kromě toho to nemá smysl. Ty i já jsme tím, čím jsme, a budeme tím, čím budeme. A pokud jde o otrávení knihou, nic takového neexistuje. Umění nemá na jednání žádný vliv. Ničí touhu jednat. Je nádherně neplodné. Knihy, které svět nazývá nemravnými, jsou knihy, které světu ukazují jeho vlastní hanbu. To je všechno. Ale o literatuře se bavit nebudeme. Zastav se zítra. V jedenáct jedu na projížďku na koni. Mohli bychom jet spolu a potom tě vezmu na oběd k lady Branksome. Je to okouzlující žena a chce se s tebou poradit o nějakých gobelínech, které by chtěla koupit. Ať určitě přijdeš. Nebo bychom měli obědvat s naší malou

vévodkyní? Říká, že tě teď vůbec nevídá. Možná tě Gladys omrzela? Myslel jsem si, že omrzí. Její chytrý jazyk člověku leze na nervy. Tak či tak, buď tady v jedenáct."

„Musím opravdu přijít, Harry?"

„Samozřejmě. Park je teď nádherný. Myslím, že takové šeříky tu nebyly od toho roku, kdy jsem tě poznal."

„Dobře. Budu tady v jedenáct," řekl Dorian. „Dobrou noc, Harry." Když došel ke dveřím, na okamžik zaváhal, jako by chtěl ještě něco říct. Pak si povzdechl a odešel.

Kapitola dvacátá

Byla nádherná noc, tak teplá, že si přehodil kabát přes ruku a ani si neuvázal kolem krku hedvábnou šálu. Když se pomalu vracel domů a kouřil cigaretu, minuli ho dva mladí muži ve večerních oblecích. Slyšel, jak jeden z nich šeptá druhému: „To je Dorian Gray." Vzpomněl si, jak ho kdysi těšilo, když na něj lidé ukazovali, zírali na něj nebo o něm mluvili. Teď už ho unavovalo slyšet vlastní jméno. Polovina kouzla té malé vesnice, kam v poslední době tak často jezdil, byla v tom, že nikdo nevěděl, kdo je. Často té dívce, kterou zlákal k lásce, říkal, že je chudý, a ona mu věřila. Jednou jí řekl, že je zlý, a ona se mu vysmála a odpověděla, že zlí lidé jsou vždycky moc staří a moc oškliví. Jaký to měla smích! Docela jako když zpívá drozd. A jak hezká byla ve svých kartounových šatech a velkých kloboucích! Nevěděla nic, ale měla všechno, co on ztratil.

Když dorazil domů, čekal na něj vzhůru sluha. Poslal ho spát, vrhl se na pohovku v knihovně a začal přemýšlet o některých věcech, které mu lord Henry řekl.

Byla to opravdu pravda, že se člověk nikdy nemůže změnit? Pocítil divokou touhu po neposkvrněné čistotě svého chlapectví – svého růžově bílého chlapectví, jak to kdysi nazval lord Henry. Věděl, že se pošpinil, naplnil svou mysl zkažeností a svou fantazii hrůzou; že měl na druhé zlý vliv a že ho to strašlivě těšilo; a že ze všech životů, které zkřížily ten jeho, přivedl do hanby právě ten nejkrásnější a nejslibnější. Ale bylo to všechno nenapravitelné? Nebyla pro něj žádná naděje?

Ach, v jak obludné chvíli pýchy a vášně se modlil, aby portrét nesl břemeno jeho dnů a on si uchoval neposkvrněnou nádheru věčného mládí! Všechen jeho nezdar pramenil z toho. Bylo by pro něj lepší, kdyby si každý hřích jeho života přinesl s sebou svůj jistý a rychlý trest. V trestu bylo očištění. Ne „Odpusť nám naše hříchy“, ale „Ztrestej nás za naše nepravosti“ by měla být modlitba člověka k nejspravedlivějšímu Bohu.

Na stole stálo podivuhodně vyřezávané zrcadlo, které mu lord Henry daroval už před tolika lety, a kupidové s bílými údy se kolem něj smáli jako kdysi. Vzal ho do ruky, jako to udělal té hrůzné noci, kdy poprvé zpozoroval změnu na osudném obraze, a divokýma, slzami zakalenýma očima se zadíval do jeho vyleštěného štítu. Kdysi mu kdosi, kdo ho strašlivě miloval, napsal šílený dopis, který končil těmito modlářskými slovy: „Svět je proměněn, protože ty jsi ze slonoviny a zlata. Křivky tvých rtů přepisují dějiny.“ Ty věty se mu vybavily a znovu a znovu si je opakoval. Pak se mu jeho vlastní krása zhnusila, mrštil zrcadlem o zem a podpatkem ho rozdrtil na stříbrné střepy. Zničila ho jeho krása, jeho krása a mládí, o které prosil. Nebýt těch dvou věcí, mohl být jeho život bez poskvrny. Krása mu byla jen maskou, mládí jen výsměchem. Čím bylo mládí v nejlepším případě? Zelenou, nezralou dobou, dobou mělkých nálad a chorobných myšlenek. Proč nosil jeho livrej? Mládí ho zkazilo.

Lepší bylo nemyslet na minulost. Tu nic nezmění. Musel myslet na sebe a na svou budoucnost. James Vane byl skryt v bezejmenném hrobě na hřbitově v Selby. Alan Campbell se jedné noci ve své laboratoři zastřelil, ale tajemství, které byl nucen poznat, neprozradil. Rozruch, jaký byl, kolem zmizení Basila Hallwarda brzy pomine. Už teď opadal. V tom byl naprosto v bezpečí. Ostatně ani smrt Basila Hallwarda ho netížila nejvíc. Trápila ho živoucí smrt jeho vlastní duše. Basil namaloval portrét, který mu zničil život. To mu nemohl odpustit. Všechno způsobil ten portrét. Basil mu říkal věci, které byly nesnesitelné,

a které on přesto trpělivě snášel. Vražda byla prostě šílenstvím okamžiku. A pokud šlo o Alana Campbella, jeho sebevražda byla jeho vlastním činem. Rozhodl se to udělat. Jemu do toho nic nebylo.

Nový život! Právě ten chtěl. Na ten čekal. Jistě už ho začal. Aspoň jednu nevinnou bytost ušetřil. Už nikdy nebude pokoušet nevinnost. Bude dobrý.

Když myslel na Hetty Mertonovou, začal přemýšlet, jestli se portrét v zamčeném pokoji změnil. Jistě už nebyl tak hrozný jako dřív? Možná že kdyby se jeho život stal čistým, dokázal by z té tváře vypudit každou stopu zlé vášně. Možná už stopy zla zmizely. Půjde se podívat.

Vzal ze stolu lampu a plížil se nahoru. Když odsouval závoru, přelétl mu po podivně mladistvé tváři radostný úsměv a na okamžik se mu zdržel kolem rtů. Ano, bude dobrý, a ta ohavná věc, kterou ukryl, už pro něj nebude postrachem. Měl pocit, jako by z něj to břemeno už spadlo.

Tiše vešel, zamkl za sebou, jak měl ve zvyku, a strhl z portrétu purpurový závěs. Vydral se z něj výkřik bolesti a rozhořčení. Neviděl žádnou změnu, až na to, že v očích byl výraz prohnanosti a kolem úst zakřivená vráska pokrytce. Ta věc byla pořád odporná – pokud možno ještě odpornější než dřív – a šarlatová rosa, která skrápěla ruku, se zdála jasnější a víc se podobala čerstvě prolité krvi. Pak se roztřásl. Přiměla ho k jeho jedinému dobrému skutku jen ješitnost? Nebo touha po novém vzrušení, jak s posměšným smíchem naznačil lord Henry? Nebo ta vášeň hrát roli, která nás někdy nutí dělat věci ušlechtilejší, než jsme sami? Nebo snad všechno dohromady? A proč byla ta rudá skvrna větší než předtím? Zdálo se, že se jako hrozná nemoc rozlezla po vrásčitých prstech. Krev byla i na malovaných nohou, jako by z té věci kapala – krev dokonce i na ruce, která nedržela nůž. Přiznat se? Znamenalo to, že se má přiznat? Vydat se a nechat se popravit? Zasmál se. Ta představa mu připadala obludná. A kromě toho, i kdyby se přiznal, kdo by mu uvěřil? Po zavražděném nikde nebyla ani stopa.

Všechno, co mu patřilo, bylo zničeno. Sám spálil, co zůstalo dole. Svět by prostě řekl, že se zbláznil. Kdyby na svém příběhu trval, zavřeli by ho… A přece bylo jeho povinností přiznat se, podstoupit veřejnou hanbu a veřejně se kát. Byl Bůh, který vyzýval lidi, aby své hříchy vyznávali zemi stejně jako nebi. Nic, co by udělal, ho neočistí, dokud svůj hřích nevyzná. Svůj hřích? Pokrčil rameny. Smrt Basila Hallwarda mu připadala jako velmi malá věc. Myslel na Hetty Mertonovou. Protože to bylo nespravedlivé zrcadlo, to zrcadlo jeho duše, do kterého se díval. Ješitnost? Zvědavost? Pokrytectví? Nebylo v jeho odříkání nic víc než tohle? Bylo v něm něco víc. Aspoň si to myslel. Ale kdo to mohl vědět?… Ne. Nic víc v tom nebylo. Z ješitnosti ji ušetřil. Z pokrytectví si nasadil masku dobroty. Ze zvědavosti zkusil sebezapření. Teď to poznal.

Ale tahle vražda – měla ho pronásledovat celý život? Měl být navždy zatížen svou minulostí? Měl se opravdu přiznat? Nikdy. Proti němu zbýval už jen jediný důkaz. Obraz sám – ten byl důkazem. Zničí ho. Proč si ho nechával tak dlouho? Kdysi ho těšilo pozorovat, jak se mění a stárne. V poslední době už takové potěšení necítil. Kvůli němu v noci nespal. Když byl pryč, naplňovala ho hrůza, že se na něj podívají cizí oči. Vnášel do jeho vášní melancholii. Už pouhá vzpomínka na něj mu pokazila mnoho chvil radosti. Byl pro něj jako svědomí. Ano, byl jeho svědomím. Zničí ho.

Rozhlédl se a uviděl nůž, kterým probodl Basila Hallwarda. Mnohokrát ho čistil, až na něm nezůstala ani skvrnka. Byl jasný a třpytil se. Tak jako zabil malíře, zabije i malířovo dílo a všechno, co znamenalo. Zabije minulost, a až bude mrtvá, bude volný. Zabije ten obludný život duše, a bez jeho ohavných výstrah bude mít klid. Popadl nůž a bodl jím do obrazu.

Ozval se výkřik a rachot. Ten výkřik byl ve své agónii tak strašný, že se vyděšení sluhové probudili a vyplížili se ze svých pokojů. Dva pánové, kteří zrovna šli dole přes náměstí, se zastavili a podívali se nahoru

na velký dům. Šli dál, až potkali strážníka, a přivedli ho zpátky. Strážník několikrát zazvonil, ale nikdo neodpověděl. Až na světlo v jednom z horních oken byl celý dům temný. Po chvíli odešel, postavil se do sousedního portiku a pozoroval.

„Čí je to dům, strážníku?“ zeptal se starší z obou pánů.

„Pana Doriana Graye, pane,“ odpověděl strážník.

Když odcházeli, podívali se na sebe a ušklíbli se. Jeden z nich byl strýc sira Henryho Ashtona.

Uvnitř, v části domu pro služebnictvo, si napůl oblečení sluhové tlumeně šeptali. Stará paní Leafová plakala a lomila rukama. Francis byl bledý jako smrt.

Asi po čtvrthodině vzal s sebou kočího a jednoho z lokajů a plížili se nahoru. Zaklepali, ale nikdo neodpověděl. Volali. Všude bylo ticho. Nakonec, když se marně pokusili vylomit dveře, vylezli na střechu a spustili se na balkon. Okna snadno povolila – jejich zástrčky byly staré.

Když vešli, uviděli na stěně nádherný portrét svého pána, jak ho naposledy viděli, v celém zázraku jeho vytříbeného mládí a krásy. Na podlaze ležel mrtvý muž ve večerním obleku s nožem v srdci. Byl seschlý, vráskitý a odporného vzezření. Teprve když si prohlédli prsteny, poznali, kdo to je.

Oscar Wilde: Obraz Doriana Graye

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #174.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/dorian-gray-wilde/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/dorian-gray-wilde/.